

KDYŽ
PŘIŠLA NA SVĚT LÁSKA

V PŘEROVĚ 1947

ČTVRTÉ VYDÁNÍ

Nr. 23803

IMPRIMATUR

Olomucii, die 25. Novembris 1946

Dr. Udalricus Karlík,

Vicarius generalis

—

Svatá noc.

Na nebi probleskovaly hvězdy, schylovalo se k noci.

Betlemský pastýř Henoch seděl v koutku své chaty a čekal na večeři. Konečně sňala jeho mladá žena Sanha s krbu hrnec s horkou čočkou a vysypala pokrm na mísu na stole. Vůně teplé čočky vylákala Henocha z jeho koutka. Takovou večeři nemíval každý den. Obvykle se musel spokojit chlebem a sýrem. Ale za chladného počasí, jaké bylo již několik dní, toužil, aby dostal do úst něco teplého.

Černovlasá mladá žena mírného pohledu podala muži dřevěnou lžici a sedla si proti němu. Henoch vyslovil požehnání; pak jedli mladí manželé společně z téže mísy.

V chatě bylo ticho. Za chvíli si Henoch povzdechl: »Zas na mne, Sanho, čeká neutěšená noc. Noční hlídka za takového chladu je pro mne trpkým soustem; nemám rád zimu.«

»Chudáku, je mi tě líto,« odpověděla Sanha soucitně. »To je asi hrozné, bdít venku celou noc. Mně je již zde v chatě zima jako ostráhanému jehňátku. Vid', Henochu, přece jenom by to bylo tisíckrát pěknější, kdybychom měli pořádný domek a kdybys nemusil noc jak noc k stádu? Bydlíme zde tak bídne a osaměle! Kdyby u nás nebyval v noci otec, umřela bych strachem; a teď, když přichází do města tolik cizinců, je zde teprve tesklivo. Po tvém odchodu zmírám vždy úzkostí a strachem.«

»Nebud' bláhová, Sanho,« konejšil ji Henoch s úsmě-

vem. »Čeho by ses bála? Kdopak by hledal v naší bídě chatrči poklady! Ovšem, na vola v jeskyni musíme dávat pozor. Co by řekl hospodář, kdyby zvíře někdy za tmavé noci ze stáje zmizelo? Jistě by nás vyhnal a škodu si nahradil z našeho nepatrného majetku. Ale doufám, že se zvířeti rána brzo zahojí, a pak budu moci volka odvést. Dokud jej mám na starosti, nemám pokoje.«

»Nebojím se ani trochu,« pravila Sanha důvěřivě, »že by někdo vola ukradl. Cizinci o něm nevědí, snad ani ne o skalní stáji. A Betlemité nám to neudělají. Achaz má sice nepřátele, ale oni se na něm nebudou takto mstít. Uškodili by tím jenom nám, nikoli našemu hospodáři.«

Henoch odložil lžici a řekl: »Je již dosti pozdě. Mám však ještě chvilenu, tak bys mi mohla, Sanho, přečíst několik slov z Proroků, abych měl nač myslet za dlouhé noci. Udělej to dnes zkrátka. Několik vět mi stačí.«

Sanha povstala, odšoupla mísu a sňala s police pečlivě zabalený svitek. Když s něho sundala obal, bylo vidět popsané pergamenové listy. Sanha si sedla, přitáhla k sobě blikající lojovou lampičku a rozvinula svitek proroka Micheáše. Její pohled padl na místo: »A ty, Betleme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými: neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj izraelský¹.« Jakmile přečtla toto proroctví, zvolal Henoch:

»Dosti, Sanho, víc mi netřeba pro dnešní noc. Tato slova povznášejí mou duši; mají tak hluboký význam, že mě jistě uchrání dlouhé chvíle. Víš, Sanho, budu přemýšlet o tom, jak šťastni bychom byli, kdybychom se dočkali, až velký král vzejde z našeho města. Nelze sice doufat, že by se staral o nás chudáky, ale je to příjemné, můžeme-li se kochati tak sladkými nadějemi.«

Sanha se usmála. Snad měla tytéž myšlenky jako Henoch a odpověděla přívětivě: »Ano, muži, přemýšlej o tom! Pros také Boha, aby brzo přišel čas, o kterém prorok mluví. Ač nebudeme náležet k předním služebníkům toho velikého krále, přece snad několik paprsků jeho milosti ozáří naši chatu.«

Mezitím si Henoch přehodil plášť, přistoupil k ženě a řekl s povzdechem: »Ale abych už šel. Otec má již asi hlad a touží po teplém krbu. Spi sladce, má Sanho! Sni o našem štěstí za vlády velikého krále!« Polibkem se s manželkou rozloučil. Odcházející ještě zvolal: »Jahve ti požehnej! Zastrč závoru! Však otec se brzo vrátí!«

Co by dohodil kamenem od pastýřovy chaty, byla jeskyně ve skále, k níž se chata tulila. V jeskyni bylo několik slují; největší sloužila za stáj. Pozemek, na kterém byla Henochova chata i jeskyně, náležel Achazovi, chlebovárci naší chudé pastýřské rodiny. Skalní stáje se obyčejně užívalo jen tehdy, když některé zvíře na pastvě onemocnělo. Henoch s otcem je pak ošetřovali.

I teď stál v stáji nemocný vůl, a Henoch, než se odebral na pastvu, zamířil k sluji. Měsíc osvětloval skalinu i hrbolatou stezku. Nahoře se černalo v ozářené skále několik temných otvorů jako nějaká okna, dole uzavíraly vchod nuzné dveře.

Henoch otevřel vrzavá dvířka a vešel do jeskyně. Jen několik měsíčních paprsků pronikalo dovnitř, ale Henochovi to stačilo, neboť se tu vyznal. Šel do kouta, kde stál vůl, a hmatal po zvířeti pokojně přežvykujícím. Potom vzal z výklenku ve zděné přední stěně nádobu s vodou a nalil na obvaz, který mělo zvíře na zadní noze. Když pak vyšel ven, pečlivě zavřel stáj a spěšnými kroky chvátil k stádům, pasoucím se asi půl hodiny cesty odsud.

Naděje v lepší časy jej mile hrála. Znovu a znovu si opakoval prorocká slova. Ovšem již tisícové před ním čekali na narození velikého krále. Čekali marně. Ale kdysi přece přijde ta šťastná chvíle, a přišla-li — snad již je tu — čeho se mohl od ní nadíti? Henoch si nedovedl odpovédět. Ale ani kdyby mu zaslíbený král nepřinesl zlepšení bídnych poměrů, zdálo se mu velkou milostí již to, že by se dočkal jeho narození. Čarovné výtvary obrazivosti se mu vynořovaly v mysli a zase mizely. Henoch však o ně netruchlil. Cítil se tak povznesen, tak šťasten! Nikdy se mu nezdála cesta na pastvisko tak krátká. Pohlížel vzhůru; tam zářily na temnomodré obloze miliony hvězd. Hvězdy svítily jasněji než jindy, mnohem jasněji, a zdálo se, že je jich tisíckrát více. Tolik hvězd jako dnešní noci Henoch ještě neviděl. Přibližovala se snad země nebi, nebo se nebe s láskou sklánělo k zemi?

Jakmile Henoch opustil chatu, zastrčila za ním Sanha dveře. Jindy to nečinívala. Teď však se bála, neboť přicházelo do Betlema mnoho cizích a neznámých lidí. Římský císař Augustus vydal rozkaz, aby byla popsána celá země a obyvatelé sečtení. Proto nařídil syrský místodržitel Cyrinus, aby se každý odebral do města svých předků². Nyní přicházeli den ze dne do města cizinci, z nichž jen málokterí byli v Betlemě známi; jistě také dosti takových, kteří městu svých otců nebyli ke cti. A těch se mladá osamělá žena obávala.

Nedlouho po Henochově odchodu zaslechla Sanha venku šramot. Že by již přicházel tchán? To přec nebylo možno. Naslouchala úzkostlivě — blížily se kroky. Zdálo

se, že přichází několik lidí; ano, slyšela jako zvuk kopyt. Mladá žena zbledla. Kdo asi v této pozdní hodině vyhledával jejich osamělou chatu? Cesta z Gila do Betlema vedla po druhé straně a byla od chaty dále.

Sanha se chvěla úzkostí. Její rty šeptaly krátké povzdechy za ochranu Boží v domnělém nebezpečí. Šramot se zatím přiblížil úplně; přede dveřmi utichl. Teprve teď si Sanha vzpomněla, aby zhasila světlo. Sotva to však učinila, již toho zas litovala, neboť potmě se bála ještě více. Vtom kdosi několikrát nesměle zabušil na dveře. Sanha sebou ani nepohnula; sotva se osmělila dýchat. Opět zabušilo a příjemný mužský hlas zvolal prosebně:

»Pro lásku věčného Boha vás prosím, otevřte dvěma unaveným poutníkům!« Zvukem toho hlasu nabyla Sanha odvahy. Kdo prosil pro lásku Boží, nemohl mít zlého úmyslu. Přiblížila se ke dveřím a otázala se váhavě: »Kdo jste a co tu chcete?«

Sanhu mile dojal něžný ženský hlas: »Jsme dva poutníci z Nazareta v Galilei, hledáme přístřeší pro tuto noc. Dobrá paní, otevři nám! Jsme tak unaveni, nedostali jsme nikde noclehu!« A mužský hlas, který mluvil před chvílí, dodal: »Pro lásku věčného Boha tě zapřísahám, neodmítej nás! Nenajdeme-li zde přístřeší, musíme nocovati v poli, a to by mou průvodkyni zabilo. Smiluj se aspoň nad ní! Všemohoucí ti odplatí nastokrát tvé milosrdenství!«

Sanha nevěděla, co se s ní najednou stalo. Okouzil její srdce sladký ženský hlas? Mimovolně pomyslíla na milou, věrnou přítelku z dávných dob. Ach, kde byla blažená doba, kterou prožila s Mirjam a s ostatními chrámovými pannami tak blízko svatyně! Tehdy nevěděla, co je bázeň; nevěděla, že jsou také lidé, kteří nemilují Pána, jenž trůnil tam ve svatyni. Tak ji ten lahodný prosebný

hlas přenesl na okamžik do blahých dětských let. Ano, právě tak sladce zníval hlas Mirjamin, když volávala: »Sanho, pojd', pokloníme se Pánu!«

Jen na okamžik se poddala Sanha těm šťastným vzpomínkám. Hlas za dveřmi jí připomenul skutečnost: »Míníš nás odmítnout?« Sanha se skoro ulekla hluboké bolesti, která se chvěla v té krátké otázce.

»Ne, nikoli!« zvolala. »Počkejte jen, co rozsvítím.« Spěšně hmatala po hliněné lampičce na stole a spěchala s ní ke krbu, kde pod popelem ještě doutnaly uhlíky. Sotva rozsvítila, spěchala ke dveřím odsunout závoru.

Skrovné paprsky prosté lampičky padly ven na pozdní hosty; měsíc doplnil, co jim chybělo na jasnosti. Sanha spatřila před sebou dvě osoby: muže v pokročilejších letech a mladou ženu. Za nimi stál unavený a ospalý osel, nesoucí dva ranečky.

»Pokoj Páně buď s tebou!« promluvil laskavě a klidně cizinec. »Odpusť nám, že se odvažujeme vyrušovat tě ještě tak pozdě. Již několik hodin chodíme ode dveří ke dveřím a hledáme nocleh, ale nikde nás nepřijali. Máš-li srdce, dobrá ženo, měj slitování s Mirjam; já si rád ustelu přede dveřmi tvého domu.«

»S Mirjam?« otázala se Sanha, znovu jata podivem. Pak rychle ustoupila a zvala: »Vstupte! Pokoj s vámi!« Vzala lampu a posvítla si na příchozí. Sotva však padl její pohled na tvář mladé ženy, zvolala: »Mirjam, ty?« — Rychle postavila lampu na stůl a s jásotem objala cizinku. »Ó milá, dobrá, sladká Mirjam! V tomto stavu musíš žebrat o nocleh? Jsi to skutečně ty? Neklamu se? —«

»Ano, dobrá Sanho, jsem to já,« odvětila cizinka dojata. A přítelkyně se znovu objaly a líbaly. Průvodce Mirjamin pohlížel na ně radostně, děkuje tiše Bohu.

Chvíli setrvaly šťastny v objetí, pak se Sanha vyprostila, aby obsloužila hosty. Na žhavém popelu na ohništi stál hrnec s trochou čočky, zbylé od večere a uschované pro Eleazara, jenž se měl již brzo vrátit s pastvy. Sanha chvíli váhala, má-li nabídnouti tchánovo jídlo hostům, ne že by je považovala za příliš skrovné, vždyť neměla nic jiného, a pocestní se zdáli ještě chudší než ona, ale bála se Eleazarova hněvu. Přijde-li tchán a nenajde večeri, mohla být jista, že se strhne křik. Ale láska k Mirjam a soucit s pocestnými zvítězily nad rozpaky. Prostřela na stůl bílý šátek a postavila naň dva talíře. Pak rychle umyla dřevěné lžíce, kterými jedli s Henochem, a položila je vedle talířů. Měla jen to náčiní, takže nemohla hostům nabídnouti nic lepšího! Ano i chleba nabídl poslední kousek. Teprve zítra ráno chtěla přinést mouku na pečení od Achaza, u něhož sloužil její muž. Oči se jí zalily slzami, když předkládala tak ubohé pohostění Mirjamě a jejímu průvodci. Teprve nyní pocítila celou tíži chudoby. Tak musila hostit svou nejlepší a nejdražší přítelkyni? Leč zdálo se, že hosté její nouzi nepozorují. Když se pomodlili, s chutí požívali prostý pokrm, a Mirjam všecka rozradostněná, že může dlít pod střechou své přítelkyně, rozmlouvala s ní bezstarostně. Sanha se zcela oddala velikému štěstí této chvíle. Měla takovou radost ze shledání s přítelkou, že zapomněla na své trapné postavení. Přijala hosty, kteří ji prosí o nocleh. Což měla pro ně místo? V chatě byla jediná místnost, v níž právě byli. Jen v koutě byl malý prostor, oddělený rohoží. Tam bylo Eleazarovo lůžko. Tato jediná světnice byla mladým manželům zároveň obytnou místností i ložnicí. Kde tedy měli spát hosté? Sanha o tom nepřemýšlela. Všechnu pozornost upoutala na Mirjam, z níž vyzařo-

valo neodolatelné kouzlo. Stala se s ní podivuhodná změna. To vypožadovala Sanha již za ten okamžik jejího pobytu. Zнала sice Mirjam již z dřívějška a podívovala se dokonalosti všech jejích ctností. Ale nyní jako by jakési tajemství halilo její přítelkyni. Ještě nikdy neviděla Sanha ani na jediné ženě tolik vznešenosti při takové prostotě. Jistě i staříčká Anna, kterou ctily v chrámě jako prorokyni, by musila ustoupiti před Mirjam. Čím to asi bylo, že pociťovala tak hlubokou úctu k Mirjam? Snad tím, že přítelkyně byla matkou? Ach, ne! Jenom to nemohlo být příčinou vznešenosti Mirjaminy. Sanha si nemohla vysvětlit, co jí bylo na přítelkyni nápadným. Zjev Mirjamin jí připomínal úbělovou lampu, v které hoří zářivý plamen. Ano, nezdála se přítelka podobna arše úmluvy, která ve svatyni byla obklopena cheruby a které se lidské ruce nesměly dotýkat?

Sanha seděla na stoličce u nohou Mirjaminých a poslouchala její vyprávění, jak se stalo, že v tak pozdní hodině se svým manželem až zde za městem museli hledat útulek. »Víš asi, milá Sanho, proč jsme podnikli v této roční době dalekou cestu z Nazareta až sem. Přišli jsme na sčítání lidu. Skoro celý týden jsme byli na cestě. Mnoho strádání jsme vytrpěli v této době. Vzali jsme sice osla s sebou, ale i seděti na něm mi působilo velké obtíže. Dni byly sychravé a noci velmi chladné. Dvakrát jsme musili strávit noc venku, protože jsme nedostali noclehu. Ale šťastně jsme dospěli včera do svatého města, kde nás přátelé přijali dobrotivě. Poděkovavše dnes ráno v chrámě Pánu za jeho ochranu na cestě, putovali jsme dále. Nespěchali jsme příliš, protože můj manžel má zde v městě vzdálené příbuzné. Spoléhali jsme, že nás přijmou. Po poledni jsme došli do Betlema. Šli jsme k příbuzným — je-

jich jména zamlčím — nepřijali nás. Přišli jiní před námi, a pro nás nezbylo místa. Vyhledali jsme veřejné noclehárny, ale i tam bylo vše přeplněno. Nezbylo než jít dále. Putovali jsme ode dveří ke dveřím. Prosili jsme jen o nějaký kouteček pod střechou; ale všude nás odmítali.«

»Chudáci!« zvolala Sanha soustrastně. Mirjam však pravila: »Ráda jsem to snesla z vůle Boží, ale Josefa mi bylo srdečně líto. Musel snést nejedno tvrdé slovo, nejedno hrubé odbytí, většinou pro mne.«

»Nemluv o mně, drahá Mirjam,« odmítal Josef. »Co mi zlého řekli, snesl jsem rád a již jsem to zase zapomněl. Ale řeči, které zraňovaly tvé čisté ucho, vnikaly do mé duše jako ohnivé šípy. Kéž je Pán milostiv těm, kdo tě dnes tak uráželi!«

Mirjam mluvila dále:

»Klepali jsme všude, kde jsme doufali nalézt přístřeší, ale marně. Pomalu se schylovalo k noci. Nohy mě bolely a byli jsme tak znaveni! V té tísní si vzpomněl můj věrný ochránce na jeskyni, která prý je zde nablízku. Chtěli jsme ji vyhledat a ztráviti v ní noc. Jen stěží jsme našli cestu sem. Sluj jsme sice nenašli, ale tvé světlo, dobrá Sanho, dovedlo nás k tvému domu. Kéž ti Bůh tisíckrát odplatí, cos pro nás učinila!«

Za Mirjaminy řeči blížily se k chatě opět kroky. Sanha zřejmě zbledla. Uchopila lampu a šla otevřít dveře. V rozpacích si zašeptala: »Teď přichází tchán. Ach, Bože, co jen řekne!«

Když Sanha otevřela, ozval se venku drsný, přísný hlas: »Co to znamená, Sanho? Kde se tu vzal osel? Snad nemáš návštěvu?«

»Ano, otče,« odpověděla Sanha chvějícím se hlasem. »Mám návštěvu, nezůstane zde dlouho. Je to dobrá pří-

telka, která bývala se mnou v chrámě, a její muž. V městě nikde nenalezli útulku a přišli až sem, aby se vyspali v jeskyni našeho hospodáře. Jeskyně nenašli, spatřili však mé světlo a prosili mě pro Boha o přijetí.« A tiše dodala: »Ach, otče, máš-li mě jen trochu rád, buď k nim dobrý a nevyháněj je! Ubohá, ubohá Mirjam!«

Eleazar nedbal posledních slov své snachy. Stará vášeň ho strhla a vyjel si prudce na Sanhu: »Tak? Já mám dát nocleh cizincům, které nechtěl přijmout nikdo v městě? Za temné noci se toulají venku, a ty je přijímáš? To je mi pěkná sebránka! Okamžitě musejí z domu! Okamžitě, to ti povídám!«

Eleazar odstrčil snachu, stojící ve dveřích, a hnál se vedle ní do chaty. »Otče, otče!« úpěla Sanha a lomila rukama. »Prosím tě pro Boha, nevyháněj Mirjam z domu, neprohřešuj se! Buď milosrdný!«

Mirjam a její průvodce se vzchopili. Rozmluva u dveří pronikala k nim slovo za slovem a poznali, že zde nemohou zůstat. Mirjam sklonila pokorně a oddaně hlavu. Josef si utřel několik slz. Co si teď počnou? Kam mě? Mirjam zavést?

Eleazar stál před nimi a měřil je zlostným pohledem. Ovšem, představoval si nezvané hosty jinak. Tato mladá žena s nevinnýma dětskýma očima, v nichž bylo tolik pokory a oddanosti, byla bezmála s to, aby odzbrojila jeho hněv. Nedovedl ani, jak měl původně v úmyslu, vyplísнити ji pro noční potulování. Pojala ho jakási stísněnost, anouť. Byl by rád býval, kdyby zahladil dojem svých tvrdých slov, ale to již nešlo. Rozpačitě zíral kolem. — Vtom zpozoroval na stole zbytky večeře a hněv v něm vzkypěl znovu. Teď se jistě musí spokojit jen suchou kůrkou chleba, když cizinci snědli jeho podíl! To mu kroužilo

hlavou. Vté se ho Mirjam otázala tichým, chvějícím se hlasem:

»Jak ses, pane, rozhodl? Zapudíš nás?« Eleazar sebou škubl. Tento hlas naň působil zvláštním dojmem. Musil se násilně přemáhat, aby se neobměkčil. Řekl drsně: »Proč mi říkáš »pane«? Jsem chudý pastýř a musíš uznat, že nemáme místa pro cizince. Jak jsem slyšel, hledáte Achazovu jeskyni. Jest jen několik kroků odsud a tam jistě najdete více místa než zde.«

»Byli bychom ti vděční, kdybys nás zavedl do jeskyně,« řekl Josef. »Hledáme jen skrovné přístřeší, a chce-li Bůh, spokojíme se i pastýřskou stájí.«

»Počkejte, až rozsvítím,« odvětil Eleazar ulehčeně. Vzal s police svítilnu, jejíž stěny byly z olejového pergamenu. Uvnitř byla nádobka naplněná lojem; z něho vyčníval knot. Stařec jej rozžehl a řekl: »Pojďte se mnou!«

Mirjam se obrátila ke dveřím s tak radostnou tváří, jako by jí byli nabídli královskou komnatu. Také obličej jejího průvodce se poněkud vyjasnil. Bylo po největší starosti. Jeho ctihodné rysy prozrazovaly jen vřelou soustrast s něžnou mladou ženou, jež byla svěřena jeho ochraně. Eleazar se rovněž obrátil ke vchodu a oba nezvaní hosté šli za ním. I Sanha chtěla jíti s Mirjam, ale stařec řekl přísně: »Zůstaň tady, Sanho! Postarám se již sám o tvé hosty.«

Sanha hořce zaštkala, ale poslechla. Křečovitě stiskla Mirjaminu ruku a pravila vzlykajíc: »Odpusť, odpusť! Ó, že se ti to stalo u nás, milá, dobrá Mirjam! Ale vidíš, že tomu nemohu zabránit!«

Vyšli. U dveří stál soumar našich pocestných. Eleazar se chopil uzdy a odváděl osla s sebou. Josef a Mirjam šli mlčky za ním.

Zakrátko přišli k jeskyni. Nyní poznal Josef, proč sluj menašli. Dříve totiž bývala jeskyně otevřena a mohlo se do ní vcházeti bez překážky; teď však byla zazděná a opatřena dveřmi. Zůstalo jen několik otvorů, podobných oknům. Prve sice také viděl otvory, ale v slabém měsíčním světle je měl za keře, jakých mnoho bujelo ve skalních rozsedlinách.

Eleazar otevřel dveře do sluje. Vešli a octli se v stáji. Jeskyně byla nepravidelná, jen 5—6 kroků široká, ale asi třikrát tak dlouhá. Při slabém svitu lucerny rozeznal Josef vlevo tmavý otvor, který, jak věděl z dřívějšího, vedl do četných malých slují, spojených krátkými chodbami s hlavní jeskyní.

Vůdce se obrátil napravo, kde stál nemocný vůl jeho pána. Přivázal soumara vedle vola a podal Josefovi svítilnu. Ukazuje do pozadí stáje pravil: »Není zde sice právě teplo, ale upravíte-li si lůžko vzadu, vydržíte tu. Okenice vám opatřit nemohu. Dříve zde bývalo ještě hůře. Můžete být rádi, že jste tu nemusili spát před rokem. Tehdy se zde vítr jinak točil. Ale již musím jít. Svítilnu si můžete nechat.«

Chtěl odejít bez pozdravu. Mirjam však vztáhla k němu ruku a pravila: »Děkujeme ti, otče, z plna srdce, že nám popřál útulku. Opuště nám, že jsme ti způsobili námahu a mrzutost. Nehněvej se ani na Sanhu, že nás přijala; nechtěla tě zarmoutit. A nyní dobrou noc! Za tvou milosrdnou lásku ti požehnej Bůh!«

Mírná slova Mirjamina uvedla starce do největších rozpaků. Pojal ho pocit hlubokého studu před mladou ženou a před jejím průvodcem. Krev mu prudce stoupla do hlavy. Vykoktal několik nesrozumitelných slov a se skloněnou hlavou opustil jeskyni.

Josef a Mirjam osaměli. Stáli uprostřed sluje a rozhlíželi se. Na podlaze plno smetí a bláta, stěny mokré. Ještě nejčistěji bylo v pozadí jeskyně, kam je posílal Eleazar. Josef podal Mirjamě svítilnu a jal se sbírat roztroušená suchá stébla, aby připravil aspoň pro ni chudičké lůžko. Ach, tak málo toho nasbíral! Na místě poněkud chráněném mohl sotva kousek podlahy pokrýti slamou. Dokončiv práci, pravil útrpně:

»Lůžko je tvrdé, milá Mirjam, ale ke cti věčného Boha musíš se jím pro tuto noc spokojit.« Nežli mohla odpo-
rovat, sňal s ramenou plášť a chtěl jej prostřít na slámu. Ale Mirjam to nepřipustila. Prosila a žadonila, až si plášť opět oblekl. Mirjam si sedla unavena na tvrdé lůžko.

Se svítilnou v ruce prohledával nyní Josef vedlejší malé sluje. Doufal, že tam najde ještě trochu slámy na Mirjamo lůžko; marně se však namáhal. V sousedním prostoru našel místečko, které si zvolil za své vlastní lože. Byla tam při stěně kamenná lávka; za lože byla sice tvrdá, ale byla aspoň suchá.

Vrátiv se k Mirjam, postavil svítilnu do jednoho z výklenků; potom poklekli oba k modlitbě.

Hluboké ticho a svatý mír proměnil chudobnou skalní sluj v svatyni. Ti dva modlitelé tam chudobu neviděli. Z jejich úst nevyšlo ani vzdechu ani slova stesku, když hovořili se svým Bohem. Nestěžovali si na ětlemity, že jim nepopřáli útulku, ani na Eleazara, že je z lidské společnosti odkázal mezi zvířata. Jako dítky na prsou matčiných tak bezpečni a šťastni se cítili Mirjam a Josef pod ochranou Boží. Mirjam tonula v blaženosti. Necítila ani, že ještě dlí na zemi. Viděla kolem anděly v nebeské záři; patřili na ni v úžase plni úcty a očekávání. Mirjam je pozorovala klidně, nebála se jich. Nebyli jí cizí; věděla, že,

kde je Pán, musejí být i sluhové. Pán však byl zde, byl tak blízko, blizoučko. Brzo naň měla patřiti tváří v tvář.

Eleazar, umístiv oba pocestné v stáji, vrátil se domů. Hněv ho již přešel. Bylo mu trochu veselo, trochu smutno; sám nevěděl, který pocit v něm převládal. Jedno však věděl: že je nespokojen sám s sebou. Když vstoupil do chaty, seděla Sanha u krbu plačíc. Pohled na ni ho zabolěl; připomněl mu zase mladou ženu venku, před níž se musil zastydět. Odvrátil se od Sanhy a přistoupil ke stolu, kde ještě stál hrnec s čočkou; vedle něho ležel chléb. Eleazar se domníval, že je hrnec prázden. Ale mýlil se. Bylo v něm ještě tolik pokrmu, že se mohl nasytit. Stařec se také bez okolků posadil a dal se do jídla. Z čočky se ještě kouřilo. Bezpochyby ji Sanha pro něho ohřála. Okusil, ale zas odložil lžící a zvolal: »Sanho, pojď sem!« Sanha si utřela slzy, vstala a přistoupila k němu. Eleazar se na ni podíval tázavě a pravil: »Vařilas ty tu čočku?«

»Ovšem, že jsem ji vařila,« odpověděla tázaná udiveně. »Což ještě něco zbylo? Myslíla jsem, že je hrnec prázden.« »Podívej se!« zvolal stařec, »čočky je do půl hrnce, kdybych to byl prve věděl, nebyl bych se ani z polovice tak hněval. A jak je dobrá! Ještě nikdy jsem nic takového nejedl.«

Sanha pohlédla do hrnce a udiveně zavrtěla hlavou. »Otče,« pravila, »zde není něco v pořádku. Když Mirjam a Josef přišli, bylo v hrnci právě tolik jako nyní, a přece z toho oba jedli. To nechápu. Věř mi, že jsem do hrnce nepřidávala.«

Stařec pohlédl na mladou ženu udiveně. Pak ji pobídl:

»Okus, Sanho, chutná to výtečně.« Sanha vzala lžíci, kterou dříve jedla Mirjam, a ochutnala jídlo. I ona pocítila podivuhodnou chuť jako předtím tchán. Vysvětlit však to nedovedla. Přemýšlela. Dnešního večera zažila tolik překvapení, radostných i truchlivých. I tato poslední záhada souvisela s návštěvou Mirjaminou. Jaké asi tajemství halilo drahou přítelkyni? Mirjam se jí zdála bytostí více nebeskou než pozemskou. Byla by snad prorokyní? Ano, jistě byla. Tak svatá, tak nevinná panna nemohla být ničím jiným.

»Sanho!« Mladá žena polekaně sebou trhla. Pak pravila: »Poslouchám, otče.« »Sanho,« nařizoval stařec, »jdi ven do chlívka, v němž jsme mívali kozu. Achaz tam má ještě několik otepí slámy. Přines dvě otepi a polož je venku ke dveřím. Zajdu ještě nahoru do stáje.«

»Již běžím, otče,« zvolala Sanha potěšena. Cítila, že Eleazar lituje své tvrdosti k Mirjam a k jejímu choti. Proto si též dodala myslí a prosila: »Vezmi mě tam s sebou. Snad bych ti něčím mohla prospět.« Stařec zamítavě zavrtěl hlavou a pravil zvolna: »Jdi jen, tam tě nepotřebuji.« Když Sanha potom opustila s povzdechem jizbu, zabručel: »Bylo by sice lépe, kdyby šla se mnou; ale učinila by mě před cizí ženou ještě horší, než jsem.« Po té samomluvě se vzchopil a šel do kouta, kde bylo jeho lůžko za tenkou rohožovou stěnou. Odsunul poněkud rohož a stáhl s lůžka vlněnou pokrývku. Pečlivě ji sbalil a vzal pod paždí; pak vyšel ven.

Chvilku čekal přede dveřmi. Konečně přišla s druhé strany Sanha. Nesla v každé ruce otep slámy, která šustíc se za ní táhla po zemi. Když přišla k starci, pravil jí nevrle: »Bylas tam dlouho!« Sanha se chtěla omlouvat: »Odpusť, otče! Já . . .« »Ticho!« přerušil ji otec, »vím, žeš hle-

dala největší otep, ale dobřes udělala. Jdi teď domů a spi!«

Když Sanha zmizela v chatě, vzal Eleazar otepi a nesl je do jeskyně. Pokrývku, kterou prve před Sanhou skrýval, vzal zase pod paždí. Před stájí se zastavil a naslouchal. Uvnitř bylo ticho. Oběma oknovitými průvětrníky slabě kmitalo světlo. Starý pastýř opatrně otevřel dveře stáje a nahlédl dovnitř. Tam v rohu byla snesena slabá vrstva slámy. U toho bídneho lůžka klečela cizí žena a modlila se. Kousek blíže ke dveřím klečel její průvodce a také se modlil. Tento pohled vzbudil Eleazarův podiv. K oběma cizincům pojal velkou úctu.

Jak mu Sanha vyprávěla, hledali celé odpoledne nocleh po dlouhé cestě, a proto byli asi velmi, velmi unaveni. Zvláště mladá slabá žena byla jistě znavena na smrt. A přece klečela ještě teď, skoro po půlhodině, a modlila se. Eleazar byl uchvácen pohledem na ni a pomyslně si: »Modlí se jak anděl!« Dlouho stál u dveří a pozoroval Mirjam.

Konečně si vzpomněl, proč sem vlastně přišel. Zvedl opět své otepi a otevřel hlučně dveře. Josef povstal, aby se podíval, co se děje. V šeru sluje poznal starého pastýře. Šel mu naproti a tázal se tiše: »Přinášíš slámu?« a když stařec přikývl, pravil dále: »Ach, pro lásku Boží, dej mi jí trochu pro Mirjam. Pokusil jsem se upravit jí z pohozených stébel lůžko, a doufám, že se proto nebudeš na mne hněvat. Ale co jsem našel, sotva pokrývá tvrdou zem. Dej mi, prosím tě, několik hrstí ze své zásoby. Pro nemocné zvíře zbude ještě dosti.«

Eleazar zavrtěl hlavou a pravil: »Nepřinesl jsem slámu pro vola; je mu dosti teplo. Je to pro Mirjam; byla ke mně tak laskava! Lituji, že v naší chatě je tak málo místa a že jsem vás musil odkázat. A potom — řekni také Mirjamě, až se přestane modlit, aby se na mne nehněvala, že

jsem byl tak prudký. Víš, cizinče, jsem již takový. Můj jazyk bývá často jako divoký oř, který cítí po prvé na sobě sedlo, a pak mi bývá líto, že jsem se unáhlil.«

»Nic si z toho nedělej, příteli,« odvětil Josef radostně. Jsme ti srdečně vděční, žeš nám dovolil, abychom si zde odpočinuli. Máme za sebou obtížnou a dlouhou cestu, a Mirjam potřebuje šetrnosti. Nedovedu ti ani říci, jak jsem rád, že ses nad ní smíloval a že jí připravuješ snesitelnější odpočinek. Její duše hovoří nyní v modlitbě s Bohem, jinak by ti poděkovala sama.«

Eleazar odevzdal nyní Josefovi přikrývku pro Mirjam. Když mu Josef chtěl znovu děkovat, odmítl a pravil: »Nech toho! Vysvětli mi raději, co se to s Mirjam děje? Vypadá sice tak prostá a nepatrná jako žena chudáková, ale v její blízkosti je mi, jako bych stál před královnou nebo před andělem.« Josef se na chvíli zamlčel, pak odpověděl rovněž potichu: »Příteli, mohu ti říci jen toto: Pán Bůh izraelský učinil v ní veliké věci. Co pociťuješ v její blízkosti, jímá i mé srdce, co ji znám. Je svatyní Páně.« Starý pastýř pohlédl s plachou úctou na Mirjam, jež nepohnutě trvala na modlitbách. Potom zašeptal: »Máš pravdu. Děkuji ti. Pěkně jí ustel a nezapomeň ani na sebe. Dobrou noc!«

Tiše opustil Eleazar jeskyni a opatrně za sebou přitáhl dveře.

Uplynula část noci, které se Henoch tak obával. Podle hvězd byla teď půlnoc. Na východ od pastýřské dědinky Chamaamu byla rozložena stáda bohatých majitelů z Jerusalema a z Betlema. Z pastýřů jediný Henoch, syn Eleazarův, nebyl z Chamaamu.

Vůkol bylo ticho, noční klid. Jen tu a tam se ozýval ojedinělý bekot některé z ovcí, které odpočívaly na vlhkých pastvinách těsně k sobě přituleny. Bdělí psi pobíhali tiše sem tam a střežili svěřená stáda. Jen když pozorovali někde mezi svými svěřenkami nepokoj, krátce zakňučeli. Šest pastýřů zanítilo si oheň na malém pahorku uprostřed odpočívajícího stáda a ohřívalo se kolem ohně. Několik kroků odtud se ve vápencové skalině šklebila tmavá rozsedlina, vchod do pastýřské jeskyně. Tam se skrývali, když hledávali přístřeší před deštěm.

Dva starší pastýři bděli ležíce na zemi s nohama nataženými k ohni a s podivem pohlíželi na nebeskou klenbu plnou zářivých hvězd. Čtyři ostatní se ssedli a bavili se tlumeně hovoříce o zvláštní posvátnosti této noci. Všichni byli dojati nevýslovně vznešeným obrazem, který poskytovala temnomodrá obloha svou hvězdnatou nádherou. Již tak často pozorovali s podivem oblohu v její noční skvělosti! Při svém zaměstnání prodlévali skoro noc co noc pod tímto tajemným Božím stanem. Ale tak jako této noci nezářily hvězdy ještě nikdy.

Šedivý pastýř Obed, nejstarší z nich, souhlasil s druhý a pravil: »Máte pravdu, bratři! Ani já jsem dosud nic takového neviděl. Přes padesát let již pásám stáda na těchto pastvinách, tak čarovné noci jsem však ještě nikdy nezažil. Zdá se, jako bychom byli až u nebe, planoucí hvězdy jsou jako na dosah ruky. A jak klidná je dnešní noc! Již dlouhou chvíli se nehnulo ani jediné zvíře. Ano i tvůj pes, Ismaeli, ač jindy vyje celou noc, je ku podivu potichu.«

»Skutečně, máš pravdu, Obede,« zvolal mladý Ismael, sedící u samého ohně. »Už celou hodinu se mi zdá, že mi něco schází, a nevěděl jsem, co; a to zatím můj Suraš nevyje. Snad neutekl do Chamaamu!« — Ismael dvakrát

krátce pronikavě zahvízdl a naslouchal s napětím do tmavé noci. Netrvalo dlouho a ze tmy se vynořil prostředně velký chundelatý pes a skokem se hnál k svému pánu.

»Aj, hledme ho, tu je!« zvolal Ismael zpola udiveně, zpola radostně. »Skutečně odložil svůj nepěkný zvyk.« Hodil psovi kousek chleba a poručil mu: »Hajdy, Surashi, k stádu!« Pes velkými skoky pelášil s návrší. Mužové hleděli s úsměvem za upalujícím zvířetem. Nastalé ticho přerušil Henoch: »Bratři, něco vám povím. Víte, že má žena strávila dětství v chrámě ve svatém městě. Naučila se tam krásným uměním, mimo jiné i číst a psát.« — »Ano,« přerušili ho někteří, »tvá ženuška, Henochu, prý je učená. Sanha se měla vlastně provdat za kupce nebo zákoníka, pro tebe jest jí škoda.«

Henochovi to zalichotilo a s úsměvem pravil: »Nechtěla však ani kupce ani učitele, nýbrž mne, chudého pastýře. Ovšem, byla chudobná a já jsem též chud, tak se k sobě hodíme. Ale co jsem chtěl říci: Sanha si opsala mnoho míst ze spisů prorockých a každého večera mi z nich předčítá. Dnes večer, vlastně včera večer, vždyť je již po půlnoci, přečtla mi větu, která mě přiměla, abych trochu přemýšlel. Pomyslete, prorok Micheáš tam dí: »A ty, Betleme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými: neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj izraelský.« Ano, tak prorokoval Micheáš. Z Betlema vzejde veliký král. Kdy se to stane, najisto nikdo neví. Ale myslil jsem si, že to bude asi brzo. Víte, bratři, teď je v městě Davidově mnoho cizinců.« »V městě Davidově?« zvolal Ismael, přerušuje přítele. »Což nebyl David, velký král izraelský, z Betlema? Slovo prorokovo se týká jeho.«

»Jeho ne,« opáčil Obed, vrtě hlavou. »Když jsem byl

loni na velikonoční slavnosti ve svatém městě, slyšel jsem od jednoho z nejmoudřejších učitelů našeho národa, že prorok Micheáš žil několik století po Davidovi. Nemohl tedy o něm prorokovat.«

»Nezmátl sis prorokovo jméno, Obede?« tázal se pochybovačně Ismael. »Máme tolik proroků, jméno se snadno zamění.«

»Nikoli, Ismaeli, nemýlím se,« ujišťoval Obed. »Ač nejsem učitelem Písma, mám přece dobrou paměť. Nezaměňuji jmen našich velikánů. Ale ať Henoch vypravuje dále.«

Henoch rozkládal: »V této době je v Betlemě mnoho cizinců. Nebylo by možno, aby mezi nimi byla i matka očekávaného hrdiny, druhého Judy Machabejského? Nezdá se vám? Netvrdím, že je tomu tak, ale domnívám se, že to není tak nemožné. V duchu jsem prošel všechny rody a rodiny svého města a uvažoval, byl-li by některý hoden, aby z něho vzešel veliký král, o kterém hovoří prorok. Nenašel jsem domu, který by byl hoden Mesiáše; proto jsem připadl na cizince. A pak,« pokračoval Henoch s menší jistotou, protože vyčetl pochybnosti s tváří svých druhů, »pod dojmem podivuhodné noci, jaké jsme dosud nikdo z nás nezažili, řekl jsem si: V takové noci asi se zrodí veliký král, který přivede Izraele k nové slávě. Zabloudiv jsem myšlenkami do nových zlatých časů, ale vaše pochybovačné tváře mě — —«

»Pro Boha! — padá — hvězda nás rozdrtí — utecte — utecte!« Obed vykřikl tato slova do noci a vzchopil se co nejrychleji, aby uprchl. Ale jeho zděšení bylo tak veliké, že chvěje se padl nazpět. Ostatní se ani nepokoušeli, aby povstali. Jejich oči oslnila náhle záře, zoufale vztáhli ruce nad hlavu jako na ochranu. Nemyslili, než že planoucí hvězda, v jejímž lesku tonuli, je užuž drtí.

Ale děsná úzkost trvala jen okamžik. Zazněl hlas tak jemný a měkký jako zurčící vodní pramének, jasný jako zvuk harfy: »Nebojte se, neboť hle, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodilť se vám dnes Spasitel, to je Kristus Pán, v městě Davidově. A toto vám bude znamením: naleznete dítko plénkami ovinuté a položené v jeslích³.«

Když první slova vnikala v jejich sluch, cítili pastýři, jak podivuhodný klid přichází do jejich srdcí. Zapomněli domnělého nebezpečí a velkýma očima patřili na zářící andělskou postavu, která stála před nimi v nebeské kráse a k nim hovořila. Jejich sluch se kochal v hudbě andělského hlasu a srdce jávalo radostí při myšlence na štěstí, které bylo zvěstováno.

Když nebeský posel domluvil, obklopila užaslé pastýře ještě větší světelná záplava. Údolí a pahrbky se vším, co na nich bylo a žilo, koupaly se v bílém jase a v záři. Andělské zástupy se snesly na betlemské nivy a nebeský chvalozpěv zazníval tichými pláněmi. Klečíce jako u vytržení, s pažemi rozpjatými k nebesům, naslouchali mužové čarovnému zpěvu: »Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle⁴!« Nebeské melodie vnikaly hluboko do jejich dojatých srdcí.

Již chvíli zahalovala krajinu zase temnota, poslední zvuky andělské písně odvál noční větřík, a pastýři ještě klečeli u hasnouceho ohně. Bylo tak těžko vzdát se nebeské rozkoše, v níž tonulo jejich srdce, a vrátit se ke skutečnosti. Takový zpěv by byli poslouchali celou věčnost.

Obed se vzchopil napřed. Chvějícím se hlasem zvolal: »Bratří, pojďme až do Betlema a vizme tu událost, kterou Pán oznámil nám⁵!«

Tím bylo pouto zlomeno, pastýři vyskočili a spěchali kolem Chamaamu do Betlema.

Eleazar, vrátiv se do chýše, uložil se k spánku. Ale nemohl usnout. Byl příliš rozrušen tím, co prožil v posledních hodinách. Když se uchýlil do svého koutka, zavolal na snachu: »Sanho, jak dlouho znáš svou přítelkyni Mirjam?«

»Ó, již dlouho ji znám,« odvětila Sanha. »Byly jsme spolu skoro pět let mezi chrámovými pannami. Ona však tam byla déle než já. Přišla tam jako dítě, a když jsem se musela vrátit k choré matce, zůstala tam ještě. Ó, Mirjam byla tak dobrá, tak zbožná!«

Stařec zamumlal několik nesrozumitelných slov, po chvíli pak se tázal dále: »Nebylo ti na ní tehdy nic nápadného? Opravdu nevím, co si mám o té ženě myslet. Zdála se mi prorokyní. A jak se modlila! Mám k ní úctu jako ke královně. A jak laskavě se mnou mluvila! He, taková snacha by mi byla milejší než kterási jiná!«

Venku zhaslo světlo. Eleazar slyšel, kterak se Sanha krátce zasmála. Potom pravila vážně:

»Máš pravdu, otče. Jakživ by mě nenapadlo přirovnávat se k Mirjam. Co jsem ji znala, byla svatou pannou, tak zbožnou a čistou! Snad ani andělé Boží se nedovedou modlit jako ona. Skoro každý den nám byla dávána za vzor a všichni ji měli srdečně rádi. Ač byla ještě mladičká, předčila ctností nás všechny. Domnívám se, že nikdy nebydlila světlejší panna na Sionu. Otče,« dodala Sanha s bolestným povzdechem, »kéž bys byl Mirjamu nevyháněl! Mohla si docela dobře odpočinout na mém lůžku. Byla bych jí je s radostí popustila.«

Tato mírná výčitka stačila, aby se nanovo rozpoutal starcův hněv. Pravil drsně: »Nech si své výčitky! Kdybys mě již tak často nebyla domrzela, nebyl bych tak podrážděný. Je mi ubohé ženy beztoho líto; ale teď jsou již oba venku a ať tam už zůstanou. Neumrou z toho, o to jsem se postaral. A dej mi už pokoj! Chce se mi spat.«

Sanha neodpověděla a ani stařec se již neozval. Leč ani on ani jeho snacha nemohli dlouho usnouti. Myšlenky obou dlely na témž místě. Oba myslili na chudáky, kteří měli strávit noc venku v osamělé stáji. Sanha by byla ráda zavolala Mirjam a jejího průvodce k teplému krbu do své chaty. Ale bála se hněvu tchánova. Eleazar rovněž by byl rád napravil své hrubé chování a zavolal cizince do příjemného tepla, ale nechtěl před Sanhou ukázat, jak velice želí svého činu.

Dlouho se zabývali svými myšlenkami, až konečně usnuli. Sanhina tvář byla ještě ve spánku zrosena slzami pro tchánovu tvrdost a pro Mirjamino neštěstí.

Prudké bouchání na dveře vyburcovalo Sanhu a Eleazara ze spánku. Zmateně otevřeli oči; bylo ještě tma. Sanha obávajíc se neštěstí, rychle se vzchopila. V úzkosti a vzrušení přehodila na sebe šat. Potom hledala v popelu ještě žhavý uhlíček, aby mohla rozsvítit. Prudké rány na dveře neustávaly. Někdo volal: »Eleazare, Eleazare, vstávej! Stalo se něco zázračného!« Eleazar poznal hlas Obedův. »Již jdu, starý blázne!« vzkřikl. »Co bouříš člověka v hluboké noci ze spánku? Napadl vlk naše stádo? Či — počkej — člověče, odpověz, stalo se Henochovi neštěstí? Mluv rychle!«

»Ne, nestalo se neštěstí. Naopak. Přináším ti radostnou, přeradostnou zprávu. Jen napřed otevři! Stalo se něco neslýchaného, zázračného. Ach, Eleazare! Viděli

jsme anděly, mnoho nebeských duchů! A slyšeli jsme andělskou píseň, nebeskou hudbu! Jen otevři, povím ti to!«

Eleazar se rychle oblékl a vyšel ze svého koutka. Sanha držela v ruce světlo a hleděla na starce polekaně a ospale. Stařec se přiblížil ke dveřím, aby otevřel. Při tom zavolal na zmatenou mladou ženu: »Hleďme ji, stojí tu zase jako plaché jehňátko a chvěje se, jako by medvěd lomcoval košatinou.«

Odsunul závoru a vyhlédl ven. Venku stál Obed a několik jiných mužů, které však v noční temnotě hned nepoznal.

Rozčilen a trhanými větami zvěstoval Obed užaslému příteli, co se stalo venku na pastvě. Jak potom běželi do města, ale našli vše v hlubokém klidu. Šli do veřejných nocleháren a všude se ohlíželi a dotazovali po novorozeném dítěti v jeslích. Všude byli odbyti jako obtížní rušitelé pokoje, a teď nevěděli, kde by měli děťátko hledat. »Pomysli jen,« pokračoval Obed, »podivuhodné dítko prý leží v jeslích, to řekl anděl výslovně.«

»V jeslích?« otázal se Eleazar vrtě hlavou. »Asi jste usnuli a zdálo se vám to.«

»Ó ne!« zvolal Obed podrážděně. »Bděli jsme a byli jsme čilí jako teď my dva. Henoch to dosvědčí. Henochu, není to tak?« Obed se rozhlédl, ale Henoch nedával odpovědi. Zato zvolalo několik jiných hlasů: »Obed mluví pravdu. Vše se stalo tak, jak právě řekl. Nespali jsme, ani se nám to nezdálo!« »Kde však je Henoch?« otázal se jeden z mužů, »byl přece s námi, když jsme sem šli.« »Šel vedle mne tam za roh, asi do stáje Achazovy,« pravil Ismael. »Jistě se odskočil podívat na chorého Achazova vola.«

V tom okamžiku zaslechli mužové rychlé kroky od stáje a ze tmy se vynořila postava.

»Otče! Sanho! Přátelé!« zvolal Henoch radostně vzrušen. »Našel jsem jej, Spasitele světa! Našel jsem zázračné dítě v jeslích!« — »Kde?« — »Kde?« — »Kde je?« volali pastýři jeden přes druhého a obklopili šťastného druha.

»Tam v jeskyni, v Achazově stáji! Nevím, jak ti lidé tam přišli. Světelná zář, deroucí se okénky, mě přivedla na pravou stopu. Pojdte! Pojdte a vizte sami!«

Při posledních slovech se již zas obrátil a spěchal znovu k stáji. Ostatní se hnali za ním.

Sanha a Eleazar šli rovněž za spěchajícím Henochem, ač ne tak rychle. Sanha, kráčeje po boku tchánově, pravila radostně: »Ach, otče, není to zázračné? Novorozené dítě Mirjamino bylo Henochovi a ostatním zvěstováno andělem Božím a andělé pěli chvalozpěvy Nejvyššímu.«

Stařec hned neodpověděl. Nebylo mu dobře u srdce. Že cizinka, kterou před několika hodinami tak tvrdě vykázal z domu, se stala matkou, nezdálo se mu tak pravdě nepodobným. Ale že andělé jásalí nad tímto narozením? — A přece! Od okamžiku, kdy viděl Mirjam se modlit, kdy z úst své snachy slyšel tolik o Mirjaminých přednostech, nezdál se mu nemožným ani zázrak. Vždyť už pohled na ni vynucoval hlubokou úctu. Ó Bože! Co učinil v svém proklatém hněvu! Svatou ženu, která porodila Mesiáše, vyhnal do stáje! Eleazar zhluboka povzdechl; pak pravil třesoucími se rty: »Dítě! Je-li tvá přítelkyně matkou Mesiášovou, tak běda mně!«

Došli do stáje Achazovy. Přátelé ovšem byli již v ní a nechali dveře otevřeny. Oba příchozí to zpozorovali hned, sotva zahrnuli za roh. Dveřmi se dralo světlo jasné i mírné, takže ani trochu neoslňovalo, a rozlévalo se přes nejbližší pole. Když Eleazar spatřil, že dveře jsou otevřeny, zrychlil kroky ještě více. Jeho srdce bylo naplněno vroucí

soustrastí s mladou matkou a s jejím dítkem. Jak jen mohli býti přátelé tak bezmyšlenkovití a vydávat obě útlé bytosti ještě více nočnímu chladu! Vždyť již beztoho dosti fučelo otevřenými průvětrníky! Teprve když sám vkročil do stáje, dovedl pochopiti nedbalost přátel. Co teď on i Sanha spatřili, uchvátilo oba tak, že jen jeho pevná vůle ho přinutila, aby za sebou přitáhl zpuchřelé dveře.

Celá sluj byla osvětlena tajemným světlem. Příčinou světla bylo božsky krásné dítě, které leželo v pozadí, uložené ve starých dřevěných jeslích. V chudobné kolébce bylo trochu slámy a sena; děťátko bylo ovinuto plénkami. S obou stran rozmilé malé bytosti klečeli Mirjam a Josef a patřili v blahém vytržení na drahocenný poklad, který jim Pán svěřil. Jejich srdce byla plna nebeské rozkoše a sladkého pokoje; zapomněli na sebe i na své okolí.

Před jesličkami klečeli pastýři: Obed, Henoch a jejich druhové. S jejich obličejů zářil podiv a nejčistší radost. Ruce měli zkříženy na prsou a klaněli se děťátku, Spasiteli světa.

Nic nerušilo hluboké ticho v jeskyni. Jen když Eleazar a Sanha, překonáni nebesky krásným pohledem, rovněž klesli na kolena, zachrastila tiše sláma. Pak uslyšela Sanha ještě hluboký lítostný vzdech z prsou svého tchána a nastalo zase pokojné ticho.

Eleazar nevěděl, jak dlouho tak klečel v němém kající úctě. Vzpamatoval ho bolestný pláč děťátka v jeslích. V jeskyni nastalo vzrušení. Mirjam se ihned vzchopila a sklonila se plna mateřské starostlivosti k dítěti. Také pastýři vyskočili a tlačili se blíž. Ozvaly se výkřiky úžasu: »Jak je milé! Jak líbezné to dítě! — Jak vznešené! — Opravdu nebeské dítě!«

Sanha se prodrala zástupem mužů. Nyní byla u samě

matky. Její pohled utkvěl na chvíli na děťátku, pak zvolala hlasitě: »Mirjam!« V tom jediném slově bylo vše, co plnilo její srdce: soustrast s chudobnou vypuzenou matkou a s útlým dítkem, láska k dítěti, pro něž sestoupili s nebe andělé; jásavé blahopřání požehnané matce; konečně bolest, že jí nebylo dopřáno přijmouti nebeské dítě v chudé chatě.

Mirjam jistě porozuměla výkřiku své bývalé družky. Podala jí ruku a pravila se šťastným úsměvem: »Děkuji ti, Sanho!«

Najednou se Eleazar vrhl vedle Mirjam na kolena. Ruce měl prosebně sepjaty a slzy se mu řinuly přes vráscité líce na šedivou bradu: »Mirjam, odpusť mi pro toto dítě, co jsem ti učinil!« — bolestně vzlykaje vyřázel z chvějících se rtů.

Mirjam laskavě chlácholila zdrceného starce: »Neplač, otče, byla to vůle Všemohoucího, abychom se ubytovali zde. Tys nám sem jenom ukázal cestu.« S překypující vděčností uchopil Eleazar pravici Mirjaminu a uctivě ji políbil. Utíraje si potom hřbetem ruky slzy, zvolna povstal. Stále ještě hleděl na plačící dítě i domníval se, že uhodl příčinu jeho slz. Jistě plakalo zimou. A již se prodíral okolostojícími a spěchal ze stáje do své chaty.

Tam ještě hořela na stole lampa, neboť Sanha ji zapomněla zhasiti. Eleazar se rozhlížel po světnici; pátral po něčem, čím by ochránil něžné tlíko zkřehlého dítěte před chladem. Jeho pohled padl na plášť, který mu Sanha teprve před nedávnem ušila z ovčího rouna. Nerozmýšleje se popadl jej, zhasil světlo a běžel zpět do stáje.

Ještě nežli dostihl jeskyně, viděl, jak pastýři živě hovoříce z ní vycházejí a spěchají odtud. Z jejich hovoru vyrozuměl, že běží pro dary, aby zmírnili nouzi, kterou ve

stáji viděli. Vstoupiv do jeskyně, našel u nazaretské rodiny jen Henocha a Sanhu. Oba se snažili přiměti matku božského dítěte i Josefa, aby se přestěhovali do jejich chaty. Eleazar se k nim horlivě přidal. Mirjam však pravila:

»Milí přátelé, promluvíme si o tom až zítra. Vůle Boží nás zavedla sem do stáje; toto obydlí nám postačí.« Pokleknuv vedle jeslí, přikryl Eleazar zkřehlé děťátko měkkým teplým pláštěm. Oči mu při tom zářily radostí a jeho rty šeptaly: »Ten plášť ti daruji, milé, sladké děťátko! Dříměj sladce a zapomeň, že starý Eleazar byl ukrutný k tvé matce.«

Čas míjel.

Pastýřská rodina opět prosila Mirjam, aby přece přesídlila k nim do chaty. Mirjam však i teď odmítla skromně tuto nabídku. Pravila k nim ukazujíc na dítě v jeslích: »Toto dítě si zvolilo za první příbytek stáj. Je to jeho řízení. Proč bych já, jeho nepatrná služebnice, si přála něco lepšího?«

Eleazar a Sanha zavrtěli hlavou; nemohli Mirjam pochopit. Henoch však tušil, že nazývají se služebnicí dítěte, je zasvěcena do velikého božského tajemství. Vzpomínal na slova, která anděl promluvil k němu a k jeho druhům. Řekl tedy svým: »Mirjam, požehnaná mezi ženami izraelskými, ví, proč tu chce bydlet. Netrapme ji déle svými prosbami. Klanějme se raději děťátku, které podle slov andělových jest Kristus, náš Pán.« A poklekl u jeslí k modlitbě; ostatní následovali jeho příkladu. Vroucně hleděli na sladkou tvář spícího dítěte a klaněli se mu jako Spasiteli světa.

Uplynula asi hodina. Najednou začalo být venku zase živo. Ismael se první vrátil; prsa se mu ještě mocně dmula, když vstoupil do sluje s běloučkým jehňátkem v náručí.

Pospíšil si k stádům a vyhledal jehňátko; této noci vykonal tu dalekou cestu již po třetí.

Podáváje blažené matce svůj dar, pravil: »Zde přijmi, dobrá paní, dar pro své krásné dítě. Nemohu ti dát nic lepšího, jsem jen chudobný pastýř.« — Když Mirjam chvilku váhala, ujišťoval: »Neboj se, je to poctivý majetek. Toto jehňátko náleží k mé mzdě a smím je darovat.«

Mirjam přijala dar. Poděkovala Ismaelovi a slíbila mu nebeskou odměnu a Boží požehnání.

Ponenáhlu se vraceli i ostatní pastýři. Každý přinášel dar, jaký právě mohl v noci narychlo sehnat. Jeden přinášel chléb, druhý ovoce, třetí se zářícíma očima párek holoubků, kteří byli dosud jeho jediným potěšením.

Poslední přišel Obed. Staré nohy ho nenesly již tak rychle, jak by si byl přál; a nepřišel sám. Jeho manželka jej doprovázela. Přichvátav domů, vzbudil a zvěstoval jí podivuhodnou zprávu o andělském zjevení a o líbezném dítěti v jeslích. Tu již Salome doma nevydržela. Chtěla jíti hned, aby spatřila krásné děťátko, o kterém Obed hovořil s tak velikou láskou. Ale Obed chtěl dítěti, či spíše jeho matce, něco přinést, a proto musila i Salome míti strpení.

Žena se spěšně oblékala a Obed rozdmýchoval mezitím znovu oheň v krbu. Na užaslou otázku, co dělá, odpověděl: »Což ti nenapadne? Chci přece také něco přinést krásnému hošíčkovi a jeho matce. Ismael spěchal k stádům a přinese jehňátko; kam běželi ostatní, nevím. Já však nemohu dlouho skákat sem tam a dobře jsem si vše rozvážil, co bych mohl nejsnáze přinést. Ohřeji hrnec mléka, přidám čerstvého chleba a vezmu to Mirjam.«

»Ale vždyť mléko vystydne, než tam přijdeme!« námítala Salome.

»Uvařím je tedy,« odvětil Obed, a pak poběhnu co nejrychleji. Tak rychle mléko jistě nevystydne.«

»Ano, ale rozleješ je všechno! — A já již nemohu tak běžet,« naříkala Salome.

»Zůstaň tedy doma, až se rozední!« rozhodl Obed. »To ne! Tak toužím spatřit krásné děťátko, že bych už neusnula. — Ale vím co! Ovinu hrnec šátkem, aby mléko tak rychle nevystydlo. Ty můžeš nést chléb, já ponesu mléko. Kdybych ti svěřila hrnec s mlékem, byl by brzo prázdný. Podívej se, jak se ti třesou ruce.« Salome měla pravdu. Obed se všecek třásl radostným rozechvěním. Proto rád svolil k návrhu své ženy.

Oba stařečci se připravili s dary na cestu. Přišli sice poslední, ale jejich dárky byly přijaty velmi vděčně. Salome hned poznala, že Obedův dárek byl mladé matce velmi vhod, a její radost byla tím větší.

Při pohledu na krásné děťátko vstoupily dobré ženě slzy do očí. Jak bylo krásné, ale jak chudičké! Salome nemohla ani oči odtrhnouti od sladké dětské tvářičky. Klečela u jeslí a Obed jí musil ještě jednou vyprávět, co jim anděl venku zvěstoval. A když Obed skončil, rozplakala se radostí.

Již dávno se vrátili mužové k svým stádům, a Sanha a Salome stále ještě klečely vedle Mirjam a Josefa u kólebky nebeského dítěte. Když se rozednilo, přišli do sluje jiní, kterým pastýři zvěstovali radostnou zprávu. Všichni byli přešťastní při pohledu na překrásného hošíčka; klaněli se mu a obětovali mu dary.

V domě svého Otce.

Na sever od města, kde pahorkatá krajina stoupá nejvýše, je vidět průvod poutníků na nerovné stezce. Podle jejich zevnějšku lze soudit, že mají za sebou dlouhou cestu. Jsou zpoceni, zaprášeni a unaveni. Přicházejí z Galileje z Nazareta.

Oči jim září, vždyť obtížná cesta se chýlí ke konci. Již jen několik kroků, a jejich opojeným zrakům se objeví cíl jejich tužeb, svaté město Jerusalelem. Tam budou slavit velikonoce, tam se budou v chrámě klanět Bohu svých otců.

První řady dostihly právě výšiny. Zastavují se oddechující a patří hluboce dojati na svaté město. Na několika pahorcích se bělají domy, hrdé paláce. Mezi nimi se zelenají temné cypřiše i svěží pole. Nad množstvím domů vynikají mohutné budovy s věžemi. Všechno však převyšuje nádherná majestátní budova na hoře Moria. Její mramorové stěny bílé jako sníh a pozlacené sloupy se blýskají a jiskří jako zrcadla.

Nazaretští poutníci v radostném opojení klesají na kolena; mnohým se lesknou v očích slzy svatého štěstí. Brzo však se vzchopí; jest po únavě; jako na křídlech spějí s výšiny k městu.

Jenom tři z poutníků zůstávají pozadu: muž pokročilého věku a mladá žena s hochem. Zvolna se ubírají po nerovné cestě dolů; jejich zraky spočívají se svatou radostí na zdech chrámových. Zvláště líbezný hošík, krá-

čející mezi oběma dospělými, nemůže odvrátit očí od chrámu. Jest unaven dlouhou cestou. Pout trvala šest dní a denně putoval s rodiči po obtížných cestách 5-6 hodin. Bosé nohy ho pálí jako oheň a andělsky krásný obličej je osmahlý slunkem. Při pohledu na svatyni se jeho mladistvá, něžná postava vztyčila; zapomíná obtíží dlouhé, předlouhé cesty. Táhne jej to svatým násilím k chrámu Hospodinovu. I on by si byl rád pospíšil jako ostatní poutníci; ale jeho rodiče to nepřipouštějí. Chtějí šetřiti jeho sil, proto kráčejí sami tak pomalu. Rád se podvoluje jejich přání, ačkoli ho srdce k svatyni tak pudí.

Vysoký hubený muž, který zastupuje u hochů místo otcovo a vede jej za ruku, obrací nyní ctihodný obličej k mladé ženě a praví:

»Brzo jsme u cíle, Mirjam. Pán nás vedl bezpečně. Jen jednu starost mám: kde najdeme nocleh na celé svátky? Dověděl jsem se, že moji přátelé, u kterých jsem jindy býval o slavnosti, zemřeli.«

»Také jsem na to myslila a doufám v Boha, že nebudeme musit tolikrát marně klepat jako kdysi v Betlemě. Sama bych byla spokojena, kdybych měla jen střechu nad hlavou. Pro Ježíše však a pro tebe bych si přála, aby se nám podařilo nalézt dobrý nocleh. Ježíš je velmi unaven, a ty již nejsi tak zdravý jako před dvanácti lety.«

Očima plnými lásky pohlížela Mirjam při těch slovech hned na hochů, hned na svého průvodce. V její bytosti bylo tolik důstojnosti, skromnosti a dobroty, že musila získat každé srdce. Josef zvážněl ještě více, uslyšev tuto odpověď. Po krátkém rozmýšlení řekl:

»Nejprve půjdeme do chrámu; potom poprosím o nocleh u Asara, svého známého z mládí. Snad bude mít pro nás ještě koutek.«

Chlapec poslouchal rozmluvu tiše. Když se Josef zamlčel, pohlédl naň a pravil: »Proč by ses tolik staral, otče? Přicházíme přece, abychom se klaněli v chrámě Hospodinu. Pán Bůh Izraelův se postará i o nás; nebudeme mít ani hladu ani žízně. A ty, matičko, již nebudeš spát ve stáji.« Veselý, důvěrný tón chlapeckého hlasu zvážněl a Ježíš dodal, tiskna s láskou ruku matčinu: »Ubohá máti, mnoho jsi trpěla, a tvému utrpení ještě není konec.« — — —

Před damažskou branou za městem seděl v téže době stařec. Již celé hodiny si prohlížel moudrýma, pozornýma očima cizince, přicházející do města. Občas si do vousů zabručel několik slov; zřídka však někdo z mimojdoucích porozuměl, co pravil: »Jistojistě přijdou ti tři, které očekávám! Viděl jsem je ve snu tak zřetelně, že se nemohu mýlit. Toho sličného hochu bych našel mezi tisíci! Musejí přijíti; sen byl příliš zřetelný.« Poslední slova zvolal stařec skoro hlasitě. Zaslechl je mladý muž, který se tam potuloval a pozoroval příchozí. Překvapeně se otočil. Přistoupil k starci a tázal se: »Co tu děláš, otče Josafate? Slyšel jsem tě mluvit o snu! Co se ti zdálo? Nepovíš mi to?«

Stařec udiveně vzhlédl; pak zvolal: »Ach, tos ty, sousede Simeone! Skoro se domnívám, žeš mě poslouchal.«

»Nikoli, otče Josafate, nenaslouchal jsem úmyslně, vždyť jsi pravil zcela hlasitě, žeš měl nějaký sen. A protože se zdá, že tě ten sen velice zaměstnává, probudila se tím má zvědavost. Nechtěl bys mi jej vyprávět?«

Oči starcovy přehlédly opět zkoumavě houfec poutníků, blížících se od severu k bráně. Podle kroje byli Galilejci. Pak se zas obrátil k jinochovi. Chvilku se rozmýšlel, pak začal vypravovat.

»Ano, Simeone, byl to skutečně prazvláštní sen, jiný

než obyčejné sny. Anděl Boží stál u mého lůžka a hleděl na mne dlouho a vážně. Potom mi položil ruku na hlavu a pravil: »Josafate, po celý život jsi sbíral poklady; tvé poklady jsou však pomíjející. Po tvé smrti budou jiní užívatí toho, cos nashromáždil; ty však budeš naříkat a plakat, žes neučinil nic dobrého. Ale nářky ti nic nepomohou. Hle, tak praví Pán: Svěřím ti nejdražší poklad, který mám na zemi. Moji miláčkové jsou na cestě k svatému městu; přijmi je na nocleh a pohosti je.«

Když anděl domluvil, pravil jsem mu, ovšem ve snu: »Neznám ty, které mi Pán posílá; v těchto dnech putují do Jerusalema tisícové.« Anděl odpověděl: »Jsou tři: hoch, jehož Pán miluje jako svou zřítelnici, jeho matka a ochránce i živitel obou. Jdi k damašské bráně, najdeš je tam mezi poutníky. Jsou znaveni a hladovi po dlouhé cestě.«

Bylo mi, jako by byl anděl otevřel okno, a já jsem spatřil vdáli tři osoby. Byly sice daleko, přece však jsem je viděl zřetelně. Uzřel jsem muže, ne již mladého, chudobně oděného, mladou ženu a hochu, jehož tvář se mi jevila rozkošnější než andělova. Spatřiv je, procitl jsem. Anděla u svého lůžka už jsem neviděl.«

Stařec se zamlčel a mladík zamyšleně hleděl k zemi. Po chvíli pravil k Josafatovi: »Tvůj sen, otče, je vskutku neobyčejný, ale přece mu nesmíš příliš věřit. Vždyť znáš přísloví synů pouště: Sen je jako stín oblaku; chce-li někdo v tom stínu odpočinout, netrvá jeho odpočinek dlouho. Stín přejde beze stopy jako mrak.«

»Nikoli, Simeone! Můj sen se vyplní; jsem o tom přesvědčen. Proto jsem dal vše připravit pro hosty. Má dcera Lea právě chystá pokrmy hladovým poutníkům. Nejsem sice hoden, aby mi Bůh poslal anděla, ale co mi bylo ve

snu řečeno, je pravda. Shromažďoval jsem poklady a nečinil nic dobrého. Neměl bych věřit vidění, které mi zjevilo trpkou pravdu, ale zároveň přislíbilo věc tak potěšitelnou? A nepřijdou-li ti, které jsem spatřil ve snu, přinutím jiné, aby šli ke mně. Jsem stár a již brzo zemru, nechci však opustiti svět bez dobrých skutků; ani bych nesměl přijít s prázdnýma — — Simeone! Simeone! Můj sen! Tamo přicházejí! ti tři! hoch a jeho rodiče! Půjdu jim naproti!« radostně vykřikl Josafat. S mladistvou hbitostí povstal a spěchal cestou dolů. Pod planými, zpola suchými fíky stála trojice, kterou spatřil ve snu. Trochu odpočívali a osvěžovali se skrovným stínem, jehož jim stromy poskytovaly. Jarní slunko dnes neobyčejně pálilo. Josafat přistoupil uctivě k poutníkům. Chtěl se uklonit před vážným mužem, který potním rouchem utíral vlhké čelo hochovo; poklonil se však dítěti. Bylo mu, jako by jej něco násilím táhlo k nohám tohoto dítky. Teprve když políbil chlapci ruku, zmohl se na to, aby vyslovil svou prosbu: »Vítám vás, zbožní poutníci. Ač jsem nehoden, abych prodléval ve vaší blízkosti, přece se odvažuji prosit, abyste se ubytovali u mne. Vše, čeho může poskytnout můj dům, je vaše. Pro věčného Boha vás prosím, vyplňte mé nejvroucnější přání.« Překvapeně pohlédl Josef na prosebníka. To bylo více, než se odvážil doufat. Obával se, že bude musit mnohokrát marně prosit o nejnutnější přístřeší pro sebe a pro svou rodinu, a teď je sám pokorně a vroucně prošen, aby přijal pohoštění, jak se zdálo bohaté a příjemné. Radostně a vděčně pravil starci:

»Rád přijímám tvou nabídku, dobrý otče. Měl jsem těžké srdce, obávaje se, že nenajdu přístřeší pro své drahé. Jsme chudobní. Tebe však nám poslal Pán; požehnej ti za tvou lásku!«

Chlapec stál zatím skromně stranou. Jenom radostný úsměv sotva znatelný mu pohrával kolem kvetoucích rtů. Věděl, že se to tak skončí. Vždyť to sám tak zařídil.

Matka hochova nemluvila. V jejích mírných očích však se jevila vroucí vděčnost k Bohu a k dobrému starci. Pohlédla na hochu a pochopila, že toto dítě řídilo jemně a nepozorovaně srdce starcovo, jako Stvořitel řídí hvězdy na obloze.

Zatím se rozpředla krátká rozmluva mezi nazaretskými poutníky a staříčkým Josafatem. Nyní znali již znavení poutníci i jméno svého dobrodince. Vzchopili se a zakrátko zmizeli pod mohutnou klenbou damašské brány.

Jinoch Simeon, jenž sledoval celý výjev, stál ještě dlouho poblíž fíkového stromoví. Stále viděl vábný obraz malého poutníka, kterého Josafat vzal s sebou. Když se konečně obrátil k domovu, musil si přiznat, že ho dosud nic tak neupoutalo a nepotěšilo jako pohled na toho chudičského cizího chlapce.

Dům starého Josafata nebyl příliš vzdálen od chrámu a stál v úzké, příkré uličce. Zevně se zdál nepřívětivý a pustý; ale jeho vnitřní zařízení se hodilo na zámožného měšťana. Lea, jediná dcera Josafatova, bydlela u otce a vedla mu domácnost. Záhy ovdověla a měla pověst zbožné ženy. Dnes však nebyla spokojena, protože její otec chtěl přijmouti do domu a hostit cizí lidi. Přibylo práce a na posluhu měla Lea jen starou služku a desíletého chlapce, který přinášival vodu. Josafat s pýchou nazýval tyto dvě slabé osoby svým služebnictvem. Přepjatá šetrnost, nebo spíše lakota, učinila z nemajetného obchodníka zámožného muže. Josafat a Lea vedli po léta téměř samotářský život. Teď pojednou to mělo býti jinak, byť jen na týden. To nebylo šetrné Lei po chuti.

Konečně se podvolila a připravila vše pro hosty. Když pak odpoledne bylo zaklepáno na bránu, šla otevřít s mrzutou tváří a jen ze zvědavosti, nikoli aby hosty uvítala.

Jakmile odstrčila závoru a otevřela dveře, překročil práh otec, vedoucí hocha za ruku. Přijala je bez vlídného slova. Sotva však pohlédla na krásného chlapce, jako by jarní slunko bylo zasvitlo v jejím srdci. Vstoupily sice ještě dvě jiné osoby, ale Lea jako by jich ani nebyla pozorovala. Nemohla se nasytit pohledu na rozkošné dítě. Její pohled spočinul jak opojen na ušlechtilé postavě hochově, když okamžik čekal na dvoře na rodiče jdoucí za ním. Zvenčí se rozlil sluneční svit po tváři chlapcově. Rusé kadeře jako zlaté vlny splývaly mu s temene na bedra. Po krásných lících se rozlévala jemná červeň; na bělostném čele se leskly malé krůpěje potu jako démanty. A jak čarovně sladce se usmívala malá ústa! Když pak se hoch obrátil na Leu, stojící v stínu otevřených dveří, jak ji uchvacoval jeho pohled! Pronikal do hloubi duše a Lea v něm postřehla výraz, jakého dosud nikdy neviděla v dětském oku. Před tímto dítětem se musilo sklonit nejpyšnější srdce, zmírnit i nejzlostnější vzezření. V jeho nevinných očích bylo tolik důstojnosti a zároveň tolik dětské skromnosti a dobroty!

Lea nevěděla, co se s ní stalo. Pocit veliké lítosti, že byla tak nepohostinnou, sklíčil její duši. Nemohla jinak, musila to podivuhodné dítě odprosit. Ona, dcera a paní domu, poklekla pojednou před hochem a prosila: »Odpusť mi, dobrý hochu, že jsem tě nepřijala vlídněji.«

Jako jemná nebeská rosa kanula jí do duše přelaskavá odpověď Ježíšova: »Buď klidna, paní! Kdybych tě byl prosil o nocleh, byla bys mi ho ráda poskytla. Za námahu pro nás sklidiš mnoho lásky.«

Josafat, jenž vše pozoroval, tušil, jaké city plní duši jeho hrdé dcery. Vždyť sám vzplanul nevýslovnou láskou k tomu dítěti. Velice užasl nad odpovědí, kterou dal hoch Lei. Nyní však stařec musil plnit povinnost hostitele a domácího pána. Doprovodil tedy hosty do pokojů pro ně připravených. Tam i Lea přinesla po chvilce jídlo a nápoj. Nežli však se poutníci usadili ke stolu, přinesla Lea nádobu vody a postavila ji k nohám nejmladšího hosta. Jemu umyla nohy sama, plačíc radostí — či bolesti? Sama nevěděla. — — —

Nastali šťastní dnové. Josafat a jeho dcera zahrnovali hosty srdečnou láskou a bylo jim přitom tak blaze jako nikdy předtím. A zbožní poutníci nazaretští přijímali jejich lásku skromně a vděčně. Bez rozptylující starosti mohli povolovati sklonu svého srdce a modlívati se v chrámě, jak dlouho chtěli.

Ježíš dlíval největší část dne v chrámě. Tam, kde stály učitelské stolice, z nichž mluvili učitelé k poutníkům, bylo i jeho místo. Když lid obléhal stolice učitelů Písma nebo jednotlivci si dávali vysvětlovati místa ze Zákona, nebylo asi nikoho, kdo by nebyl upozoroval postavu krásného, tichého chlapce na stupních učitelských stolic, jak pozorně poslouchával přednášky; občas se obracel s otázkou na toho neb onoho z mudrců.

Z počátku mu učitelé odpovídali neradi a stručně. Vždyť viděli v Ježíši jen dítě. Ale jeho otázky, čím dál tím častější, byly jim nápadné. Zanedlouho nemohli již s cizím chudobným chlapcem jednati jako s děckem; jeho dotazy i odpovědi svědčily o rozumu moudrého muže.

Daniel Afra, u jehož nohou Ježíš obyčejně sedával, žasl čím dál tím více nad dítětem, které z počátku vzbudilo jeho pozornost jen svou krásou. Když se ho předevcírem

hoch tázal po prvé, byl mu — učenci — obtížný. Jeho otázka se zdála tak dětinskou a pošetilou! »Rabi, řekni mi, musí již děti Boha milovat? Milovat ho více než své rodiče?« »Ano, malý všetečko, musí; pročpak by byly na světě?« — Nyní dával otázky právě tak skromně a pokorně, jenže byly většinou tak hluboké, že Daniel Afra nedovedl na ně vždy hned odpovědět. Bezděčně hovořil s hochem jako se stříbrovlasým kmetem a ostatní učenci zapomínali na vše kolem sebe a s tělem kupředu nachýleným naslouchali napjatě hovoru moudrého muže s cizím dítětem.

Tak mýjely Ježíši hodiny a dni. V srdci jeho matky bylo jako za slunné vesny. Lahodný, jemný úsměv, jenž činil její rysy tak milými, ani nemizel s jejích lící. Josef tušil štěstí její duše a pravil jí jednoho večera, když se spolu vraceli z chrámu: »Mirjam, tys přešťastna! Tvůj zářivý pohled mi praví, jak je ti dobře v domě našeho Boha.«

»Ano, jsem přeblažená,« zašeptala Mirjam. Potom živěji vypravovala: »Jest tomu již skoro 12 let, co jsem chrám neviděla. Naposled jsem tu byla, když jsem Ježíše po jeho narození obětovala Pánu. Však po našem útěku do Egypta ani tobě toho nebylo dopřáno; teprve když jsme se vrátili do Nazareta, byls aspoň ty, náš dobrý ochránce, tak šťasten, že ses pak již každého roku mohl klaněti Hospodinu v chrámě. Nemohla jsem se dočkat, kdy dítě povyroste, abychom mohli všichni pospolu vykonat dalekou cestu. Teď se konečně mé přání vyplnilo. Ó dobrý Josefe, jak radostné vzpomínky se mi tu pojí ke všemu, co zde vidím! Vždyť jsem zde prožila nejšťastnější mladá léta s milými přítelkyněmi. Kamkoli pohlédnu, vidím místa dětinné radosti i dětského bolu. Dnes zvláště jsem vzpomínala na ty radostné chvíle. Spatřila jsem kněze

v rouchu vyšitým zlatem. To roucho jsme kdysi zhotovily se Sanhou pro ctihodného starce Simeona. Jakou radost měl tehdy z naší práce, jak nám žehnal! — Ó dobrý starý Simeon!« — Mirjam zvažněla, ba zesmutněla. Povzdechla si. Josef se tázal uleknut: »Co je ti, Mirjam? Truchlíš o zesnulého? — Nermuť se, Bůh jej vzal k sobě.«

»Netruchlím pro jeho smrt; zemřel v pokoji. Vzpomněla jsem si živě, co mi pravil, spatřiv Ježíška, když jsem jej obětovala Pánu. Byls při tom a slyšels jeho slova. Dítě se má státi světlem pohanů a slávou Izraele. Mateřské srdce taková slova blaží, zvláště jeví-li se dítě tak podivuhodným jako Ježíš a poutá-li na sebe všeobecnou pozornost. Nemohu se však té radosti oddati. Simeon tehdy hovořil také o meči, který pronikne mou duši. Často je mi, jako by se mi ten meč již vznášel nad hlavou, jako by se mi již nořil do srdce.« »Nedělej si zbytečných starostí, Mirjam,« pravil konejšivě Josef. »Před Bohem — buď jeho jméno pochváleno — vzal jsem na sebe starost o tebe, učiním pro tebe vše, co je v lidské moci. Nic se ti nesmí stát. A kde tě nebudu moci ochraňovati já, tam tě ochrání všemohoucí Bůh. Mirjam, nemiluje tě Pán jako svou zřítelnici? Neučinil s tebou věci zázračné? Co by se ti mohlo státí?«

Mirjam vzhlédla k němu s úsměvem; byla dojata jeho dobrotou. Na okamžik zvolnila kroky a pravila: »Ó dobrý Josefe, není mi úzko pro mé vlastní utrpení. Ale jaký dvojsečný meč by pronikl mé srdce, kdyby se Ježíši stalo neštěstí! Toho mě Všemohoucí uchovej!«

Josef potřásl hlavou, neodpověděl však hned. Po chvíli pravil s povzdechem: »Rozumím ti, Mirjam!« Na několik okamžiků se zamlčel. Poté pravil tišeji — hlasem, v němž se chvělo hluboké pohnutí a vroucí láska: »Náš Ježíš je

poklad Boží! — Ne, Mirjam, nic se mu nesmí stát! Slíbil jsem před Hospodinem, že ho budu chránit a starat se oň jako pečlivý otec. Ale ne,« pokračoval důvěřivě, »Ježíši se nic nestane. Jest vyvolený Boží. Jen láska k němu plní naše srdce obavami.«

Josafatův dům byl již nedaleko. Ustaraní rodiče si oddechli, když poblíž spatřili předmět svých starostí.

Ježíš jim přicházel radostně vstříc a líbal jim ruce. Potom pravil k Josefovi: »Otče, dnes jsem měl mnoho práce. Joram ben Safet, když jsem jej potkal o poledni, nařídil, abych řekl všem známým z Nazareta, že se mají připravovat k návratu. Zítra večer k nim promluví na nádvoří chrámovém a pozejtří časně ráno se rozloučíme s Jerusalemem.«

Josef poděkoval za zprávu a vešli do domu. Chtěli ještě dobře užítí hodin, které jim zbývaly na pobyt v svatém městě. Proto se rozhodli, že půjdou brzo spat, aby měli ráno tím více času na modlitbu v chrámě.

*

Opět se schylovala na západě ohnivá koule sluneční k zemi a chladný větérek vanul přes výšinu chrámovou. V síních svatyně se rozhostil klid. Zato venku na širém prostranství bylo živo a rušno. Po dnech svátečních se totiž cizí poutníci začínali vraceti domů.

Seskupili se ve větší i menší houfky, aby se domluvili o návratu. I nazaretští poutníci se shromažďovali na místě, které jim určil dosavadní vůdce Joram ben Safet. Byl to pestrý zástup; od starce až k povyroslému hochu; i mnoho žen bylo mezi nimi. Nejmladším poutníkem byl však Ježíš z tesařova domku před branou.

Když se většina poutníků sešla, oznámil Joram ben Safet, zámožný Nazareťan, pokyny na cestu. Protože prvního dne nemohl provázeti karavanu sám, určil si zástupce, který se měl postarat, aby jak obyčejně byly rozbity stany u Berotu. Potom se Joram ben Safet obrátil k tesaři Josefovi, stojícímu poblíž, a pravil: »Poslyš, příteli, mám v úmyslu udělat zítra malou okliku přes Kariathbaal. Bydlí tam můj přítel, jehož jsem neviděl již velice dávno. Byl bych ti velice vděčen, kdybys mi dovolil vzít s sebou Ježíše. Mám hoča srdečně rád a chtěl bych mu udělat radost. Zítra večer, až budete odpočívat u Berotu, nebo nejpozději pozítřku bychom vás dostihli. Souhlasíš, Josefe? Či mám soudit z tvého vážného pohledu, že mé přání odmítáš?«

Josefův obličej při Joramově prosbě velmi zvažněl. Nejraději by byl jeho návrh odmítl. Ale Joram ben Safet byl jeho nejlepším chleboďarcem. Pro něho a u něho pracoval velice často. Myšlenka, že by se měl od milého dítěte odloučit třeba jen na den, naplnila jej bolestí a strachem. A co by teprve řekla Mirjam! Vždyť ona takřka nemohla bez hoča žít. Pokusil se dostat z nesnází vytáčkou: »Pane, chlapec je příliš mlád a sláb, nemůže ještě oklikou prodlužovat beztoho dosti dlouhou cestu do Nazareta. Kromě toho je uvyklý péči matčině, takže by se bez ní necítil šťasten. Jsem ti ze srdce vděčen za tvou lásku k hoču, ale je mi nesmírně těžko odloučiti se od dítěte.«

»Tvá starost, Josefe,« pravil Joram živě, »je zbytečná. Cestu do Kariathbaalu vykonám koňmo; pro chlapce bych najal oslíka, krotkého jako jehňátko. V Kariathbaalu najde Ježíš otevřená srdce i náruči, za to ti ručím. Budu se o hoča starat jako o svého milovaného syna. Cesta z Ka-

riathbaalu až do vašeho ležení u Berotu bude ještě příjemnější a snadnější. Můj přítel má nádherné jízdní velbloudy a propůjčí mi je k službám. Znáám Eleazara příliš dobře. Můžeš mi klidně svěřit svého miláčka. Udělal bys mi tím nesmírnou radost. Byl bych šťasten, kdybych měl také někdy hocha u sebe celý den.«

Joram ben Safet se odmlčel. Přičinil se poctivě, aby zahnal s čela tesařova starostlivé mraky; ale nepodařilo se mu to. Josef by byl ze srdce rád učinil svému dobrodinci radost; ale žádal příliš mnoho. Klidně by mu byl svěřil celý svůj majetek, svůj domek v Nazaretě; nechati mu však Ježíše, ztratit Ježíše s očí, to se mu zdálo nemožným. Viděl však též, že bude těžko odvrátit Jorama od jeho úmyslu. Znal jej jako nepoddajného muže. V těchto rozpacích měl šťastný nápad: ponechá rozhodnutí matce hochově; byl jist, že Mirjam od sebe milované dítě nepustí.

Oba mužové stáli dosud v houfci poutníků, kteří se pomalu rozcházeli na všechny strany. Poněkud stranou stál Ježíš vedle své matky. Teď se k nim blížil Josef s nevítaným prosebníkem.

Jakmile ho Mirjam spatřila přicházeti s tak vážnou tváří po boku Joramově, pocítila úzkost, která se však vystupňovala ve zděšení, když Joram přednesl své přání. Prosebně pohlížela na Josefa. Mlčel. Konečně pronesla Mirjam úpěnlivým tónem: »Ach, Jorame, nežádej toho ode mne. Je mi líto, ale musím ti to odepřít. Nesmím hocha od sebe pustit, ani nemohu.« Po těch slovech se Joram s nevolí odvrátil a odcházel. Vzdálil se však jen několik kroků a vrátil se opět k Mirjam. Vztáhl k ní ruku a pravil:

»Odpust', Mirjam. Nechtěl jsem tě zarmoutiti svou prosbou; měl bych sice Ježíše u sebe velice rád, ale tvá

starost by mi radost kalila. Jsi nejlepší ze všech matek, které znám. S Bohem, na shledanou zítra!«

Joram podává Mirjam ruku na rozloučenou, poznal s její tváře, jak je ráda, že je bouře zažehnána.

Když pak Josef s Mirjam a s hochem kráčeli k domu Josafatovu, tázala se Mirjam: »Synáčku, byl bys rád šel s Joramem?« »Jdu rád všude, kam mě posílá vůle mého Otce,« odpověděl Ježíš pokorně, »ať do Kariathbaalu, nebo do Nazareta, nebo do domu Hospodinova, vše je mi stejně milé.«

Mirjam se asi domnívala, jako by ze slov hochových vyznívala tichá výčitka, že se zdráhala. Proto řekla: »Ó dítě, byla bych ti té radosti popřála, ale rozloučení s tebou je mi tak těžké a starostí o tebe bych se utrápila.«

Ježíš odpověděl: »Mýlíš se, předrahá matičko, mé srdce netouží po radosti tak prchavé. Jen po tom toužím, co je vůle Boží.« A s vážností, nezvyklou na jeho mladistvý věk, dodal: »Lekáš se, matičko, bolesti z našeho rozloučení. Ale přijde hodina, která nás rozloučí, a ty tomu nebudeš moci zabránit. Pak nikdo neuleví tvé bolesti. Ale upokoj se. Včera pravil v chrámě jeden učitel zákona: Bolest, snášená ke cti Boží, je také bohoslužbou.« Maria nevěděla, co by odpověděla. Jako těžké břímě tížila její duši předpověď staříckého Simeona o meči bolesti. Řeč hochova zněla tak vážně a mužně! Což přišla již teď hodina, kdy mělo začít jeho velké, tajemné dílo?

Nastalo nádherné jarní jitro. Za Moabskými horami právě vyšlo slunce. Pyšný Jerusalema se leskl v jeho paprscích jako v lázni z tekutého zlata a hora Moria v hý-

řivé nádheře se svítila a blýskala každým okamžikem v jiných barvách. Bělostné zdi chrámové zářily jako jiskřivé démanty ve zlaté čelence; oslňovaly oči tisíců, kteří nemohli odtrhnouti pohled od svatyně Hospodinovy. Není divu, že poutníkům, kteří měli dnes nastoupiti cestu k domovu, se loučení zdálo tak těžkým.

Nazaretští poutníci byli již na vykázaném místě. Když byli všichni, vešli do vnitřního nádvoří. Tam setrvali ještě chvíli na modlitbách a vyšli pak na širé prostranství. Kdo přijel, mohl nyní vystoupit na zvířata, neboť sluhové a otroci zatím přivedli jízdní velbloudy, koně a osly a hovoříce očekávali jejich majitele.

Poutníci však ještě váhali opustit město. Zářící nádhera chrámová je velmi upoutala. Bylo tak těžko odtrhnouti se od místa, kde Hospodin trůnil ve svatyni! Konečně dal Joram ben Safet povel k odchodu.

Sám se dosud držel v pozadí poblíž tesařovy rodiny; nyní jel v čele výpravy, aby svým příkladem uvedl průvod do pohybu. Zvolna se dala karavana na pochod. Část poutníků jela, někteří na velbloudech, jiní na koních, méně zámožní na oslech, jednak na svých, jednak na najatých. Mnoho jich šlo také pěšky; vesměs chudina. Nesli s sebou uzlíky s potravinami; po boku měli viseti tykvové láhve nebo malé hadice s pitnou vodou. Náležel k nim také tesař Josef s Mirjam.

Až do okamžiku, kdy opustili nádvoří chrámové, byl s nimi také Ježíš. Byl ještě tišší než jindy a jeho pohled s touhou utkvíval na budovách chrámových. Když se ohlédl směrem, kde jel Joram ben Safet, viděl, jak mu Joram pokynul. Ježíš k němu běžel; rodiče ho pustili. Domnívali se, že mu vůdce svěřil nějaký úkol. Vtom jela napříč nějaká karavana. Byli to lidé ze západní Judeje.

V průvodě Nazaretanů povstala mezera, neboť jezdci byli rychlejší než pěší. A zase jiný zástup poutníků překřížil karavanu galilejskou. Dnes se branami jerusalemskými valili poutníci po tisících. Proto trvalo dlouho, než Galilejci konečně prošli městem. Jejich mohutný průvod byl roztrhán na skupiny, a protože přední nečekali na opožděné, putovali až po první zastávku v nepořádku.

Vůdce poslal napřed jezdce na velbloudech, aby razili u Berotu stany; ostatní jezdci se k nim přidali. Pěší kráčeli pomalu v průvodě, leč i oni se rozpadli v několik skupin. Mužové šli s muži, přátelé s přáteli. V zemi panoval pokoj, proto nehrozilo jednotlivým malým houfům nebezpečí.

Mirjam a Josef kráčeli tiše se modlíce na konci jednoho oddílu. Byli smutni. Bylo příčinou jejich skleslosti rozloučení s Jerusalemem, či jim chyběl jen hoch, jenž se asi zdržel u jiné skupiny? Jeho půvabná skromnost, spojená s dětinnou veselostí a zářivou nevinou, jej učinila miláčkem všech. Každý jej chtěl mít u sebe. Tak se asi stalo, že rodiče dnes musili postrádat jeho přítomnosti. Ale bez něho jim plynuly hodiny tak pomalu, ach, tak pomalu!

*

Ježíš stál před zlatou branou na stupních chrámových. Když ho Joram přivolal, tázal se ho, zdali by chtěl jít s ním. Ježíš zavrtěl odmítavě hlavou a odstoupil stranou, neboť cizí karavana právě jej odlučovala od poutníků z jeho vlasti. Když se cesta zase uvolnila, byli nazaretští poutníci pryč. Ježíš osaměl.

Tu ho znovu uchvátila vroucí touha po svatyni. Tam v těchto dnech tisícové vysílali modlitby k trůnu Božímu.

Tam se samo nebe sklánělo, když se modlil v domě svého Otce. Tam jeho duše splývala s velebností Boží, tam se jeho člověčenství cítilo šťastno mezi modlícími se zástupy. I teď toužila jeho božská přirozenost po naprostém sjednocení v Bohu a lidská přirozenost ráda uposlechla. Tentokrát vcházel nádhernou branou do skvělých síní svatyně ne jako skromné dítě, nýbrž jako Syn Boží, hledaje odpočínutí v tom, co jest jeho Otec.

Ježíš si vyhledal tiché místo a ponořil se do modlitby. Konečně povstal a našel si své oblíbené místo u stolic učitelských. Daniel Afra seděl na svém místě. Vážný mistr pozdravil učelivého žáka vlídným úsměvem. Ježíš se skromně posadil u jeho nohou.

Míjely hodiny. O polednách opustili učitelé svá sedadla. Ježíš však setrval na svém místě. Daniel Afra cítil, jak podivuhodně jej to vábilo k dítěti, a žasl čím dále tím více nad jeho obsáhlým věděním.

Odpoledne našel svého žáčka sedět již na stupních. Netušil, že Ježíš vůbec chrám neopustil. Když se Daniel Afra večer zvedl, aby opustil chrám, pravil Ježíšovi: »Můj malý příteli, je na čase, abys šel domů k rodičům, budou po tobě toužit. Také se už brzo zavrou brány.«

Ježíš odpověděl skromně: »Otec ví, že jsem blízko něho, ale matka truchlí.«

Daniel Afra sice nerozuměl smyslu těch slov, ale pravil: »Nuže, pospěš, milé dítě, abys matku potěšil.«

Ježíš povstal a pomodliv se ještě v síni Šalomounově, opustil chrám, jehož brány se po několika minutách zavřely. — — —

Bylo již tma, když setník, který konal ve dne službu na hradě Antonii, chvátal k svému domovu. Z tváře mu zírala starost, z očí únava. Doma mu leželo jediné dítě,

čtyřletá dceruška, na smrt nemocná. Před hodinou mu choť poslala zprávu, že stav dítěte se nezměnil. Jak těžkou mu dnes byla služba, jindy tak snadná! Hodiny se mu zdály celými dny, den pak věčností. Konečně přišel večer a s ním vysvobození z těch muk. Ale ach, snad přinese noc stísněnému otcovskému srdci ještě větší bolest! Snad již přistoupila smrt k postýlce jeho miláčka, a on tomu nemohl zabránit.

Dostihl domova. Právě chtěl zaklepat na dveře, když ušel v koutě dvora ležeti na dlažbě malou bílou postavu. Tápal k ní tmou, ale vtom se otevřely dveře a po dvoře se rozlil široký proud světla. Sluha zaslechl kroky svého pána a otevřel dům. Genesius pokynul sluhovi, aby mu posvítil. V bílé postavě poznal spícího chlapce.

Sotva však pohlédl na hochovu tvář, vykřikl překvapením. Ještě nikdy neviděl tak líbezného dítěte. Důstojníkovým výkřikem se malý spáček probudil. Vzchopiv se, hleděl udiveně na oba muže. Protože však ho světlo oslňovalo, zavřel opět oči a ospale zašeptal: »Dobří mužové, nechte mě tu spát, nevyhánějte mě; jsem tak unaven!« a rusá hochova hlava zase zvolna klesala na kámen.

Setník byl hluboce dojat. Sotvaže shlédl cizí — asi opuštěné — dítě, již si je zamiloval. Vzal spící postavíčku něžně a opatrně do náručí a nesl ji pozorně domů.

Sluha opět zavřel dveře a šel za svým velitelem po chodbě, pokryté měkkými koberci. Když se Genesius před jedněmi dveřmi zastavil, sluha otevřel a ustoupil. Setník vešel se svým břemenem do velké, slabě osvětlené komnaty, která byla zařízena velmi pohodlně. Jakmile vstoupil, vzchopila se v pozadí mladá statná paní, která seděla u dětské postýlky. Rychlým krokem šla choti vstříc, na jednu však překvapením stanula.

»Co to neseš, Genesie? Cizí dítě?«

»Přelíbezného hochu, jehož jsem našel spícího venku na dlažbě,« odpověděl setník a vstoupiv pod lampu do prostřed komnaty pokračoval: »Jen pohleď, Fulvie, vidělas již někdy takové dítě?«

Římanka chvíli pozorovala čarovně krásné rysy spícího dítěte. Potom zašeptala: »Je krásný jako syn některého boha. Škoda, že je to židovský hoch! Pojď, Genesie, je ti asi těžký; polož jej sem na podušky!« Fulvie donesla několik podušek a urovnala je na koberec. Genesius tam chlapce uložil a chvíli mlčky pozoroval malého hosta. Potom jej žena zavedla k loži chorého dítěte.

Setník rozhrnul opatrně hedvábné záclony a tázal se choti: »Jak se daří? Ještě není lépe?«

»Ach, ne!« odvětila tázaná beznadějně. »Nepomohou-li bohové, je náš miláček ztracen.« A zoufalá matka klesla do křesla, zakrývajíc si obličej rukama.

Setník se smutně naklonil nad postýlku, s níž naň hleděla vyhublá dětská tvářička, rozpálená horečkou. Přes rozpukané rty se děvčátku při každém dechu draly z choré hrudi bolestné vzdechy. Genesius poznal, že není naděje, a tato myšlenka i jemu zarosila oči.

Zdalo se, že dítěti bolestí přibývá. Bylo čím dál tím neklidnější, až konečně se chraptivě rozplakalo. Fulvie mu poněkud nadzvedla hlavičku, aby mu tak ulehčila. Genesius smutně a bezradně pozoroval marnou námahu své ženy. Manželé byli cele zaujati starostí o milované děcko, takže úplně zapomněli na svého malého hosta. Pojednou stál hošík u nich. Zlehka se dotkl ramene ustarané matky a pravil: »Dobrá paní, proč tak pláče to dítě?«

Fulvie se překvapeně ohlédla a spatřila hochu vedle sebe. Odpověděla:

»Ach, naše dítě jest velmi nemocné a snad zemře. Má velké bolesti, a proto pláče.«

Hoch se podíval útrpně na tvář malé pacientky zalitou slzami a pak se ostýchavě otázal matky: »Smím se dívenky trochu dotknout?«

»Ano, smíš, neuděláš-li jí bolest,« odpověděla Fulvie na dětinnou otázku.

Hoch pohladil nemocné děvčátko lichotivě na čítku a pravil prosebně: »Již neplač, milá sestřičko.«

Ihned vyschly slzy v očkách dítěte, na mdlých lících se ukázal úsměv a maličká vztáhla po cizím chlapci ručky jako po milém bratříčku dávno postrádaném. Ježíš se uchopil jejích vyhublých prstíků a těšil se z toho, že choré děvčátko jej vidí u sebe tak rádo. Po chvíli se otázal:

»Jak se jmenuješ, dívenko?«

»Sabina se jmenuji,« odpovědělo dítě důvěřivě. A hoch pravil laskavě: »Mám tě rád, sestřičko, ale chci, abys teď spala.«

Poslušně položilo dítě hlavičku na podušku a zavřelo oči. Brzo nasvědčovalo jeho pravidelné oddechování, že usnulo.

Genesius a Fulvie s podivem pohlíželi na jednání dítek. Jejich údiv změnil se v nejčistší radost, když zpozorovali blahodárný vliv cizího chlapce na dcerušku. Beze slova pohlédli na sebe. V tváři se jim jevila němá otázka: »Snížilo se k nám božstvo, aby uzdravilo naše choré dítě?« Z těchto myšlenek byli vyrušeni svým malým hostem. Chlapec stál před domácí paní, obraceje k ní prosebně své výrazné oči, a pravil:

»Dobrá paní, mám veliký hlad, prosím tě, dej mi kousek chleba. Od časného rána jsem neměl nic v ústech.«

Fulvie byla pokornou prosbou hochovou hluboce do-

jata. Sklonivši se, objala hochu a zvolala: »Ubohé dítě, jak mě bolí, že jsem si na to dosud nevzpomněla! Dostaneš pokrmu i nápoje a nasytíš se a nebudeš již spát na dlažbě, nýbrž na měkkém loži.«

Nežli se zvedla, její choť již odkvapil. Za několik okamžiků se vrátil se služkou, která nesla na desce bohatý oběd. Když tak ještě stála nerozhodně, nevědouc, kam by měla pokrmu postavit, pravil Genesisus: »Ženo, i já mám veliký hlad jako náš malý host.«

»Opravdu,« zvolala Fulvie, »jsem ještě všechna zmatena rozrušením posledních chvil. Zapomněli jsme na večeři úplně. Půjdeme všichni a napravíme, co jsme zameškali. Liddo, prostři na stůl,« velela, obrátivši se k služebné. Pohladila ještě pohledem dítě pokojně spící, pak vzala hochu za ruku a vedla jej do komnaty na druhé straně chodby. Genesisus šel za nimi. Když vstoupili, bylo již prostřeno. Služka Lidda odběhla pro pokrmu. Mezitím, co Fulvie rovnala ještě něco na stole a stavěla talíř malého hosta mezi svůj a manželův, Genesisus usadil hošíka.

»Jakpak se, hochu, jmenuješ?« tázal se ho.

»Jmenuji se Ježíš,« odpověděl skromně tázaný.

»Jsi z Jerusalema?«

»Nikoli, pane, moji rodiče bydlí v Nazaretě.«

»Z Nazareta jsi? z Galileje?« divil se Genesisus.

»Ano, pane.«

»Jak jsi však přišel na náš dvůr a proč jsi spal na tvrdé dlažbě? Byls, pravda, s rodiči na slavnosti velikonoční? Ale cožpak jste neměli nocleh?«

»Ale měli, pane,« pravil chlapec s úsměvem: »Moji rodiče již odešli domů; zůstal jsem tu sám. Chrám mě zadržel. Ale brzo si mě rodiče zase vezmou domů. Celý dnešní den jsem ztrávil v chrámě, když však se zavíraly chrámové

brány, musil jsem chrám opustit. Přišel jsem sem na vaše nádvoří, a protože jsem byl velice unaven, usnul jsem na kameni, kdes mě našel.«

Fulvie naslouchala zvědavě slovům chlapcovým. »Ale, hochu, cos to učinil? Jak asi jsou tvoji rodiče nešťastní, žeš je opustil, jak tě hledají!«

Ježíš se obrátil k Fulvii a pravil tónem, jehož hluboká vážnost se podivuhodně dotkla srdce Římančina: »Vím, dobrá paní, že mě pokládáš za neposlušné dítě; ale neprávem. Ještě větší než láska k rodičům jest láska k Bohu. I poslušnost k Bohu jest větší než poslušnost k rodičům. Zůstal jsem, protože to byla vůle Hospodina, Boha, jehož miluji. Bolest mých rodičů jest obětí, která se líbí Pánu, a bude jim nahrazena velkou radostí. Vrtíš hlavou, paní? Vím, že mi nerozumíš a máš soustrast s mými rodiči. I mého srdce se bolestně dotýká zármutek rodičů; ale musilo se tak státi. Nežli jsme se stal synem své matky, náležel jsem Bohu. Chrám jest dům Boží; v něm přebývat jest mou rozkoší.«

»Ale, milý hochu,« namítla Fulvie, »nejsi ani u svého Boha ani u svých rodičů, nýbrž u nás Římanů. A my jsme prý nepřáteli vašeho národa, nebojíš se?«

»Ujali jste se mne milosrdně, proto dlím mezi vámi. Budete též mými rodiči, pokud pobudu pod vaší střechou, a Otec nebeský vám požehná za vaši lásku. Jsem však i u Boha; vždyť přebývá v mém srdci.« Hoch pronesl ta slova tak důrazně a v jeho bytosti bylo tolik důstojnosti, že pohanským manželům opět napadla myšlenka: »To dítě je Syn Boží.«

Rozhovor tak zaujal mysl malé společnosti, že se dosud nikdo nedotkl jídel na stole. Nyní však Ježíš povstal a polohlasitě pronesl svou modlitbu před jídlem. Modlíci

se hoch byl pro Římany neobyčejným divadlem. Jeho obličej vzplanul mírným žárem a z jasných, nevinných očí zářil tajemný oheň. Od okamžiku, kdy viděli chlapce se modlit, měli proň Genesius a Fulvie jen jeden pocit: lásku plnou podivu.

Při jídle posluhovala Fulvie malému cizinci s velkou pozorností. Ježíš přijímal vděčně vše, co se mu předkládalo. Jeho dobrodinci byli šťastni, vidouce, že se u nich cítí spokojen.

Po hostině se Ježíš obrátil k Fulvii a tázal se: »Paní, smím zůstat u vás dnes na noc? Smím spát na koberci v tom pokoji, kde spí malá Sabina?«

»Ovšem, dítě,« odpověděla Fulvie horlivě. »Chtěla jsem ti však dáti připravit lože v jiné komnatě, kde bys mohl spát nerušeně.«

»Ne, paní, to nedělej. Na koberci se také dobře vyspím. Sabinu nebudu rušit a ona plakati nebude. Bude spát až do rána.«

»Tak nechť, hochu,« souhlasila Římanka. »Půjdeme teď k Sabině a podíváme se, zdali ještě spí, jak jsi pravil.«

Odebrali se do dětské komnaty. Dítě spalo klidným, zdravým spánkem. Ježíš se uchýlil do svého koutka, Fulvie ho starostlivě přikryla. Potom si sedla na křeslo vedle postýlky svého dítěte, aby u něho bděla. Brzo však, když se její choť vzdálil, zavřela se jí víčka a Fulvie usnula. — — —

Před jižní berotskou branou bylo velmi rušno. Po poledni přibýly první zástupy galilejských poutníků z Jerusalema. A stále přicházely nové houfce, takže kraj kolem města se pomalu zalidňoval. Poutníci, po většině Ga-

lilejci, kteří dnes opustili Jerusalema, měli zde svou první stanici. Netrvalo dlouho a za městem povstaly stanové vesnice na všech místech, která nebyla obdělána, protože kamenitá půda neslibovala úrodu. V minulých letech se ustálil pevný pořádek, takže jednotlivé osady měly již svá místa. Také město přijalo tolik poutníků, kolik jich jen mohlo pojmouti.

Jakmile velbloudi byli zbaveni břemen, zřizovala část mužů velké stany a ostatní napájeli soumary nebo přiváželi vodu pro ty, kteří měli ještě přijít. Čím více se blížil večer, tím živěji bylo v ležení. Konečně přicházeli také poutníci pěší. Mezi nimi byla též Mirjam a tesař Josef.

Již z dálky pátravě pohlíželi na ležení nazaretské. Byli ujištěni, že Ježíš je bude čekat před ležením a že jim přijde radostně vstříc. Ale zklamali se; nikde ani stopy po chlapci. Ještě si však nedělali starostí. Ježíš asi nezpozoroval jejich příchodu, nebo byl v sousedním táboře. Ale když ani za značnou chvíli ho nespatri, začali se zneklidňovat. Ptali se tu a tam; ale nikdo ho neviděl. Pojednou na ně padla velká starost. Spěchali do sousedních ležení a tázali se po svém hochu. Leč všichni krčili rameny; — chlapce tu nebylo.

Mirjam se chvěla úzkostí a starostí. Plačíc spěchala od stanu k stanu a všude hledala ztracené dítě. Josef měl účast v její úzkosti; konečně ho napadla myšlenka, která mu dodala nové odvahy.

»Domnívám se,« pravil, »že Ježíš jest u Jorama. Pamatuješ se, že naň Joram kýval, když jsme odcházeli? Jistě ho přemluvil a vzal s sebou do Kariathbaalu. Doufám, že tak za hodinu bude Ježíš s Joramem v ležení.«

Ustaraný obličej Mirjamin se vyjasnil. Pravila: »Ano, je to asi tak. Pojdme však hned před ležení a čekejme na

Jorama. Jsem velmi neklidná pro hocha a nevydržela bych zde v tom ruchu.« »Pojďme,« souhlasil její průvodce a s novou nadějí vyšli z ležení. —

Stíny se dloužily, schylovalo se k večeru. Matka čím dál tím toužebněji pohlížela k jihozápadu, odkud očekávala toho, na němž její srdce tak lpělo. Nazaretští poutníci pomalu vyhledávali své stany. Večerní chlad se stával citelnější a nezdravé mlhy vystupovaly. Jen venku před ležením stály dvě osoby a hleděly pátravě do dálky. Stmívalo se a jejich obzor se stále menšil; neopouštěly však svého místa. Nepromluvily ani slova. Jen chvílemi se vydral bolestný vzdech z Mirjaminých prsou. Konečně bylo slyšet slabý šramot se strany, kam naslouchaly. Ucho matčino jej hned zaslechlo. Vykřikla polohlasitě s tlumeným jásotem: »Už jdou! — Jsou to dva jezdci.«

Skutečně se vynořili ze tmy dva jezdci na velbloudech a zaměřili do ležení. Rychle se blížili; brzo bylo možno rozeznat jejich postavy. Ale ach! Jakmile spatřila Mirjam vousaté tváře obou mužů, naříkala bolestně: »Ó můj Bože! Kde jest Ježíš? Není s nimi!« Pak zvolala chvějícím se hlasem na předního jezdce: »Jorame ben Safete, zapřísahám tě, kde jest můj syn?«

Jezdec zadržel zvíře před samou Mirjam bolestně rozechvělou a otázel se udiveně: »Tvůj syn? Což není u vás?«

»Ne, není zde! Od rána, kdys ho zavolal k sobě, jsme ho neviděli. Myslili jsme, žeš ho vzal s sebou. Ach, běda, běda! Kde je můj syn? Ó mé dítě!« Největší úzkost vyznívala z každého slova nešťastné matky.

Joram ben Safet se svezl s velblouda a přistoupil k Mirjam. Byl sám všecek rozrušen. Snažil se omluvit a pravil: »To je pravda, Mirjam, kývl jsem si naň. Žertem

jsem se ho tázal, nechtěl-li by se mnou. Zavrtěl však hlavou a ustoupil stranou. V témž okamžiku šla vedle nás karavana, i musil jsem dávat pozor na zvíře, neboť se počalo plašit. Při další jízdě se mi zdálo, že jsem hocha ještě jednou zahlédl, ale jistě to nevím.«

Více nevěděl. I on byl bezradný a pohled na matku plnou úzkosti vzbuzoval v něm soustrast.

»Kde jen asi je?« zvolali současně Josef i Mirjam.

Tu se vmísil do hovoru jezdec, který přijel s Joramem, a děl: »Což jest vás tak málo? Snad s vámi přišel, aniž o tom víte. Vždyť je to hoch a našel si asi přátele nebo známé a připojil se k nim.«

Josef, jenž neprojevoval tak velkou úzkost, pravil: »To je pravda. Ježíš snad přišel již před námi a přátelé ho nepustili od sebe. Hledejme ještě jednou.«

»Ano, projdeme ještě jednou ležení,« řekla Mirjam tiše, ale tónem, který prozrazoval veškeru beznadějnost její duše. Hned se obrátila k stanům a Josef šel za ní.

V ležení bylo několik svítilen a Josef přinesl hned dvě. Zarmoucení rodiče kráčeli od stanu k stanu. Též Joram ben Safet se svým průvodcem se k nim přidal. Nejprve zamířili k mužům. Seděli rozprávějící před stany a nemálo se divili, že již po druhé toho večera byli tázáni na Ježíše. Nikdo z nich však ho po celý den nespatriil.

Mirjam se svítilnou v ruce již se sotva vlekla.

»Můj synu, mé drahé dítě!« vzdychala v mučivé úzkosti.

Nyní došli k stanům žen. Tři Mirjamini průvodcové čekali vždy před stanem, až Mirjam opět vyšla. Neviděli, co se dělo uvnitř; ale tenkými stěnami pronikaly užaslé a soustrastné výkřiky žen a bolestné nářky Mirjaminy: »Můj synu! — Můj Ježíši, kde jsi?« Mužům se při těch bolestných projevech zarosily oči.

Konečně prohledali i poslední stan. Mirjam z něho vyšla bledá a uslzená. Potácela se jako slabá stařena. Když ji Joram ben Safet viděl kráčet vedle se skloněnou hlavou, vybavila se mu v mysli představa lilie, zlomené bouří.

Josef ji doprovázel od stanu k stanu. Neměl naděje, že by hoch našli v táboře, neboť to bylo naprosto proti Ježíšovu obyčeji, aby opustil rodiče a dlel u přátel a známých. Jen pro Mirjam hledal i tam. Hoch jistě zůstal v Jerusalemě. Měl ho za ztraceného a jeho zármutek a úzkost nebyly menší než u Mirjam. Po vyhublých lících mu kanuly slzy; kdo by nebyl dojat při pohledu na zarmoucenou matku, zdrcenou bolestí! Ach, a jeho vlastní srdce lnulo nejvroucnější otcovskou láskou k hochu, kterého Bůh svěřil jeho ochraně. Hospodin nad ním bděl, jak mohl bdíti jen nad svým vlastním Synem. Kdysi poslal k němu, k Josefovi, anděla, aby ho poučil, jak má dítě chránit před nebezpečím i že jej má opět přivést z vyhnanství do vlasti. Hoch, Všemohoucímu tak drahý, je nyní ztracen.

Když zmizela veškera naděje, že by dítě našli, šel Josef Mirjam vstříc a vzal jí svítilnu z chvějící se ruky. Těšil nešťastnou matku: »Měj odvahu, drahá Mirjam! Vrátime se do města a najdeme ho!« Chtěl říci více, ale hlas se mu udusil v slzách a starý vážný muž se rozplakal hlasitě jako dítě.

Po smutném večeru nastala trapná, bolestná noc. Mirjam klečela v koutě jednoho stanu pro ženy, Josef na druhé straně vedle spících mužů. Zápasili v modlitbě s Bohem o chlapce nade vše milovaného. Tu se snesli na ubohého tesaře duchové noční, myšlenky tak temné jako okolní noc. Josef si vzpomněl, jak hoch v městě i v chrámě budil pozornost všeho lidu. Nebyli snad mezi zástupy

i nepřátelé? Před 12 lety musil prchati s dítětem a s matkou v noci a v temnotě, protože Herodes ukládal dítku o život. Herodes byl sice mrtev. Také jeho syn Archelaos, který jako tyran vládl nějakou dobu nad Judskem, dlel vdáli ve vyhnanství a na jeho trůně byl římský správce. Ač odtud právě nebezpečí nehrozilo, přece nebylo příliš daleko. V městě bydlilo mnoho vznešených Římanů, kteří se zálibou se dávali v svých palácích obsluhovat sličnými mladými otroky. Jak snadno mohl tak krásný a roztomilý hoch podráždit hrabivost některého Římana! A pak: na slavnost velikonoční proudily nejen zástupy Židů ze všech krajů do svatého města, přicházela tam i opovržená sebránka v hojném počtu. Také jí mohl hoch padnouti do rukou.

Tak se nekonečnou řadou táhly myšlenky hlavou Josefovou a nedopustily, aby se osvěžující spánek snesl na jeho víčka. Nový den přistihl těžce zkoušeného muže ještě na kolenou.

A Mirjam? Před jejím duševním zrakem stál staříčkový prorok Simeon. Slyšela jeho slova: »Tvou vlastní duši pronikne meč.« Cítila tento meč; hluboko, přehluboko vnikl jí do srdce. Včera a především byla její mysl plna úzkostných tuch a vzpomínek na proroctví Simeonovo, jež se nyní tak strašně vyplnilo.

A přece: směla naříkat? Kdysi se prohlásila před andělem Božím za dívku, služebnici Páně. Zapomínajíc sebe, svolila v pokoře ke všemu, čeho od ní požádá Nejvyšší. Směla naříkat, že jí poslal toto utrpení? Ach, byla jen služkou, jejímž rukám bylo svěřeno to svaté dítě. Nemohla se hněvat na božské dítko, že ji opustilo. Stálo nad ní tak vysoko, ach, tak vysoko! Bylo jejím dítětem i jejím pánem, ona byla jen dívkou Páně.

Konečně byla Mirjam přemožena únavou a vysílením. Mdle se opřela o stanový sloup. Tak minul zbytek noci a za svítání, jakmile nastal v táboře ruch, vzchopila se a vyšla ze stanu. Venku již stál Josef a očekával ji. Stojíc požila kousek chleba, který jí podal, a napila se z nádoby, kterou jí přidržel. Za chvíli opustili oba ležení a dali se směrem k svatému městu. Soustrastně pohlížel za nimi strážce tábora, když vedle něho kráčeli, až se ztratili v ranní mlze. — — —

*

Také do komnaty setníka Genesisia v Jerusalemě vnikal úsvit nového dne. Mísil se s bledým světlem lampy, ukazuje předměty a osoby v komnatě čím dále tím zřetelněji. V křesle seděla Fulvie. Hlava jí klesla na opěradlo, oči měla zavřeny. Mnoho nocí probděla u lůžka svého chorého miláčka, proto ji přemohl spánek. Mohla spáti klidně; dítě bylo zachráněno a uzdravovalo se.

Oknem se vkradl sluneční paprsek, pomalu se plížil po podlaze a lichotivě pohladil tvář hochu, spícího na poduškách v koutě komnaty. Ač jen zlehka poceloval líce chlapcovy, probudil ho ze spánku. Ježíš otevřel oči, rozhlédl se kolem a usmál se. Potom odšoupl pokrývku co nejtišeji, aby neprobudil paní, odpočívající v křesle. Tichounce se vzchopil a poklekl vedle svého lože. Sepjal ruce, pozdvihl oči k nebesům a čarovný svit, který včera Genesius s chotí pozorovali na modlícím se hochu, opět se rozlil po jeho tváři a po celé jeho postavě. Čas míjel a v komnatě byl již skoro světlý den. Tu se něco počalo hýbat také za záclonami postýlky, vedle níž v křesle spala Fulvie. Malá ručka odhrnula záclonu a dvě dětských tmavých očí vyhlíželo zvědavě mezi záclonami. Pohled ma-

lé Sabiny padl na modlíciho se chlapce a utkvěl na něm s dětským podivem. Hoch se však nehnul.

Po chvíli Sabina vstala. Vedle lůžka stála ještě židle, na které včera večer seděl její otec. Pokoušela se dostat na židli a odtud na zem. Nebylo to nesnadné. Teď stála v bílé košilce před spící matkou. Okamžik pohlíželo na ni dítě jako tázavě, pak zvolna a váhavými kroky kráčelo k modlícímu se hochu. Ten trval stále ještě v témž postavení. Sabina jej lehce zatáhala za šat, a když se obrátil, tázala se ho šeptem: »Ty, hošíčku, nebyls včera u mé postýlky a neuzdravils mě?«

Ježíš přikývl, a odpověděl jen laskavým úsměvem. Sabina se tázala znovu:

»Jak se jmenuješ a jak jsi ke mně přišel?«

»Jmenuji se Ježíš a tvůj otec mě přinesl do této komnaty.«

»Přinesl tě? Což neumíš chodit? Vždyť jsi už velký.«

»Ano, umím chodit; ale spal jsem venku; tvůj otec mě donesl sem a položil na tyto podušky.«

Sabina ještě nebyla spokojena; tázala se dále: »Cos to dělal, než jsem přišla k tobě?«

»Modlil jsem se k Bohu.«

»Ó milý Ježíši, já už se také umím modlit. Máti mě tomu naučila. Ale neklekám při tom, nýbrž postavím se tam k oknu a říkám: Velký Marte, chraň mého otce, aby ho nemohl zabít žádný nepřítel.«

Sabina promluvila slova modlitby hlasitě, jak tomu byla zvyklá. Matka se tím probudila ze spánku. Několik okamžiků hleděla zmateně kolem, pak spěšně vstala a chvátala k dětem. Uchopila dcerušku se země a volala. »Ale, dítě, miláčku, vždyť jsi na smrt nemocná, musíš zůstat v postýlce.«

Maličká však vrtěla hlavičkou a pravila živě: »Sabina není nemocná. Ten hoch mě uzdravil. Sabina si může zase hrát.«

Fulvie byla příliš překvapena, aby se byla zmohla hned na odpověď. Potom však pravila něžně: »Bylas, milé dítě, velmi nemocna, a tak rychle se člověk neuzdravuje. Musíš zůstat ještě několik dní v postýlce, aby ses uzdravila úplně.«

Dítě se však dalo do křiku a volalo: »Pomoz mi, Ježíši, řekni přece mamince, že jsem zdráva; vždyť jsi mě sám uzdravil!«

Fulvie si nevěděla rady. Dítě se vzpíralo a nechtělo se vrátit na lože. Ježíš přistoupil k Sabině a řekl jí laskavě: »Jsi zdráva, Sabino, protože tvoji rodiče byli ke mně dobří. Poslechni však, a dej se uložit do postýlky. Budeš spát jen ještě hodinku a pak si smíš hrát.« — Dítě se teď ochotně dalo uložit a hned zas usnulo klidným spánkem. Za hodinu poté našel je otec, kterak si vesele hraje pod dozorem přestastné matky. Ježíš předtím právě odešel do chrámu. —

*

Po hrozné noci, kterou Josef a Mirjam strávili v starosti o ztraceného hochu, dospěli odpoledne do Jerusalema. Jejich první cesta byla do domu hostitele Josafata. Svým příchodem způsobili podiv, který se však záhy změnil ve veliké zděšení. Po odchodu zbožných poutníků, zejména malého chlapce, cítila se Lea velmi osamělou. Také jejímu otci se stýskalo. A teď přišli rodiče spanilého chlapce hledat ztracený poklad. Josafat a Lea zesmutněli a jejich slzy se mísily se slzami zarmoucených rodičů. Jak

rádi by je byli potěšili, ale sami neměli ani potuchy, kam se hoch mohl podít.

Jen stěží se jim podařilo vnutit vysíleným pocestným malé občerstvení. Mirjam chtěla hned jít do chrámu a pátrati tam po Ježíši. Za malou čtvrt hodinu byla s Josefem na cestě do chrámu. Josafat s dcerou se k nim připojili. Ale stařec nemohl chvátajícím postačit. Šel za nimi, jak mu dovolovaly chvějící se nohy.

Mirjam a její průvodčí prohledali v obvodu chrámovém každý koutek, celé odpoledne chodili pátrajíce a vytažující se v síních a v nádvořích; marně. Kdykoli se obrátili na sluhy chrámové, dostalo se jim vždy téže odpovědi: »Přichází sem tolik lidí, nemůžeme si pamatovat jednotlivce.«

Zarmoucení rodiče obrátili své kroky také k stolicím učitelským. Seděl tam jen jediný stařec a vysvětloval houfku nábožných věřících místa z Písma svatého. Když se ho Josef nesměle tázal, neviděl-li včera nebo dnes prodlévati u stolic učitelských asi 12letého chlapce nápadné krásy, odvětil stařec: »Milý příteli, nevidím své posluchače, jsem slepý.«

Konečně, když se stmívalo a v síních ani na nádvořích nebylo již skoro ani živé duše, opustili Mirjam a Josef s Leou nádvoří chrámové. Lea byla smutná a zdrcená. Jaká však byla v té chvíli bolest obou jejích hostí, o tom si nedovedla učinit ani slabé představy. Bolest Ježíšových rodičů dostoupila vrcholu. Zdálo se, že ubohé Mirjam pukne srdce. Cesta z Jerusalema do Berotu a odtud zpět byla obtížná a trapná; ale kratičká cesta od chrámu do domu Josafatova zdála se ubohé matce tisíckrát těžší. Byla to cesta bez naděje, bez nejmenší útěchy. Co kdy mohlo trpět na zemi srdce mateřské, to trpěla Mirjam v této

chvíli. Kam se nyní měli obrátiti, kde hledati ztracené dítě?

Lea povzbuzovala zarmoucené: »Pojďte, přátelé, se mnou! Ježíše najdeme zítra. Jsem o tom přesvědčena, že dlí ve svatém městě, a pak jistě přijde do chrámu. Pro dnešek již musíte mít strpení, neboť jste úplně vyčerpani. Důvěřujte! Chlapci se jistě nic nestalo. Ježíš není hoch jako jiní v jeho věku. Bude kdysi velikým prorokem; to je zřejmo z jeho pohledu, slov, z celého chování. Bůh bude s láskou nad ním bdít. Nestrachujte se tak, hoch je jistě u dobrých lidí.«

Ač její slova nemohla zaplašit starost ubohé matky, přece nezůstala bez vlivu na její zkoušené srdce. Doma hleděli Josafat s Leou zahánět smutek z duší drahých hostů láskou a účastí. Přece však nebyla tato noc pro Mirjam ani pro Josefa méně trapnou nežli předešlá. Jejich touha po Ježíši vzrůstala každým okamžikem. —

*

Den, který se právě skláněl ke konci, byl pro rodinu setníka Genesia pln štěstí. Ježíš opustil časně zrána dům a spěchal do chrámu. Tam trávil celé hodiny dílem na modlitbách, dílem u nohou učitele Daniele. Po odchodu Ježíšově Sabina procitla a k největší radosti matčině byla úplně zdráva. Ani stopy slabosti nezůstalo v malém tílku. Sabina netrpělivě volala dobrého chlapce, jenž ji uzdravil, jak stále tvrdila. Nebylo možno ji potěšit, že Ježíš odešel. Jen ponenáhlu se Fulvii podařilo dítě upokojit.

Odpoledne se konečně Ježíš vrátil a prosil jako včera večer o něco k jídlu. Fulvie ho s radostí pohostila.

Když se hoch nasytil, přinesla Fulvie dcerušku. S bouř-

livou radostí pozdravila Sabina nového přítele a žádala, aby už neodcházel. A když i Fulvie spojila své prosby s prosbami svého dítěte, rozhodl se Ježíš, že jim učiní povůli. Sabina se posadila u jeho nohou a chtěla, aby jí vypravoval příběhy o pohanských bozích, jaké vypravovaly římské matky dětem.

A hoch začal vyprávět. Jeho slova se poslouchala jako líbezná hudba. Nebyly to báchorky, nýbrž podivuhodné pravdy o světě zatíženém hříchem, nad nímž se smíloval Bůh a poslal svého jednorozeného Syna, aby svět vykoupil. Ač věci, o kterých mluvil cizí hoch, byly tak vznešené, přec o nich mluvil velmi prostě a zároveň neobyčejně vroucně. Sabinina očka lpěla dychtivě na rtech Ježíšových. V jejím srdečku vycházelo slunce, ovšem zatím jen jako líbezné červánky. Teprve později, když bylo dokonáno vykupitelské dílo, když tento Ježíš vykřvácel na Kalvarii, zazářilo to slunce v plném jase.

Ale ještě jedny oči utkvívaly jako u vytržení na malém vyprávěči. Fulvie hned poznala, že Ježíšovo vyprávění není jen líbeznou báchorkou, nýbrž pravdou. V její duši vzešla jistota, že ten hoch sám je tou nadpřirozenou bytostí, která přišla, aby vykoupila svět. Nikdy jí nevymizela z paměti slova jejího malého hosta. A když po 35 letech jako stařena uslyšela z úst apoštolských totéž vyprávění, ale již skutečně, ochotně přijala křest, aby ji učinil dítkem Božím. I tehdy jí stála po boku dcera Sabina.

Hodiny mýjely jako minuty. Nastala noc a Genesius se vrátil z hradu Antonie. Tentokrát jej přijala choť s dítětem zářící radostí. Cizí hoch, kterého včera večer našel venku na dvoře, přinesl do jeho domu požehnání.

Ještě jednou spal Ježíš pod střechou pohanského Římana. Ráno, než se odebral do chrámu, se rozloučil se svými

dobrodinci. Byli zarmoucení a nechtěli ho propustit. Ale pravil jim, že dnes očekává rodiče a půjde s nimi domů. Neodvážili se pochybovat o jeho slovech; poznali, že je něčím více než chudobným židovským hochem. Propustili ho tedy s bolestí. Jako jasné slunce zazářil v jejich životě a zahřál jejich srdce. Nyní přišla chvíle, aby zasvitlo zase těm, kteří putovali v nejtemnější noci bolesti.

*

Již za časného jitra odešli Mirjam a Josef se svou hostitelkou do chrámu. Nikdo je nepředběhl. Byli tam první po chrámových strážcích, kteří právě otvírali brány. Hoch tu ještě být nemohl, ani nebyl. U západní brány padli Josef a Mirjam na kolena a prosili Boha ve vroucí modlitbě, aby jim konečně vrátil dítě do náručí. Potom toužebně pozorovali bránu, nevejde-li Ježíš. Leč plynula hodina za hodinou, a Ježíš nepřicházel. Tisícové již vešli, ale Ježíš nebyl mezi nimi.

Blížilo se poledne; Mirjam již nemohla v nečinnosti vydržet. Touha po Ježíši ji stravovala. Josef byl pevně přesvědčen, že hoch vejde touto branou. Do chrámu však vedly ještě tři jiné brány. Josef by byl rád již ráno poslal Mirjam a Leu, každou k jedné bráně, ale vzdal se té myšlenky, neboť se mu zdálo nemožným, zanechat matku v její bolesti samotnou. Nyní se Josef a Mirjam rozhodli, že budou hocha hledat v davu. Jak těžkým však bylo nalézt nepatrné dítě v těchto ohromných prostorách! A v síních a v širokých nádvořích proudili ještě tisícové lidu.

Josef, Mirjam a Lea opustili své dosavadní stanoviště a obrátili se k severní bráně. Zvolna kráčeli tlačenicí a jejich zraky úzkostlivě bloudily od jedné skupiny k druhé.

Konečně se Mirjam zastavila. Nějaká tajemná moc ji táhla vpravo naproti k učitelským stolicím. Pocítila v duši mocné puzení, ukázala rukou k bílým stěnám svatyně a pravila: »Tam musíme, Josefe, jíti, srdce mi praví, že tam ho najdeme.« Spěšně, jako by ji byla vedla neviditelná ruka, chvátila Mirjam naznačeným směrem. Josef a Lea měli co dělati, aby jí stačili.

V té době byly učitelské stolice přímo obléhány. Jen hlavy některých učitelů vynikaly nad posluchači. Ale plachá a skromná Mirjam se přece dostala bez veliké námahy tísníci se davy. Lidé ustupovali sami od sebe a Josef jda za ní si myslel: »Andělé jí razí cestu k synovi.« Leč i ve vlastním srdci cítil tajemnou moc, která pudila Mirjam k učitelským stolicím. Tušil, ano, věděl, že přišla šťastná chvíle shledání s Ježíšem. Tyto myšlenky ozařovaly jeho mysl jako jasné paprsky. Najednou zazněl jásavý výkřik: »Ježíši! — Ježíši, mé dítě!« Ještě krok a spatřil Mirjam, kterak kvapí s otevřeným náručím k učitelským stolicím, na jejichž stupních povstal právě Ježíš a spěchal teď matce vstříc.

Vtom stál již Josef po boku přešťastné matky. V té chvíli zapomněl na všechna utrpení posledních dnů. City jeho srdce radostně se pojily k Mirjaminu jáсотu.

Mirjamin šťastný pohled tkvěl však na hochově postavě, kterou klečíc vroucně objímala. Potom slzíc radostí promluvila: »Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj i já s bolestí hledali jsme tě!«

A zase spočívala na jeho bytosti zvláštní nadpřirozená vážnost, v jeho hlase chvěl se slavnostní zvuk, který před málo hodinami vzbudil v mysli Fulviině myšlenku na syna některého boha, když hoch odpověděl: »Co jest, že

jste mě hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?«

Ale oni neporozuměli slovu, které k nim mluvil. I odebral se s nimi a přišel do Nazareta a byl jim poddán. A matka jeho uchovávala všechna slova ta v srdci svém¹.

Syn tesařův¹

Den se schyloval k večeru. Od Karmelu vál chladnější větřík a pohrával si s listím dubů a buků na výšinách. Listí šumělo tiše, ptáci ve větvích štěbetali živěji. Za parných hodin denních mlčeli; nyní však, když šli spat jako lidé na druhé straně, pěli ještě večerní modlitbu.

V tento ptačí koncert a v šepot listí se však vmísil ne-libý skřípot pily. Ozýval se s kraje lesa. Již od poledne rušil tento vzdychavý zvuk ptáčky v jejich klidu; za časného jitra probouzívaly ptačí opozdilce rázné a hlučné rány sekery.

Na pokraji lesa nedaleko cesty z Dabarethu do Nazareta pracují dva mladí lidé. Tahají pilu, jejíž zvuk ruší lesní klid. Z několika silnějších větví zbudovali lešení, na kterém leží připevněn kmen. Jeden z mladíků stojí pod lešením, druhý nahoře na hrubém kmeni. Neúnavně protahují těžkou pilu tvrdým dřevem a rozřezávají dub na prkna. Občas si zaměňují místa. Ten, který stál na lešení, jde pod lešení, druhý vylézá nahoru, aby tam na chvíli převzal těžší práci.

Dlouhé byly dnes hodiny namáhavé práce. Vskutku perný den! Ale denní námaha se již končí. Ještě několik řezů a poslední prkno je hotovo.

Jinoch, stojící nahoře na kmeni, silná, ramenatá postava, unaven ustává na chvíli v práci. Druh se ho táže: »Neměli bychom se, Jarede, zaměnit? Jsi unaven a státi tam nahoře není hračka.«

»Jen zůstaň dole,« povídá druhý, »není toho třeba, máme již jen několik tahů.« A oddechuje si dodává: »Díky Bohu, že jsme tak daleko! Byl to těžký den!«

A opět se dává pila do skřípavého zpěvu. Ještě několik minut a Jared volá radostně: »Hotovo, stáhni pilu, Ježíši, a podej mi sekýru!«

Pila se hnula trochu nazpět a z křoví, v němž je lešení, vystupuje druhý dělník. V ruce se mu blýská ostrá sekýra, kterou podává druhovi. Několik silných úderů se ozývá lesem a prkno po prkně padá hřmotně dolů.

Jared seskakuje k druhovi. Obratné ruce skládají teď prkna na blízkém výslunném místě; tam ať pěkně vyschnou. Oba mladiství dělníci usedají, aby si odpočinuli. Stírají si pot s čela a strásají s oděvu řeziny.

Po krátkém odpočinku opět vstávají, aby se vydali na cestu k domovu. Oblékají svrchní šat a shledávají nářadí. Pak vycházejí z lesa ven na cestu. Jared, malý, zavalitý chasník se širokými rameny, kráčí těžkopádně. Zaprášenýma mozolovitýma rukama odhrnuje si s tváře černé, zpocené praménky vlasů.

»Zvolni krok!« volá na druha, který pružně kráčí vpřed. »Stál jsem dlouho na trámě a nohy mi ztrnuly. Však myslím, že se dnes nějak dostaneme domů.«

Druhý zvolňuje krok a ohlíží se. Paprsky loučícího se slunce ozařují nádherné světlé vlasy, které mu padají hluboko na ramena. Lesknou se nyní jako tekuté zlato. Úsměv přelétl Ježíši po krásné, mladistvé, svěží tváři, když odpověděl: »Odpusť mi, Jarede, znáš můj obyčej: jakmile nastává večer, jsem nejraději doma a nerad nechávám rodiče na sebe čekat. Otec je stár a práce se mu stává obtížnou. Proto mu pomáhávám, zbývá-li mi večer nějaká hodinka.«

»Snad bys nechtěl ještě dnes večer sáhnouti po hoblíku, když jsi celý den tak těžce pracoval?« otázal se Jared trochu podrážděně.

»Rád bych to udělal,« odtušil druhý, »obávám se však, že to již nepůjde. Než dojdeme, bude noc nedaleko.«

»Poslyš, příteli,« zvolal Jared týmž tónem jako prve. »Upřilíšuješ ve všem. Jest sice správné, že pomáháš otci; ale tak se vyčerpávat, to je přece trochu mnoho. Celý den pracuješ v lese nebo na tesařském nádvoří, tak by sis mohl popřát aspoň večer trochu odpočinku. Hleď, když já přijdu domů, postavím nástroje do kouta, natáhnu se na podušky a nehnu se, dokud mě matka nezavolá k jídlu. A pak, příteli, když už jsem v tom, povím ti ještě něco: Před několika dny mi vyprávěl celníkům Eleazar, že tě již kolikrát potkal při východu slunce u studny se džbánem na vodu. Nemám nic proti tomu, žeš dříve jako hoch chodíval matce pro vodu. Ale teď, je ti už 18 let! Neměl bys to dělat. To je práce pro ženy.«

»Nemluv tak strašně moudře, Jared,« odpověděl Ježíš a přes jeho tvář přelétl veselý úsměv, »sice budeš musit příští sobotu vystoupit na učitelskou stolicí a řečnit. Jistě by s tebou všichni souhlasili — kromě matek. Ano, je mi 18 let, ale mé matce je dvakrát víc. Snášela pro mne tolik utrpení a bolestí, nemám jí teď rád posluhovat? Ona tolik pro mne učinila, když jsem potřeboval její pomoci! Domnívám se, že my mladí bychom měli rodičům pomáhat všemožně a ulehčovati jim životní břímě. Zkus to jen jednou, Jared, a nanos své matce vody. Uvidíš, že to není tak těžké.« Jared vrtě hlavou pravil: »Uznávám sice, že tvá matka je dvakrát starší než ty; ani v ostatním nemáš nepravdu, kde však by byla naše čest?«

»Naše čest?« otázal se Ježíš zdlouha. »Ó Jared, co jest

čest? Plň čtvrté přikázání, které nám dal Bůh na Sinai; to buď tvou ctí!«

Rozmluva uvázla. Ježíš hleděl zamyšleně do údolí. Dole byl Nazaret. Večerní stíny se již skláněly nad domovem; bylo však ještě dobře vidět bílé zalíčené domky. Městečko bylo neveliké. Jeho obyvatelé se netěšili oblibě v sousedství. Říkalo se o nich, že nepracují rádi, ale tím raději že vycházejí na lup. Snad tomu tak bylo kdysi, za starých časů. Teď aspoň se každý přičiňoval, aby se živil poctivě a počestně. Většina obyvatelů nazaretských byla ovšem chudobná. Mnoho z nich se po domácku zařídilo v četných slujích ve skále, o kterou se Nazaret opíral. I při tom však poskytovala osada s výšiny, odkud kráčeli oba mladíci, krásný pohled. Bílé domky byly tu a tam nalepeny na skále jako vlaštovčí hnízda a právě nepravidelnost jejich stavby a polohy byla tak poutavá.

Oba mladí tesaři šli vedle sebe chvíli mlčky. Zraky jim bloudily po milované domovině ve věnci hor. Myšlenkami už asi dleli doma, kde je po těžké denní lopotě očekával odpočinek. Najednou zpozoroval Jared na cestě do údolí ženskou postavu. Měla před sebou otýpku dříví, a jak se zdálo, marně se namáhala vzít ji na sebe.

Jared ukázal na ni a pravil k druhovi: »Hleď, nestojí to tam bláznivá Rachel? Sbírala dříví a vzala si víc, než může unést.«

Ježíš pohlédl naznačeným směrem a zvolal: »Ach, ano, je to Rachel. Její břímě je na ženu příliš těžké.« Soucitně dodal: »Ubohá Rachel, její život je cestou trnitou!«

Jared však škodolibě opakoval: »Vzala si víc, než může unést. Teď ať zkusí, jak to donese do chatrče. Hloupá ženská!«

»Nemluv tak, Jarede,« prosil Ježíš, »nebuď tvrdý! Ra-

chel za to přece nemůže, že nemá tak zdravý rozum jako jiní lidé.« Po těch slovech, pronesených mírným tónem, zavolal: »Rachel, Rachel! počkej trochu, pomohu ti!«

Žena se obrátila a spatřivši jej, nechala břemene a posadila se stranou na kámen. Ježíš zrychlil kroky a zanechal druhu pozadu. Jared zabručel několik slov ne právě příznivých. Zdálo se však brzo, že se rozmyslil jinak, neboť se dal do běhu, aby Ježíše dohonil. Zároveň s Ježíšem dospěl k ženě, která je přijala s tupým úsměvem. Ježíš přistoupil k Racheli a tázal se laskavě, ukazuje na otýpku dříví: »Rachel, myslím, že sis toho vzala příliš mnoho; mám ti to zanést?«

Slabomyslná se tvářila rozhněvaně a pravila drsně: »Již dávno měls přijít, Efraime. Tvoje stará matka musí vléci domů tolik dříví, a takový mladý ničema se potlouká se sekyrou a s pilou, aby si snad lidé mysli, že pracoval. Ó Efraime, jak ses pokazil!«

Jared se hlasitě zasmál a pravil k Ježíšovi: »Vidíš, dobře ti tak! Teď ti ještě za tvou nerozumnou horlivost vynadá.«

Jeho druh však se ani dost málo nejevil uražen zmatečnou řečí ženinou. Klidně jí odpověděl:

»Matko Rachel, musíš mi tentokrát ještě odpustit. Neviděl jsem tě dřív, jinak bych ti byl již dávno pomohl.« Potom ji vzal za ruku a pravil: »Pojď, vstaň! Ponesu ti dříví. Ale zatmíme, nepospíšíme-li si!«

Rachel povstala a Ježíš přešel tam, kde ležela otýpka roští. Prosil Jareda, aby mu podržel na chvíli pilu a sekyru, aby si mohl dříví naložit. Jared vzal druhovi nástroje z rukou. Ježíš si narovnal břemeno a vzal je s námahou na bedra. Jeho mladistvá štíhlá postava skoro klesala pod břemenem. Jared vida, jak je mu to těžké, zvolal na příte-

le: »Pročpak se s tím sužuješ? Shod' to se sebe a pojd' domů! Pošetilá ženská, ať si to nese sama! Nejsi přece její blázen.«

Ježíš se usmál a pravil: »Jen mě nechej! Nepokazím přece Racheli radost. Má mě za svého zemřelého syna. — Pojd', dej mi pilu a sekyrku.«

»Nedám,« odpověděl Jared zkrátka. »Když jinak nechceš, tak ti aspoň nástroje ponesu. Přeji ti štěstí k tvé nové matce!« připojil pak výsměšně. Ježíš odpověděl na výsměšek svého druha jen laskavým úsměvem. K Racheli však, která kráčela vedle něho a tiše popěvovala starosvětskou písničku, pravil: »Rachel, až zase půjdeš do lesa, neber si toho tolik! Nesejdeme se vždycky jako dnes, abych ti mohl břímě zanést, rozumíš?«

»Rozumím,« přisvědčila žena. »Teď teprve vím, kdo jsi. Jsi tesařův syn a dobrá Mirjam jest tvá matka. Měla jsem hlavu zas tak pomatenou. Myslíla jsem, žeš můj Efraim.« Rachel se dala do vzlykotu. Její paměť se na chvíli vyjasnila. Při jasném rozumu vzpomínala na svého syna a oplakávala ho. Její slzy dojaly útrpného jinocha. Konejšivě pravil k plačící ženě: »Matko Rachel, neplač o Efraima, byl dobrým synem, vím to. Znáš též tvou bolest. Bůh, jehož jméno jest svaté, povolal tvého syna k sobě. Efraim jest šťastnější než ty. Pravda, tíží tě mnohá starost a bída, ale ten, který živí ptáčky, postará se i o tebe. Budeš-li kdy mít v něčem bídu, v oděvu nebo ve stravě, přijď jen do naší chaty. Jsme sice chudobní, ale rádi se s tebou podělíme.«

Rachel ustávala plakat. Tón Ježíšův byl tak konejšivý a laskavý, že dojal i Jareda, který pohlížel na Ježíše s podivem a jaksí ostýchavě. Zároveň pocítil soustrast s Ježíšem, který zpocen kráčel pod svým břemenem do údolí.

Levou rukou byl opřen v bok, neboť na levém rameni spočívalo celé břímě. Pravicí přidržoval nad hlavou roští sem tam se kolísající. Jared se divil, že má Ježíš v útlých ramenou tolik síly, jak denně dával najevo při své namáhavé tesařské práci. Jaredovi mimovolně napadlo: »Se svou ušlechtilou postavou a s laskavou i upřímnou bytostí by se Ježíš hodil mnohem lépe do královského paláce než do chaty tesařovy. Jen zaměnit prostý, chudobný šat za knížecí roucho, a byl by knížetem od hlavy k patě.« Když chvíli šel, zabýváje se těmito myšlenkami, obrátil se najednou na Ježíše a řekl:

»Již dosti, příteli. Nyní ponesu já Rachelino břímě. Ty vezmi nástroje. Jsou lehčí.«

Ježíš však odpověděl prosebně: »Ne, Jarede, již to není daleko. Ten kousek cesty k Rachelině chatrči to ještě unesu. Jsem však srdečně rád, že mi neseš sekuru a pilu.« Poněvadž zpozoroval na tváři Jaredově stín nevole, dodal: »Škoda času, kdybychom si břemena zaměňovali. Rodiče již na nás čekají.«

Rachel opět upadla do své němé otupělosti. Aby ji rozebral, pravil k ní Ježíš: »Vidíš, Rachel, přece bylo dobře, že jsme tě potkali. Jistě by bylo již tma, než by ses dostala s břemenem do chaty. Musila bys několikrát cestou odpočívat.«

»Ano, ano,« mumlala Rachel, »ale nebylo by to tak zlé. Rachel již nejednu noc strávila pod zlatými hvězdami. Dokud jsem byla ještě mladá a lidé mi ještě neříkali »bláznivá Rachel«, tehdy bylo ovšem lépe. Jen jednou ne. Jednou, ano, tehdy to bylo zlé. Ba ano, ty to nevíš; vždyť jsi spal. Spals tak něžně, tak sladce jako můj malý Efraim. On na mne čekal, a já jsem nepřicházela.«

»O čem vlastně mluvíš, Rachel?« tázal se Jared, jenž

nemohl zmoudřeti ze slov ženiných a domníval se, že se Rachel opět mate.

Rachel chvíli patřila na tazatele nechápavě, pak zvolala důrazně: »Ó, ty teprv nic o tom nevíš; tys při tom vůbec nebyl. Ale Ježíš při tom byl a Mirjam a tesař Josef.«

»O čem mluvíš?« tázal se nyní také Ježíš. »Byl jsem při tom? A spal jsem?«

»Ano, Ježíši, spal jsi. Povím ti to, neboť jsi ke mně vždy tak dobrý a neříkáš mi ani »bláznivá Rachel«. Poslyš tedy:

Byla jsem ještě mladá a silná; ale už jsem byla vdovou. Můj muž Manasse zemřel záhy a já jsem oň truchlila. Měla jsem však ještě synáčka; tím jsem se těšila. Musila jsem těžce pracovat, aby Efraim neměl hlad, protože jsem byla chudobná. Jednoho dne jsem pomáhala žencům v Jafie a vracela jsem se domů teprve pozdě večer. Potmě jsem sklouzla a upadla. Zlomila jsem si nohu. Ach, jak těžce tehdy na mne dolehlo neštěstí! Ležela jsem v bolestech opuštěná venku před výmolem. Naříkala jsem a volala o pomoc, ale nikdo nepřicházel. A mé dítě bylo samo doma, mělo hlad a čekalo na mne. Ležela jsem tam celé hodiny; myslila jsem, že tam umru. Nezemřela jsem . . . ; nikoli, nezemřela jsem! Ne . . . ne! Rachel nezemřela. Efraim musil zemřít . . . «

Duch Rachelin se zase zatemnil. Ustala v řeči a plakala.

Ježíš jí mírně přimlouval a potom se otázel: »Co se stalo s tebou, matko Rachel, když jsi ležela se zlomenou nohou před výmolem u Jafie?«

»Co se stalo?« tázala se Rachel udiveně. »Vždyť jsem vám to řekla. Co se tehdy stalo? Tesař Josef a tvá matka Mirjam přicházeli konečně tou cestou. Josef nesl v náručí hochu. Chlapec spal, a tos byl ty. Přicházeli z daleké země,

jak mi potom vyprávěli; a byli velmi unaveni. Když však mě našli v takové bídě, smilovali se nade mnou. Dlouho nevěděli, jak mi pomoci. Konečně se shodli na tom, že se Josef pokusí, aby mě donesl do Nazareta. Mirjam si chtěla nésti dítě sama.

Něžně položil Josef spícího chlapce na zem a pokoušel se, aby mě pozvedl. Leč mé bolesti při tom byly nesnesitelné. Naříkala jsem a prosila, aby mě nechali ležet. Chtěla jsem raději zemřít než snášet tak hroznou bolest.

Tu padl můj pohled na hochy, spícího blízko mne. Opět jsem si vzpomněla na svého opuštěného Efraima, na něhož jsem v svých mukách zapomněla. Nesnesitelná bolest a zoufalství mě skoro připravily o rozum. Domnívala jsem se, že hoch je můj Efraim, a vztáhla jsem po něm ruce. Dotkla jsem se prsty nožek spícího dítěte, tvých nohou, Ježíši. Co se potom se mnou dělo, již nevím. Vím jen, že tesař nesl potom hošíka jako předtím a já jsem kráčela vedle Mirjam cestou do Nazareta. Té noci spala Mirjam v mé posteli a ty, Ježíši, v postýlce Efraimově. Sama jsem však nespala. Seděla jsem v chatě a radovala se, že mám tak milé hosty. Efraima jsem měla v náručí a děkovala Nejvyššímu za pomoc v té velké bídě.«

Vrtě hlavou naslouchal Jared Rachelinu vypravování. Když se Rachel odmlčela, pravil: »Na něco jsi zapomněla. Kde byl té noci tesař Josef?«

Rachel odpověděla: »Šel domů. Mirjam zůstala u mne, neboť dům Josefův byl opuštěný a prázdný. Několik let v něm nikdo nebydlil. Starý Heli věrně domek opatroval, ačkoli mu všichni říkali, aby jej prodal. Myslílo se, že majitelé domku jsou již dávno mrtvi.«

Došli do Nazareta. Napravo i nalevo od cesty byly již ojedinelé chatrče. Tam bydlili žebráci a jiná chudina.

Ježíš a Rachel se obrátili k jednomu z těchto obydlí. Jared čekal na cestě. Zatím se setmělo. Ježíš přede dveřmi shodil břímě a chtěl se rozloučiti se svou průvodkyní krátkým pozdravem a několika laskavými slovy.

Vtom padla Rachel před jinochem na kolena a chopila se jeho ruky. Tiskla ji na rty a pravila: »Děkuji ti, Ježíši, děkuji nastokrát! Bláznivá Rachel ví, jak jsi dobrý. Jdu-li po ulici, všichni se mi vysmívají, jen ty ne. Pomáháš ubohé Rachel a máš ji rád, ačkoli je stará a k ničemu.«

Ježíš se rychle vzdálil. Zdálo se, že ho díky staré Rachel uvedly do rozpaků; zrychlil krok a nevšiml si čekajícího Jareda. Jared ho dohonil a řekl mu vřele: »Neutíkej tak! Nemusíš se věru přede mnou stydět. Díky Racheliných sis víc než zasloužil. Ale řekni mi, co soudíš o příběhu, který právě vyprávěla. Zdá se, že byla při rozumu, když to povídala.«

Ježíš odpověděl vyhybavě: »Ani mně se nezdála pomatenou. Vyprávěla, jako by sama byla zažila, o čem mluvila. Mohl bych o tom příležitostně promluvit s matkou.«

Když šli tak dále, pravil Jared: »Ostatně již kolikrát mi bylo nápadné, že Rachel, jsi-li poblíž a pozná-li tě, nemluví takových zmatenin jako jindy. Čím to asi jest?«

»Asi tím, milý Jarede, že se jí nevysmívám a netropím si z ní blázna, nýbrž mluvím s ní pokojně a s láskou jako s rozumným člověkem. Výsměch a špatné zacházení ji připravuje o rozum ještě více.«

Oba jinoši došli na křižovatku dvou uliček. Domluvili se ještě stručně o zítřejší práci a rozloučili se. Jared za-
bočil do vedlejší uličky a Ježíš se ubíral týměž směrem dál.

Tesař Josef bydlil na západním konci Nazareta. Jeho skromným obydlím byla rovněž skalní sluj, před kterou byla malá přístavba. Bíle zalíčený domek byl jako přilepen

na skalisku. Kdo se k němu blížil od východu nebo od jihu, neviděl dveří ani oken. Ke vchodu se musilo jíti podle úzké západní strany, kde bylo jediné okno. Teprve když se obešel severozápadní roh, objevil se vchod mezi chladnou šedou skalou a bílou stěnou přístavku. Kdo vstoupil dovnitř, octl se ve skalní sluji proměněné v jizbu, ač nepravidelnou a s hrubými skalními stěnami. Všude, kde se příroda pokoušela o příliš hrubou formu, vyhladily ji pilné ruce. Skalnatá půda byla vyrovnaná, stěny byly ověšeny koberci a uměle pletenými rohožemi; holá klenba byla bíle zalíčena. Podél stěn stálo domácí nářadí, prosté jako v dělnické rodině.

Z této předsíně vedly několikery dveře. Napravo byl jen široký klenutý otvor, zastřený rohoží. Vedl do větší pravidelné místnosti, která byla přistavěna před skalní rozsedlinu. Tuto jizbu udržovala hospodyně jako svatyňku. Tam měla asi před 19 lety zázračné zjevení, které její svatý život, skrytý v Bohu, ještě více spojilo s Nejvyšším. Když se tam tehdy modlila, přistoupil k ní anděl Páně a zjevil jí tajemství tak vznešené a zázračné, že nikdy nešla slov, aby je oznámila světu. Pokorná Panna sklonila tehdy hlavu, žasnouc nad dobrotou a blahosklonností Boží, a odvětila nebeskému poslu: »Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého!²«

S druhé strany byla ve skále další malá světnice a odtud se šlo chodbou a po schodech do tmavého prostoru, sloužícího za sklep.

Tento malý, tichý domov nazýval staříčkový tesař svým; bydlila tam spokojenost a tiché štěstí. Hospodář byl spoluobčanům vzorem píce a zbožnosti. Všichni, kdo Josefa znali, milovali jej a ctili. Něžná hospodyně Mirjam byla pokládána za ozdobu nazaretských žen. Ačkoliv byla chu-

dobná a pomáhala vydělávat přeslicí a stavem na malou rodinu, rozdávala almužnu, kde viděla nouzi. Nikdo z těch, kdo ji vyhledávali ve smutku a v starostech, neodcházel od ní bez útěchy. Ač Mirjam jen málo mluvila, její obětavá láska sama stačila, aby zmírnila nejednu bolest, vyléčila nejednu duševní ránu. O Ježíši pak říkávaly nazaretské matky svým dětem: »Hleďte na syna tesařova! Jednejte jako Ježíš, pracujte a modlívejte se jako on!«

Syn tesařův však také zasluhoval, aby byl dáván druhům za příklad. Bylo to zvláštní, jak ho měli rádi všichni, kdo jej znali. Z bytosti tohoto jinocha vycházelo podivné kouzlo. V domech, kam chodíval po práci, ho čekávali s radostí; smutně se s ním loučovali. Zdálo se však, že jinoch si ani není vědom svého vlivu. Býval ke všem stejně laskav. Ač byl ještě mlád, všichni jej ctili a milovali. V jeho přítomnosti se nikdo neodvážil pronést špatného slova. I mužové, kteří mnoho viděli a zkusili, divili se moudrosti mladého tesaře.

Ba i ve vlastním domově byl Ježíš předmětem úcty. Mirjam, mírná, zbožná hospodyně, jednala se synem s takovou pokornou láskou, že sousedky nad tím vrtívaly udiveně hlavami. Nebyla snad láska Mirjamina upřílišená?

Staříčkový tesař Josef opatroval syna s láskou nejlepšího otce. Chtěl ho ušetřiti běd a námah životních. Ježíš však dovedl pěstouna v lásce ještě předčit. Láska závodila s láskou. Proto byl život v tesařově chatě tak blažený a šťastný.

Ti z nazaretských občanů, kteří se domnívali, že vidí hlouběji, nepokládali Ježíše za syna tesařova. Jistě byl synem nějakého knížete, dlícího ve vyhnanství. Jen se jim zdálo hádankou: Jak se mohl otec odloučit od takového syna? — Ešron, jehož v Nazaretě ctili jako mudrce, kdysi

řekl: »Ježíš jest syn velikého krále. Volil dobrovolně chudobu, aby mohl kdysi chudinu obohatit.« —

V otcovském domě již dlouho čekali toužebně na Ježíše. Asi v tu dobu, kdy se jinoši setkali se slabomyslnou ženou, prostřela Mirjam na stůl k večeři. Josef, jenž ve dne pracoval v nedaleké dílně, se právě vrátil z práce. V přední jizbě seděla teď Mirjam a horlivě předla. Tam se nestmívalo tak brzo jako ve skalní síni. Mirjamine prsty hravě klouzaly po tenké vlněné přízi.

Hlavu měla skloněnu. Pod lehkým šátkem, který jí volně pokrýval hlavu a šíji, splývaly těžké pletence tmavých vlasů. Kdykoli zaslechla zvenčí šramot, vzhlédla; ve velkých hnědých očích zasvitlo radostné očekávání. Ale jakmile šramot utichl a kroky zanikly v dálce, uhasl též radostný svit v očích Mirjaminých a na ušlechtilé tváři se jevila starost. Znovu se sklonila k práci a čekala, čekala toužebně na synův návrat. Jak ho milovala!

Naproti u okna seděl tesař Josef na pohodlné stoličce. Byl tehdy asi dvakrát starší než Mirjam; měl bělostné vlasy a vpředu lebku holou. Čas a snad i námaha a starosti vryly mu do čela hluboké vrásky. Ale milé šedé oči a vlídné rysy kolem rtů zahlazovaly tyto stopy a činily jeho tvář velmi poutavou.

Josef dávno uhodl, že Mirjam touží po synovi. Dobře pozoroval její zklamání. Chvilími pohlížel pln lásky na starostlivou matku. Konečně vlídně pronesl:

»Neměj starosti, Mirjam. Již asi brzo přijde. Jistě nepracovali déle než do západu slunce. Kdoví, komu zas pomáhá. Spatří-li kde bídu, snadno zapomíná na čas.«

Byla již skoro noc, když zaslechli dobře známé, vytoužené kroky. Mirjam si oddechla, rychle vstala a rozžehla světlo. Sotva byla hotova, otevřely se venku dveře. Hned

poté odhrnul Ježíš záclonu od vedlejší místnosti a stál s usměvavou tváří před matkou.

Se srdečnou laskavostí vztáhl k Mirjam a k Josefovi ruce na pozdrav a prosil: »Odpusťte, milí rodiče, že jsem vás nechal tak dlouho čekat. Zdržel jsem se cestou a nemohl jsem přijít dříve.«

»Copak se zase stalo?« otázal se Josef dobrácky. »Komu jsi dnes pomáhal?«

»Ach, otče,« odvětil Ježíš vřele, »ubohá Rachel sbírala v lese dříví, ale vzala si ho tolik, že to nemohla unést. Donesl jsem jí tedy náklad k její chatě. Tak jsme se opozdili.«

Mirjam řekla: »Skončils denní dílo dobrým skutkem. Rachel nemá již nikoho, kdo by se jí ujal. Jsme jí povinni vděčností, neboť nám též prokázala dobrodiní. — Ale je pozdě, nemůžeme již s večerí odkládat.«

Mirjam vyšla, aby donesla prostý pokrm.

Ježíš rovněž opustil jizbu. Prošel střední místností, kde stála matka u krbu, a vešel do zadní menší světnice. Tam byla úplná tma. Vrátil se hned s hliněnou lampičkou a zapálil ji od ohně v krbu. Malá temná místnost, kam nemohlo vnikati denní světlo, protože ležela v nitru skály, byla Ježíšovou ložnicí. Mirjam ho již kolikrát prosila, aby se nastěhoval do přední jizby. Tam spával Josef a místa tam bylo dosti. Než jinoch přenechal otci celou místnost a sám se spokojil tou temnou slují. Bylo v ní tak ticho! Nevnikal tam ani nejmenší ruch ani hlásek. Tam mohl celé hodiny klečet a se modlit; nikdo ho nerušil. A nikdo ani nevěděl, jak často a jak dlouho tam Ježíš klekával a zápasil s nebem o spásu světa.

Nikdo to nevěděl, ani Mirjam. Klekávala ve vnější světničce, jen několik kroků odtud. S rukama zkříženými na prsou bývala obrácena k místu, kde za stěnou bylo Ježí-

šovo lože. Myslívala, že spí a jen jeho srdce že vnímá a slyší vzdechy lásky jejího srdce. Uvnitř však v nejhlubší temnotě, uzavřen mlčenlivými skalními stěnami, jinoch bdíval. Srdce mu plávalo žářem. Nebesky krásná líce jinohova zářivala. Ozařovala temné ztrnulé skalní stěny, takže se měnily v tom světelném jase v jiskřivé démanty, jejichž lesku by nebylo sneslo oko žádného smrtelníka. Se zářících stěn patřily v plaché úctě čarokrásné andělské oči. Tajemné sladké melodie zaznívaly do mlčenlivé sluje. Zda je kdy zaslechlo ucho Mirjamino? Nebeští duchové pak vstoupili a obklopili modlícího se jinocha. Oddaně, v pokorném klanění poslouchali, zda je neuzná za hodny svého rozkazu. Čekali na nejnepatrnější pokyn. Bylť jejich pánem, jenž dobrovolně volil vyhnanství v slzavém údolí... Žář pohasla. Duchové pozdvihli svého zraku. Viděli již jen modlícího se jinocha a chudobu, která jej obklopovala. Žasli a vzdálili se v ostýchavé úctě. Zmizeli.

Myslíl snad Ježíš na podobné blažené noční hodiny, když dnes jeho oči bloudily spokojeně malou místností? Nesměl však otálet. Nalil vody na plochou mísu a umyl se. Za chvíli vstoupil s veselou tváří k rodičům.

Malé rodině nastala hodinka nezkaleného štěstí. Když dlel Ježíš u rodičů, zdálo se jim vždy, jako by jizbou vlála andělská křídla. Nebeská vůně naplňovala chudičský domek; s Ježíšem vcházel nebeský mír. Ač se venku nad nivami schvlovala noc, v příbytku tesařově zářilo slunce nebeského štěstí.

*

Nad Nazaretem přešla léta. Tichá, odlehlá osada se skoro nezměnila. Jen její obyvatelé zestárli. Nejednoho

z nich odnesli do hrobu na horské úbočí, odkud bylo viděti na okolní pahorky k jihu. V dáli bylo svaté město Jerusaleem. Na místo zesnulých vstoupili do života jiní. Snad jako motýlové, snad jako těžce zkoušení utrpením a bídou půjdou ulicemi nazaretskými, až se jim dostane klidu v hrobě na výslunném návrší.

U skalní stěny před branou, v domku, jež kdysi po léta věrně opatroval starý celník Heli nezvěstné rodině, povstala rovněž mezera. Sídlily tam dosud pokoj, štěstí a zbožnost, ale věrného otce tam nebylo. Tesař Josef se odebral tam, kde vládne věčný mír a věčné štěstí. Tehdy, před dvěma lety, se Nazaret po prvé hněval na Ježíše. Starého skromného tesaře doprovázeli ke hrobu všichni spoluobčané, bohatí i chudí; vždyť Josefa všichni milovali a ctili. Ježíš a Mirjam šli za marami. Lidé v průvodě usedavě plakali, ale Ježíš neplakal. Na jeho tváři se jevil sice hluboký zármutek, ale neskanula mu ani jediná slza. Jak velkou láskou Josef zahrnoval Ježíše, a Ježíš neměl pro otce ani jediné slzy!

Toho dne nad Ježíšem vrtěli hlavou. Měli ho potichu za nevďěčníka bez srdce; a nejeden, kdo ho dříve miloval, odvrátil se od něho. Jediná Mirjam rozuměla svému synu. Ona jediná věděla, jak velice miloval drahého zesnulého. Viděla, s jakou dojemnou péčí ošetřoval nemocného pěstouna, s jak něžnou láskou starci zjasňoval a ulehčoval poslední dny, večer jeho života. Něco však nevěděla; jak sladká slova útěchy šeptával Ježíš trpiteli. Mohla jen tušiti, nač se vztahovaly tajemné rozmluvy. Jistě sliboval Ježíš pěstounu, stojícímu na prahu věčnosti, odměnu spravedlivých v nebeské slávě. Zásvit štěstí rozléval se pak na ustarané Mirjamině tváři, když vídávala, jak radostně Josef pohlíží na Ježíše. Tak minulo v domku tesařově mno-

ho dní a nocí, až Josef tiše zesnul v náručí Ježíšově. Od toho dne Mirjam ještě vroucněji přilnula k svému synu, nestarajíc se, co o něm lidé mluví nebo myslí.

S Ježíšem se vskutku stala změna. Prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí³. Bylo mu nyní 25 let. Jeho postava vzrostla a zesílela, jeho tvář lemoval světlý vous, z celé jeho bytosti dýchala vznešenost a důstojnost. Každý, kdo Ježíše viděl, podléhal tomu dojmu. Ani Jared, s nímž přece Ježíš tak často pracoval, nemohl se tomu pocitu ubránit. Tak zvolal jednoho dne, když ho zvláště překonávala přítomnost Ježíšova: »Ježíši, prosím tě, odejdi ode mne! Zahod' sekyru a pilu a jdi do Jerusalema. Ty náležíš do chrámu, kde bys měl býti na stolci velekněžském, a neměl bys žíti jako dělník v skrytosti a v zapomenutí.«

Na tento výbuch pokorného podivu odpověděl Ježíš: »Ještě nepřišla má hodina. Jen mě nech u sebe, Jared, až se naplní můj čas.« Od toho dne připadal si Jared vedle Ježíše tak malým a nepatrným, že se již neodvážil pohlížeti naň jako na druha, ale patřil naň jako na svého pána.

*

Jednoho dne zase pracovali Ježíš a Jared pospolu. Měli práci venku před branou, kde si před dvaceti lety zřídil Josef skrovnou kůlnu. Bylo tam málo místa, jen menší práce se mohly v této dílně hotoviti. Větší práce musili konávat pod širým nebem, ať na ně slunko pražilo sebevíce.

Tohoto jitra již časně zrána se Ježíš s Jaredem dali do práce. Na prostranství před dílnou ležely neotesané kmeny. Mladý tesař je tam dal dopravit na velbloudech te-

prve včera. Bylo nutno provésti naléhavou práci. Zřítla se totiž střecha starého stavení nejbohatšího měšťana nazaretského Hesliho. Staré trámoví bylo minulé zimy velmi poškozeno vlhkem, takže nemohlo unést kamennou krytku a zřítlo se. Na štěstí se nestalo nikomu nic při této nehodě. Dům se měl nyní narychlo upravit, aby v něm bylo možno bydlet.

Hesli ben Hiram svěřil práci mladému mistru Ježíši. Ježíš práci přijal, ač věděl, že bude těžko vyhověti lakomému Heslimu. Předvídal, že nikdo jiný v Nazaretě by nepomohl muži všeobecně nenáviděnému pro lakotu a tvrdost. Právě proto přislíbil tak ochotně.

Když však Ježíš přišel k Jaredovi, aby ho získal pro tu práci, vzpíral se Jared rozhodně. Na prosbu Ježíšovu odpověděl: »Tobě bych rád, velmi rád pomohl, ale pro toho lakomce se dít nebudu. Nezasluhuje toho, aby ses ho tak ujímal. Neuvrhl v poslední době opět tři hodné rodiny do nejtrpčí bídy? A ty tak ochotně mu spěcháš na pomoc?«

Ježíš odpověděl klidně a tklivě: »To je pravda. Hesli není dobrý člověk. Myslíš však, že se polepší, necháme-li ho teď v nouzi? A vzpomeň na jeho nevinné děti. Ve dne jsou ubožátka na slunečním úpalu, v noci zmrzájí. Když jsem byl před dvěma dny u Hesliho, abych prohlédl škodu, plakali Joram a Lea v koutě zpustošené jizby. Srdce mě zabořelo a umínil jsem si, že těm ubohým dětem opatřím přístřeší co nejrychleji.«

»Tys příliš dobrý, Ježíši!« zvolal Jared prudce, »příliš dobrý! Hleď jen na boháče a na vznešené Nazareťany. Ač Hesli náleží k nim, přece se ani jeden neslituje nad jeho dětmi. Všichni ho nenávidějí pro lakotu a bohatství. A my, chudáci, které utlačuje, se máme s radostí nabízet:

»Hesli ben Hirame, tu jsme, tvoji věrní sluhové a otroci! Ujmeme se tebe i tvých dětí. Zbudujeme ti pobořený dům a budeme tvé děti ošetřovat se vší láskou, uznáš-li nás hodnými této milosti.« Máme být tak bláhoví?»

Ježíš nechal Jareda se vypovídat. Vášnivý výbuch svého pomocníka tlumil klidnou přívětivostí. Když Jared skončil, pravil: »Proč se tak rozčiluješ? Učinil nám Hesli něco zlého? Tobě nebo mně? Nepamatuji se.«

»Mně neudělal nic, zhola nic!« vzkřikl Jared ještě rozčileněji. »Ale tobě! Což to nevíš? Nevypprávěl ti tvůj otec nebo matka o tom, co ví celý svět?«

Ježíš zavrtěl záporně hlavou. Jared se vítězně zasmál. Zmírnil nyní hlas; skoro výsměšně vypravoval: »Hesli chtěl ožebračit také tvé rodiče. Vím to od matky. Dávno předtím, než jste se vrátili z Egypta, chtěl si přivlastnit váš domek. Hesli koupil pahorek, pod kterým leží vaše obydlí, za směšně nízkou cenu; myslím jen proto, aby mohl tvůj otcovský dům, který je většinou ve skále tohoto pahrbku, prohlásit za svůj.«

Zdálo se, že vyprávění Jaredovo se Ježíši nelíbí; přerušil přítele řka: »Ach, nechej těch starých povídaček. Nepřišli bychom k věci.« Ale Jared učinil odmítavý posunek a pokračoval: »Jestliže mě nevyslechneš, teprve nebudu pracovat pro Hesliho. Napřed ti vypovím celou zlobu toho mizerného člověka, pak se rozhodni, chceš-li práci přijmout nebo ne. Přijmeš-li ji, pomohu ti, ale jsem přesvědčen, že ji odmítneš s rozhořčením.

Hesli tedy jednoho krásného dne prohlásil váš domek za svůj majetek. Chtěl ho použít za stáj. Starý Heli, na toho se již nepamatuji, nikterak mu však nechtěl vydati domovní klíče. Ano, obrátil se i na představeného synagogy Esrona, kterého již tehdy pro jeho moudrost a spra-

vedlnost zvolili za soudce. Esron prohlédl špatnost Hesliho a pronesl spravedlivý rozsudek. Hesli byl odmítnut a ještě musil synagoze zaplatit pokutu. Dům byl zachován tvým rodičům, ale stalo se ještě něco horšího.«

»Ještě nejsi u konce?« tázal se Ježíš a po druhé přerušil proud Jaredovy výmluvnosti. »Nerad poslouchám vypočítávat hříchy bližního.« Zřejmá nevole se jevila na tváři mladého tesařského mistra.

Jared se však nedal odstrašit. Domníval se, že hájí spravedlivé věci, a to vědomí mu dodalo odvahy proti přísnému, káravému pohledu Ježíšovu. Začal znovu: »Nerozumím tomu, co pravíš o bližním, jehož hříchy vypočítávám. Hesli přece není můj bližní; ty ovšem ano, ale tvé hříchy přece nevypočítávám. Nevím, kdo také by ti mohl vyčítati něco zlého. Mluvím přece o Heslim. — Povím ti ještě, co učinil, aby uloupil dům tvého otce. Krátce po návratu z Egypta si chtěl tesař Josef zbudovat malou dílnu, aby za nepohody měl kde pracovat. Potřeboval tedy kousek země. Ovšem, tenkrát se neměl valně, byl v Nazaretě skoro cizincem a úplně chud a nikdo mu nechtěl půjčit ani píd' země. Hesli mu konečně popustil kus pozemku a půjčil mu i peněz na stavbu.«

»Hesli prokázal tedy mým rodičům dobrodiní,« přerušil Ježíš Jareda s úsměvem.

»Jen počkej,« odbyl ho Jared suše, »hlavní věc teprve přijde. Sotvaže si Josef dostavěl dílnu, hned žádal Hesli vypůjčené peníze, ač slíbil tvému otci, že je bude požadovat, až si Josef vydělá. Tak vidíš, Ježíši, jak vypadá Hesliho dobrodiní.« Jared na okamžik ustal a pohlížel na přítele. Pak vypravoval dále:

»Hesli chtěl tvého otce zničit. Přivedl ho do největší bídy. Tvůj otec prý toho tvrdého muže, ač nebyl tehdy

starší než my teď, prosil na kolenou o slitování. Necita však jej od sebe odstrčil. Chtěl mít peníze nebo váš majetek. Ešron opět zachránil tvého otce. Sehnal potřebnou částku a půjčil mu. Tvůj otec mu byl za to vděčen až do smrti. Příteli, to asi byly trpké chvíle pro tvé rodiče! Hesli tomu byl vinen. Tys byl dítětem a nevěděl nic o jejich starosti a bídě. Byl bys snad jako nyní děti Hesliho plakal někde v koutku bez přístřeší v úpalu slunečním a v nočním chladu. Proč vlastně ti to vypravuji? Pomsti nyní svého otce, svou matku i sebe sama. Ať bezcitný lakomec cítí svou bídu co nejdéle. Nikdo z dělníků nazaretských, dabarethských ani seforských nehne pro něho ani prstem. Ať si přivede dělníky hodně z daleka, pro mne a za mne třeba z Jerusalema, ať se zničí majetek nespravedlivě nabytý!«

Jared si po své dlouhé řeči zhluboka oddechl.

Po Ježíšově vážném obličejí přelétl při posledních Jaredových slovech lehký úsměv. S očekáváním, ano s napětím, pohlížel Jared na Ježíše. Byl přesvědčen, že teď jistě nepřijme práci pro Hesliho. Ale mýlil se. Mohl poznat již po očích mistrových, jak se rozhodl. Bylo v nich tolik nevýslovné dobroty! Nikdy nepoznal Jared tak jasně jako nyní, že hlavním rysem Ježíšovy bytosti jest slitovná láska. Ani stopy vzrušení nebylo na ušlechtilé, mužné tváři Ježíšově, ani známky nevole proti utlačovateli jeho milovaných rodičů. Jared zklamán svěsil hlavu a tázal se skoro úzkostlivě:

»Mistře, chceš ještě teď, abychom budovali farizeův dům?«

Mladému mistru podivuhodně zazářily oči, když odpověděl otázkou: »Jarede, vábí pastýř zbloudilou ovečku hrstí trní nebo hrstí štavnatého jetele?«

Jared zvedl udiveně hlavu a odvětil: »Nerozumím ti. Co je nám teď po pastýři a po ovci?«

»Mluvím obrazně, příteli. Nemyslíš, že člověka snáze získáme láskou než nenávistí? Opustím-li Hesliho v nouzi, stane se mým nepřítelem a jistě jím i zůstane. Doufám však, že láskou jej získám.«

»Mluvíš tedy o Heslim?« tázal se živě Jared. »Tys pastýř a Hesli ben Hiram ovečka? Mistře, měl bys ho nazvat vlkem, to by se lépe hodilo. Ale ať! Pro mne, může být ovčí! Tak jest ovčí, a my ho ostříháme. Zaplatí nám pořádně naši práci. Na to ti půjčím své sekyry i svých rukou.« — A s vynuceným povzdechem dodal: »To jsem si mohl ušetřit slov; dalo se předvídat, že tak pochodím. Kdo by ti mohl co odepřít? Jsi příliš dobrý pro tento svět.«

Ježíš podal Jaredovi ruku a řekl: »Děkuji ti, Jared; věděl jsem, že tě nebudu prosit marně. Zítra tedy dopravíme z lesa potřebné kmeny. Mám tam ještě zásobu. Přítel Joram mi půjčí několik velbloudů na dopravu a pozítřku se dáme do práce.«

Jak Jared předvídal, tak se stalo. Práce byla v proudu. Sekyra mladistvého mistra zajížděla v pravidelných přestávkách do tvrdého kmene. Dlouhé třísky se odštěpovaly a padaly na zem. Na vysokém čistém čele Ježíšově se ovšem perlil pot, ale jeho tvář jako vždy zářila tichou spokojeností. A práce mu šla od ruky. Ač pracoval klidně a bez chvatu, vykonal mnohem více než jeho druh.

Jared se přičiňoval, aby Ježíši postačil. Ale nedařilo se mu. Pracoval, co mohl, nedokázal však to, aby uhladil stranu kmene za touž dobu. To pozoroval již častěji a vždy

mu to bývalo hádankou. Opřel unavené rámě o toporo sekery a pozoroval Ježíše. Ne, to nemohl pochopit. Ježíš pracoval s námahou, ale bez chvatu. Důstojný klid, každému tak podivuhodný, neopouštěl ho ani při práci. Také Ježíš tu a tam opřel toporo o kmen, aby si odpočinul. I teď ustal v práci a utíral si vlhké čelo. Jared se již nemohl udržet a zvolal na Ježíše: »Při svaté hoře Sinai zapřísahám tě, řekni mi, čím to je, že jsem při práci stále pozadu? Namáhám a trápím se jako blázen, a tys přece stále napřed! Mé paže jsou při nejmenším právě tak silné jako tvé a sekuru mám dobrou. Vysvětli mi to!«

Ježíš se k němu obrátil a pravil: »Jarede, ty pracuješ jen pro výdělek, abys ostříhal ovci, jak jsi řekl, pracuj však proto, aby ses zalíbil Nejvyššímu. Pak ti bude námaha lehkou a práce sladkou. A požehnání Nejvyššího ji dokončí dříve.«

Jared neodpověděl. Chvíli patřil zamyšleně před sebe, pak opět se jeho sekura začala pravidelně míhati. Také Ježíš se zase chopil práce. Tak se lopotili beze slova hodinu. Časem přešel některý Nazareťan, pozdravil pilné dělníky, chvíli hleděl na jejich práci a šel svou cestou.

Zase někdo přicházel. Byla to chudá žena. Blížila se shrbená, ne tak lety jako prací, starostí a bídou. S hlavy jí visely rozcuchané prošedivělé vlasy. Ruce i tvář měla znečištěny. Na vybledlém a obnošeném svrchním oděvu bylo vidět četné velké trhliny. Ač ustarané rysy nebohé ženy nebyly právě ošklivé, přec její zanedbanost a nečistota působily odporně.

Nebožáčka se blížila zdoluhavými, plíživými kroky. Došedši na prostranství, zastavila se a hleděla na pracující. Po chvíli přistoupila blíže a posadila se na jeden z kmenů. Tupým pohledem sledovala pohyby tesařů. Zanedlouho

zařala vyhublé pěsti a tloukla si jimi v taktu na kolena podle ran sekyry. Jared, který zpozoroval její příchod a potichu se bavil jejím podivným počínáním, zvolal na svého druha: »Hleď, Ježíši, Rachel nám pomáhá!«

Ježíš vzhlédl k Racheli a spočinul pohledem na její zbledované postavě. Potom jí pokynul, aby přistoupila. Rachel se hbitě vzchopila a blížila se živým krokem jako dítě, čekající, že něco dostane. Ježíš se jí otázal: »Máš doma čím topit, Rachel? Či by sis chtěla zase nasbírat třísek?«

Slabomyslná odpověděla plačtivě: »Rachel nemá dříví, Efraim zapomněl na matku. Šel do lesa a nevrátil se.«

Ježíš jí pravil: »Nasbírej tu náruč třísek a zanes k mé matce Mirjam. Ostatní všechny si můžeš odnést do své chaty; chceš?«

»Ó, Rachel chce, Rachel ráda chodí k Mirjam. Mirjam je hodná!« Po těchto slovech se Rachel sehnula a pilně sbírala větší odštěpky dřeva. Když myslila, že má dosti, chtěla odejít. Mistr však jí odebral trochu dříví z náručí, aby jí nebylo příliš těžké, a poslal ji k Mirjam.

Trvalo dlouho, velmi dlouho, než se Rachel opět vrátila. Víc než za hodinu se konečně objevila na prostranství u tesařů. Přišla velmi spěšně a volala již zdaleka: »Ježíši, mistře! Mirjam je hodná! Mirjam je velice hodná!« Ježíš i Jared se vzpřímili a pohlédli na Rachel. Ubohá žena měla zcela jiné vzezření. Vlasy měla učešány a spořádány, obličej a ruce čistě umyty a díry na oděvu pořádně zašity. Zářila radostí, když přišla k tesařům. Tleskající rukama, volala: »Podívejte se na mne, Mirjam mě pěkně nastrojila! Pravda, že jsem pěkná! Učešala mě a zapletla copy, umyla mě a zalátala mi oděv. A pomyslete, dá mi i šaty, ale smím je potom nosit jen na sabat. A ještě něco velice pěkného vám povím. Dostala jsem od

Mirjam něco dobrého k jídlu a najedla jsem se dosyta. Mirjam mi pravila, že k ní mohu docházet každý den a že mi dá vždy jíst, abych neměla hlad. A vždy mě učeše a upraví. Ano, ano, Mirjam je hodná, Mirjam je velice hodná!«

Rachel svou zprávu více zpívala než mluvila. V posledních letech byla čím dále tím dětinštější. Měla za sebou temný a tvrdý život. Nebýti Mirjam a jejího syna, byla by jistě už dávno zahynula. Žila z almužen, a ty byly velmi skrovné. Jen u Mirjam byla vždy dobře přijata a najedla se dosyta.

Když se Rachel pochlubila svým štěstím, řekl jí Ježíš: »Nyní si ještě zanes dříví domů, ale neber si příliš mnoho najednou! Stárneš a slábneš. Slyšíš?«

»Ano, Rachel stárne a slábne,« mumlala žena. Potom však zvolala: »Dnes není Rachel slabá, dnes je silná, velice silná; vždyť se najedla dosyta. Odnese si domů mnoho třísek!«

Ježíš se usmál a dal se zas do pilné práce. Také Jared, který dosud pozoroval ženu mlčky a potichu se divil Mirjamině dobrotě, chopil se opět sekyry. Rachel chodila shrbená mezi trámy a sbírala třísky. Chvillemi si pobroukávala: »Rachel se najedla. Mirjam je hodná!«

Brzo se tesaři tak zabrali do práce, že ani nevěděli, co se kolem nich děje. Jejich sekyry se v rychlém tempu jen jen míhaly nahoru dolů. Není divu, že nepozorovali, že od Nazareta se k nim blížil nějaký muž. Byl asi zámožný, neboť měl šat z jemnější látky než oba tesaři. Také jeho přímá, vztyčená postava, ač byl pokročilý věkem, svědčila, že jen zřídka konával těžké práce tělesné, nebo že jich vůbec nikdy nekonal. Byl vysoký, hubený, ušlechtilého obličeje, jeho pohled však nevzbuzoval důvěry.

Již z dálky pozoroval oba tesaře. Nyní zavadil pohledem o Rachel, která již nasbírala náruč třísek. Oči se mu hněvivě zablýskaly a zrychlil kroky. Oba tesaři uleknutě sebou trhli, když za nimi někdo zuřivě vykřikl: »Proklatá zlodějko, bídná, bláznivá ženo! Necháš dříví ležet! Je mé, musím je zaplatit!«

Ježíš a Jared se obrátili, Rachel hlasitě vykřikla. Muž lstivého pohledu, křiče hrubým, zlostným hlasem, vytrhl ubohé ženě z ruky velkou třísku, jíž ji nemilosrdně tloukl.

Vtom se něco stalo, co si Jared později naprosto nedovedl vysvětlit. Až dosud stál Ježíš u něho, a teď v jediném okamžiku byl na druhé straně vedle člověka, který stále ještě bil ženu. »Hesli!« vzkřikl Ježíš tak mocně a velitelsky, že i Jared se ulekl.

Zuřivec sebou trhl a dřevo, kterým Rachel týral, vypadlo mu z rukou. Zachvěl se, pocítil podivnou sílu v tom výkřiku a zbledl hrůzou. Oči, jiskřící se hněvem, se zavřely, nemohouce snést Ježíšova pohledu. Mladý tesař stál před chvějícím se farizejem jako rozhněvané božstvo. Ježíš vztáhl výhružně pravici a zvolal hlasem, z něhož vyznívala hrozná vážnost: »Běda tomu, kdo vztahuje ruku na bezbrannou vdovu! Běda tomu, kdo týrá slabé! Neujde soudu Božímu!«

Potom Ježíš, nevšímaje si již zdrceného Hesliho, obrátil se k Racheli, svíjející se na zemi s pláčem. Jako na obranu držela dosud nad hlavou levici, kdežto zkrvavenou pravici vztahovala prosebně k Ježíši.

Ježíš soustrastně poklekl vedle chudery a její krvácející ruku vzal do své. Viděl, že jí tříska způsobila dosti hlubokou ránu, když jí Hesli vytrhl dřevo, kterým ji pak tloukl.

Také Jared přichvátal a postavil se vedle Ježíše a ubohé ženy. Viděl, jak mistr starostlivě vytahuje z rány třísku. Nutkalo jej to, aby mu pomohl. Proto běžel do dílny a přinesl džbán vody. Mistr mu poděkoval němým pokynem hlavy.

Ježíš vymyl ránu, pak se sklonil a utrl nějakou bylinku, položil list na ránu a ovinul ji svým potním rouchem.

Zatím uschly Racheli slzy a při laskavé Ježíšově péči se zas uklidnila. Pohlédla na Ježíše a pravila: »Již to nebolí. Nic to již nebolí. Ani hlava mě již nebolí.«

Ježíš se vzpřímil a pravil ženě přívětivě: »Jdi teď, Rachel, a sedni si v stínu sykomory. Za hodinu bude dobře.«

Rachel ihned vstala a šla poslušně jako dítě k smokvoni a posadila se.

Hesli ben Hiram stál dosud na témž místě. Vzpamatoval se již trochu ze svého leku, a když Ježíš nevšímaje si ho se vracel k práci, prosil ho zajímavě: »Odpusť, mistře, zlobil jsem se, protože si brala z mého dřeva.«

Ježíš se obrátil a pravil přísně: »To je moje dříví, ne tvoje. Jen trámy, kterých užiji na tvůj dům, budou tvé, ale až je zaplatíš. Pravím ti ještě jednou: Běda tomu, kdo vztahuje ruku na bezbrannou vdovu!« Ježíš šel po své práci a Hesli celý sklíčený se potácel k Nazaretu.

Dosud se domníval, že se ho bojí celý Nazaret a že se mu všichni klanějí pro jeho bohatství, a dnes našel někoho, kdo se ho nebál. Byl překonán tajemnou silou, které se u mladého tesaře každý podívoval.

Uplynulo několik dní. Práce obou tesařů pěkně pokročila. Na zemi již ležela část otesaných kmenů. Krátké příčné trámce spojovaly dlouhé trámy podélné. Některé byly tak sestaveny, jak měly být později spojeny na místě

svého určení. Celek se podobal veliké síti. Později kameníci a zedníci ji měli pokrýt.

V posledních dnech byl Ježíš častěji rozměřovat v domě Hesliho, ale nikdy nezastihl domácího pána doma. Rodina farizeova bydlila zatím v menší nepoškozené přístavbě. Mladý tesař při svých návštěvách pozoroval, že manželka i děti farizeovy se k němu chovaly s plachou úctou. Neprojevili však, že to pozoruje. Ale včera, když opět prodléval v poškozeném obydlí, přišla k němu farizeova žena Efra a prosila ho se slzami, aby jejímu manželu odpustil, že byl k Rachel tak ukrutný. Ježíš se jí otázal, odkud ví, že Hesli ztýral slabomyslnou ženu. I pravila Efra, že matka Jaredova jí vypravovala vše, co se dověděla od syna. Pověděla jí, jak laskavě se mistr ujal ubohé Rachel, ale nezatajila, jak strašlivým »běda« hrozil Heslimu.

Ježíš nechal Efru se vypovídat a pravil: »Uklidni se, Efro. Trest nestihne tebe ani tvé děti, řekni však Heslimu, chce-li uniknout hněvu Božímu, že musí napravit, čím se provinil na Racheli a na jiných bezbranných lidech.« Efra odešla poněkud uklidněna a Ježíš pracoval pilně dál.

Dnes se měly dotesati poslední trámy na prostranství u kůlny a zítra měly býti dopraveny k domu Hesliho. Mladý tesař a jeho pomocník byli v práci již od časného jitra. Později, když slunce vystoupilo výše, opět někdo přihlížel k jejich práci jako v posledních dnech pravidelně každého rána. Byla to Rachel. Vábilo ji to na prostranství od té doby, co se jí tam Ježíš proti krutému Heslimu tak laskavě ujal. Rána se jí zahojila ku podivu rychle. Ale Rachel si již nenosila třísky do chaty. Přicházívала skoro každíčkého rána v touž dobu a posadila se vždy do stínu

smokvoně. Odtud pohlížela snivě na práci obou tesařů. K poledni chodila k Mirjam k obědu. Potom se s ní vracívala, když Mirjam přinášela synovi oběd. Sedávala mlčky vedle Ježíše a jeho matky ve stínu. Nikdo ji nerušil v myšlenkách. Jared chodíval v poledne na hodinu domů. Zdálo se, že Rachel je nyní úplně šťastna; nepokoj, který ji dříve trápíval, ustoupil. V myšlenkách patřovala buď do neznámé dálky nebo hovořovala o svém synu Efraimovi, který jako by se jí byl opět vrátil.

Dnes se Rachel zdála zvláště šťastna. Na tváři se jí jevil sladký klid. Ihned se odebrala na své oblíbené místo pod sykomorou. V oděvu, darovaném Mirjamou, vypadala Rachel velmi svátečně. Jared se tomu podivil a v duchu činil Mirjamě výčitky, že darovala slabomyslné ženě šat, který ještě sama nosila před několika dny. Povídal si, že je příliš pěkný pro pomatenou Rachel, Mirjam by byla jistě nosila oděv ještě celý rok a byla by s ním bývala spokojena. Rachel jej zničí v několika týdnech. Zabrán do těch myšlenek ani nepozoroval, kterak Ježíš občas vroucně a zkoumavě pohlédl na Rachel a jak se také několikrát podíval k jihu.

Kolem čtvrté hodiny ranní sestupovala průsmykem od Jafie do údolí nazaretského malá karavana. Blížila se zvolna. Minula značná chvíle, než přišla tak blízko, že bylo možno rozeznat osoby v průvodu. Nyní i Jared zpozoroval příchozí. Zachmužil se a jen s námahou potlačil kletbu, která se mu drala na rty.

»Mistře,« zvolal rozčileně, »pohled, tam vedou naše krajany do otroctví do Cesareje a potom je zavekrou asi do Říma. Kletba našim římským utlačovatelům!« Zlostně odhodil sekvru a chtěl přejít na druhou stranu cesty, kudy se musila karavana ubírat. Ježíš naň zavolal: »Počkej,

Jarede, vezmi z dílny džbán a pospěš domů! Naplň jej čerstvou vodou a přines ještě jednu nádobu! Nemůžeme-li učinit nic jiného, aspoň chudáky občerstvíme svěžím nápojem.«

Jared učinil, co mu Ježíš uložil. Když vyšel z kůlny a spěchal k Nazaretu, volal za ním Ježíš: »Přines i chléb! Ať ti dá matka co nejvíc! Nahradím jí to!« Jared v běhu jen přikývl.

Zatím se karavana přiblížila. Před průvodem jel římský voják na koni. Čtyři legionáři provázeli pěšky 15 zajatců, kteří byli spolu spoutáni. Byli to mužové všech věků a stavů, většinou asi nevinní, neboť nevypadali jako zločinci. V těch dobách stačilo neprozřetelné slovo proti vnučené římské vrchnosti, aby se člověk dostal do pout a aby se s ním zacházelo jako s otrokem.

Na konci průvodu se znaveně a bíděně potácel slaboučký jinoch 15—16letý. Namáhavá cesta úplně vyčerpala jeho síly. Jemu zvláště věnoval mladý mistr pozornost a soustrast. Toužebně pohlížel k Nazaretu. Jen aby přišel Jared včas s vodou a s chlebem! Ježíš pospíšil do kůlny. Sáh na polici a vzal odtud malý ječný chléb. Drže jej v ruce, pohlížel naň zamyšleně. Právě včera večer mu jej matka upekla; voněl lahodně. Jeden člověk snad se jím mohl nasytit, ale co to bylo pro 15 hladových mužů! Zdálo se, že se mistr rozhodl. Spěchal se svým chlebičkem ven.

Zprava přicházel Jared s dvěma džbány vody. Porozuměl pohledu Ježíšovu a zvolal vrtě záporně hlavou: »Za tak krátkou dobu jsem nemohl chleba sehnat. Matka chce péci teprve dnes a u sousedů jsem prosit nemohl, sice bych přišel pozdě.«

Karavana šla právě okolo. Zajatci pohlíželi žádostivě na džbány s vodou, někteří prosebně vztahovali spoutané

ruce. Ježíš uchopil džbán a kráčel k nim. Chléb měl pod pažďí. Říman vedoucí průvod poznal úmysl mladého muže a zarazil koně. Tím se zastavila celá karavana. »Dej mi také vody!« prosil vousatý bojovník, na něhož působila vznešená důstojnost mistrova hlubokým dojmem. Ježíš mu podal džbán. Zatím se přiblížil Jared s druhým džbánem. Ač se zdráhal, vzali mu legionáři nádobu z rukou a pili dlouhými doušky. Jakmile Ježíš dostal džbán nazpět, spěchal s ním přímo k jinochu, pohlédl pln lásky na ubožáka napolo omdlelého a pravil: »Pij, příteli, ale pij pomalu, aby sis neuškodil!« Jinochu zazářily oči a vyprahlé rty šeptaly sotva slyšitelně: »Děkuji ti, šlechetný muži!« Ježíš sám mu podržel nádobu u rtů, neboť ubožák nebyl s to, aby džbán unesl.

Když se mladík napil, dal Ježíš píti mužům, kteří dychtivě vztahovali ruce po džbáně. Také Jaredův džbán putoval od úst k ústům. Ježíš rozdílel nyní svůj chléb. Lámal z něho po kouscích a dával zajatcům, nejprve jinochu a pak ostatním. Kousky byly sice malé, ale větší než na jednu do úst. Hladoví stále po soustech jedli, a teprve když se nasýtí, došla jim zásoba. Jeden ze zajatců se tázal svého dobrodince pln údivu: »Jsi-li Eliáš, prorok Boží, o němž se věří, že má opět přijíti na svět? Chléb z tvých rukou roste mi v prstech.«

Ježíš zavrtěl hlavou a pravil s vlídným úsměvem: »Příteli, netaž se a s vděčným srdcem požívej darů Božích.«

Jared si rozdílení chleba nevšímal. Všechnu pozornost soustředil na zajatce. Ježíš ani Jared nepozorovali, že Rachel opustila své místo pod sykomorou a blížila se ke karavaně. Pojednou se všichni zalekli pronikavého výkřiku slabomyslné ženy. Rachel spatřila mladíka na konci karavany. S radostným výkřikem: »Efraime, mé dítě, Efraime,

synu můj!« vrhla se k němu. Bouřlivě ho objala, přitiskla na prsa a pokrývala jeho tvář vroucími polibky. Jinoch byl příliš překvapen, aby se bránil. Strpěl všechno mlčky.

Najednou Rachelino objetí povolilo. Klesla a blábolila zmírajícím hlasem: »Efraime — mé dítě!«

Ježíš, Jared i strážcové zajatců přispěchali. Mladý tesař sklonil se k Racheli a pokoušel se ji zvednout, ale držel v náručí jen mrtvolu. Chuderu usmrtilo domnělé štěstí, že našla dávno zemřelého syna.

Ježíš zvolna položil mrtvolu na zem a rty jeho šeptaly modlitbu.

Náhlá smrt ubohé ženy způsobila zděšení v celé karavaně. Vůdce dal ihned povel k dalšímu pochodu. Mnoho rukou se vztáhlo k Ježíši a jeho druhu na rozloučenou. Nemohli je ani všechny stisknouti. Jen pokynuli odcházejícím na pozdrav. Ale jinochu na konci průvodu se podařilo, že mohl uchopit ruku Ježíšovu a skropit ji slzami. Louče se zvolal, pohlížeje na mrtvolu Rachelinu: »Pane, smiluj se i nad ní, jako jsi se smiloval nade mnou! Měla mě za své dítě a zemřela dobrou smrtí. Pomodli se za ni modlitby, které se modlíváme za zemřelé, a postarej se o její pohřeb. S Bohem!«

Karavana se vzdálila. Zahnula do úzkých uliček naza-
retských a brzo zmizela.

Tělo Rachelino bylo uloženo do hrobu. Ježíš se věrně postaral o její pohřeb, ač to nebylo jeho povinností. Jeho příklad povzbudil spoluobčany. Nechtěli se dáti zahanbit nemajetným tesařem. Za mrtvolou ubohé ženy, které dříve odpírali i nutnou potravu, kráčel velký zástup truchlících. Jindy se rychle zapomínalo na hroby chudáků. Na hrobě Rachelině byl však již za několik dní postaven

pomník a dlouho ještě se v Nazaretě vzpomínalo na »bláznivou Rachel«, kterou zabilo štěstí.

Za týden po smrti Rachelině se tesařská práce v domě Hesliho chýlila ke konci. Bylo poledne. Ježíš a Jared seděli ve stínu domu a na chvílku odpočívali. Aby neztratili mnoho času, odložili dnes oběd na pozdější dobu. Teď se občerstvovali jen hrstí sušených fíků, které jim Efra poslala po synkovi. Hesli ben Hiram se dosud mužům neukázal.

Když oba mužové ještě seděli, přistoupila k nim Efra. Pozdravila je a Ježíš jí děkoval za fíky. Potom pravila:

»Můj muž mě posílá k tobě, mistře. Mám ti vyřídit, že ještě dnes dostaneš mzdu za práci. Ale Hesli by s tebou rád mluvil o samotě, proto přijde dnes večer k tobě. A já« — Efra se trochu zarazila — »než od nás odejdeš, ráda bych ti ještě vroucně poděkovala. Mistře, víš, co se povídá v Nazaretě o mém muži? Že je lakomý a nemilosrdný k chudým. Je to až příliš pravda; nemohu to popírat. Sama jsem mnoho vytrpěla pro jeho tvrdost. Ale Bohu díky, zdá se, že nyní smýšlí jinak. Tvá dobrota k Racheli a přísná slova k němu, když týral ubohou ženu, změnila jeho srdce. Doufám v lepší budoucnost a prosím tě, pomoz Heslimu, aby se stal jiným, lepším člověkem.«

Když Efra domluvila, řekl jí Ježíš: »Řekni manželovi, že jej očekávám dnes za soumraku. Ty však, Efro, děkuj Bohu, že se dotkl srdce Hesliho. Modli se za něho, aby se jeho smýšlení změnilo dokonale, aby také napravil, čím se prohřešil na chudácích, které připravil o jejich nepatrný majetek.« Efra slíbila, že se za muže pomodlí, a odešla. Tesaři povstali a za hodinu byli s prací hotovi.

*

Když se nad Nazaretem snášela temnota, vstoupil Hesli ben Hiram do jizby, v níž meškal Ježíš s matkou. Mirjam odešla. V ložnici svého syna mezi skalami padla na kolena a modlila se za muže, který dlel právě u Ježíše. Zda Hesli pocítí sílu její modlitby? Dnešní cesta mu byla trpká, trpčí, jak se mu zdálo, než smrt. Rozhodl se, že mladého mistra, jehož tajemná moc mu nikde nedala pokoje, poprosí za odpuštění. Kam se obrátil, všude viděl, co zlého učinil. Umínil si, že se přičiní všemožně, aby napravil vše, čím se provinil.

Mirjamina modlitba působila blahodárně jako jarní váněk. Temné mraky lidské bázně a studu v mysli Hesliho se rozplynuly dechem milosrdné lásky, který vanul domkem tesařovým. Po celou hodinu dlel v pokojném útulku, do něhož jej zavedl sám dobrý duch. A když pak s lehkým srdcem odcházel, zářila jeho tvář spokojeností. Našel štěstí, které dosud marně hledal při veškeré shánce po majetku a po bohatství.

V domku pak vyprávěl Ježíš své matce, že Hesli ben Hiram nejen řádně zaplatil mzdu za vykonané práce, ale že mu odevzdal i větší částku peněz jako náhradu pro několik zchudlých rodin. A odevzdáváje matce peníze, pravil radostně:

»Ty, matičko, buď rozdatelkou tohoto dobrodiní. Tvé ruce ať s penězi přinesou radost a požehnání do chatrčí ubožáků, kteří dosud žili v zármutku a v bídě.«

A když se hvězdy jemně usmívaly s jasného nočního nebe, klečely v domku tesařově u brány dvě osoby, ponořené ve vroucí modlitbu. Jejich srdce byla plna radosti, že opět jedna duše po dlouhé bludné cestě došla největšího dobra, klidu srdce v Bohu.

Divotvůrce a učitel.

Po cestě z Kafarnaum podél pahorků a Korozaimu putovalo několik osob. Ačkoli slunce vysílalo nejpálčivější paprsky — byloť právě poledne — naši pocestní přece zrychlovali kroky. Nějaký stařec vedl kvetoucího chlapce asi jedenáctiletého. Za ním šly tři mladší ženy.

Vetchá postava starcova se opírala těžce o sukovitou hůl, kterou třímal v kostnaté pravici. Po levici se k němu tulil hoch. Jistě šli k lékaři. Nasvědčovalo tomu rámě v obvazu, bolestné vzezření a zarosené oči dítěte. Právě došel stařec se svým mladistvým průvodčím na místo, kde cesta odbočuje nalevo do Korozaimu. Nezahnuli však na ni, nýbrž kráčeli spěšně dále. Ženy se udiveně zastavily a jedna z nich zavolala na starce:

»Ale, otče! Kam to jdeš? Cesta do Korozaimu vede přece tamto!«

Stařec zmírnil na okamžik kroky a ohlédl se. »Však do Korozaimu chlapce nevedu! Prohlásil-li Esron, lékař v Kafarnaum, že rámě Samuelovo nelze zahojit, tak nepomůže ani umění Gardanovo.«

»Ale pro Boha, kam tedy nás, otče, vedeš? Kam vlastně chceš jít, nejdeš-li do Korozaimu ke Gardanovi? Víš přece, že na severu bydlí jen málo lidí a že tam krajina přechází v poušť! Ó mé nešťastné dítě!« Žena se dala do pláče.

Když chlapec uzřel slzy matčiny, rozplakal se též a únavou a bolestí klesl na kámen vedle cesty.

Před několika hodinami vyběhl ještě zdrav a vesel z do-

mu, aby si pohrál s kamarády. Usedli do rybářských člunů a houpali se v nich. Najednou Samuel bolestně vykřikl. Houpáním se čluny přiblížily těsně k sobě a Samuelovo ramě, kterým objímal okraj loďky, bylo rozdrčeno druhou bárkou. Lodníci zaslechli výkřik hochův a jeden donesl zraněného chlapce do otcovského domu. Přivolaný lékař prohlásil, že poranění jest příliš těžké, a proto nezhojitelné. Teprve teď poznala ubohá matka celou tíhu neštěstí. Samuel byl její jedináček, její naděje. Muže jí pohltilo jezero.

Beznadějně stáli dědeček a matka se svými sestrami, přivolanými zprávou o neštěstí, okolo plačícího chlapce. Lékař nemohl pomoci. Slíbil jen, že zmírní hochovu bolest chladivými bylinami. Odpoledne mu chtěl ruku odejmouti. Tu byl nářek ubohé rodiny ještě větší. Z kvetoucího chlapce se měl za několik hodin stát ubohý mrzák, který by měl kdysi prosit v kafarnaumských ulicích o almužnu. Pohled na jejich zármutek dojal přítomného lodníka. Odvedl starce stranou a chvíli s ním tiše hovořil. Při tom mizel s tváře dědovy starostlivý výraz a oči se mu vyjasňovaly.

Za několik minut se vrátil lékař s hojivými zelinami a ovázal chlapci ramě. Když opět odešel a Samuel se poněkud zotavil, otázal se ho dědeček:

»Troufal by sis, hochu, na dosti dlouhou cestu k jinému lékaři? Znáám muže, který tvé ramě jistě zahojí.«

»Ó ano, již mohu jíti, dědečku,« odpověděl Samuel. »Ramě již nekrvácí a bolesti také poněkud ustaly. Rád půjdu k lékaři, jen když budu zase zdráv. Co byste si ty a matka počali, kdybych nemohl pro vás pracovat?«

Za hodinu potom se staříčký Jonatan s vnukem vydal na cestu k lékaři, v kterého skládal všecku naději. Matka

se nedala zdržet, aby neprovázela synka a staříckého otce; přidružily se i obě mladší dcery Jonatanovy.

Tak došli až na rozcestí, kde odbočuje cesta do Korozaimu.

Mirjam, nejstarší dcera Jonatanova, se netázala, ke kterému lékaři chce otec zavést jejího syna. Poněvadž opusili město severovýchodním směrem, byla jista, že jdou ke Gardanovi, jenž měl pověst dobrého ranhojiče. A teď chtěl Jonatan minouti Korozaim a zamířil do krajiny pusté a liduprázdné.

Ženy užasly, ano zhrozily se. Pomátl se snad stařec na rozumu náhlým vzrušením a bolestí? Mirjam naříkala lomíc rukama.

Jonatan však znova pojal hocha za ruku a zvedl ho se země. Zatím se přiblížily ženy. Stařec se obrátil k Mirjam a pravil: »Neplač, Mirjam! Ještě se všechno napraví. Lékař, ke kterému jdeme, nebydlí v Korozaimu a nejmenuje se Gardan. Ale znáte jej. Viděly jste ho již víc než jednou. Vzpomeňte si na dcerušku představeného synagogy; víte, že zemřela, a opět žije. Vzpomeňte si na Jakoba, služebníka římského setníka; byl dnou nemocen na smrt, a jest opět zdrav a silen. Víte již, ke kterému lékaři jdeme?«

Tato slova působila neobyčejně. Slzy hned uschly a ženám se radostně zaleskly oči, dosud beznadějně a bolestně bloudící v dáli. Mirjam zvolala radostně, ano jásavě: »Ano, otče, znám toho lékaře; ten nám může pomoci a jistě pomůže. Chceš jíti k Ježíši Nazaretskému? Jest nablízku? Odkud víš, kde se zdržuje?« A když stařec hned neodpovídal, nýbrž spokojeně pozoroval své drahé, seskupené okolo něho v radostné náladě, pravil hoch důvěřivě: »Ó, teď vím jistě, že budu uzdraven. Znam Ježíše z Naza-

reta. Je tak vlídný a dobrý! Mám ho rád od prvního spatření.«

Malá společnost chutě kráčela dále. Jonatan jim cestou vyprávěl: »Rybář Jonáš mě přivedl na myšlenku vyhledat proroka z Nazareta. Šimon, učedník z Betsaidy, poslal prý k němu včera posla, aby Jonáš dopravil v noci Šimonovu bárku z našeho přístavu na určité místo na severu jezera. Ježíš a jeho přátelé jsou v té krajině a chtějí loďky v těchto dnech použít. Jonáš se svým bratrem veslovali tedy včera večer na sever až k ústí Jordánu a dnes časně ráno se vrátili po silnici do Kafarnaum. Pevně doufám, že Ježíše najdeme. Jistě se někde dovíme o jeho pobytu. Jeho veliká dobrota a vlídnost vábí všechny. Lid se k němu hrne, aby slyšel jeho moudré učení a vyprosil si pomoci.«

V radostné naději kráčeli poutníci dále. Ale když se kraj stával čím dále tím pustější a daleko široko nebylo lidské bytosti, zase klesala Mirjam na mysli. Na její tváři se objevil stín zármutku a starosti. I polední žár stravoval zvolna síly poutníků. Po pravici měli sice lesklou hladinu širokého moře Galilejského, ale ani vánek nečeřil jeho vody. Zdálo se, že se proměnily ve žhavé stříbro. Oči bolely, spočinul-li pohled na chvílku na nehybné vodní ploše.

Avšak v dáli již kynuly bujně zelené břehy jordánské.

*

Východní břeh moře Galilejského je dosti pustý. Některé kraje jsou holé, jiné, zvláště v údolích, porostlé bujnou travou; lidských obydlí je tam pořádku.

V úzké horské soutěsce, kterou se vinul malý potůček, zbudovalo si několik chudých pastýřských rodin 7—8 bídnych rákosových chýšek. Tato vesnička neměla dosud

ani jména. Její obyvatelé však byli spokojeni a šťastni. Bídý neměli. Ženy a děti pásaly stádečka, mužové se plavívali po jezeře a živili se rybolovem.

Stádo se dnes páslo vysoko na úbočí. Hlídalo je několik dětí. Na pokraji malé horské planiny ležel hoch. Jeho stádo koz a ovcí se páslo poblíž. Již několik hodin tak ležel. Líný však při tom nebyl. Pohlížel pozorně do údolí a vrtěl chvílemi jako v údivu černou kadeřavou hlavou. Cožpak se mu dnes nelíbil nádherný obraz, na který patřil? Dole se rozkládalo jezero, lemované štavnatou zelení. Na hladině, lesklé jako zrcadlo, zvolna pluly rybářské bárky. Zdály se dosud tak malé a drobné jako listí okolních keřů. S protějšího břehu ve slunečním jase zářily bílé domy měst a osad. Vlevo ležela Tiberias, dále stranou Magdala, skoro naproti Betsaida, konečně pak ještě více na sever táhly se řady domů kafarnaumských. Ale tam naproti zřídka zaletěl pohled velkých rozumných očí hochových. Jeho pozornost poutal více severovýchod, odkud plynul Jordán, vinoucí se jako lesklá stuha zelenými nivami k jezeru; nad bohatými kvetoucími zahradami se tam zdvíhaly věže a domy Betsaidy Juliovy. Něco zvláštního viděl dnes hoch dole v údolí mezi horami a vzdáleným městem.

V ta místa jen málokdy zabloudila lidská noha; dnes však se tam hemží lidmi. Na tisíce jich oživuje údolí. Shromažďovali se po celé hodiny. Opět a opět přicházeli jednotlivci a celé zástupy lidí z osad nad Jordánem. Teprve po poledni se zdálo, že příval ustával. Zástupy se tlačí k jednomu místu, jako když roj včel po dlouhém bloudění se shromažďí kolem své královny.

Ale čím klidněji bylo dole, tím neklidnější byl mladý pastýř Daniel. Jeho zvědavost dostoupila vrcholu. Pojednou odhodlaně vyskočil a řekl: »Doskočím se podívat,

proč je tam tolik lidí.« Sehnal své stádo a zavedl je kousek dále na planinku, kde pásly ostatní děti. Svěřiv jim svá zvířata, rozběhl se spěšně do údolí.

Bez rozmýšlení se hnál se strmé výšiny. Nedbal dlouhých ostnatých prutů, které mu rozdíraly ruce a pronikaly tenkým oděvem, nedbal, když mu bosé nohy krvácely. Skákal se skály na skálu, prolézal křovinami, a než uplynulo čtvrt hodiny, byl skoro u zástupu. Teď zmírnil svůj šílený běh a s malého návrší pozoroval zástupy.

Byli tu mužové i ženy, jinochové i dívky ve velkém počtu. Ano i dítky našly cestu do pouště a jako dospělí poslouchaly muže, který mluvil k lidu. Přistoupiv blíže, mohl pasáček pohodlně poznat a pozorovat řečníka. Seděl na vyvýšeném místě na kameni. Sotvaže ho Daniel spatřil, cítil se uchvácen úctou jako všichni, kteří bez hlesu stáli okolo. Ale nepůsobila to úcta k stáří, nýbrž ušlechtilá krása a důstojnost neznámého. Cizinec byl v květu mužného věku; jeho vznešená postava, podmanivá síla jeho bytosti nutila však i starce, aby se před ním skláněli. Pohled, zářící láskou, jemnost a mírnost jeho tváře získávaly mu srdce. Jasný, daleko srozumitelný hlas zazníval v ucho Danielovo jako hudba. S utajeným dechem poslouchal Daniel, aby mu neušlo ani slova: »...když však ty se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dveře a pomodli se k Otci svému v skrytě, a tvůj Otec, který vidí v skrytě, odplatí tobě¹.«

Šramot, který způsobili někteří příchozí, byl příčinou, že Daniel neporozuměl dalším slovům. Pak znovu k němu proniklo zřetelně:

»Takto tedy budete se modliti vy: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi, chléb náš vezdejší dej

nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům, a neuvod' nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Amen².«

Řečník umkl. Zdálo se, že chce lidu poskytnouti času, aby lépe vnikl do smyslu těch slov. Daniel použil přestávky, aby se dopídl jména řečnickova. Otázal se tiše muže stojícího vedle: »Prosím tě, kdo je tento podivuhodný učitel?«

Tázaný se obrátil a udiveně pohlédl na pasáčka. »Neznáš ho?« ptal se. »Ty neznáš nazaretského proroka, vždyť jeho jméno jde od úst k ústům!«

»Ježíš divotvůrce!« zvolal Daniel a zraky mu zazářily radostí. »Je to skutečně on? Světec, který budí mrtvé k životu?«

Jeho soused přikývl. Pokáral však horlivce, že hlasitým hovorem ruší, neboť svatý učitel již zase mluvil.

Pasáček byl nejvýš rozrušen. Nedovedl upoutati pozornost na slova učitelova, aspoň teď ne. Jeho ducha zaměstnávala důležitá otázka: »Učiní-li dnes svatý muž zázrak? Uzdraví-li nemocného?« Ještě jednou se odvážil obtěžovat svého suseda otázkou. A ten, ač se chtěl z počátku mrzet, že je stále vyrušován, přece mu dal uspokojivou odpověď: »Myslím, že se jistě smiluje nad trpícími. Je mezi davem mnoho nemocných, jak jsem viděl. Dobrota Ježíšova nikoho neoslyší. Aspoň nemá ve zvyku propouštět nemocné bez pomoci a bez útěchy.«

To Danielovi stačilo. Zakoktal několik slov díky a spěchal k domovu. Několikrát se ohlédl, aby se přesvědčil, zda se lid nerozchází. Zástupy však obkličovaly jako zeď proroka z Nazareta, z jehož úst plynulo spasitelné učení.

Staříčský Jonatan z Kafarnaum byl se svými drahými dosud ještě na cestě k Ježíši. Severní cíp moře Galilejského měli za sebou a před nimi se rozkládala pustá, neobydlená krajina. Ať namáhal staré oči sebevíc, na severu nic nespatriil. Ani na druhé straně za Jordánem, odkud s hory vzdorně shlíželo město Safet, nejevilo se ani stopy života.

Bezradní poutníci stanuli. Již skoro pozbývali naděje, že by našli nazaretského proroka. Dcery Jonatanovy pohlížely pátravě na planinu, nad níž se chvěl třpytný horký vzduch. Hochova matka usedavě plakala. Stařec, jenž se chvěl únavou, pozdvihl prosebně ruce k nebi a modlil se: »Pane, Bože Izraelův, veď nás!« V témž okamžiku ozvalo se na druhé straně Jordánu hlasité táhlé volání. Vtom z křoví, dělicího Jordán od planiny jako široká zelená hráz, se vynořil jezdec na velbloudu. Zvíře asi přebrodivlo řeku, neboť bylo mokré až po sedlo. Jezdec zamířil právě k houfci, který k němu pohlížel s napětím. Pobroukáváje si nějaký popěvek, blížil se k nim. Když byl u nich, ustal ve zpěvu a zvolal vesele: »Buďte zdrávi, přátelé!« a nečekaje odpovědi, tázal se s úsměvem: »Co vás sem vede? Zaběhlo vám jehňátko nebo vás honí celníci?« Vida však smutný úsměv, který přelétl na okamžik po tváři Jonatanově, zvažněl. Zadržel zvíře a se zájmem se otázal: »Copak se stalo, otče, že chodíte po neschůdných pustinách a že chlapec má rámě v obvazku?«

Jonatan odpověděl: »Hledáme Ježíše divotvůrce, aby uzdravil mého vnuka.« A Miriam prosebně dodala: »Ano, pane, hledáme Ježíše Nazaretského. Víš-li, kde se zdržuje, pověz nám to! Hle, jak mé dítě trpí!«

Cizí poutník pohlédl útrpně na hocha a pravil živě: »Nevím sice určitě, kde mešká, ale na druhé straně Jordánu se naň doptáte snadno. Dnes od rána se k němu

scházejí lidé z Julie a z okolních vesnic na druhé straně řeky. Prodlévá prý mezi jezerem a horami. Jistě je u něho velký zástup lidu a nebude těžko doptat se naň.«

»Děkuji, pane!« zvolala Mirjam a oddechla si. »Máme ještě asi delší cestu před sebou, ale doufám, že nebude marná.«

»Nebude, jistě nebude!« pravil jezdec konejšivě. »Kdo vzývá Mistra ve spravedlivé věci, neprosí nadarmo. Slz, které on již osušil, je víc než kapek v lijáku.«

Ještě si řekli několik přátelských slov a rozloučili se, neboť Mirjam byla jako na trní. Dali se na cestu k brodu v místech, kde byl znám jako nejmělčí. Dostihli mělčiny brzo. Mirjam se bála přechodu přes řeku, ale bez příčiny. Nemusili si ani nohy omočit. Ve stínu na břehu odpočíval rybář a právě chtěl zaveslovat na hladinu, když přišel Jonatan se svými k Jordánu. Ochotně převezl poutníky na druhý břeh. Od rybáře se také dověděli, kam se lid od časného jitra schází.

Ubohá rodina ztratila mnoho času tím, že bloudila. Bylo ke čtvrté hodině odpolední, když se konečně přiblížili k místu, kde se lid tísnil okolo Ježíše. A byl svrchovaný čas. Chlapec byl v smutném stavu. Ztráta krve jej oslabila, cesta v slunečním žáru a bolesti jej trýznily a nyní jej počal trápit ještě hlad. Také jeho průvodčí trpěli hladem a žízní. Kdopak by si byl také vzpomněl na jídlo a nápoj, když vyšli tak narychlo hledat pomoci?

Konečně byli u cíle. Spěšně se prodrali davem, shromážděným okolo moudrého učitele z Nazareta. Chtěli proniknout až k němu, vrhnouti se mu k nohám a prosit společně o pomoc pro nešťastného chlapce. Kdovž však byli již blízko u Ježíše, zastavili se. Ježíš promluvil k zástupům několik slov, klubko lidí se uvolnilo a počalo se

dělit na skupiny. Velká louka byla plná lidí ve větších menších skupinách a na všech tvářích se jevila radostná důvěra a tiché štěstí.

Jonatan se svými lidmi se mimoděk dostal do skupiny poblíže Ježíše. Velebnost muže, jehož věhlas se šířil celou zemí, jako by starého rybáře spoutala. Ač mu na blahu vnoučete velice záleželo, přece nyní, když byl u samého Ježíše, nemohl přednésti své prosby. Oddal se zcela vlivu Ježíšovu a jeho zrak tkvěl neodvratně pln úcty na muži, který v Kafarnaum učinil tak velké věci, ano i smrti vyrval kořist.

A přece bylo chování Ježíšovo v té chvíli tak prosté, že by v něm nikdo nebyl hledal moudrého učitele a mocného divotvůrce. Před ním stáli dva učedníci, rybář z Bethsaidy a kvetoucí jinoch, který držel koš s pěti ječnými chleby; rybář měl na zeleném palmovém listě dvě pečené ryby. Ježíš pohlédl s jemným úsměvem na zástup a pak na nepatrný pokrm. Rybář Filip k němu pravil: »Pohleď, Pane, cožpak je to pro tak mnohé!«

Úsměv s tváře Mistrovy zmizel. Ježíš se zdál jako proměněn. Jeho rysy měly sice též výraz dobroty a něhy, ale jevila se v nich nadpřirozená božská moc. Jonatanovi se zdálo, že vidí krále, ano Boha samého. Ježíš pozdvihl oči k nebesům, učedníci klesli na kolena. Žehnaje vztáhl ruce nad chlebem a nad rybami a modlil se. Po chvíli poručil učedníkům, aby povstali.

Když se vzchopili, pokynul ostatním přátelům, kteří stáli poblíž, rozlámal chléb, rozdělil ryby, podal mužům a řekl: »Vezměte, přátelé, a nasytte hladové zástupy.« Potom se opět posadil na skalní lavičku.

Jonatan a jeho skupinka pozorovali vše s velkým zájmem. Kdo asi bude tak šťasten, že dostane z chlebů, po-

žehnaných divotvůrcem? Jistě mnoho lidí v zástupu mělo hlad, i on a jeho drazí. Ale cožpak je několik chlebů a malé rybičky pro tolik lidí!

Ježíšovi učedníci, jimž kázal pokrm rozděleti, se rozešli. Obrátili se k jednotlivým skupinám. Filip, rybář z Bet-saidy, se zastavil před Jonatanem. Na palmovém listě mu podával dva kousky chleba a dva podíly ryby. »Vezmi si, otče Jonatane,« pobízel Filip přívětivě udiveného starce. On však jej polekaně odmítl se slovy: »Při Hospodinu! jak bych mohl o tento pokrm připravit hladovější, než jsem já!« Potom však dodal spěšně, postrkuje Samuele před sebe: »Ale smiluj se, dobrý Filipe, nad mým vnukem; dáš-li mu jen kousíček chleba, budu ti do smrti vděčen. A přimluv se, prosím tě, za toho chlapce u svého Mistra. Hleď, má rozdrcené rámě! Popros Ježíše, aby ho uzdravil.«

Filip přikývl a pravil: »Řeknu o něm Pánu. Mějte však strpení, až propustí zástupy. Doufejte, nebudete prosit nadarmo!«

Potom se obrátil Filip k hochu a nabídl mu rybu s chlebem. Samuel však, ač hladov, neodvážil se přijmouti pokrm. I dal mu učedník polovici pokrmu a Samuel ji vděčně přijal. Když však Filip po druhé nabídl Jonatanovi chléb a rybu, bylo na listě právě tolik jako předtím. Zase tam ležely dva kousky chleba a dva podílky ryby.

Jonatan rychle pohlédl na hochu, jak vedle jedl, a pozvedl své vyhublé ruce k nebesům jako k modlitbě: »Filipe, příteli!« zvolal polohlasitě třesoucím se hlasem. »Filipe, nevidíš? Zázrak! Pán učinil zázrak svým požehnáním.« A oči starcovy se zalily radostnými slzami a hlava mu klesla pohnutím na prsa.

»Ano, zázrak,« šeptal učedník dojat. »Náš Mistr je tak soucitný, tak dobrotivý! Teď si však vezmi, otče Jona-

tane, a jez, pospíchám.« Chvějící se rukou vzal stařec polovici pokrmu a šeptaje slova díky, pozoroval učedníka, který přistoupil k jeho dceři Mirjam. Na podložce leželo zase tolik, kolik tam Ježíš položil. A zásoby neubývalo, až se kolikrátkoli vztáhla něčí ruka po pokrmu. Stařec kleče požíval pokrmu, jehož mu udělilo požehnání divotvůrcovo. Pohledem však lpěl na Ježíši s nevýslovnou úctou a láskou.

Když žehnal Ježíš pokrmy, bylo v zástupu veliké ticho. Najednou však se počaly ozývati udivené výkřiky, napřed ojedinělé, pak čím dál tím četnější a šířily se dál a dále. V údolí jindy tichém bylo čím dál rušněji, až se hory ozývaly jásotem a radostným voláním zůstupů: »Sláva proroku z Nazareta! Hosanna divotvůrci! On přemáhá smrt, uzdravuje malomocné a živí lid svým požehnáním! Hosanna, hosanna!«

Ten však, jenž byl oslavován, seděl nepohnutě na kameni uprostřed zástupu. Jeho tvář jen ještě více zvažněla.

Jásavé volání se znenáhla tišilo, jednotlivci se opět posadili na měkký drnový koberec, aby pokojně požívali darů, které jim udělila moc divotvůrcova.

Učedníci se vraceli od zůstupů k svému Pánu a Mistru. Přinášeli právě tolik chleba a ryb, kolik prve nesli k zůstupům. Také oni se jimi měli posilnit.

Lid kolem jedl a radostně velebil Boha za divy, které viděl na vlastní oči. Nejeden z přítomných pravil radostně svému sousedu: »Příteli, tak to asi bylo, když Pán na poušti sytil naše praotce manou.« —

Pasáček Daniel běžel nyní tak rychle zpět na hory, jako

před chvílí sběhl do údolí. Nespěchal však k stádům, nýbrž zaměřil do vesničky, kde měl domov. Skoro bez dechu doběhl do soutěsky. Před chatou seděla žena, spravujíc potrhané sítě. Když spatřila, jak se k ní hoch žene, povstala a zvolala káravě: »Copak je to, Danieli? Proč nejsi na pastvě a nehlídáš stáda?« Jakmile však postřehla hochovo rozčilení, tázala se s úzkostným chvatem: »Stalo se snad neštěstí? Mluv rychle, zřítilo se některé zvíře do propasti?«

»Ne, maminko, ne!« zvolal hoch sotva dechu popadaje. »Nic zlého se nestalo. Viděl jsem Ježíše divotvůrce, svatého proroka z Nazareta. Tam na druhé straně u Betsaidy Juliovy se k němu sešlo mnoho lidí. Již od rána jsem pozoroval, jak se tam scházejí. Chtěl jsem vyzvědět, proč. Zahnal jsem ovce k stádu Jeftovu a sběhl jsem do údolí. Ó maminko, viděl jsem Ježíše, světce Hospodinova! Je krásný a milý jako anděl s nebe. Učil lid nové modlitbě a bude též uzdravovat nemocné. Jeden muž mi pravil, že jest jich v zástupu mnoho.«

»A co chceš tady?« tázala se matka mnohem laskavěji než dříve. »Chtěls mě zavolat, abych také spatřila Ježíše?«

»To mi, maminko, nenapadlo,« přiznal se Daniel upřímně, »přiběhl jsem, abych zavolał nemocnou Leu. Pomysli si, matičko, jak by to bylo krásné, kdyby ji Ježíš uzdravil od malomocenství. Vím jistě, že uzdravil mnoho malomocných. Vypravovali o tom galileišťi rybáři. Vzkřísil i mrtvé, tak mu jistě nebude ani těžké uzdraviti malomocnou ženu.«

»Malomocenství nedovedl vvhojit ještě žádný lékař,« pravila matka Danielova nedůvěřivě.

»Ale Ježíš Nazaretský to dovede,« ujišťoval Daniel. »Což ti otec nevyprávěl, že v Kafarnaum vzkřísil mrtvou

dívěnkou? A neslyšelas ještě, že v Naimu vzkřísil jinocha, kterého již chtěli pochovat?»

»Ano, slyšela jsem o tom,« odtušila váhavě žena, »leč nevěřila jsem tomu.« »Ale já tomu věřím, maminko. Kdo Ježíše viděl a slyšel, rád věří. Ježíš není obyčejný muž, je to prorok, světec. A,« pravil hoch prosebně, »mám Leu velice rád, přál bych si, aby byla opět zdravá a šťastná. Je tak dobrá! Často nám pasáčkům vypravovala dějiny lidu Božího, takže teď víme skoro všechno. Vykládala nám poutavě o stvoření světa, o Noemovi a o velké potopě, o Mojžíšovi a o svatých prorocích a mnoho jiného. Teď však již nemůže přicházet na hory, protože má nohy velice bolavé. Myslím, že i tvář má znetvořenou, neboť ji stále zahaluje. Již ani nevychází z chýše a jistě má často hlad, mají-li rybáři špatný lov nebo když se na ni zapomené s jídlem.«

»Ale dítě, je-li s Leou tak zle, jakpak se dostane k tvému divotvůrci? Myslím, žeš nadarmo běžel tak nerozumně. Lea již sotva za živa opustí chatu.«

»Jen mě, maminko, pusť,« troufal si hoch. »Budu jí vyprávět o Ježíši a ona jistě půjde se mnou. Ale musím spěchat, sice Ježíš odejde z údolí; schyluje se k večeru.«

Žena přikývla a Daniel odkvapil. Matka ještě za ním volala: »Dnes večer již nemusíš na hory, půjdu tam sama.«

Za chvíli byl Daniel před chatrčí malomocné ženy. Lea bydlila vzadu v úžině mezi dvěma vyčnívajícími skalami, spojenými rákosovou střechou. Nelze si představit příbytku bídňějšího. Voda kanoucí se skály vnikala do bídne chatrče a jen kolem poledne spočívaly paprsky sluneční po několik hodin na zvětralých rákosových stéblech, která byla zároveň střechou a přední stěnou. Jak teprve bylo uvnitř!

Daniel zvolal: »Leo, Leo, jsi tam?« Z chýše se ozval slabý hlas: »Ano, Danieli, jsem tu; ale nepřistupuj blíže!«

Chlapec však pravil se smíchem: »Dnes, milá Leo, jdu až k tobě. Ano, prohlédnu si tvou chatrč uvnitř, mám pro tebe radostnou zprávu.«

Chorá zvolala úzkostlivě: »Vzdal se, nešťastníku! Nevíš, že stojíš před hrobem? I tebe může stihnout malomocenství a pak bys mi zlořečil, že jsem tě nevarovala. Pryč! Pro Boha jdi pryč!«

Daniel však se nehnul s místa, nýbrž pravil: »Poslyš, Leo! Viděl jsem divotvůrce Ježíše z Nazareta. Často jsem ti vyprávěl, co jsem o něm věděl: že léčí všechny nemoci, i malomocenství, a prý i mrtvé křísí. Ježíš také tebe uzdraví. Není daleko odsud. Přišel jsem pro tebe, abych tě k němu dovedl, a bez tebe odtud nepůjdu. Ale je třeba, aby sis pospíšila.«

Chvíli bylo v chatrči ticho; hošíkovi se zdálo, že slyší vzlykot. Potom však nešťastnice pravila třesoucím se hlasem: »Děkuji ti, dobrý hochu, za tvou lásku. Cítím se často tak osamělou a opuštěnou, my malomocní jsme vyhoštěni ze světa! Tvá zpráva mě trochu potěšila, ale jak bych se dostala k Ježíši? Prsty na nohou mi nemoc strávila a chodí se mi velice těžko. Mou tvář již nikdo nesmí spatřit, je strašně zohavena.«

Zdálo se však, že i v tom beznadějném stavu přece choré zasvitla naděje, že by mohla být uzdravena, neboť ihned připojila otázku: »Viděls tedy, Danieli, divotvůrce? Jak vypadá?«

»Ó Leo,« odvětil chlapec nadšeně, »co ti mám o něm říci? Je krásný jako anděl, jako sám Bůh. Jeho pohled je tak laskavý jako pohled matčin; chová se tak, jak si představuji krále. Kdo ho vidí, musí ho milovat. Myslím však,

že zlí lidé se ho asi bojí, protože se jeví tak velikým. Jeho hlas je jako hudba flétny; slyšel jsem ho, když učil zástupy se modlit.«

Daniel by byl vyprávěl ještě dále, Lea však jej přerušila: »Snad je to Mesiáš. Přemýšlela jsem o něm často. Co také by mohl Mesiáš činiti většího, než činí on?« Pak pravila hlasitěji a důvěřivěji: »Danieli, dobrý hochu, slyšíš? Pokusím se, abych k němu došla. Kdyby mě ani neuzdravil, aspoň ho uvidím. Smrti se nebojím, vždyť ji čekám již léta. Postarej se mi, Danieli, o hůl, abych se mohla opírat. Pak bych snad mohla jíti za tebou.«

Chlapec radostně vykřikl a odběhl. Na pokraji úžiny bylo dubové a olšové křoví, prorostlé dlouhými pruty ostružníkovými. Daniel ulomil silnou větev a cestou do chatrče odlámал s ní větvičky. Bez váhání pak vstoupil do chýše malomocné Ley. Tato, spatřivši jej, pozbyla málem rozvahy. »Nešťastný chlapče,« pravila sténajíc úzkostí, »což nevíš, že jsi vyvržencem, jakmile vstoupíš do mé chaty? Prchni, než se někdo doví, cos učinil.«

Hoch zavrtěl hlavou a pravil: »Vím dobře, co činím! Vím také, že ještě dnes budeš zdráva. Spatří-li divotvůrce tvé utrpení, musí tě uzdravit. Ubohá Leo, ubohá, dobrá Leo!« dodal soustrastně, když spatřil všechnu bídu kolem. V chatrči bylo chatrné lože z tlejícího rákosí a trochu rozbitého nádobí. V koutě viselo několik roztrhaných kousků oděvu; starý džbán zachycoval vodu, kanoucí se skalní stěny. Na misce leželo několik suchých kůrek a zbytek pečené ryby. Ale nejubožejší z chatrče byla její obyvatelka sama. Daniel teď mohl pozorovat zblízka její bídu a pohled na ni jím otrásl. Žena se právě pokoušela, aby třesoucími se prsty, z nichž malomocenství strávilo již přední články, si ovinula opuchlé nohy. Prsty od nohou již

všechny odpadaly. Kolem beztvárných chodidel si Lea omotávala několik starých hadrů. Jak tak seděla na kameni, mohl Daniel spatřit i vrchní část její tváře. Spodní část si zahalila šátkem volně uvázaným. Čelo nebylo ještě postiženo rozkladem, jen několik rudých skvrn nad očima prozrazovalo, že i tam začíná nemoc své zhoubné dílo. Lea byla kdysi velmi krásná. V jejích velkých tmavých očích bylo však nyní tolik hlubokého, beznadějného bolu! Hoch byl velice dojat. Dlouhé, husté, kdysi černé vlasy splývaly jí teď v šedivých vetších praménkách po zádech, ač nebylo Lei více než čtyřicet let. Když se chorá poněkud hlouběji sehnula a obvazek se jí smekl s tváře, zpozoroval Daniel s hrůzou, že i nos je skoro zničen a ostatní masité části kolem úst že zahnívají. Jak asi Lea trpěla!

Konečně byla nemocná se svými přípravami hotova. Ovinula si ještě šátek kolem hlavy a namáhavě vyšla za hochem z chatrče. Zmrzačenou pravicí uchopila se hole, kterou jí hoch podal, a pravila: »Nyní však mě musíš, Danieli, opustit. Jdi pomalu přede mnou, aby tě lidé neviděli tak blízko mne. Dej také pozor, abys mě vedl po cestě co nejlepší, sice bych za tebou nemohla jít.«

Chlapec slíbil a učinil, jak mu bylo řečeno. Ale do jeho srdce se vloudila beznadějnost. Lekal se, vida jak rychle se slunce schyluje k západu. Dospěje s Leou k divotvůrci včas? — — —

*

Ježíš z Nazareta se s učedníky vzdálil poněkud od zastupů. Celé hodiny plynula s jeho rtů slova lásky a poučení. Nyní odpočíval mezi přáteli a dělil se s nimi o chudobný pokrm, který mu podávali. Jeho denní dílo ne-

bylo ještě dokonáno. Věděl, kolik očí na něm toužebně lpí, kolik nemocných a trpících tu od něho očekává útěchu a pomoc v nouzi a v utrpení; a již se blížil večer.

Když učedníci pojedli, poručil Ježíš dvěma z nich: »Seberte pozůstalé drobty, ať nezhynou.« Jeden z nich se otákal: »Mistře, kam máme zbytky dáti?« Ježíš odpověděl: »Dejte je těm, kteří se vám zdají nejchudobnější, aby měli pokrm na několik dní.«

Učedníci chodili od jedné skupiny ke druhé. Dvanáctkrát naplnili koš zbytky chleba, ač ho předtím nebylo ani plný košík. Dvanáctkrát rozdělovali pak posbíraný chléb mezi chudinu. Žasli nad tím skoro ještě víc než před chvílí, když viděli, jak se pokrmy v jejich rukou rozmnožují.

Konečně se vrátili k Mistrovi. S nevýslovnou úctou poklekli před ním a líbali lem jeho roucha. Jeden z nich pravil hluboce dojat: »Ó Pane, co jsme viděli! Dvanáctkrát jsme naplnili koš zbytky z pěti chlebů! A víš, Mistře, kolik lidí se nasytilo? Když jsme viděli ten zázrak, dali jsme spočítat aspoň muže v jednotlivých skupinách. Pane, bylo jich 5000 kromě žen a dětí.«

Nová zázračná událost, která se stala před veškerým lidem, způsobila v zástupech nové vzrušení. Tu a tam se ozývaly výkřiky: »To je jistě prorok, který má přijíti na svět! Mesiáš je mezi námi! Hosanna!« A jásotu nebylo konce, zvláště když se ozval silný hlas: »Ať jest naším králem! Učiňme jej králem!« Lid se tlačil na Ježíše. Bylo viděti, že se chce násilím zmocnit divotvůrce a učitele plného moudrosti a učinit jej svým králem. Ježíš poznal jejich úmysl; promluvil ještě několik slov k učedníkům a uchýlil se na horu sám jediný⁸.

Zástupy užasly. Všichni očekávali, že Ježíš s radostí přijme království nad zemí galilejskou. A on prchá! Někteří

se vzchopili, aby Ježíše hledali. Chvíli bloudili soutěskami, vrátili se však zklamáni, neboť slunce již zapadalo, a Ježíše nebylo. Učedníci Ježíšovi — těch dvanáct, kteří byli vždycky s ním a které nazýval svými apoštoly, — opustili místo a šli k jezeru, kde byla přivázána Šimonova bárka. Lid však, vida, že se Ježíš nevrátil, začal se rozcházet, neboť byl večer a nikdo nechtěl na noc zůstat na poušti. Ale všichni tak brzo neopustili místo, oslavené tolika divy. Ubožáci, které tam přivedla nemoc a bolest, ještě čekali. Bylo jich asi třicet nebo více kromě přátel, kteří je přivedli. Dosud byli rozptýleni v zástupech, nyní se seskupili na jednom místě. Šlo se tam mnoho lidské bídy. Leželi tu chromí a slepí vedle chudáků, kteří byli plni bolestných vředů. Nemocní dnou a zimnicí seděli na zemi, třesouce se zimou, ač byli teple oblečení. Několik malomocných stálo opodál; toužebně pohlíželi tím směrem, kam Ježíš Nazaretský odešel. Asi uprostřed stál Samuel, hoch z Kafarnaum, mezi dědem a matkou. Na všech tvářích se jevila úplná bezradnost. Co mají dělat? Nastala noc. Učedníci Ježíšovi odjížděli právě na lodičce od neobydleného břehu a Pán se nevracel.

Tu a tam se ozval mezi nemocnými nářek: »Ježíši, synu Davidův, smiluj se nade mnou!« Někdy se vrátil zvuk jako vzdech nebo potlačený pláč. Nebo zavolala ozvěna do pozdního večera: »Nade mnou!« Najednou se ozval radostný výkřik, jež rovněž ozvěna opakovala: »Jsem zdráv, Bohu díky!« To zvolal jeden z malomocných, který před chvílí s beznadějným pláčem objal skálu, na které předtím seděl Ježíš, a hned pocítil, jak se mu rozlévá v údech nový život. Viděl, jak se mu zavírají rány na ruku a jak jeho pleť nabývá zdravé barvy.

Přítomní byli na okamžik jako zmámeni. Najednou si

radostně uvědomili, co se stalo. V několika vteřinách se vrhlo na kámen klubko lidských postav a daleko přes jezero se ozývalo úpěnlivé volání: »Také mne, Pane, uzdrav, také mne! — Ježíši, světče Boží, vyslyš mě! Smiluj se nade mnou!« a každý se snažil dotknouti posvěceného kamene, a kdo mu byli poblíž, líbali jej. Také ti, kteří sem musili býti doneseni, lezouce po zemi se snažili dotknout sedadla divotvůrcova.

A nemocní, jeden po druhém, jakmile se který dotkl kamene, obraceli se k davu, který se na ně tísnil. Každý poodešel tiše několik kroků a vzlykaje štěstím klesl na kolena, aby poděkoval Pánu za pomoc. Byli uzdraveni⁴.

Tak uplynulo jen několik minut. Ale kolik štěstí v nich bylo! Lidé, kteří se dnes po prvé viděli, se líbali a objímali v nevýslovném štěstí. Jejich radost byla tak veliká, že nebylo ani jednoho, kdo by byl pochyboval o uzdravení svého druha. Vroucně objímali malomocné, ač se od nich ještě před hodinou odvraceli s ošklivostí.

Konečně se první záchvat radosti utišil. Uzdravení se vrhli znovu na zem a vděčně líbali místo, které jim božskou mocí vrátilo ztracené zdraví. Vedle nich klečeli přátelé, kteří je tam doprovodili. Po tiché modlitbě všichni povstali a záříce štěstím odcházeli s chvalozpěvy na rtech. Ještě dlouho se ozýval zpěv žalmů pouští, kterou již temným závojem zahalovala noc.

Malomocná Lea a její mladý průvodčí byli na sestě do nížiny. Pomalu, nekonečně pomalu se plížila ubohá žena. Tato cesta byla pro ni takovým trápením, jaké dosud nezažila. Kdyby nebyla měla tolik víry v Ježíše Nazaret-

ského a kdyby nebyla tak toužila po uzdravení, jistě by se byla vrátila po stu krocích. Zmrzačené nohy ji strašně bolely. A když se tak zbědovaná vlekla vesničkou, trpělo nevýslovně i její srdce. Kdo ji spatřil, odvracel se od ní s ošklivostí a prchal do své chaty. Toho se Lea nenadála. Dokud byla ještě zdráva, byla všem pomocnicí a těšitelkou v bídě. Každý rád používal pracovní síly mladé vdovy. Ošetřovala nemocné, podporovala a těšila starce a opuštěné a vydělávala si na živobytí polní prací a předením vlny. Pojednou ji v pilné práci zachvátilo malomocenství. Od té chvíle byla vyloučena z lidské společnosti. Každý den kladli známí trochu potravy k její bídne chatě a byli přesvědčeni, že učinili dost, když něčím přispěli, aby neumřela hlady.

Lea se potácela dále. Daniel musil jíti čím dál pomaleji a zacházet si, hledaje lepší cesty, jen aby se s ubohou trpítkou dostal kupředu. Ach, a slunce již zapadalo za hory! Dlouhé stíny se kladly na jezero a barvily temněji jeho vodu. Jen na druhé straně ještě byl den a z dálky se usmívaly bílé domky měst.

»Danieli!« zvolala nemocná vzdychajíc, »obávám se, že nazaretského proroka již nenajdeme. Stmívá se a já nemohu jít rychleji.« Chlapec se zastavil a smutně se ohlédl. Co tomu měl říci, jak Leu potěšit? Trápila ho táž starost. Konečně odpověděl: »Přece se o to pokusíme, a nenaide-me-li již divotvůrce, kéž najde on nás! Snad nás potká a já ho poprosím za tebe.«

Šli dále. Bvli sotva za půlí cesty, když nastala noc. Pozbývali už skoro naděje. Nebylo zbytečné trápit se další cestou? Ještě jedenkrát ožila jejich odvaha. Z dálky zaslechli radostné výkřiky a hned potom zpěv žalmů. Ale hlasy se vzdalovaly čím dále tím více, až umlkly docela.

Ačkoli hoch šel jen několik kroků před Leou a upozorňoval ji na každý hrbolek na cestě, přece se teď potmě chvíli zapotácela. A každé klopýtnutí na neschůdné kamenité stezce zvyšovalo bolesti jejích zmrzačených nohou. Najednou zaslechl hoch za sebou výkřik a šramot padajícího těla. Chvatně se vrátil 3—4 kroky zpět. U nohou mu ležela Lea bez pohnutí.

Nejlichotivějšími slovy volal a prosil nemocnou, ale nedostávalo se mu odpovědi. Nevýslovné utrpení zbavilo ženu vědomí. Daniel byl bezradný. Rozpjal náruč po postavě ležící na zemi, ale ruce mu zase klesly. V témž okamžiku si představil s hroznou zřetelností všechny hrůzy malomocenství a zachvěl se. Oči se mu zalily slzami. Co si měl počít? Měl se vrátit a zavolat lidi, kteří by nešťastníci dopravili zpět do její chýše? Ach, věděl, že by to bylo marné. Žádný rybář z jeho vesnice by se nebyl dotkl malomocné ani za zlato celého světa.

Hoch se znovu pokoušel, aby Leu probudil, a volal na ni tak bolestně a vroucně, jak jen dovede největší úzkost a starost. Ale marně! Tu si počal vyčítat, že ubohou ženu takřka násilím vyvlekl z chatrče a zavedl na tuto bolestnou cestu. Nebyl tomu sám vinen, že nyní tak strašlivě trpí a snad zde v temné noci zemře opuštěna? Či byla snad Lea již mrtva? Srdce hochovo, jindy tak odvážné, se počalo chvěti. A přece to myslel tak dobře! Divotvůrce Ježíš by jistě pomohl! Ježíš? Daniel kdysi slyšel, že ho mají za Syna Božího. Je-li Ježíš skutečně Syn Boží, může se k němu i modlit. Jistě, a nedopustí se modlářství! Tyto myšlenky chlapce potěšily; rozhodl se, že se k Ježíši pomodlí. Je-li Synem Božím, jistě mu pomůže!

Odhodlaně sepjal ruce k modlitbě a pravil, pokleknuv na cestě: »Ježíši Nazaretský, ty činíš zázraky, vyslyš mě!

Hle, chtěl jsem k tobě dovést malomocnou Leu, abys ji uzdravil; vždyť je tak hodná! Ježíši! Světče!« Najednou chlapec přerušil svou úpěnlivou prosbu. Vzpomněl si na modlitbu, které Ježíš dnes učil lid. Trochu se rozmýšlel a pak začal zvolna a s rozvahou: »Otče náš, jenž jsi na nebesích! — Posvěť se jméno tvé. — Přijď království tvé! — Buď vůle tvá — jako v nebi — tak i na zemi — —« Dále nemohl, neboť hlas se mu rozplynul v slzách a vzlykotu. Zakryl si obličej rukama a dal se do usedavého pláče. Vtom se ozval vedle něho jemný, konejšivý hlas: »Neplač! Tvá modlitba jest vyslyšena!«

V okamžiku byl Daniel na nohou. Znal dobře tento zvukný, měkký hlas, z něhož mluvilo tolik lásky. Hle! Tu stál před ním světec z Nazareta, divotvůrce, jehož modlitbu právě opakoval. Nezklamal se; ač bylo tma, viděl Ježíše tak jasně jako ve dne. A jak dobrotivě se usmíval! Daniel vztáhl k němu toužebně náruč a zvolal: »Ó Pane! Vtom zavál silněji noční vítr, takže se roucho divotvůrcovo dotklo na okamžik postavy ležící na zemi, a Ježíš zmizel.

Daniel stál ztrnulý a patřil na místo, kde prve viděl Ježíše. Byl pryč! Světec zmizel, a Lea si ani nevšiml.

Tu se něco počalo hýbat vedle užaslého hochu. Lea povstala a protírala si oči jako ze spánku. Pak zvolala: »Kde jsem? Danieli, jsi u mne?«

»Ano, jsem tu!« odvětil hoch, pln radosti, že malomocná opět jeví známky života. Lea se však tázala:

»Co se se mnou stalo? Mluv!« A nežli mohl Daniel něco říci, zvolala jásavě: »Jsem uzdravena! Mám zase zdravou tvář! A moje ruce! Mé prsty jsou zase celé jako dříve! A moje nohy!« Hoch viděl, jak se rychle sehnula k nohám a sáhla si po prstech. — »Mám zdravé nohy — u-

padlé prsty jsou tu opět — ó Bože, co se to se mnou stalo?»

Daniel pravil tiše, překonán svatou úctou: »Leo, divotvůrce Ježíš zde byl!«

Tu se uzdravená již nemohla zdržet. Vášnivě objala hochu a pokrývala polibky jeho hlavu, obličej i ruce.

A když ulevila svému překypujícímu štěstí, usedla na zem vedle chlapce a Daniel musel povídat, co se stalo. Když Lea všechno vyslechla, přešel pocit jejího štěstí ve vřelou modlitbu díky a slzy vděčnosti rosily kamenitou půdu. Nedbala tmy ani noci, nestarala se o bouři nad jezerem, nýbrž setrvala chválíc Boha s Danielem až do svítání na místě, kde byla zázračně uzdravena. Teprve potom se oba vrátili do své vesničky a zvěštovali užaslým obyvatelům, co se stalo minulé noci, velebíce milosrdenství tajemného muže z Nazareta.

Nežli se Ježíš uchýlil do hor před horlivostí lidu, když ho chtěl učiniti králem, pravil svým učedníkům: »Nastane-li noc, nežli se k vám vrátím, plujte přes jezero beze mne.« Tento rozkaz vyplnili věrně; odpluli bez Mistra. Ale ta noční jízda byla těžká. Sotva se bárka poněkud vzdálila od břehu, zdvihl se větší vítr a změnil se v bouři, ta rozvířila hladinu tak, že se bárka stala hračkou vln. Musila plouti proti vlnám a proti bouři; mužové, kteří v ní seděli, ještě však nezmáhali. Většinou byli rybáři i lodníky zároveň a znali potměšilost jezera. Ti pak, kteří nebyli lodníky, naučili se veslovat od svých druhů. Poněvadž plachta jim jen překážela, nepoužili jí, nýbrž chopili se vesel. Šimon, majitel bárky a zároveň nejzkušeněj-

ší ze všech, stál u kormidla. Byl si vědom, že život jich všech spočívá v jeho ruce a závisí na jeho bdělosti. Silnou rukou se chopil kormidla hrubě otesaného, snažil se proniknouti zrakem temnotu, aby včas poznal valící se vlnu. Jediné, co mohl ve tmě rozeznat, byl pruh bílé pěny, která se kupila na sáh vysoko nad hladinu; ale to mu stačilo. Krátkým obratem kormidla přivedl loďku před valící se vlnu a bárka se přenesla přes nebezpečnou překážku jako ušlechtilý oř; ihned však začala touž hru znova.

Míjela hodina za hodinou. Dávno již měli dosíci břehu, zdálo se však, že břeh je v nekonečnu; a ramena veslařům ochabovala. Konečně poznali lodníci, že za dlouhého zápasu s vlnami ztratili pravý směr.

Bloudili bez cíle po jezeře, neboť na obloze nebylo ani hvězdičky, která by jim byla ukázala další cestu. Bylo dávno po půlnoci, když slabý svit měsíční konečně prokmitl mraky. Mužové viděli, že byli zahrnání daleko na jih. Zároveň však poznali, že vedou proti vlnám marný boj. Nahoře u kormidla stál Šimon s rozčuchanými vlasy a vousy. Křečovitě třímал kormidlo. Nakloněn jsa vpřed, zíral ztrnule před sebe, s čela se mu řinul pot a promočené roucho jej šlehalo do chvějících se kolenou. Na veslařských lávkách dole seděli jeho druhové a veslovali s napětím posledních sil. Jejich zraky beznadějně utkvávaly na zuřících vlnách. Zdálo se, že je po všech veta. Najednou v největší úzkosti a beznadějnosti zvolal na ně kormidelník: »Bratři, důvěřujte! Náš Pán a Mistr nám nedá zahynouti. Což jsme nevypluli na jezero na jeho rozkaz?«

Mistrovo jméno povzbudilo skleslá srdce. V hrůze dnešní noci zapomněli na Mistra a na jeho moc. »Ježíši! Pane!

Pomoz nám! Nedej nám zahynout!« ozývalo se trhaně z hrudí těžce oddechujících a rybáři s novou odvahou zápasili s rozbouřenými vlnami.

Vtom vykřikl kormidelník Šimon tak, že poděsil všechny. Veslaři vzhlédli k němu ustrašeně a zapomněli na svou práci. Jsa osvětlen tlumeným měsíčním světlem, opíral se Šimon o kormidlo. Strhaný obličej obracel na jezero; ruce vztahoval před sebe jako na obranu. Druhové pohlédli, co Petra tak vyděsilo, a hrůzou jim vypadla vesla z rukou. Asi 40—50 honů od nich kráčela po vlnách bílá postava a blížila se rychle ke kolísající bárce. »Běda nám! Běda nám!« volali zděšeně mužové, »to jest duch smrti a uvrhne nás do propasti. Běda nám, jsme ztraceni!« Chvějící se padli někteří na kolena, vztáhli ruce k nebi a svou duši poroučeli Bohu. A jako by skutečně nastával konec, pozvedla vlna v témž okamžiku uvolněnou loďku do výše. Hned však se bárka zase pokojně kolébala na vlnách. Dosud žili všichni.

Bílá postava přiblížila se nyní ještě více. Tu se ozval hlas: »Upokojte se. Já jsem to, nebojte se!⁵!«

Bylo to možno? Toť milý hlas jejich Mistra, jež opustili na protějším břehu. A on kráčí po moři? Mužům začaly opět bít tepny, ustrnulé jim prve smrtelnou hrůzou. Nekonečný klid se snesl do jejich zoufalých srdcí: Ježíš byl nablízku.

Když zaslechl Šimon Mistrův hlas, klesl u kormidla. Náhlý přechod z největší hrůzy k největší radosti přemohl silného muže. Nyní se však zase rychle vzchopil. Celou jeho bytost ovládla láska k Mistrovi, jenž se mu jevil v této chvíli větší než kdy jindy; pln touhy zvolal: »Pane, jsi-li to ty, poruč, abych k tobě přišel po vodě!«

»Pojď!« zval Mistr laskavě. Šimon se přehoupl přes o-

kraj loďky a spěchal po vodě Ježíši vstříc. Již měl za sebou polovici cesty; vtom na okamžik odvrátil oči od čekající postavy Ježíšovy a ohlédl se. Cítil zuřící bouři, viděl, kterak spousty vodní kolem něho stříkají, vlní se a kypí, a jeho duše zakolísala. Sotva však postřehl tento pocit úzkosti, pozoroval zároveň k své hrůze, že tone. Úzkostlivě vztáhl ruce k Ježíši a zvolal: »Pane, zachraň mě!«

Ježíš byl okamžitě u něho, podal mu ruku a pravil: »Malověrný, proč jsi pochyboval?« a ruku v ruce jako dva milí přátelé šli oba po vlnách ke člunu a vstoupili do něho. Vítr se ihned utišil a vlny klesly.

Učedníci v loďce patřili na to s nesmírným úžasem. Když Šimon opustil loďku a šel po moři Ježíši naproti, byli přesvědčeni, že ihned utone. Vidouce ho však kráčet tak jistě po rozbouřených vlnách, sledovali užaslými zraky každý jeho pohyb s horečným rozechvěním. Pozorovali i jeho pochybnost, a jak Ježíš klesajícího zachránil, aby neutonul. Teď, když Ježíš vstoupil k nim do člunu, padli před ním na kolena a klaněli se mu řkouce: »Vpravdě Syn Boží jsi ty!«

Po chvíli, když se jejich mysli poněkud utišily, sáhli opět k veslům. Ale už jich nebylo třeba. Bárka v témž okamžiku dospěla k břehu. Byli u cíle — v Kafarnaum.

*

V Kafarnaum před domem u moře se shromáždilo množství lidu. Včera pozdě v noci přišel domů starý Jonatan se svými miláčky. Plni radosti zvěštovali několika přátelům, co se stalo na druhém břehu řeky. Ráno šla jejich zpráva rychle od úst k ústům, a když se rozhlásilo,

že se Ježíš s učedníky v noci vrátil a ubytoval jak obyčejně u jednoho ze svých přátel, scházeli se lidé, aby se pohledem na něho potěšili a s jásotem ho pozdravili. Hostitel mohl jen stěží lid uspokojit. Hosté přišli znaveni a promoklí teprve před několika hodinami a potřebovali s Ježíšem zaslouženého klidu. Ale křik probudil odpočívající. Ježíš věděl, že ho lid hledá jen ze zvědavosti; proto se neukazoval. Když mýjela hodina za hodinou, aniž se splnilo přání zvědavců, začali se rozcházet. Jen jeden stařec s hochem vytrval a čekal až do poledne, aby mohl podat Ježíši dárek z vděčnosti, že jim pomohl z největší bídy. Seděli trpělivě u dveří. Byl to Jonatan a Samuel, na jehož rameni nebylo už ani stopy po včerejším poranění. Chlapec měl na klíně koš s dvěma pěknými rybami, se sladkým ovocem a s čerstvě upečeným pšeničným chlebem.

K poledni připlulo po jezeře několik člunů do přístavu v Kafarnaum. V jejich čele byl maličký člunek s třemi osobami. Vesloval statný muž a u kormidla seděl hoch. Třetí osoba byla kvetoucí žena s výrazem nevýslovného štěstí v tváři. S rozkoší patřila na výslunné pobřeží, k němuž se loďka blížila. Malomocná Lea spěchala poděkovati Pánu, že ji uzdravil. Doprovázel ji Daniel s otcem.

Za nimi přijížděly jiné, větší loďky. Byly to rybářské lodi z Tiberiady, vracející se s druhé strany jezera, kam dnes časně zrána vypluly na lov. Bárky byly hustě obsazené lidmi, kteří byli včera od Ježíše nasyceni. Přicházeli, aby Ježíše znovu vyhledali.

Když lodi přistály, vyšel Ježíš z domu. První ho uzřel Jonatan se Samuelem; k nim se připojila Lea, která se v překypující vděčnosti vrhla Pánu k nohám. Dík jejich, plný víry a pokory, byl Ježíši milý; vycházelť ze srdcí věřících. Pán je laskavě přijal, požehnal jim a propustil je.

Lidu však, který jej hledal, vyšel Ježíš přísně vstříc. Zvědavě se tísnili kolem něho a tázali se: »Mistře, kdy jsi sem přišel?« Ježíš jim odpověděl: »Vpravdě, vpravdě pravím vám, hledáte mě ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasýtli se. Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, který vám dá Syn člověka; neboť toho potvrdil Otec, Bůh.«

I řekli jemu: »Co máme činiti, abychom konali díla Boží?« Ježíš jim odpověděl: »To jest dílo Boží, abyste věřili v toho, jehož On poslal^o.« Potom šel před nimi do synagogy a učil je.

Dva přátelé.

Cestou z Jericha do Jerusalema se hnál tryskem jakýsi jezdec. Jel k západu k svatému městu, kam měl ještě asi hodinu cesty. Před ním na jihovýchodním svahu hory ležela přívětivá, výstavná Betanie. Jezdec, podle zevnějšku vyšší sluha vznešené rodiny, opustil nyní silnici a zamířil na cestu k budově, která ležela jako zámek uprostřed zahrad mimo Betanii. Nežli projel branou, nádherně z kamene vytesanou, zadržel ještě jednou koně a ohlédl se. Pátravě pohlížel na silnici, kudy sám právě projel, a spatřiv v dáli skupinu lidí, kráčejících touž cestou, obrátil se spokojeně k bráně a pravil polohlasitě: »Tuto jistě půjdou, neboť putují do Jerusalema. Upozorním na to pána, jistě použije této příležitosti.«

Jezdec projel branou a seskočiv s koně, kráčel širokou, dobře pěstěnou alejí k zámečku. Se zřejmou zálibou pohlížel na květiny, ovocné a okrasné stromy, které lemovaly cestu. Vše, co tam oko vidělo, svědčilo o vkusu, pořádku a bohatství. A nade vši tou krásou vanul oblažující klid, dech pokoje a štěstí. Písek skřípal pod koňskými kopyty, nesčetné včelky poletující s květu na květ radostně bzučely a ve stinných větvích radostně švitořili ptáčci. Všude vládl mír.

Do toho ticha zazněl zvukný hlas muže, který povstal s kamenné lávky ve stínu po pravé straně cesty a pravil udiveně: »Tys už zpět, Amri? To jsi spěchal!«

Hbitě seskočil letitý jezdec se sedla a přistoupil uctivě

k muži, který jej oslovil: »Ano, pane, bylo mi možno tvůj rozkaz vyřídit rychle. Cestou jsem potkal sluhu toho muže, kterému jsem měl dopis odevzdat. Svěřil jsem mu tvůj vzkaz a tím se zkrátila má cesta o několik hodin.«

»To je dobře!« odpověděl pán. »Teď si odpočiň a pojez, jistě jsi unaven a hladov.« A vlídně pokynuv propouštěl dlouholetého věrného správce. Amri se však zastavil a pravil: »Pane, přináším ti ještě zprávu, která tě asi potěší. Před chvilkou jsem předjel společnost, která míří do Jerusalema. Byli to prostí lidé z Galileje, jak jsem ihned poznal. Jejich vůdce mi byl nápadný. Byl sice oděn prostě, ano chudobně; ale jeho ušlechtilé chování, vážnost a důstojnost učinily na mne veliký dojem. Tákal jsem se jednoho z mužů na jméno toho člověka. Odpověď mě velmi potěšila. Jest to Ježíš, prorok z Nazareta, o němž se začíná s podivem mluvit po celé zemi.«

»Divotvůrce je nablízku? Kde je? Musím jej vidět a mluvit s ním!« zvolal živě Lazar a tvář mu zazářila radostným překvapením. Amri viděl, že svému milovanému pánu způsobil velkou radost. Odpověděl:

»Za nějakou půlhodinu půjde Ježíš Nazaretský se svými průvodci mimo.«

»Tak, Amri, nežli se oddáš zaslouženému odpočinku, vyplníš mi laskavě ještě jedno přání. Jdi, přivaž si někde koně a řekni mé sestře, aby se připravila na hosty. Pozvu velkého muže z Nazareta a jeho přátele, aby u mne pojedli a si odpočinuli. Již dlouho jsem toužil jej poznat. Ale teď si musím pospíšet, abych ho nepromeškal.«

Po těch slovech krácel rychle alejí k bráně. Amri rovněž spěchal, aby vyplnil rozkaz pánův. Ovinul uzdu koně kolem sloupu schodiště a vstoupil velkou předsíní do domu. V rozsáhlé síni pokryté koberci přicházela mu vstříc

paní, sestra domácího pána. Byla mnohem mladší než její bratr; mohlo jí být asi 20 let. Jejímu půvabnému zjevu dodával zvláštní krásy a přitažlivosti laskavý výraz v ušlechtilé tváři. Čile a jaksí důvěrně běžela starému správcovi naproti, volajíc udiveně: »Aj, hleďme, náš dobrý Amri jest již doma! Pravda, doma je nejlépe!«

S úsměvem pravil Amri: »Má-li člověk tak dobrotivou paní jako já, tak dálka a svoboda pozbývají půvabu.«

Oslovená potřásla lehce hlavou a pravila: »Amri, ty mi vždycky lichotíš, a přece vím, že jsem ti připravila již nejednu starost a často tě potrápila svými rozmary. Nejsem dobrá; ale přála bych si dobrou býti.« »Těš se, má velitelko, tvé přání se splní. Mám právě pro tebe poselství, které k tomu asi také přispěje a jistě ti způsobí velkou radost. Pán ti vzkazuje, aby ses připravila na hosty. Jejich asi 15 nebo 20 a za chvíli tu mohou býti. Pán odešel je pozvat.«

»Hosty?« divila se paní. »Dvacet hostí a tak náhle! Kdo je to, Amri, nevíš?«

»Vím, vím a budu mít radost, přijdou-li. Je to Ježíš Nazaretský se svými průvodci. Pán jim šel naproti.«

»Ježíš Nazaretský, ten moudrý učitel a divotvůrce? On přijde? Ó Amri, to je radost! To je štěstí!«

Amri se těšil z milého překvapení mladé velitelky. Viděl, jak jí oči radostně zazářily a jak byla na okamžik všechna zmatena. Potom zvolala: »Děkuji, dobrý Amri. Musím teď jít a všechno zařídit. Je mi sice líto, že již nemám pro tebe chvílky, ale přijde-li k nám veliký prorok, o kterém jsem slyšela již tolik dobrého, musí ustoupit i náš věrný Amri.« A nežli se ohlédl, již odkvapila a brzo poté slyšel, jak svěžím hlasem volá služky a sluhy, aby připravili jídelnu a hostinu pro očekávané hosty.

Starý sluha se pomalu obrátil k východu a přitom si potichu bručel se spokojenou tváří: »Stále táž dobrá a pilná Marta jako za dětských let. Kdyby se byla i ta druhá tak povedla, nebylo by zármutku pod touto klidnou střechou.«

V téže době, kdy Marta živě přebíhala z kuchyně do spižírny a povzbuzovala služebnictvo vlídnými slovy, stál její bratr na silnici a očekával galilejské poutníky. Nemusil dlouho čekat. Brzo se objevili na záhybu cesty. Šel jim vstříc a jeho zraky hledaly toho, jehož si přál již dávno poznat. Nebylo třeba dlouho pátrat. Muž v bílém rouchu, jenž v tichém soustředění kráčel mezi druhy a v jehož celém chování bylo tolik důstojnosti a vážnosti, byl Ježíš z Nazareta.

Statkář přistoupil uctivě k poutníkovi, v kterém dobře vytušil toho, koho hledal, a děl: »Pane, odpusť, že se k tobě blížím. Prosím tě, pocti svou návštěvou mne a můj dům. Již dávno jsem toužil spatřiti tvou tvář. Dnes, kdy se mi dostalo toho štěstí, nepomíjej mého domu.«

Pocestný se zastavil a vlídně pohlédl na pokorného pro-sebníka. Potom odpověděl: »Neprosíš mě nadarmo, Lazare. Rád přijímám tvé pozvání; ale,« dodal, pohlížeje vlídně na své průvodčí, »také moji přátelé touží po laskavém pohostinství.«

»Pane,« zvolal živě Lazar, »tvoji přátelé jsou mými přáteli a ve všem se musí řídití tebou. Všichni jsou mi drazí, kdo jsou tak šťastni, že smějí prodlévat u tebe. Avšak, Pane, odkud mě znáš?«

»Znám tebe i mnoho jiných. To ti postačí.«

»Pane, vím, že jsi prorok,« pravil Lazar chvějícím se hlasem. »Jistě také víš, jak mé srdce jásá, žes ráčil přijmouti mé pozvání. Dnes je šťastný den pro můj dům! Vše-

chno, všechno, cokoli mám, kladu ti k nohám. Kdykoli ve dne nebo v noci přijdeš, vždy mi bude tvá přítomnost největší radostí. Kdybych nebyl před tebou tak maličký, tak nepatrný, prosil bych tě, abys byl mým přítelem v životě i v smrti.«

Zdálo se, že Ježíš Nazaretský je láskou toho vznešeného muže dojat. Podal mu ruku a pravil: »Jsi dobrý, Lazare, budu tvým přítelem, jak si přeješ, a ty buď přítelem mým.«

Lazar byl přešťasten. Neměl ani slov, aby odpověděl. Po chvíli, kloně se pokorně před Ježíšem, řekl: »Děkuji ti, Pane, tvůj dar je tak veliký, že se ti nikdy neodměním. Nyní však pojd', požehnej mně a mému majetku. Všechno mé jest ode dneška tvým.«

Poutníci zahnuli na postranní stezku, po které přijel Amri. Lazar šel mlčky vedle Ježíše. Bylo mu tak dobře, tak blaze! Kráčeli potichu. Jen chvílemi přerušovali Ježíšovi učedníci úplné mlčení výkřiky podivu, když upozorovali nádherné zahrady.

U vchodu do domu očekávala hosty Marta. Srdce jí bušilo radostí, když spatřila přicházeti Ježíše s Lazarem. Jakmile Ježíš překročil práh, klesla mu k nohám, líbala mu ruce a zvolala: »Ó Pane!« V jejím pozdravu bylo tolik štěstí! Ježíš však pravil s jemným úsměvem, který tak vábil všechna srdce: »Vstaň, má dcero, pokoj s tebou! Jsme hosty u tebe a u tvého bratra.«

Marta vstala a pravila: »Buď požehnána hodina, která tě, Pane, přivedla pod naši střechu! Buď vítán!«

Lazar pak zavedl hosty do síně poblíž vchodu. Byla prostranná a měla kolkolet vycpaná sedadla. Na prosbu Lazarovu se hosté posadili.

Když hosté vcházel, stáli uctivě v koutě komnaty dva

mladíci. Nyní přistoupili. Jeden nesl nádobu s vodou, druhý plochou mísu. Blížili se k Ježíši, ale pokyn velitelův je najednou zadržel. Lazar rychle odložil svrchní oděv a poklekl k nohám divotvůrcovým. Jinoši znovu přistoupili. Ten, který nesl nádobu s vodou, nalil do mísy a hostitel začal umývati Ježíši nohy. Činil to s takovou láskou a úctou, že jeho sluhové žasli. Když pečlivě osušil nohy svého nového přítele, povstal a přistoupil k dalšímu hostu, k Šimonu z Betsaidy. On však se bránil řka:

»Pane, nečiň to, máš k tomu přece služebníky!

Lazar si však nedal bránit a odpověděl: »Služebníci myjí nohy hostům, kdežto přátelům sloužím sám.« A umyl nohy všem.

Umývání nohou se skončilo. Lazar se zas oblekl do svrchního šatu a pravil s radostným uspokojením: »Teď jsem vykonal první povinnost k svým drahým přátelům, a byla mi sladkou. Nyní zasedněte k prosté hostině, kterou narychlo připravila má sestra.« Ježíš povstal a učedníci podle jeho příkladu též. Opouštěje síně po boku Lazarově, aby šel do jídelny, pravil: »Lazare, zřídka bývám přijímán s takovou láskou, s jakou tys přijal dnes mne a mé drahé. Ale pravím tobě: Vráti se ti víc, nežli dáváš. Dneška nebudeš litovat.«

Tato slova, pronesená tak důrazně a přesvědčivě, mocně působila na Lazara. S plachou úctou pohlédl Ježíši do tváře a pravil: »Pane, věřím každému tvému slovu. Tvé moci nemůže nikdo odolat. Kdybych zde ležel mrtev u tvých nohou, věřím, že bys mě mohl vzkřísit k životu jako mladíka v Naimu. To však, co jsem prokázal tobě a tvým učedníkům, učinil jsem z lásky.«

Zatím přišli do jídelny. Učedníci Ježíšovi, prostí galilejští rybáři, žasli, vidouce všechnu tu nádheru kolem sebe.

Lazar upozoroval údiv svých hostů a pravil s úsměvem, ukazuje na bohaté koberce zlatem protkávané, které zdobily stěny jídelny: »Jest tu mnoho jiného, než vidáváte v židovských domech. Moji předkové pocházeli z Egypta. Mnohé z těch ozdob, i tyto koberce s pohanskými motivy, povstaly před dávným časem ve vlasti mých předků. I nádoby na květiny v okenních výklencích jsou původu egyptského. Mám rád tyto předměty z úcty k předkům.«

Když Lazar takto poutal pozornost svých hostů na památné předměty z dávných dob a těšil se z jejich podivu, přistoupila tiše jeho sestra Marta a pošeptala mu: »Ale, bratře, pamatuj, že naši hosté mají hlad! Všechno je připraveno, již je nezdržuj!«

Lazar se usmál Martině horlivosti. Obrátil se však hned k Ježíši a pravil: »Pane, odpusť, že všechny vás nechávám stát o hladu a ukazuji vám staré ozdoby. Je to má slabost, že své přátele tím obtěžuji. Přijmi, prosím, místo, které ti náleží.«

Vedl Ježíše na hořejší konec dlouhé nízké tabule uprostřed síně. Když se Ježíš usadil, pobízel Lazar i ostatní, aby se posadili, a konečně usedl sám po boku hosta nejvzácnějšího.

Na prosbu hostitelovu požehnal Ježíš pokrmy. Potom se rozložili všichni po zvyku vznešených Židů. Místa bylo nadbytek; bylo by musilo býti dvakrát tolik hostů, aby se obsadila celá tabule. Tento způsob hostiny byl něco nevidaného učedníkům Ježíšovým, kteří většinou pocházeli z chudobného lidu. Brzo však se vžili do nového postavení. A jak dobře jim bylo v klidu po dlouhé, obtížné cestě! Potichu žehnali laskavému dobrodinci a děkující Bohu požívali chutných pokrmů, které jim předkládala sestra hostitelova.

Lazarovi bylo s novým přítelem neobyčejně dobře. Ale ač se cítil šťasten, přece mu úcta k Ježíši nedovolila pronést slovo »příteli«. Věděl sice, že host, po jehož boku nyní odpočívá, oháněl se před nedávnem tesařskou sekýrou a byl nepatrným dělníkem; ale před vnitřní Ježíšovou vznešeností se Lazar hluboce skláněl. »Pane,« pravil za hostiny k Ježíši, »jak dlouho jsem již toužil po tom, abych se k tobě dostal! Tys těшитelem zarmoucených. I mne tíží velký zármutek, jak uslyšíš. Ty můžeš všechno, můžeš potěšit i mne a můj dům.«

Jakoby tázavě spočinul pohled Ježíšův na tváři Lazarově. Ač jeho podivuhodná dobrota povzbuzovala zarmouceného, aby se svěřil se svou bolestí, zavrtěl Lazar hlavou: »Teď nikoli, Pane, jen tobě samému povím, co mě tíží. Mám k tobě důvěru. Zdáš se mi andělem Božím. Tvému srdci mohu svěřit i své nejtajnější myšlenky. Jsem ti tak oddán ne pro zázraky, které jsi učinil, — pro ně bych se tě musil jen obávat, — mé srdce však uchvátila tvá láska. Chudí i bídni, kteréš oblažil a potěšil, jsou svědky tvé dobroty. To, cos učinil v Káně, v Naimu, v Kafarnaum a na mnoha jiných místech, ať svědčí těm, kdo v tvé poslání nevěří; mně je to jen důkazem tvé velikosti, před níž se skláním s úctou. Prosím však jen o tvou lásku.«

Lazar hovořil hluboce dojat a čím dál tím vroucněji. Velký zármutek jej pudil, aby s takovou důvěrou prosil o Ježíšovu lásku. Ježíš mu pravil přelaskavě: »Pravdu díš, Lazare, láska jest více nežli moc. Důvěřuj však; dostane se ti veliké lásky a moc bude sloužiti lásce.«

Lazar mlčel. Přemýšlel o slovech Ježíšových, ale nemohl je pochopit; v duši však měl pokoj a mír.

Bylo po hostině. Lazar prosil hosty, aby dnes neodcházel a si odpočinuli. »Hle, přátelé,« pravil, »svaté město

jest již nedaleko. Zítra tam snadno dojdete. Přál bych si, abyste můj dům považovali za svůj. Je tu dosti místa pro všechny. Vyspěte se pod mou střechou a do Jerusalema jděte až zítra. Každého večera vás budu čekati na noc. Nikdo vás tu nebude vyrušovati a vždy vám rádi posloužíme; vždyť jste mými přáteli.«

Ježíš nabídku přijal. Lazar dal zavolat Amriho. Objevil se okamžitě a pán mu nařídil, aby se postaral o Ježíšovy přátele. Měl je provést po domě a po zahradách a dát jim nahoře připravit ložnici. Správce přijal tento rozkaz radostně. Divotvůrce se svými učedníky zde zůstane snad několik dní! Jistě nastane v tichých síních nový život a před mocí zázračného hosta prchne zármutek, který už léta tíží všechny obyvatele domu.

Když se Amri vzdálil, aby ukázal rozjařenému zástupu učedníků krásy bohatého dvorce, zůstali Ježíš s Lazarem a s Martou sami. Odešli do malé útulné komnaty vedle jídelny. »Odpusť, Pane,« pravil Lazar, »že jsem tě odloučil od tvých přátel. Rád bych ti svěřil svůj zármutek a poprosil tě o pomoc. Před nimi jsem se nemohl dotknouti rány, která nám působí takovou bolest.«

Ježíš na pobídnutí Martino se posadil. Lazar stál před ním celý stísněný a zápasil se slzami. Jeho sestra klečela v pozadí a zahalovala si tvář závojem.

»Mluv jen, Lazare,« pravil učitel z Nazareta. »Pro každou ránu jest léčivá bylina a pro každý zármutek má dobrotivý Bůh hojivý balzám. A na zmírnění tvé bolesti slibuji ti napřed, že, až přijde čas, žalost se ti obrátí v radost.«

Lazar povzbuzen těmi slovy pravil: »Pane, znáš Kafarnaum na pobřeží galilejském; vždyť odtud se roznesla pověst o tvé moudrosti a o tvých skutcích. Nedaleko toho

města leží Magdala. Římané tam mají tvrz se svou vojenskou posádkou. V Magdale jest příčina našeho zármutku. Pane, snad jsi již slyšel v Kafarnaum o ženě, která je hanbou té nádherné krajiny a která zaslepena svou krásou a svým bohatstvím, opustila cesty Boží a oddala se hříchu jako podlá pohanka.« Lazarovi se počal chvěti hlas a v tváři se mu jevila nevýslovná duševní bolest. Zezadu komnaty, kde klečela Marta, se ozýval tlumený vzlykot, Ježíš viděl, jak Lazar trpí, a otázal se ho jemně:

»Mluvíš o Mirjam z Magdaly?« »Ano, Pane, o ní mluvím. Mirjam jest má sestra!« Tato slova se podobala bolestnému lkání. Lazar se již nemohl zdržeti slz.

Marta se přiblížila. Pustila závoj a Ježíš viděl její tvář zalitou slzami. Klečíc plakala hlasitě a zvolala: »Pane, je to naše sestra a my ji milujeme. Prosím, ukaž na ní svou moc! Smiluj se nad ní a nad námi!«

Ježíši se jich zželelo. Pravil: »Neplačte, vaše sestra opustí špatné cesty. Vpravdě pravím vám: Přejde čas, že její ctnost bude velebena až na konec světa.« A obrátiv se k Martě, řekl: »Vstaň, dcero má, a neplač pro Mirjam. Dožiješ se na ní ještě radosti.«

Anděl útěchy se vznášel nad komnatou. Na slovo Ježíšovo uschly slzy a do zarmoucených srdcí se snesl mír. Když vděčně líbali ruce svého těšitele, ozářil sluneční paprsek jeho vznešenou hlavu a obklopil ji svatozáří. V témž okamžiku pocítila hříšnice v dáli stud a lítost nad svým hříšným životem.

*

Minula slavnost paschy, která přivedla Ježíše a jeho druhy do svatého města. Pověstný, nejvyšší velebený, ale též nejvyšší nenáviděný učitel z Nazareta mluvil častěji v chrá-

mě k lidu a poučoval jej. Jeho moudrosti nebylo lze odporovat. Láskou a mírností získal mnoho nových přátel, ale přísnou láskou k pravdě a neúprosnou spravedlností popudil proti sobě mnoho velkých nepřátel.

Lazarův dům míval častěji štěstí, že mohl hostiti divotvůrce a jeho přátele. Lazarovo přání, aby Ježíš chodil na noc vždy k němu, se ovšem nesplnilo. Věrní přátelé a ctitelé Ježíšovi v Jerusalemě se domáhali té cti, aby ho směli někdy u sebe pohostit. Co však Amri očekával od návštěvy Ježíšovy v Betanii, částečně se již vyplnilo. Zdálo se, že prchl velký bol, který už dlouho tížil Lazara a jeho sestru. Oba hleděli do budoucnosti s důvěrou. Kamkoli Ježíš přišel, rozšiřoval tolik světla a lásky, že musila prchnout každá bolest a starost.

Ještě naposled na této cestě přišel Ježíš k Lazarovi; zítra se chtěl s učedníky vrátit do Galileje. Byl nádherný jarní večer. Učedníci chodili po zahradě svého dobrodince, horlivě rozmlouvajíce o dojmech ze slavnosti v Jerusalemě. Opodál se procházel Mistr s Lazarem. Marta kráčela za nimi. Chvillemi se uctivě vzdalovala, leč rozmluva velkého učitele s jejím bratrem vábila ji blíž a blíže. Nebyla to zvědavost, ale Marta poznala, jak vznešené nauky hlásá slavný Mistr Lazarovi. »Blahoslavení chudí duchem¹,« pravil Ježíš. Pak mluvil dále, že pozemský majetek je jen půjčkou, kterou Otec nebeský svěřil části lidstva. Hovořil tak nadšeně o chudobě, která urovnává cestu k nebi, že Lazar pravil: »Pane, je-li tomu tak, chtěl bych býti žebrákem.« Ježíš s úsměvem zavrtěl hlavou a pravil: »Neporozuměls mi, příteli. Chudoba, o které mluvím, nezáleží v tom, že by sis musil vyžebrávat chléb u cizích dveří, nýbrž v tom, abys nelpěl srdcem na věcech, které ti Bůh jen propůjčil. Jsi bohat, Lazare, ale tvé bohatství ti nesmí

býti záhubou. Má ti otevřít bránu nebeskou a nikoli uzavřít.«

»Teď, Pane, rozumím,« zvolal Lazar radostně. »Ó, kéž by tě slyšela má sestra Mirjam! Hle, mne a Martu Bůh uchránil, aby nám bohatství nebylo na záhubu; Mirjam však zavedlo, že klesla tak hluboko.« Lazar se zamlčel a hluboce povzdechl, Marta však se obrátila skromně k Ježíši a pravila: »Pane, smím ti něco říci o své sestře? Mám k tobě prosbu.« »Mluv jen,« odvětil Ježíš.

Marta pravila prosebně: »Pane, dovol mně a Lazarovi, abychom šli s tebou do Galileje. Tvé učení nám ukáže cestu do nebe a přivede i naši sestru z hanby a z hříchu na dobrou cestu. Vyhledám Mirjam, aby také k tobě přišla.«

Lazar poslouchal s podivem. Jak moudrá jest jeho sestra! To mu dosud nenapadlo. Byl hned radostně nadšen pro tento záměr. »Ano, Pane,« zvolal, »Marta má pravdu. Pokusíme se, abychom Mirjam k tobě přivedli. S radostí půjdeme za tebou. Dovolíš nám, abychom tě následovali?«

»Proč bych vás odmítal?« odvětil Ježíš. Čekají vás však námahy a strádání, neboť Syn člověka nejen učí chudobě, ale také ji zachovává. Ty, Lazare, můžeš jíti se mnou, Marta pak může do Kafarnaum doprovázet mou matku.«

»Tvou matku?« tázali se oba sourozenci jako jedněmi ústy s netajeným údivem. »Což je s tebou?«

»Má matka jest v Jerusalemě u přítelkyň a žaček,« odvětil Ježíš. »Přišla rovněž na slavnost, jenže se ubírala jinou cestou.«

»Smím doprovázet matku našeho Mistra!« zvolala Marta plna radosti, obracejíc se k bratrovi. »Slyšíš?« A Ježíši pravila: »Pane, proč jsi nepřivedl svou matičku k nám do Betanie? Milovala bych ji jako vlastní matku; mně umřela matka tak záhy! Jak dobrá je asi tvá matička!«

Marta byla unesena myšlenkou, že smí cestovati s matkou zbožňovaného učitele, a dlouho se nemohla uklidnit. Konečně se však vzpamatovala, že mohla uvažovat o potřebných přípravách na zamýšlenou cestu. Několikrát již přešli všichni tři okolo ozdobné besídky, která ležela poněkud stranou od chodníka pečlivě upraveného. Konečně tam Marta vešla a prosila oba muže, aby šli do besídky za ní. Když vešli, vzala oděv položený na stole a šla k Ježíšovi. Podávajíc mu plášť z jemné bílé vlny, pravila: »Pane, tvá přítomnost pod naší střechou nám způsobila tolik radosti! Vyplň mi ještě jednu prosbu a přijmi tento plášť na památku od nás, abys na nás nezapomněl. Zhotovila jsem ti jej sama z vděčnosti za tvou dobrotu a vlídnost.«

Ježíš laskavě odpověděl: »Jsi velice dobrá, Marto, ale můj plášť mi dostačí.«

Marta pohlédla smutně na Ježíše. »Pane,« pravila, »nezamítej mého dárku. Dej mi svůj plášť a přijmi zaň tento; tak nebudeš bohatší než dříve.«

Aby Martu nezarmoutil, přijal Ježíš plášť a dal jí svůj. Marta přijala obnošený chudobný šat chvějícíma se rukama. Políbila jej uctivě a odnesla pak rychle do své komnaty, kde jej uchovávala jako drahocenný poklad.

*

Ježíš byl opět v Galilei. Vyučuje chodil s místa na místo. Činil přitom divy tak četné a nápadné, že se jeho jméno zanedlouho vyslovovalo daleko za hranicemi země s největší úctou. Lazar chodil nějakou dobu všude s Ježíšem. Učení velkého přítele zapustilo v jeho srdci hluboké kořeny a přinášelo stonásobný užitek. Ale musil se vrátit domů. Potřeby velkého statku vyžadovaly nutně jeho pří-

tomnosti. S bolestí se rozloučil se svým dobrotivým učitelem a přítelem. Srdcem však zůstal u Ježíše.

Marta přilnula vroucně k Mirjam a našla v ní, jak si přála, druhou matku. Poznávala na ní každý den nové přednosti, a proto vzrůstala její láska k ní i k jejímu tajemnému synu den ode dne. Čemu učil svatý přítel jejího bratra, to vše viděla na Mirjam. Proto čím dále tím více prospívala ve ctnosti, ač to sama netušila.

Horlivá snaha o obrácení hluboce kleslé sestry přinášela již dobré ovoce. Martinu láskyplnému naléhání se podařilo, že světácká dívka byla již několikrát při výkladech Ježíšových. Objevila se sice po každé v marnivém obleku jako na slavnosti, ale srdce jí pomalu počalo měknout.

Jednoho dne vešel Ježíš do domu, kde bydlela v Kafarnaum jeho matka, která vždy vyhledávala blízkosti synovy. Marta právě dlela u své mateřské přítelkyně. Ježíš k ní přistoupil a pravil: »Marto, zvěstuji ti radost velikou! Mirjam se zřekla hříšného života a obrátila se kajícně k Bohu.«

Marta, nanejvýš rozradostněná potěšitelnou a neočekávanou zprávou, padla Ježíši k nohám a zvolala: »Bůh buď veleben! Děkuji ti, Pane, za tu zprávu. Tvé lásce neodolá žádné srdce!« a povstavši rychle dodala: »Pane, hned k ní půjdu do Magdaly.«

Avšak divotvůrce, jehož moci se hříšné duše poddávaly s lítostí, neschválil její úmysl. »Nikoli,« pravil, »nyní nechej Mirjam o samotě. Vratí-li se člověk k Bohu, prospěje mu samota a ticho víc než nejlepší společnost. Musí svou duši obmýti slzami lítosti v své komůrce; andělé Boží pak sbírají jeho vzdechy s jásotem. Otec nebeský potěší kajícího sám.«

Marta zůstala. Věděla, že Ježíš učil jen moudrosti a lás-

ce. Již čtrnáct dní se vznešená hříšnice z Magdaly neukázala ve společnosti. Ale den jak den chodila se zástupem nazaretského učitele žena zahalená hustým závojem. Vysoká, štíhlá postava byla oděna chudobným drsným oděvem; něžné bosé nohy byly brzo do krve zraněny chůzí po kamenitých stezkách. Schýlená její postava zdrcena bolestí sedávala na zemi a k sluchu okolostojících pronikal jejím hustým závojem bolestný vzlykot.

Mnozí měli s neznámou ženou soustrast. Jak jen je to možné, že divotvůrce, jehož vlídnému zraku dosud neunikl žádný bol, nepozoruje ubožačku? Proč nemá slitování s její tajemnou bolestí, proč neosuší ani slovem nebo skutkem lásky její horké slzy stále kanoucí? Přísně a důrazně hovořil o zlobě hříchu, o spravedlnosti vševědoucího Boha a o strašlivém trestu za hřích. Když však viděl, jak jeho posluchačům oči vlhnou, jak se na jejich tvářích jeví bolest pro dosavadní pobloudilý život, zabočil v řeči na božské slitování, které tak rádo hříšníkům odpouští, mluvil o lásce otcovské, která ochotně přijímá ztraceného syna a tiskne jej na milující hrud.

Ubohá žena se téměř svíjela bolestí a lítostí, když Mistr mluvil o hříchu. Jakmile však láska a slitování Boží začaly dojímati srdce, zdálo se, že kajícnice slova řečnickova přímo hltá. Jako bez dechu a dychtivě vnímala útěchyplná slova, její skleslá postava se vzpřimovala a ruce složené na prsou se chvěly jako v horečce.

Každého večera se zástupy radostně rozcházely, potěšeny láskou světce z Nazareta a poučeny jeho moudrostí. Neznámá žena však, která přicházela ráno se slzami, večer opět odcházela s pláčem. Nikdo ani nevěděl, kde bydlí. — — —

*

V domě farizea Šimona v Kafarnaum byl sváteční ruch. Otevřenou branou mohli mimojdoucí přehlédnout neveliký, ale pěkně dlážděný dvůr s vodotrysky a síně, nádherně ozdobené květinami a věnci. Bohatě odění Židé se procházeli ve sloupové chodbě okolo dvora, nebo hledající osvěžení opírali se o kamenné nádržky, do kterých vtékala bublající voda. Byli pozváni od farizea Šimona a čekali na znamení k hostině.

Vtom vstoupil do dvora nový host. Oči všech přítomných se naň obrátily a polohlasitě se o něm vyměňovaly poznámky. »Vida, Šimon pozval také nového proroka!« pravil s úsměškem jeden z hostů k svému společníku. »Nemusíme se tedy starat o zábavu.«

»Jdi mi, Levi, s takovou zábavou,« odpověděl druhý s mrzutým posunkem. »V přítomnosti toho Nazaretského musí člověk odvažovat každé slovo na zlatých vážkách, jinak neujde káravému pohledu jeho hlubokých, nevyzpytatelných očí. A kdyby si někdo chtěl dovoliti drsný žert, jsem jist, že by Nazaretský zapomněl na všechnu zdvořilost a řekl před celou společností věci málo příjemné.«

»To máš pravdu, Barsabáši,« odpověděl druhý. »Mně je též nevolno v jeho blízkosti. Nechápu Šimona, že nám to provedl a pozval toho mravokárce na slavnostní hostinu. Ale o jeho očích jsi to řekl velmi dobře, dovedou působit opravdu mocně. Nedávno jsem viděl, jak se ujal starého šeredného slepce. Dobrota, která přitom zářila z jeho pohledu, mě aspoň na hodinu odzbrojila a utlumila ve mně zlost na něho pro jeho ostrý jazyk. Kdyby na nás byl méně přísný, opravdu by jej člověk mohl milovat.«

»Začátek by tedy již byl,« pronesl výsměšně Barsabáš k svému průvodci. »Oči Nazaretského tě již napolo pře-

mohly. Brzo budeš ležet u jeho nohou a klanět se mu jako tolik jiných.« Levi sebou zlostně trhl. Chtěl dát posměvači prudkou odpověď, ale vtom k nim přistoupil hostitel, a to jej zdrželo. Když Ježíš vstoupil, přijal ho Šimon několika lichotivými slovy a uvedl jej do jídelny. Nyní přišel zavolat své ostatní hosty, neboť hostina byla připravena.

Brzo byli shromážděni v sále slavnostně ozdobeném. Bylo jich přes dvacet. Když si podle předpisu zákona umyli ruce v připravených nádobách, vyslovil Ježíš na prosbu hostitelovu požehnání. Potom se všichni položili na lehátka. Proti divotvůrci ležel hostitel, vedle něho byli dva učitelé zákona. Vyprosili si od Šimona tato místa, neboť doufali, že se takto blíže seznámí s tajemným mužem.

Sotva hostina začala, povstal rozruch u jednoho vchodu do síně. Jeden ze sluhů vykřikl úžasem. Ve dveřích stojí žena, a jako by někoho hledala, pátravě se rozhlíží po síni. Mužové se napolo pozvedli a hleděli udiveně a zvědavě na vetřelkyni. Není to hříšnice z Magdaly? Jak se sem dostala? Pozbyla již poslední zbytek studu, že bez pozvání se odvážíla vedrati na hostinu mužů?

Avšak nikoli! Mirjam není oděna lehkomyšlně a marnivě jako kdysi. Má prostý oděv bez ozdob a je zřejmo, že nepřichází na hostinu. Její obličej, který před nedáv-
nem ještě přivedl svou krásou nejednoho k pádu, je dnes vyhublý a bledý. A kam se poděl lesk jejích svůdných očí? Zdá se, že na tuto otázku odpovídají dvě velké slzy, stékající jí po tvářích.

A jako by tyto slzy přivedly život do postavy posud nehybné, kráčí Mirjam se sklopenou hlavou do síně. Slzy se jí začaly řínout z očí hojněji. Když došla za lehátko Ježíšovo, klesla na kolena s tlumeným povzdechem.

Někteří z mužů opustili svá místa, aby mohli pozorovat nápadné počínání Mirjamino. Ostatní sice nepovstali s lehátek, ale hleděli na postavu ležící na zemi pokyvující hlavami. Jen Ježíš zachoval klid. Zlehka se ohlédl a pohledem nevýslovně slitovným zavadil o ženu, jejíž horké slzy bez ustání kanuly na jeho nohy. Postava, choulící se na zemi, chvěla se jako v zimnici, takže i někteří z hostů byli pohledem na ni dojati.

Po chvíli začala žena rozplétat chvějícími se prsty své bohaté pletence a dlouhými, nádhernými vlasy utírala nohy divotvůrcovy, skropené slzami.

Jeden ze sluhů Šimonových stál přitom za ní a s úžasem ji pozoroval. Najednou vyběhl ze síně. Pohled na Mirjam jím hluboce zachvěl.

Opřel se venku o stěnu podloubí a hořce naříkal: »Ó můj bratře Amri, srdce by ti puklo hořem, kdybys viděl, jak se ponižuje miláček tvého domu!«

Zatím vyndala Mirjam malou zapečetěnou alabastrovou nádobu, v jakých mívaly vznešené paní vzácné voňavky. Ulomila úzké hrdélko ozdobné nádobky a po prostranné síni se šířila líbezná vůně. Hosté ji vdechovali s rozkoší. Dovedli ocenit vůni pravého nardu. Jen nejbohatším bylo možno jednou za čas si popřát tak vzácného požitku. Jak se podivili, když Mirjam vylila ten drahocenný balzám na nohy nazaretského učitele!

V srdcích hostů začala hlodat závist. Tedy jen pro mladého tesaře z Nazareta zmařila tato žena tak vzácnou mast? Což nebylo nikoho důstojnějšího nad něho? Nebylo zde dosti mužů, bohatých moudrostí i věkem, kteří si mnohem více zasloužili takové pocty?

Také hostitel Šimon se zabýval myšlenkami: »Není prorokem ani vyslancem Božím, když se nechává poma-

zat od veřejné hřišnice. Jak může dopustit, aby se ho jen dotkla?»

Pojednou ho z těch myšlenek vyrušil Ježíš. Obrátil se k němu laskavě a děl: »Šimone, mám ti něco povědět!« Překvapený Šimon pravil: »Mistře, pověz!«

A Ježíš klidně vypravoval: »Jakýsi věřitel měl dva dlužníky; jeden byl mu dlužen 500 denárů a druhý padesát. Poněvadž neměli, čím by zaplatili, odpustil oběma. Který z nich ho miluje více?»

Nechápaje, poslouchal Šimon se svými hosty to prostě vyprávění. Na otázku Ježíšovu odpověděl rychle a jistě: »Myslím, že ten, kterému více odpustil.«

Ježíš přisvědčil: »Dobře jsi usoudil.« A obrátiv se k ženě, řekl Šimonovi: »Vidíš tuto ženu? Vešel jsem do domu tvého; vody na nohy mé jsi nepodal, tato však slzami smočila mé nohy a utřela je vlasy svými. Políbení jsi mi nedal, tato však, jak vešla, nepřestala líbatí mé nohy. Olejem nepomazal jsi hlavy mé, tato však mastí pomazala nohy mé. Proto pravím tobě: Odpouštějí se jí hříchy mnohé, neboť milovala mnoho. Komu pak méně se odpouští, méně miluje.« A obrátiv se k Mirjam, pronesl slavně a důrazně: »Odpouštějí se tobě hříchy!«

Šimon i hosté byli tak ohromeni důrazem posledních slov Ježíšových, že na delší chvíli utichl rozhovor při tabuli. V jejich srdcích však tanula otázka: »Kdo jest tento, jenž i hříchy odpouští?»

A ještě jednou zazněl tichem nesmírně dobrotivý hlas divotvůrce, když pravil k Mirjam: »Víra tvá tě spasila; jdi v pokoji!²«

*

Bohatý Lazarův dvorec byl slavnostně vyzdoben. Od

brány až k obydlí vroubily cestu nádherné květiny. Sloupy v předsíni byly ověnceny a jejich krásně tesané hlavice byly spojeny ladnými věnci. V oknech s okenicemi široce rozevřenými stály egyptské urny, plné vonných květů, a uměle vázané květinové věnce visely jako malé baldachýny nad klenutými okenními oblouky. Všude na cestách a v zahradě byli ještě dělníci v pilné práci, aby všechno bylo co nejdříve v pořádku. Na tvářích všech dělníků bylo vidět radost. Starý správce je nemusel k práci povzbuzovat. Amri, jehož stará věrná tvář jen zářila radostí, uznával to sice také, ale jak by mohl dnes mlčky přihlížeti k práci svých podřízených?

Mladá velitelka Marta procházela komnatami obytné budovy. Její živost pudila ji z místnosti do místnosti. Opět a opět se dívala, nelze-li ještě něco poopravit, přikrášlit. Dvěma pokojům věnovala nejněžnější péči. Jeden z nich byl v prvním poschodí vedle její vlastní komnaty. Tam za šťastných dětských let bydlívala její sestra Mirjam. Z této síně byla nádherná vyhlídka do zahrad, které obklopovaly dvorec. Bylo vidět až k jordánskému údolí a dál na malebné pahorky judské pouště; v širé dáli za Mrtvým mořem ohraničovaly obzor mlhavé modré vrchy pohorí Moabského.

Marta dala v pokoji své sestry zaříditi vše tak, jak to mívala kdysi. Kamkoli jen oko pohlédlo, všude vidělo stopy vynalézavé lásky.

Odtud spěchala Marta naproti, kde byly pokoje bratrov. Jejich okna byla obrácena k svatému městu, jehož nebylo však odsud viděti pro výšinu Olivovou. Zláště vábila Martu přívětivá světnička, sousedící s pokoji jejího bratra. Zastavila se ve dveřích a pátrala dnes snad již po desáté pohledem v každém koutě útulného pokoje. Bylo

zde vše velmi prosté, ale vábivé. Množství květin, jimiž byl pokoj ozdoben, a nádhera jejich barev dojímal srdce a plnila radostí.

S povzdechem zavřela Marta světnici a pravila sama k sobě: »Jak ráda bych drahému hosti nabídla nejlepší komnatu v domě! On však miluje chudobu. Když nemohu jinak, ať mu aspoň květy vyjádří mou lásku a vděčnost.«

Právě prohlížela Marta slavnostně ozdobenou jídelnu; v tom přichvátal Amri skoro bez dechu. »Již jdou,« zvolal oznamuje příchod hostů. »Odpusť, půjdu si ještě umýti ruce a slavnostně se obléci.« Spěšně to ze sebe vypravil a již odběhl. Marta jen ještě zaslechla, jak cestou jásá: »Ó, šťastný den! Mirjam se vrací do otcovského domu a divotvůrce bude zase u nás!«

Slova starého věrného sluhy znovu probudila v srdci mladé paní blahé pocity, utlumené poněkud zaměstnáním posledních chvil. Martě zazářily oči; padla na kolena a zvolala v překypující radosti: »Věčný Otče, díky, tisíceré díky tobě za štěstí této hodiny! Nikdy nezapomenu na tvé milosrdenství!«

Byl to radostný den pro Betanii a pro všechny, kdo tam vpravdě sloužili Pánu. Vracela se domů ztracená dcera, která před nedávnem našla duševní mír. A ten, jenž jí jej vrátil, mocný, tajemný muž z Nazareta, chtěl sám svou přítomností oslaviti návrat kajícnice.

Po výjevu v jídelně Šimonově přinesl Ježíš šťastné sestře radostnou zprávu, jak hrdinně Mirjam činí pokání. Po krátké, radostné návštěvě u Mirjam se vydala Marta na cestu, aby i Lazara potěšila a připravila v otcovském domě všechno pro ztracenou a opět nalezenou sestru.

Lazar se ihned vypravil do Galileje. Chtěl poděkovat šlechetnému příteli za všechno, co učinil na Mirjam, a do-

vésti ji domů. Umínil si, že co nejdříve zahladí stopy Mirjamina pobytu na pobřeží Galilejského moře a přeruší vše, co ji poutá k té krajině; dědičný statek sestrin v Magdale chtěl prodat.

Ježíš přišel do Betanie s Lazarem a s několika učedníky. Za nimi přišla Mirjam s matkou Ježíšovou a s některými zbožnými ženami. Její sličná tvář zářila nevýslovným štěstím. Pro všechny sourozence nastala nyní doba plná blaženosti. Nemocní a chudí v celém okolí brzo poznali, že Mirjam, kdysi hrdá dcera vznešené rodiny, jest již doma. Kála se za své hříchy, ale byla i andělem milosrdenství těm, nad které se kdysi cítila nesmírně povznesena. O Mirjam se nyní mluvívало vždy s velkou láskou a vděčností. Ale kajícníci zůstalo něco, co jí vždy připomínalo minulost. Nazývali ji Magdalenou a za nedlouho ji tak jmenovali i její přátelé, takže si konečně i sama to jméno zamilovala.

Přátelství mezi Ježíšem z Nazareta a Lazarem z Betanie se časem stalo ještě vroucnější. Když prodléval mocný učitel poblíž svatého města, nejraději pobýval u Lazara. Meškali pak pod jeho střechou, mívely sourozencům hodiny jako okamžiky. Mluvil-li Ježíš o božské lásce a božském smilování, domnívali se, že jsou na prahu ráje. Zdávalo se jim, jako by Ježíš sám byl tím dobrotivým Bohem, o němž hovořil, a že jeho tělo musí násilím tlumiti paprsky božské velebnosti, která si všechny podmaňovala. Kdo jen je tento mocný, svatý, tajemný muž? V jejich duších se budila mocná předtucha. Až k nim proniklo to, co pravil Ježíš kdysi o sobě svým učedníkům. Bylo to slovo tak hluboké, tak vznešené, že slabý lidský duch před ním plaše ustupoval a lidské rty ani šeptem se neodvažovaly je pronést. Byl Ježíš z Nazareta Syn Boží?

*

Opět prodléval divotvůrce v Galilei. Byl večer. Na pahorku mezi Betsaidou a Magdalou učil Ježíš po celý den zástupy a uzdravoval nemocné. Teď se lidé rozešli, aby před soumrakem byl každý doma. Na jezeře lehce rozčeřeném veslovali lodníci k domovu. Pastýři sháněli stáda do údolí, vinaři opouštěli svou práci a s veselými písněmi na rtech se ubírali k domovu; vše dýchalo večerním klidem. Také Ježíš a jeho učedníci šli do blízké Betsaidy, aby tam přenocovali.

V témž okamžiku opustil městečko, kam spěli, jezdec a klusal naproti malému houfci. Z počátku si ho nikdo nevšímal, až najednou Šimon zvolal: »Mistře, pohleď, Amri sem přijíždí, dobrý Amri, Lazarův správce! Co asi ho sem vede?«

Také ostatní poznali jezdce a Ježíš řekl: »Je to Amri, má mi něco vyřídit.«

Za několik okamžiků dorazil jezdec k poutníkům. Byl to skutečně Amri. Seskočil se sedla a přistoupil k Ježíši. Pozdraviv uctivě Lazarova vzácného přítele, pravil: »Panne, sestry mého pána posílají mě k tobě. Přináším ti z Betanie truchlivou zvěst. Ten, kterého miluješ, jest nemocen.« Když to Ježíš uslyšel, pravil konejšivě k Amrimu a k učedníkům, tou zprávou velmi zarmouceným. »Nemoc ta není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby Syn člověka byl oslaven skrze ni.«

Tváře učedníků se rozjasnily. I Amri se velmi potěšil, neboť miloval svého pána. Ovinuv si uzdu koně kolem ruky, provázel pěšky Ježíše s jeho druhy do blízkého městečka. Cestou trpělivě odpovídal na četné dotazy učedníků, neboť jim Lazar nebyl lhostejný. Této noci byl s nimi na noclehu a časně zrána se vrátil na koni domů.

Uplynuly dva dni a byl opět večer. Cestou na nocleh

se Ježíš pojednou obrátil k svým učedníkům a pravil: »Bratří, pojďme opět do Jerusalema.« Toto rozhodnutí milovaného Mistra učedníky velmi polekalo, neboť v Jerusalemě měl Ježíš mnoho nepřátel. Proto jej chtěli odvrátit od toho úmyslu a řekli: »Mistře, nedávno tě tam chtěli Židé kamenovati, a zase tam jdeš?«

Ale Ježíš odpověděl: »Náš přítel Lazar spí, ale jdu, abych ho ze sna probudil.« Někteří z učedníků se tomu usmáli a jeden z nich pravil: »Pane, spí-li, probudí se zase. Vždyť než dojdeme do Betanie, uplyne několik dní.« A jiní si pochvalovali: »Dobře, že spí, bude zase brzo zdrav!«

Ježíš zavrtěl hlavou a pravil: »Nerozuměli jste, co jsem mínil. Lazar zemřel a raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste věřili. Pojďme však k němu!«

Tato neočekávaná truchlivá zvěst ohromila a zarmoutila učedníky. Po chvíli se Šimon obrátil k Ježíšovi a tážal se: »Pane, odkud víš, že náš přítel umřel? Vždyť od té chvíle, co nás Amri opustil, nepřišel k tobě nikdo z Betanie.«

Divotvůrce zvolniv kroky a pohlédnuv Petrovi hluboko do očí pravil: »Ó Šimone, ještě nemáš víry? Viděl jsem ho umírat, proto vím, že zemřel.«

Šimon ucouvl; byl všecek zmaten Mistrovým pohledem, který tak hluboko vnikal do jeho duše. Se sklopenou hlavou šel za svými druhy. Přiblíživ se k nim, slyšel, jak Tomáš právě řekl: »Pojďme tedy i my, ať umřeme s ním!« I poznal, že jeho druhové hovoří o nebezpečí, kterému jejich Mistr a Pán se asi vydával, jda do Jerusalema.

Za dva dni po této rozmluvě přišel Ježíš s učedníky k Jerusalemu. Nevešli však do svatého města, nýbrž prošli údolím Josafatským, aby došli co nejdříve cíle své cesty.

Putovali spěšně, neboť Ježíš velmi chvátal k svému zemřelému příteli. Betfage byla již za nimi a cesta se skláněla do údolí. Vté spatřili, že jim přichází vstříc žena ve smutečním rouše. Učedníci ji poznali zdaleka po rychlé chůzi. Byla to sestra zemřelého Marta. Přiblíživši se, padla Ježíši k nohám, vztáhla k němu ruce a zaslzenýma očima patřila na divotvůrce. V jejím pohledu bylo tolik bolesti a zároveň tolik důvěry, že tím byl Ježíš velmi dojat. Vzlykajíc pravila: »Pane, kdybys býval tu byl, bratr můj nebyl by zemřel. Však i nyní vím, že začkoli požádáš Boha, dá tobě.«

Na tento stesk plný důvěry Ježíš odpověděl: »Vstane zase bratr tvůj.«

Marta v slzách ještě, ale potěšena příchodem Ježíšovým, pravila: »Vím, že vstane při vzkříšení v den poslední.«

Při těchto slovech si Marta utírala zaslzené oči; ale uslyševši potom hlas Mistrův, pohlédla k němu překvapeně. Pocítila opět vliv tajemné, nadzemské moci, před kterou se vždy v přítomnosti Ježíšově zachvívala. Slavnostně a mocně, jak jen Bůh může mluvit, pravil Ježíš: »Já jsem vzkříšení a život! Kdo věří ve mne, byť i umřel, živ bude, a žádný, kdo žije a ve mne věří, neumře na věky. Věříš-li tomu?«

Marta klesla po druhé k nohám Ježíšovým a zvolala s nejhlubším přesvědčením: »Ano, Pane, já jsem uvěřila, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého, který jsi přišel na tento svět.«

Stalo se. Marta složila vyznání, které jí dřímalo v duši od chvíle, kdy Ježíše spatřila po prvé. Teď byla jeho; spojila se s ním. On byl pánem, ona jeho služebnicí; on byl Bohem, ona jeho dítětem. Duši Martinu zaplavilo štěstí, jakého nepoznala ani v dobách největšího blaha. Jak slad-

kým bylo důvěřovati Pánu! Věčně, věčně jej chtěla milovat.

A znovu zaslechla hlas Ježíšův. Nyní však mluvil opět jako těšitel a věrný přítel: »Jdi, Marto, a zavolej svou sestru!«

Marta se vzchopila a chvátala zpět do Betanie. Ježíš s učedníky šel zvolna za ní. Před městečkem, poblíž místa, kde byl Lazarův rodinný hrob, si na chvílku odpočinuli v stínu stromů.

Brzo přišla Mirjam s Martou. Za nimi šel zástup lidí, kteří přišli z Jerusalema, aby sestry potěšili. Sotva Mirjam shlédla přítele bratrova a zachránce své duše, spěchala k němu, padla před ním na kolena a zvolala: »Pane, kdybys býval zde byl, bratr můj nebyl by umřel.«

Když ji Ježíš viděl před sebou v slzách a bolestí zdrcenou, zkormoutil se v duchu a laskavě se otázel: »Kde jste jej položili?«

Mirjam rychle povstala a vzlykajíc pravila: »Pane, pojd' a viz!« Ježíš kráčel za sestrami a též jemu kanuly slzy z očí. Židé vidouce, jak pláče, pravili k sobě vespolek: »Hle, jak jej miloval!« Jiní však, jeho nepřátelé, pravili výsměšně: »Což nemohl ten, jenž otevřel oči slepého od narození, učiniti, aby Lazar neumřel? Zdá se, že jeho moc není tak veliká, jak o ní mluví jeho přívrženci.«

Slyšel Ježíš tato slova? Snad je zaslechl, ale neřekl nic.

Sestry prošly s Ježíšem úzkou brankou a lid se tlačil za nimi. Byli nyní v malé tiché zahrádce, která byla s jedné strany živým plotem oddělena od zahrad při dvorci Lazarově. Ostatní tři strany byly ohrazeny zdí. Vysoké tmavé cypřiše kynuly vážně příchozím. Trávník byl pošlapán od mnoha návštěvníků posledních dní. Na straně, vystupující na příkrý vrch, bylo vytesáno do skály ně-

kolik hrobů. Lazarův hrob se od nich lišil kamennou deskou, již byl uzavřen, a množstvím zvadlých květin.

Ježíš s Mirjam a s Martou se zastavil před hrobem. Učedníci stáli kolem něho. Zbývající část zahrady byla vyplněna houfci lidu. Ježíš se obrátil a pravil: »Odstraňte kámen!«

Ihned přistoupilo několik učedníků. Ale Marta pravila: »Pane, již zapáchá, neboť čtyři dni je v hrobě.« Učedníci nerozhodně ucouvli.

Tu pravil Ježíš Martě: »Neřekl jsem ti, že budeš-li věřit, uzříš slávu Boží?«

Nyní začala Marta tušit, že se stane něco velikého. Umlkla a chvějíc se klesla na kolena; její sestra klečela vedle ní. Učedníci odstranili kámen. Chvěli se přitom rozčilením a očekáváním. Lid vůkol stál bez hlesu. Vždyť tu rozkazoval divotvůrce.

Kdo stáli poblíž, mohli vidět v přítmi hrobky mrtvolu zesnulého, zahalenou v bílá roucha. Mrtvolný zápach ihned otrávil vzduch.

Ježíš pak pozdvihl oči vzhůru a řekl:

»Otče, děkuji ti, že jsi mě vyslyšel. Já jsem věděl, že mě vždycky slyšíš, avšak pro zástup, který kolem stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že ty jsi mě poslal.« To pověděl, zvolal hlasem velikým: »Lazare, pojď ven!«

Tato slova pronikla všemi srdci. Hrůza projela davem. S hlavou nakloněnou vpřed, se zatajeným dechem zíral každý ztrnule do temné hrobky.

Sotva však dozněl hlas divotvůrce, stál zesnulý živ ve dveřích svého temného, chladného příbytku. Jeho postava se lehce chvěla. Chtěl jíti vstříc svému příteli, jenž jej vyrval hrobu, ale nemohl pro roucha, kterými byl zahalen.

Účinek jeho zjevu byl přemocný. Zvědavci vykřikli hrůzou a zakryli si tváře rukama; chtěli utéci, leč pro úzký prostor nemohli. Učedníci hlasitě jásalí při novém triumfu svého Mistra nad smrtí a radovali se, že laskavý dobrodinec opět ožil. Marta a Mirjam vztáhly ruce ke vzkříšenému bratrovi a volaly, zájímající se štěstím: »Lazare, ó Lazare, ty žiješ?«

Jen Ježíš zůstal kliden. Nedbaje rozruchu kolem sebe, poručil učedníkům: »Rozvažte ho a nechte ho, ať odejde⁸.«

Učedníci přichvátali zářící radostí a třesoucími se prsty rozvazovali plátna, kterými byly svázány ruce a nohy vzkříšeného přítele. Potom v radostném opojení tisícerymi polibky pokrývali jeho ruce.

Nyní se mohl Lazar pohybovati volně; dlouhé, splývající úmrtní roucho mu již nepřekáželo v pohybu. Pokročil poněkud vpřed a klesl Ježíši do otevřeného náručí.

»Můj příteli, můj Bože!« Více nemohl v tom okamžiku ze sebe vypravit. Ale Ježíš mu rozuměl. Spočívali si v objetí.

Když se pustili, cítil Lazar, že jeho ruce někdo objímá: tiskly se na ně měkké teplé rty a kanuly na ně slzy radosti. Marta a Mirjam měly opět svého milovaného bratra, jehož před čtyřmi dny v nevýslovném smutku doprovázely ke hrobu. Jejich láska k divotvůrci, který se jim nyní zjevil jako Syn Boží, přinesla nádherné ovoce. V této chvíli uvěřily v Ježíše s mnoha jinými, kteří byli svědky toho divu.

Když pak Ježíš s Lazarem ruku v ruce kráčeli zvolna domů a Lazar s blaženým úsměvem patřil do očí svého božského přítele, řekl mu Ježíš: »Pamatuješ se, Lazare, na slova, která jsem ti kdysi řekl: Vráti se ti víc nežli dá-

váš; a jindy: Dostane se ti lásky, veliké lásky, a moc bude sloužiti lásce?»

»Ano, Pane,« odvětil Lazar překonán Ježíšovou dobrotou. »Nezapomněl jsem na tvá slova. Nyní však jim rozumím, vždyť ty sám jsi ten Bůh lásky.«

Jeho závěť.

Bylo to v Betanii v domě Lazarově. V jedné z přízemních komnat seděl jinoch a smutně hleděl otevřeným oknem. Toužebným pohledem utkvíval na hoře Olivové; toužil snad po svatém městě, které se skrývalo za horou? Povzdechl si; bylť v pohodlném pokoji právě tak zajatcem jako ptáče, které švitoříc v kleci nad ním, prosilo o svobodu.

Jen láska a přátelství učinily jinocha zajatcem. Malé zranění na noze, které chladil v mělké nádobě s vodou, jistě by ho nebylo zdrželo, aby šel s Mistrem do Jerusalema. Ale Lazar a víc ještě jeho sestry přinutily ho konečně, aby u nich zůstal. Včera večer, když se vracel s Ježíšem a s jeho průvodci ze svatého města, vrazil si potmě do nohy trn; a teď nesměl jíti s milovaným Mistrem, v jehož blízkosti byl tak šťasten!

Tiše zaklevalo. Do světnice vešel Lazar. S úsměvem pozdravil zarmouceného učedníka a pravil vesele: »Nuže, milý Jene, smířil ses již se svým osudem? Přicházím, abych ti pomohl zaplašovat smutné myšlenky, a chtěl bych též míti prospěch z tvé přítomnosti.«

»Drahý Lazare, k čemu by ti mohla být má přítomnost?« otázal se mladík skromně. »Ovšem, je mi smutno; a jak by ne? Kdybys byl tři léta chodil s dobrým Mistrem a zakusil tak jeho lásky jako já, jistě by ti hodiny bez Pána byly tak trapnými jako mně. Ale tvá přítomnost mě potěší a již nebudu naříkat.«

»Chápu tvou bolest,« odvětil Lazar vážně. »Skoro bych ti záviděl, že můžeš prodlévat u Pána. I já po něm toužím z celé duše a jen na jeho výslovné přání zde zůstávám, ačkoli bych tak rád šel za ním. Což neučinil na mně velké věci? Je mi přítelem a vyrval mě smrti. Nemohu ani říci, jak velice Ježíše miluji.«

Blažený úsměv přelétl přes obličej jinochův, zářící nevinností a mužnou krásou. Potom však Jan opět zvážněl a řekl:

»Kéž by všichni Pána milovali tak vřele jako ty a já! Ale Ježíš má tolik mocných nepřátel!«

»Snad chceš říci, že měl nepřátele,« odtušil Lazar. »Což ho včera nevelebil veškeren lid? Jeho vjezd do svatého města byl pravým triumfem. Jak tu lze mluvit o nepřátelích? Vždyť tvoji přátelé byli večer tak nadšeni, s jakou láskou byl Pán přijat a veden do chrámu. Ó, že jsem musil sedět doma jako zajatec, ač bych byl tak rád přispěl k oslavě našeho velkého přítele!«

Svit radosti přelétl tváří učedníkovou, když pravil žertem: »Vidím, že jsme zajatci oba dva. Ale já budu zítra na svobodě, tvoje zajetí však potrvá při nejmenším tak dlouho, až Pán zase půjde do Galileje.«

»Nevím,« pravil opět Lazar, »proč Pán chce, abych žil v skrytosti. Má přítomnost v Jerusalemě by jistě velice přispěla k jeho slávě. Byl jsem mrtev, a slovo Mistrovo navrátilo mi opět duši do těla, které se již rozpadávalo. Od časů Elizeových nevykonal nikdo nic podobného.«

»Jen z lásky ti Pán poručil, abys zůstal v ústraní. Ani netušíš, k jak velké nenávisti dalo podnět tvé vzkříšení. Nepřátelé Mistrovi jsou na číhané. Měls, Lazare, znovu zemřít, aby se co nejdříve zapomnělo na zázrak, který se stal na tobě. Sláva Páně by ti mohla býti ke zkáze. Pro-

to se chraň! Kdybys byl viděl zuřivost nepřátel Mistrových při včerejším nadšení lidu, jistě bys neřekl: »Ježíš nemá nepřátel.« A právě proto, že vím, jak nepřátelé Mistrovi jsou roztrpčeni, jest mi dnešní zajetí tak těžké.«

Ale úzkostlivé starosti učedníkovy jen málo působily na Lazara. Znal sice nenávist farizeů a pyšných zákoníků, ale jak by tito bídníci mohli uškodit Mesiáši, divotvůrci, Synu Božímu? On je může jediným pokynem rozdrtit.

Lazar, chtěje učedníka přivést na jiné myšlenky, prosil: »Jene, vypravuj mi něco ze života našeho dobrého Mistra! Slýchal jsi tak často jeho učení, provázel jsi Pána na všech jeho cestách, buď tedy nyní místo něho mým učitelem.«

Lazar si přisunul židli a posadil se proti Janovi. Jan chvíli přemýšlel a právě chtěl začít vypravovat, vtě však udiveně vzhlédl. Ucítil chladný proud vzduchu; dveře se potichu otevřely a v komnatě stál Jidáš Iškariotský, jeden z učedníků Ježíšových. Jeho přítomnost působila sice na Jana vždycky nelibě, teď však, když zpozoroval, jak Jidáš slídí pohledem po něm a po Lazarovi, pocítil téměř odpor. Ale přemohl se a zvolal udiveně: »Tys, Jidáši, zde?«

Překvapeně obrátil Lazar hlavu ke dveřím. Neměl tušení, že Jidáš je přítomen.

Vetřelec přistoupil. S přepjatou oddaností se poklonil domácímu pánu a pravil:

»Odpust', pane, že jsem vás vyrušil v rozmluvě a bez pozvání vnikl až sem. Ale domníval jsem se, že je tu Janovi smutno; rád bych mu ukrátil chvíli.«

Ani Lazar nebyl potěšen přítomností Jidášovou. Proto pravil chladněji, než mívával ve zvyku: »Tvá starost o Jana je sice chvalitebná, ale zbytečná. Nezanedbávám své hosty, a přátele teprv ne!«

A Jan připojil s jemnou výčitkou: »Pro mne jsi tedy opustil Mistra? Ale, Jidáš, tos neměl dělat. Nyní, kdy jest tolik záští a rozhořčení proti Pánu, aspoň my ho nemáme opouštět.«

Tato přátelská výčitka Jidáše velmi urazila. Pravil trpce: »To jest tedy dík za mou lásku? Ty mě zkrátka odmítáš?«

»Tvou lásku neodmítám,« řekl Jan pokorně. »Sluší se však, aby služebník byl u svého pána, učedník u svého mistra. Jak rád bych byl teď u něho! Čím více přátel bude míti kolem sebe, tím méně se musí obávat nepřátel.«

»Nejsem služebníkem tesaře z Nazareta,« řekl Jidáš tvrdě. Pak dodal klidněji: »Co vy si vymýšlíte o nepřátelích Ježíšových, to vše je zbytečná starost. Chápu ovšem, že je zákoníkům a farizeům často obtížný svými řečmi. I já jsem někdy syt jeho stálého napomínání a marných slibů. Abych řekl pravdu: také dnes jsem odešel hlavně proto, abych nemusil stále poslouchat jeho kárné řeči.«

»Ale, Jidáš,« zvolal Jan bolestně. »Dobrý Mistr si nezasluhuje takového úsudku. Nebudu se však hádat. Odpuť mi, že jsem tě rozhněval. Jenom z hněvu můžeš tak mluvit.«

Lazar povstal. Bylo mu nejvýš trapné, že musil býti svědkem sporu dvou učedníků. Jak málo miloval Jidáš velikého svatého muže, pro něhož by byl Lazar sám okamžitě obětoval život! Ne nadarmo měl tedy jakousi nechuť k Jidáš, Iškariotskému. Ale spor je nutno ukončit. Lazar přisunul židli a pravil k Jidášovi:

»Pojď, posad se, Jidáš. Dnes jsi již dvakrát změřil cestu do Jerusalema, jistě tedy rád usedneš. Právě mi chtěl Jan vypravovat něco ze života a učení Mistra. Když jsi zde, půjde mu to ještě lépe. Dva si více vzpomenou.«

Jidáš usedl. Zdálo se, že lituje své prudkosti. Snažil se též, aby se tvářil laskavě, a pravil náramně důležitě:

»Rád splním tvé přání, pane. Kdyby Jan něco zapomněl — vždyť je tak mlád — připomenu mu to. Zkusili jsme u Ježíše mnoho a viděli, o čem druzí nemají ani potuchy!« Ta slova se Lazara nemile dotkla a Jan zesmutněl ještě více. Konečně Jan začal: »Budu ti, Lazare, vyprávět o příhodě, která se stala v Kafarnaum. Stalo se to asi před rokem. Jednoho dne vykonal Pán veliký zázrak. Přes 5000 lidí nasýtil pěti chleby a dvěma rybičkami; a kousků zůstalo víc, než bylo chlebů předtím. Naplnili jsme jimi dvanácte košů. Druhého dne se lid opět sešel u Pána. Lákal jej asi zázračný pokrm, snad očekával, že se bude zázrak opakovat. Mistr však prohlédá srdce. Pokáral zástupy, neboť, ač viděli zázrak, měli víru nepatrnou. Poté šel se zástupem do synagogy v Kafarnaum, kde hlásal podivuhodné učení, plné velkých tajemství.«

Zde přerušil Jidáš Iškariotský vypravování a pravil k Lazarovi: »Již vím, o čem Jan mluví. To byl tehdy pro Mistra nešťastný den. Svým nerozumem se tenkrát připravil o mnoho přátel. Ale učil tehdy hrozným věcem. Já jsem to sice nebral doslovně, neboť bych se byl musil od něho také odvrátit. Ale rozumný člověk se nedá zaleknout podobnými slovy. Nechal jsem ho mluvit, protože mi všechno připadalo jako hrozná pohádka.«

»Ale, Jidáší!« zvolal Jan s hrůzou, »co to mluvíš?« — Pak pravil pokojně, ač s bolestným přízvukem:

»Bratře, slyšels jen slova Mistrova a nerozuměls jim. Ani já jsem nemohl pochopit jejich smysl. Nyní očekávám, jak Pán svůj slib vyplní. To však vím a poznávám s naprostou jistotou, že v zaslíbení, které nám Pán tehdy dal, jest více lásky, než lidský duch může pochopiti.«

»Drahý Jene,« zvolal Lazar živě, »vypravuj mi o tom tajemném zaslíbení. Řekni mi, čemu Pán tehdy učil, a uvěřím i já. Věřím v lásku Ježíšovu, která všechno překonává, neboť jsem ji zakusil na sobě samém.«

Jidáš se mrzutě na židli natáhl; cítil se pokořen a zdálo se, že se již nemíní účastnit další rozmluvy.

Jan ztlumil hlas, jako by se obával, aby ho Jidáš zase nepřerušil nelaskavými poznámkami. Pravil:

»Vzpomínajíce na zázračný chléb, jehož se dostalo zastupům předešlého dne, pravili někteří z lidu k Mistrovi: »Otcové naši jedli manu na poušti, jakož jest psáno: Chléb s nebe dal jim k jídlu.« Tedy řekl jim Ježíš: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nikoli Mojžíš dal vám chléb s nebe, nýbrž Otec můj vám dává pravý chléb s nebe. Neboť chléb Boží jest ten, který sestupuje s nebe a dává život světu.« I řekli mu Židé: »Pane, povždy nám dávej ten chléb!« — A Ježíš řekl jim: »Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízniti nikdy. Avšak řekl jsem vám, že jste mě i viděli, ale nevěříte. Všecko, co mi dává Otec, přijde ke mně a toho, kdo ke mně přijde, nevyvrhnu ven, neboť jsem sestoupil s nebe, nikoli abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal.«

»Ježíš pak učil ještě více o svém Otci. I reptali Židé na něho, že řekl: »Já jsem chléb, který s nebe sestoupil.« Pán však se nedal mýlit jejich odporem. Přisáhl dokonce a pravil: »Vpravdě, vpravdě pravím vám, kdo věří ve mne, má život věčný. Já jsem chléb života. Otcové vaši jedli na poušti manu, a zemřeli. To jest chléb s nebe sestupující, aby, jí-li kdo z něho, nezemřel. Já jsem chléb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky.«

»A potom, drahý Lazare, pronesl Pán slova, která tehdy způsobila tak velkou nevoli a pro něž ho mnozí opustili. Pravil totiž: »A chléb, který já dám, tělo mé jest, které dám za život světa.« A Pán znovu přísáhl, pokračuje ve své řeči: »Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední, neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm¹.«

Jan se zamlčel. Chvíli bylo v komnatě ticho. Lazar seděl bez pohnutí, hluboce zamyšlen. Jidáš ho pozoroval slídivým pohledem; na úzkých rtech mu pohrával úsměv sotva znatelný. Jan měl oči zavřeny. Ještě jedenkrát prožíval ve vzpomínkách tajemné chvíle toho dne.

Z těch myšlenek jej vyrušil hostitel:

»Víš, příteli, co jsem pocítil při tvém vyprávění? Ovšem ani já, ať přemýšlím jakkoli, nemohu pochopit, jak nám dá Pán své tělo a svou krev za pokrm a za nápoj. Ale jedno vím jistě, jako že Bůh je nad námi: Ježíš Nazaretský je Syn Boží. O tom nemůže být pochybnosti, neboť jeho slova jsou jasná jako svit sluneční. A komu by nestačila slova, toho musejí přesvědčit skutky. Kdybych byl dříve slyšel tato jeho slova, byl bych již dávno věřil v jeho božství. Tušil jsem sice, že Pán jest bytost nadpřirozená, ale oči se mi otevřely, až mě vzkřísil z mrtvých. Není to božské? Ač nechápu slov o jeho těle a krvi, které nám chce dáti za pokrm, myslím, že se v nich tají nepochopitelná velikost jeho lásky. Neboť jen božská láska ho nutí, aby se lidem vydal tak bez výhrady.«

Jan přikývl. Lazar tlumočil i jeho vlastní myšlenky a city.

Jidáš zatím povstal a opustil tiše komnatu. Ve dveřích se ještě obrátil a pravil: »Jene, nevíš, kde bude letos Mistr slaviti paschu?«

Učedník zavrtěl hlavou: »Nevím, Jidášu. Pán o tom dosud nemluvil; aspoň jsem o tom nic neslyšel.«

Mlčky, ukloniv se jen hostiteli, zavřel Jidáš opět za sebou dveře. Když ho Lazar později hledal, aby ho pozval k obědu, slyšel, že učedník opustil dům a spěchal k Jerusalemu.

Uplynuly tři dni. Jan nebyl již zajatcem. Toliko jeden den strávil v zátíší v Betanii; druhého dne zrána byl horlivý učedník zas v průvodu milovaného Mistra na cestě do svatého města. Včera se však stalo něco neobyčejného: Ježíš opět meškal se svými učedníky v milém útulku v Betanii, ale stranil se jich i Lazara. Na jeho přání nechali ho nerušeně o samotě. Dlel na modlitbách. V jeho celé bytosti bylo tolik hluboké vážnosti, slavnostního klidu a důstojnosti, že každý žasl. Ani k společnému stolu Ježíš nepřišel, a když mu přinesli pokrm, nepřijal nic. Co se asi dělo v jeho duši?

Když se posledně vracel z Jerusalema a vystoupil na horu Olivovou, spočinul dlouhým bolestným pohledem na svatém městě, které před ním leželo v záři zapadajícího slunce. A když se jeho učedníci hlasitě podívovali nádherným budovám chrámovým a okolním palácům, pravil smutně: »Vpravdě pravím vám, přijdou dnové, v kterých z toho, co vidíte, nezůstane kámen na kameni, který by nebyl rozbořen².« A předpovídal hrůzy při zkáze Jerusalema a na konci světa.

Uplynul den, který Ježíš strávil v samotě, i následující noc. Čtrnáctého dne měsíce nisanu přišel opět mezi své učedníky. Z jejich radostných tváří při shledání poznal,

jak jim bylo včera po něm smutno. Ale ani dnes mezi nimi dlouho nepobyl. Zavolal k sobě rybáře z Betsaidy Šimona, jehož nazval Petrem, i Jana, a pravil k nim: »Jděte a připravte nám beránka, abychom jedli.«

Oba jako jedněmi ústy se tázali: »Pane, kde chceš, abychom připravili?« Tu se Ježíš ohlédl a viděl, že Jidáš stojí za ním. Potom pravil: »Hle, jak vejdete do města, potká vás jeden člověk, džbán vody nesa. Jděte za ním do domu, do kterého vejde, a rcete hospodáři domu: Mistr praví tobě: Čas můj jest blízko. Kde jest pokojík, v kterém bych jedl beránka s učedníky svými? A on vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené; tam připravte⁸.«

»Učiníme, Pane, jak pravíš,« odpověděl Petr; potom vyšli oba učedníci. Venku však se Jan najednou zastavil a pravil: »Nemáme peněz na koupi beránka. Nevíme ani, kam jdeme, ani zaplatí-li hospodář za Mistra výlohy s večeří.«

Šimon řekl: »Opravdu, to mi nenapadlo. Vrať se k Mistrovi a přines od Jidáše několik denárů z almužen, které má u sebe. Počkám tu na tebe.«

Jan se vrátil, ale Pána již nenašel. Pravili mu, že se Ježíš opět uchýlil do své samoty. Přistoupil k Jidáši, jenž v okenním výklenku se mračně zíral ztrnule do dálky. Jan se ho zlehka dotkl; Jidáš se ulekaně obrátil. Jan mu pravil:

»Jidáši, máme s Šimonem koupit beránka velikonočního. Nemáme však peněz. Dej nám několik denárů.«

Jidáš se podíval na prosebníka zrakem plným nenávisti a pravil mu hrubě: »Po léta jsem já obstarával nákupy; když to Mistr nyní uložil jiným, ať jim dá i peníze. Jdi mi s očí!«

Jan ustoupil zaražen; nevěděl, co si má o tom myslit.

Pomalů kráčel ven, aby si postěžoval Šimonovi. U dveří potkal Lazara. On upozoroval jeho skleslost a tázal se udiveně: »Co se ti stalo, Jene? Způsobil snad Jidáš zase nějakou mrzutost?«

»Ach, Lazare,« pravil Jan váhavě, »mám s Šimonem koupit beránka velikonočního; ale Jidáš je dnes ve špatné náladě a nechce mi dát peníze. Víš, on opatruje almužny, které Pánu poskytují dobří lidé.«

Lazar se usmál a pravil: »Zde je snadná pomoc.« Sáhł za opasek, vyňal malý vyšíváný sáček a podal jej Janovi: »Vezmi si vše, co je v něm; to jistě stačí.«

Po krátkém rozmýšlení vzal Jan peníze a řekl: »Jsi přítel našeho Mistra, smím tedy asi přijmouti tvůj dar. Co však mi zbude, vrátím.«

»Jak chceš,« odvětil Lazar vlídně. »Ale ať pro mne neskrbíš na Ježíšovi ani na bratrích!«

Jan srdečně poděkoval a spěchal za Šimonem. A když se Šimon divil, kde byl tak dlouho, pověděl mu, proč se opozdil. Šimon odsuzoval prudce jednání Jidášovo a pravil: »Jidáš se mi od nějaké doby pranic nelíbí. Je tak uzavřený a nevlídný, jako by ani nebyl naším bratrem, nýbrž jedním z našich nepřátel. Domnívám se, že miluje více peníze, které mu Pán svěřil, nežli dobrého Mistra.« Jan neodpověděl; zatajil Petrovi i urážlivá slova, která pronesl Jidáš nedávno proti Mistrovi.

Oba apoštolové ušli mlčky značný kus cesty. Když se přiblížili k městu, otázal se Jan:

»Proč jen nás Pán poslal tak tajemně, abychom připravili velikonočního beránka? Vždyť ani nevíme, kam jdeme.«

Šimon odpověděl: »I mně jest to hádankou a domnívám se, že to Pán učinil z opatrnosti před nepřáteli. Pro-

to pomlčíme před každým o tom, co máme učinit. Pán bude s námi a povede nás.«

Zatím došli na stezku, jež vedla nalevo k vesnici Siloah. Jan se zastavil a pravil: »Půjdeme-li touto branou, sotva potkáme muže se džbánem, poněvadž tu není studny, ze které by čerpal.«

Šimon chvíli přemýšlel a pak řekl: »Pojďme tedy branou essenskou, přijdeme tak dříve do města, ač je ta cesta poněkud obtížnější.«

Kráčejíce mimo věž Siloah, potkali muže, který načerpal vody v prameni Rogelském. Tu zvolal Jan radostně: »Hleď, Šimone, tam přichází muž se džbánem, jak nám řekl Pán.«

»Opravdu,« odvětil Šimon, »pojďme za ním.«

Šli pomalu za mužem, který vešel do brány, obrátil se vlevo na horu Sion. Hned potom zmizel ve velkém dvoupatrovém domě, který náležel asi zámožnému člověku.

Apoštolové se zastavili a patřili udiveně jeden na druhého. »Zde?« tázal se Šimon zaraženě. »Domníval jsem se, že jdeme do domu některého přítele, ale tato část města je mi skoro neznámá. Byl jsem tu dosud málokdy. Kdo zde asi bydlí?«

Jan pravil důvěřivě: »Našli jsme muže se džbánem, jak řekl Pán; tedy jistě jsme našli i dům správný. Pojď, Šimone, zaklepeme.«

Šli k vratům a několikrát spustili klepadlo. Za chvíli se vrata otevřela. Stál před nimi starší statný muž a hleděl na ně udiveně. Zdálo se, jako by neznal žádného z nich, a ani apoštolové se nepamatovali, že by jej byli kde viděli. Byli proto v nemalých rozpacích, neboť se domnívali, že zaklepali na nepravé dveře. Hospodář se zdvořile tázal, čeho si přejí. Šimon odpověděl nejistě: »Pane, Mistr

nás posílá a vzkazuje ti: Čas můj jest blízko, u tebe budu jísti beránka. Kde jest pokojík, v kterém bych jedl beránka s učedníky svými?⁴»

Zdálo se, že neznámý muž z počátku žasl nad těmi slovy. Potom však mu přelétla po tváři radost. Začínal chápat. Vztáhl k učedníkům ruce a pravil přívětivě: »Buďte mi vítáni! Hospodin vás posílá. Pojdte a vizte!«

Když je vedl do hořejšího patra, šli za ním Jan se Šimonem jako ve snu. Oba se v duchu tázali udiveně: »Odkud ví o našem poslání a že jsme učedníci Ježíšovi?«

Došli nahoru. Hospodář otevřel jedny dveře a učedníci spatřili velké večeradlo krásně upravené. Ostýchavě vešli dovnitř. Právě proto, že vše se dělo tak prostě, zdálo se jim to skoro zázrakem. Pátravě se rozhlédli po síni. Opravdu, Pán je nemohl vésti lépe. Zde bylo upraveno vše tak dokonale, že již nebylo potřebí mnoha příprav.

»Pane,« pravil Šimon k hospodáři, »tato síň je krásná! Opravdu ji přenecháš pro tento večer Mistrovi a nám?«

»Ano! Dnes a kdykoli a jak dlouho chcete! Také vše, čeho potřebujete k přípravě na hostinu: mísy, talíře, poháry i krb. Poručím synovi, aby vám pomohl a dal vše, cokoli byste potřebovali.«

Šimon a Jan byli srdečně vděčni dobrotivému hospodáři. Co s Ježíšem chodili, dosud nikdy se jim velikonoční večere nepřipravovala tak snadno. Bez námahy byli do večera se vším hotovi.

Když se setmělo, přišel z Betanie Ježíš s učedníky.

Lazar chtěl milovaného přítele doprovodit až do města, ale Ježíš nedovolil. Šel tedy Lazar s Martou jen k bráně. Tam se s Mistrem rozloučili. Zdálo se, že tentokrát ho loučení zvláště dojíhá. Pravil:

»Dnes vám ještě jedenkrát děkuji za všechno, co jste

učinili mně a mým bratřím. Mám k vám ještě jednu prosbu, kterou mi musíte vyplnit: Do zítřejší deváté hodiny nechodte za mnou. Napřed musí býti beránek velikonoční zabit, pak i vy půjdete na slavnost.«

Mnoho bolu zaznívalo z Mistrova hlasu, když to pravil, a Lazar odpověděl:

»Pane, tvé přání jest nám rozkazem. Ale díky musím odmítnout. Vždyť jsme ti povinni tisíckrát více, než ti kdy můžeme odplatit. Buď s Bohem, Pane, přejeme radostnou paschu.« —

Ještě nikdy se učedníkům nezdála cesta z Betanie do města tak krátkou jako dnes. Mistr byl samá dobrota a láska. Stýskalo se jim po něm za jeho nepřítomnosti, nyní jim vše nahradil. Ale překvapilo je, že šli na Sion branou essenskou. Tudy je Pán ještě nikdy nevedl.

Vstoupili do domu. Jejich radost a překvapení vzrůstaly; síň byla slavnostně ozdobena. Byli velmi dojatí. Tato síň jim připadala jako svatyně svatých.

Vše bylo připraveno. Ježíš přistoupil k jedné z nádob, aby si umyl ruce; učedníci se rozestavili k ostatním nádobám. Po umývání přistoupil Ježíš podle obyčeje k stolu a naplnil pohár vínem. Potom vyslovil požehnání a dal učedníkům píti. Zavládlo slavnostní ticho.

Tu vstoupil hospodářův syn. Nesl pečeného beránka velikonočního a položil jej na stůl. Potom přinesl nekvašené chleby a mísu hořkého salátu.

Ježíš přistoupil ke stolu, vzal mísu se zelinami, něco z nich požil a podal učedníkům. Když pojedli, zpívali dva žalmy, chvalozpěvy a díkůčinění za vysvobození ze zajetí egyptského. Po chvalozpěvu si podávali pohár s nápojem míru. Teprve potom se společnost usadila kolem stolu.

Nastala malá přestávka. Učedníci čekali, že Pán a Mistr

rozdělí beránka velikonočního. Ale ještě se k tomu neměl. Laskavě se rozhlédl po všech, kteří s ním stolovali, a pravil dojat:

»S toužebností jsem žádal tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl; neboť pravím vám, že již nebudu ho jísti, dokavad se nenaplní v království Božím.« Ač z jeho slov vyznívalo tolik lásky, přece se při nich plnila srdce učedníků smutkem a úzkostí. Udiveně patřili všichni na Mistra. Janovi vstoupily slzy do očí. Což bylo možno, aby ztratil milovaného Mistra? A když nyní Pán vedle něho dělil beránka, ponořil se do bolestné myšlenky: Již naposled jím beránka velikonočního s Pánem; na rok bude již veta po štěstí, které jsem u něho našel!

Také ostatní učedníci přemýšleli o slovech Mistrových. Při hostině však někteří z nich brzo zapomněli na bolest a přemýšleli o tom, kdo z nich bude větším v království Páně, vždyť do nejbližších velikonoce by už měla být založena říše Mistrova, jak právě sám naznačil. Myšlenky projeví slovy a rozmluva při stole se počala točit okolo této otázky.

Učedníci si nevšimli, jakou bolest těmi řečmi působili srdci Mistrovu. Neviděli, jak jeho tvář zesmutněla. Jak často už jim řekl: »Kdo z vás jest největším, buď nepatrným!« Což nemohli pochopit tu myšlenku?

Po chvíli Ježíš povstal. Odložil svrchní roucho a vzav lněný šat, přepásal se. Oči všech ho udiveně sledovaly. Potom nalil vody do jedné z nádob a přistoupil k Šimonu Petrovi. S nesmírným údivem poznal učedník Mistrův úmysl: Ježíš mu chtěl umýti nohy.

»Pane,« zvolal všecek užaslý, »ty mi chceš mýti nohy?« Ježíš odpověděl a řekl jemu: »Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš potom.«

Petr odpověděl rozčileně hlasem, který mu bolesti a studem selhával: »Nebudeš mi mýti nohou na věky!«

Tu řekl Ježíš vážně a určitě: »Neumyji-li tebe, nebudeš mítí dílu se mnou.«

Tato vyhrůžka překonala odpor učedníkův. Spojení s Pánem si musil vykoupit za cenu pokoření Ježíšova. Teď připustil, aby mu Pán a Mistr umýval nohy. Ale zakryl si při tom tvář rukama, neboť nemohl snést pohledu na to. Ježíš, jehož tolikrát ujišťoval, že v něho věří jako v Syna Božího, klečel před ním jako otrok. A tuto službu prokázal Pán netoliko jemu, nýbrž všem bratřím.

Toto poučení zachvělo srdcem všech, kteří se ještě před chvilkou pokládali za větší než někteří z jejich bratří. Pojala je trpká lítost nad marnou ctižádostí. Jeden z nich však se v slzách usmíval, když mu Pán namáčel nohy. Byl to Jan. »Pane,« šeptal, »kdyby toho bylo mé srdce schopno, miloval bych tě ještě více než dosud — pro tvou pokoru.«

S nejrozličnějšími pocity patřili nyní učedníci, kterak Mistr opět obléká svrchní šat a znovu usedá mezi ně. Zraky všech utkvěly na něm. Ježíš pravil: »Víte-li, co jsem vám učinil? Vy mě nazýváte Mistrem a Pánem; a dobře pravíte; jsemť zajisté. Jestliže tedy já, Pán a Mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako jsem já učinil vám. Vpravdě, vpravdě pravím vám: není služebník větší nad pána svého, ani posel větší nad toho, který jej poslal. To-li víte, jste blahoslaveni, jestliže to budete činiti. Nepravím to o vás všech; já vím, které jsem si vyvolil, avšak aby se naplnilo Písmo: kdo jí se mnou chléb, pozdvihne proti mně patu svou.«

Jako oheň padala slova Mistrova do srdcí apoštolů a

zarděli se studem. Teď poznali, jak velice je Pán miloval. Často a často jim hlásal pokoru, ale jeho učení doznělo vždy zároveň s jeho slovy; nyní viděli pokoru na vlastní oči. A co viděli, to nemohlo již nikdy vymizet z jejich paměti. Jedno slovo však zasáhlo jejich srdce jako blesk: »Nepravím to o vás všech.« Což mohl některý z nich býti bez lásky? Mohl zvednout patu proti milovanému Mistru a zamýšleti proti němu něco zlého?

Ale Pán k nim mluvil ještě více. Dnešní večer se zdál podivně významný. Nesmělo jim ujít ani slovíčka. »Již nyní pravím to vám, prve než se stane, abyste, když se stane, uvěřili, že já to jsem.«

Stísněnost apoštolů se vzmáhala. Což je Mistr připravuje na neštěstí, na zlobu, která vyjde od nich a postihne jeho? Chce jim to naznačit již nyní, aby neztratili důvěru v něho, až přikvapí dnové smutku?

Pán však je poněkud potěšil řka: »Vpravdě, vpravdě pravím vám, kdo přijímá toho, koho pošlu, mne přijímá. Kdo však mne přijímá, přijímá toho, jenž mě poslal⁶.«

V hlase Mistrově bylo tolik bolu a lásky! Jeho slova byla jako loučení. Co asi ještě přinese tento večer? S velkou pozorností sledovali učedníci vše, co Ježíš mluvil a činil.

Viděli, jak podivně mu září tvář, jak jeho hrudť těžce oddychuje. Několik okamžiků setrval tak Pán pohroužen v sebe, jako by se soustřeďoval a připravoval na veliké dílo lásky. Výraz jeho tváře se rozjasnil. Pán se zdál větší, velebnější, než ho kdy viděli. Jen Šimon, Jakub a Jan ho již jednou spatřili v tom tajemném lesku, když je vzal s sebou na horu Tábor. Všichni však hleděli naň užasle a s největším napětím.

Ježíš vzal do rukou jeden z nekvašených chlebů, které

ležely před ním na stole, pozdvihl oči k nebi a modlil se. Pak rozlomil chléb a podával jej učedníkům. Přitom pravil s nevýslovnou láskou: »Vezměte a jezte. Toto jest tělo mé, které se za vás vydává. To číňte na mou památku⁷.«

Vznášeli se síní andělé? Do srdcí učedníků plynuly proudy lásky. Veliké slovo, které Pán právě pronesl, jistě pohnulo nebem i zemí. Svě tělo pod způsobou chleba jim kladl na chvějící se rty. Všichni byli uchvázeni láskou Boží. Když se k nim Pán blížil s nebeským pokrmem, klesli na kolena překonáni posvátností toho okamžiku. Rozpjali náruče, cítili, jak Mistrova láska vniká do jejich srdcí, jak nebeský chléb naplňuje žářem jejich duše. Z očí jim kanuly slzy lásky.

Jan v duši jásal: »Nedoufal jsem nadarmo! Zaslíbení z Kafarnaum se vyplnilo! Pán mi dal za pokrm své tělo!« — A se svatou vítězoslávou pohlédl na Jidáše Iškariotského, který se kdysi vysmíval tomuto zaslíbení. Ale klamaly jej snad zaslíbené oči? Na tváři Jidášově byl týž posměšný výraz jako před několika dny.

Pak vzal Ježíš kalich s vínem, pozvedl jej, vzdal díky a pravil, obrácen jsa k učedníkům:

»Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů⁸.«

S posvátnou hrůzou přibližovali učedníci jeden po druhém kalich ke rtům a požívali božského nápoje. Nevěděli, co se s nimi děje. Mlčky se položili na lehátka. Nevýslovná blaženost ovládla všechny jejich duševní síly. Většího štěstí by lidské srdce již nesneslo. Jejich Pán a Mistr, v něhož věřili, jemuž důvěřovali a jehož milovali, umýval jim před chvílí nohy jako otrok a nyní se jim dal za pokrm!

Ano ještě více. Pravil: »To číňte na mou památku!«

Mají tedy budoucně sami činiti tento div, který Pán právě vykonal. Mají chléb a víno proměňovat v tělo a v krev Ježíšovu a požívat jich častěji, snad denně. Ano, jistě! Až Pán od nich odejde, budou činiti totéž, co činil on. Budou lámati tajemný chléb těm, kteří uvěří v Ježíše. Vždyť v Kafarnaum prohlásil: »Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života⁹.« Mistře, ach, cos to s námi učinil! Na věky buď požehnán večer, který nám přinesl tento nebeský pokrm!

V síni bylo posvátné ticho. Duše učedníků planuly úžasem, posvátnou úctou a rozkoší.

Teprve po delší době napětí poněkud povolilo. Zářící zraky apoštolů tkvěly na milovaném Mistru jako u vytržení.

Než co to? Smutek opět zastínil jeho tvář. Tento večer přinesl tolik štěstí, měl přinést i zármutek? Ježíš zpozoroval, jak tázavě se naň upřely zraky učedníků. Věděl, co se děje v jejich srdcích. S povzdechem k nim promluvil:

»Vpravdě, vpravdě pravím vám, jeden z vás mě zradí!«

Učedníci na sebe pohlédli rozpačitě, nevědouce, o kom mluví. Teď že by jeden z nich zradil drahého Mistra? To nechápali. Skoro se neodvážili ani pohnout, jak je tato slova ohromila.

Konečně pohlédl Šimon na Jana, kterého Pán zvláště miloval a jenž byl proto u samého Ježíše. Tíše mu pokynul a Jan hned pochopil. Sklonil se na prsa Ježíšova a tázal se šeptem: »Pane, kdo jest to?«

Ježíš odpověděl rovněž potichu: »Ten jest, komu podám namočenou skývu.« — A namočiv chléb, který držel v ruce, podal jej Jidášovi, synu Šimona Iškariotského. Hlas Ježíšův se lehce chvěl, když pravil k Jidášovi: »Co činíš, učíš rychle¹⁰.«

Jidáš se ihned vzchopil. V očích mu planul příšerný oheň, když se ještě jednou rozhlédl síní, a pak chvatně opouštěl večeřadlo. Venku však byla tmavá noc. Jan zbledl. Na tváři se mu jevila hrozná duševní úzkost. Vyskočil, aby zadržel zrádce. Ježíš však položil ruku na rámě učedníkovu a zašeptal: »Zůstaň zde!«

Učedníci, kteří seděli poblíž, viděli sice jeho nápadné chování, ale nevěděli, proč tak jedná. Zavrtěli hlavami a pohlédli na něho káravě. Pak se na to zapomnělo.

Jan se opět posadil. Ač ho úzkost neopustila, přece se konejšil myšlenkou, že doba zrady jest ještě daleká.

Nyní, když se nevěrný učedník vzdálil, jevil Ježíš opět posvátné nadšení. Jeho zármutek zmizel, ale padl na učedníky. Smutně přemýšleli, kdo asi je zrádcem. Ježíš obrátil jejich myšlenky jinam. Povzbuzoval je a mluvil o svém království. Ti, kteří při něm vytrvají v dobrých i zlých dobách, kdo ho budou následovat i v pronásledování, budou s ním kdysi panovati v nebesích.

Potom se Pán obrátil zvláště k Šimonovi a pravil: »Šimone, Šimone, hle, satan vyžádal si vás, aby vás tříbil jako pšenici. Ale já jsem prosil za tebe, aby nepřestala víra tvá, a ty někdy obrátě se, potvrzuj bratry své.« Tu povstal Šimon a pravil pln horlivosti a lásky: »Pane, s tebou jsem hotov i do žaláře a na smrt jíti!«

Ale Ježíš odpověděl vážně a smutně: »Pravím tobě, Petře, že dnes kohout nezaspívá, dokavad třikrát nezapřeš, že mě znáš^{v11}.«

A obrátiv se ke všem pokračoval: »Všichni pohoršíte se nade mnou této noci; neboť psáno jest: Bíti budu pastýře a rozprchnou se ovce.« Na tvářích apoštolů se jevila velká skleslost. Proto dodal, aby je potěšil: »Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galileje¹².«

»Dítky, ještě maličko jsem s vámi. Budete mě hledati, a jakož jsem řekl Židům, kam já jdu, vy nemůžete přijíti, tak pravím nyní i vám: Prikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek, jako jsem já miloval vás. Po tom poznají všichni, že jste učedníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým¹³.«

Jan, jenž odpočíval na prsou Ježíšových, tiše vzlykal a několik slz skanulo na ruce Mistrovny.

Ježíš však mluvil dále: »Nermutiž se srdce vaše. Věříte v Boha i ve mne věřte. V domě Otce mého jest příbytků mnoho. Kdyby ne, byl bych vám to řekl. Neboť jdu, abych vám připravil místo. A jestli odejdu a připravím vám místo, přijdu zase a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. A kam já jdu, víte, i cestu znáte.«

Tomáš, jeden z učedníků, přerušil Mistra v řeči, řka smutně: »Pane, nevíme, kam jdeš: i kterak můžeme znáti cestu?« Ježíš odpověděl důrazně: »Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne. Kdybyste byli poznali mne, byli byste poznali i Otce mého; a od té chvíle poznáváte ho, ba viděli jste jej.«

Opět přerušil Ježíše jeden z učedníků, a to Filip, a pravil: »Pane, ukaž nám Otce, a dostačí nám!«

Tři léta žili s Mistrem jako důvěrní přátelé. Podívovali se jeho ctnostem, slýchali jeho učení, dostávalo se jim důkazů jeho lásky. Stokrát, ano tisíckrát žasli nad jeho zázraky. Častokrát mu dokazovali svou víru, že je Synem Božím. Když však seděli u něho jako bratr s bratrem a on s nimi jednal tak prostě a laskavě, oddávali se jen štěstí jeho přítomnosti, a nemyslili na jeho velikost.

Proto Mistr s jemnou výčitkou jim pravil: »Tak dlouhý čas jsem s vámi, a nepoznali jste mě, Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce. Kterak ty pravíš: Ukaž nám Otce? Ne-

věříš, že já v Otci a Otec ve mně jest? Slova, která já mluvím vám, nemluvím sám od sebe, ale Otec, který zůstává ve mně, činí ty skutky. Věříte-li, že já v Otci a Otec ve mně jest? Ne-li, pro skutky samy věřte. Vpravdě, vpravdě pravím vám, kdo věří ve mne, bude i on činiti skutky, které já činím, ano větší nad ty bude činiti, neboť já jdu k Otci. A začkoli budete prositi Otce ve jménu mém, učiním to, aby oslaven byl Otec v Synu. Budete-li zač prositi ve jménu mém, učiním to.

Milujete-li mě, přikázání má zachovávejte. A já budu prositi Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, Ducha pravdy; svět ho nemůže přijmouti, poněvadž ho nevidí, ani ho nezná; vy však jej znáte; neboť ve vás zůstává a ve vás bude.

Nenechám vás sirotků, přijdu zase k vám. Ještě maličko, a svět již mne neuzří; vy však mě uzříte, neboť já jsem živ, a vy živi budete. V ten den vy poznáte, že jsem v Otci svém a vy ve mně a já ve vás. Kdo zná přikázání moje a je zachovává, ten mě miluje. Kdo však miluje mne, bude milován od Otce mého, i já budu jej milovati a zjevím se mu . . .

Miluje-li kdo mě, slovo mé zachovávati bude, a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a příbytek u něho si učiníme. Kdo mne nemiluje, slov mých nezachovává, a přece slovo, které slyšíte, není moje, nýbrž Otce, který mě poslal.

Toto mluvil jsem vám u vás zůstávaje. Utěšitel pak, Duch Svatý, kterého Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všem věcem a připomene vám všechno, co jsem mluvil vám. Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám; ne jako svět dává, já vám dávám. Nermutiž se srdce vaše, aniž se strachuj. Slyšeli jste, že já jsem vám řekl: Jdu

a přijdu zase k vám. Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otci, neboť Otec větší jest mne. A nyní pověděl jsem vám to, prve než se stalo, abyste, když se stane, uvěřili. Již nebudu mnoho mluvit s vámi, neboť přichází kníže tohoto světa a na mně nemá ničeho¹⁴.« — —

*

Zatím šel Jidáš svou noční cestou. Jakmile vykročil z večerádky, pohltila jej temnota. Chvilí tápal nerozhodně po ulicích. Pak se pojednou obrátil a zamířil k domu nejvyššího kněze Kaifáše. Došel tam brzo, neboť tento dům byl rovněž na Sioně. Zevnější brána nebyla zavřena, mohl tedy nerušeně vejíti.

Prošel chvatně dvorem slabě osvětleným, dostal se po schodech a sloupovou chodbou ke dveřím veliké síně. Nebyl tam neznám; tento týden už jednou tu byl po práci. Když se však přiblížil ke dveřím, aby je otevřel, vynořila se vedle něho tmavá postava. Jidáš se ulekl. Domnívaje se však, že je to strážce dveří, vzchopil se opět a chtěl vejíti. Ale muž ho zadržel a zvolal: »Stůj, kdo jsi?«

Jidáš se mu vytrhl a zvolal hněvivě: »Odstup, mám poselství pro nejvyššího kněze.« A než se strážce vzpamatoval, odstrčil ho Jidáš a vstoupil dveřmi, které za sebou rychle zavřel.

Nyní se octl před větším shromážděním. Živý hovor oněměl jako na povel a přítomní hleděli hněvivě na vetřelce. Jidáš stál před vysokou radou, před staršími města, kteří se zde za předsednictví nejvyššího kněze sešli v pozdní hodinu na poradu, ač ne v plném počtu.

Někteří z mužů povstali rozčileně a chtěli cizince vyhodit. Ale nejvyšší kněz, poznav Jidáše, zvolal: »Nechte

ho! Čekám toho muže. Řekl jsem vám o něm, že nám vydá svůdce z Nazareta.«

Po těch slovech nastalo ticho a mužové se opět posadili. Jidáš však přistoupil ke Kaifášovi a pravil hrubým, chraptivým hlasem: »Řekls pravdu, vydám vám toho, o němž jsi mluvil. Ano,« dodal se smíchem, »učiním to.«

Síní se rozléhaly výkřiky souhlasu. Nejvyšší kněz se rozhlédl vítězně se svého povýšeného sedadla po shromáždění.

Ohlušujícím hlukem vzrůstalo Jidášovo rozčilení. Když nastal poněkud klid, pravil Jidáš ke Kaifášovi: »Slíbils mi pořádnou odměnu, vydám-li vám tesaře nazaretského. Teď řekni, kolik mi chceš dát. Potřebuji peníze — mnoho peněz.«

Kaifáš se chvíli rozmýšlel a potom pravil: »Služba, kterou nám chceš prokázat, nedá ti mnoho práce. Stačí ti 20 stříbrných.«

»Dvacet stříbrných?« vykřikl Jidáš; »dvacet stříbrných?« Zasmál se potupně a řekl hlasem, chvějícím se vztekem: »Kaifáší, kdybys nebyl nejvyšším knězem, řekl bych, žes blázen.«

Kaifáš a starší lidu vyskočili pobouření touto urážkou a nejvyšší kněz vykřikl: »Člověče, víš s kým mluvíš? Klid' se odtud, nebo tě dám uvrhnout do vězení.«

Jidáš zbledl. Ustoupil několik kroků, opět se zastavil a pravil prosebně: »Dejte mi tři sta stříbrných, a ještě této noci bude vaší mocí.«

»Třicet stříbrných!« odpověděl Kaifáš klidně. Hubenými prsty se přitom probíral v černých vousech na bradě. Velekněz se snažil zakrýti rozčilení a zastrašiti zrádce.

»Ne, ne!« křičel Jidáš. »Dejte mi aspoň dvě stě!«

»Třicet stříbrných!« pravil chladně nejvyšší kněz.

Jidáš si cuchal rukama vlasy a zmateně se rozhlížel po síni. Pak pravil plačtivě: »Sto stříbrňáků za Nazaretského! Dejte mi sto stříbrných!«

»Třicet stříbrných,« opakoval Kaifáš s ledovým klidem. Pak dodal: »Třicet stříbrných je víc než dosti. Více ti nemohu dát za tvou službu. Kdo ví, neunikne-li nám ten kouzelník i při tvé zradě. A kdyby nám i tentokrát uklouzl jako dříve, byly by peníze vyhozeny.«

Při slově »zrada« sebou Jidáš trhl, hned však umlčel svědomí a snažil se ještě jednou zvýšiti krvavou cenu; ale nepodařilo se mu to. Prosil nejvyššího kněze, aby mu přidal dvacet stříbrných, jakmile bude Ježíš zajat. Ale dostal opět chladnou odpověď: »Třicet stříbrných!¹⁵«

Tu zvolal Jidáš zlostně: »Nuže, dej peníze sem, a řeknu ti, kde je dnes v noci!«

Kaifáš odešel druhými dveřmi, které vedly do jeho příbytku, a vrátil se po několika minutách. Napočítal na stolek třicet stříbrných a kývl na Jidáše. Chtivě hleděl Jidáš na peníze, a když je rychle přepočítal, chtěl je shrábnout. Nejvyšší kněz však položil na ně ruce řka: »Napřed mluv!«

Jidášovi klesly ruce a pravil: »Nedůvěřuješ mi? Nuže: Ježíš Nazaretský jest ještě v městě, noc však stráví v zahradě Getsemanské na úpatí hoře Olivové. Tam jej můžete polapit.«

»Znám to místo,« odpověděl Kaifáš. »Jokud však není Ježíš v naší moci, nepustím tě. Tu peníze.« Chtivě shrnul Jidáš Iškariotský stříbrňáčky do sáčku. Pak se vzpřímil a tázal se:

»Což jsem tvým zajatcem?«

Nejvyšší kněz zavrtěl hlavou a pravil: »Nejsi mým zajatcem, ale zůstaneš nám jako rukojmí. Doprovodíš muže,

kterí ho zajmou, a postaráš se, aby potmě nezajali někoho jiného.«

»To učiním,« řekl Jidáš a oddechl si.

Jeden ze členů rady namítl, že by Ježíš měl býti hned zajat, je-li nablízku. Kaifáš však nechtěl. »Nikoli,« pravil, »mohl by povstati rozbroj v lidu. Nechci, aby vojáci chrámové strážé vtrhli v noci do cizího domu; jeho majitel jest jistě přítel Nazaretského, a mohl by si stěžovat u Piláta.«

»Mužové!« zvolal teď Kaifáš, rozhlížeje se po shromáždění, »zakončeme poradu! Podaří-li se mi Nazaretského postavit v poutech před soudnou stolicí, nemůže dnešní den pro mne mít šťastnějšího večera. Připravte se! Jsem rozhodnut odsoudit ho ještě této noci. Nazaretský musí zemřít před slavností. Již dlouho jsem hledal svědky, jaké potřebuji, abych nad ním mohl vynést rozsudek. Vše je připraveno. Doufám, že do příští večere uvidíme pyšného tesaře na kříži!« A oči nejvyššího kněze při těch slovech planuly záštím.

V sále bylo nyní velice živo a rušno. Kaifáš poslal s úhuh s písemným rozkazem k chrámové strážci, aby se připravila na noční výpravu. Někteří z vysoké rady, kteří Ježíše nejvíce nenáviděli, chtěli být při tom, až bude zatýkán. Jiní zase spěchali do svých blízkých příbytků, aby nejvyššímu knězi nabídli služebnictvo k nočnímu dílu.

Jidáš Iškariotský a jeden z čeledi nejvyššího kněze přišli na zvědy k domu, kde prodléval Ježíš, právě tehdy, když Mistr skončil večeri a povstal. Učedníci rovněž povstali a čekali, až Ježíš vysloví poděkování. A Ježíš se

modlil, ne však modlitbu, kterou očekávali. Stojíce patřili na něho s plachou úctou. Jejich Pán a Mistr nemluvil slova lidská, nýbrž božská. Viděli v duchu otevřené nebe a slyšeli, kterak Syn Boží, jejich drahý Mistr, rozmlouvá s věčným Otcem. Tu v nich zasvitlo poznání o nesmírné lásce Boží, která se jim zjevovala v kráse čím dále tím zářivější. Napřed je Pán nasýtil nebeským pokrmem a nyní slyšeli slova, která byla s to, aby u vytržení uvedla anděly. Ježíš se však modlil:

»Otče, přišla hodina: oslav Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, ježto jsi mu dal moc nade vším lidstvem, aby dal život věčný všem, které jsi dal jemu. To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal, abych je učinil. A nyní oslav mě ty, Otče, u sebe slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli byl svět.

Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa. Tvoji byli a mně jsi je dal a slovo tvé zachovali. Nyní poznali, že všechno, co jsi mi dal, jest od tebe, neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni je přijali a poznali právě, že jsem vyšel od tebe, a uvěřili, že ty jsi mě poslal.

Já za ně prosím. Neprosím za svět, nýbrž za ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou. A všechno, co jest mé, jest tvoje, a co jest tvé, jest moje a jsem v nich oslaven.

A již nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě a já jdu k tobě. Otče svatý, zachovávej i je v mém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno jakož i my. Když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém; ochránil jsem ty, které jsi mi dal, a nikdo z nich nezahynul, leč jen člověk záhuby hodný, aby se naplnilo Písmo. Nyní však jdu k tobě a toto mluvím ve světě, aby měli radost moji v sobě

úplnou. Já jsem jim dal slovo tvé a svět pojal nenávisť proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jakož ani já ze světa nejsem.

Neprosím, abys je vzal ze světa, nýbrž abys je ochránil zlého. Ze světa nejsou, jakož ani já nejsem ze světa. Posvěť je v pravdě. Slovo tvé jest pravda.

Jako ty jsi mě poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli vpravdě.

Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze jejich slovo uvěří ve mne, aby všichni byli jedno, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mě poslal.

A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme; já v nich a ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal, že jsi ty mě poslal a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne.

Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou, kterou jsi mi dal, neboť jsi mě miloval před stvořením světa. Otče spravedlivý, svět tě nepoznal, ale já jsem tě poznal; i tito poznali, že ty jsi mě poslal. A v známost uvedl jsem jim jméno tvé a v známost uvedu, aby ta láska, kterou jsi mě miloval, byla v nich i já v nich¹⁶.«

Nastalo hluboké ticho. Ruce Ježíšovy, při modlitbě rozpjaté, klesly. Učedníci pohlíželi s neobmezenou úctou na Mistra, od něhož mezi modlitbou plaše ustoupili. Několik z nich kanuly slzy. Ještě nikdy nepoznali tak patrně božství svého Pána jako nyní. Jeho láska je rozechvěla do hlubin duše.

Pojednou klesl Jan Mistrovi k nohám. »Pane, ó Pane,« volal vzlykaje. Chtěl mu zlíbatí lem roucha, ale Ježíš u-

stoupil. Sklonil se pak k věrnému učedníku, objal a zvedl jej. »Neplač, Jene,« pravil k němu laskavě. Pak se obrátil k ostatním a pravil: »Přátelé, jest čas, pojďme!« A vyšel s nimi na horu Olivovou.

Když z osvětlené síně vyšli do tmy, poklesla odvaha učedníků. Noční stíny tísnivě se plížily do jejich duší a učedníci přemýšleli o tom, co pravil Mistr o svém utrpení. Bázně kráčeli městskými ulicemi. V údolí Kidronském za mostem se však Ježíš s nimi rozloučil a vzal s sebou jen tři. Tu povstalo v nich zlé tušení, že se již rozžehnali s drahým Mistrem. Za zdí zahrady Getsemanské našli útulek před chladným nočním větrem. Seděli tam modlíce se a vzdychající, až jim spánek zavřel unavená víčka¹⁷.

Dokonáno jest¹.

Nastalo pochmurné, truchlivé jitro. V údolí Josafatském, Kidronském a Hinnomském se válejí těžké mlhy. Přes pole hrnčířovo Hakeldama, kde se ranní mlhy tříští o horu Zlé rady, vystupují mlhy ve fantastických podobách; zdá se, jako by je bičovaly neviditelné ruce duchů. Chladné a vlhké jitro se vznáší nad Jerusalemem. Slunce dnes skoupě posílá světlo a teplo zemi, nějak váhavě se ubírá svou drahou.

Na ulicích však je pozorovati ruch. Sotva se rozednívá, již tu a tam opouštějí Židé své příbytky a chvějíce se zimou ubírají se spěšně na horu Sion. Uplynula hodina a nastává nevlídný, ponurý den. Od Sionu zaznívá vzdálený hluk; pomalu se blíží a stává se zřetelnějším. K městské čtvrti Akra se valí zástupy. Jásají a křičí.

Na cestě, kudy se ubíral hlučící dav, stál muž; hleděl zvědavě na lid a čekal naň. Když se zástup přiblížil, poznal muž, že v průvodě jsou kněží a vysoká rada, vojáci chrámové strážé a kati. Ranní klid rušila nevázaným křikem luza, která ve velkém množství doprovázela průvod. Čekající člověk žasl ještě více, když viděl, že vojáci vedou uprostřed muže v nejlepších letech. Bylo bolestno naň pohlédnout. Kráčel spoután, vlasy i vousy měl rozčuchány, obličej zapuchlý a zohavený špínou, pod očima tmavé pruhy. Povstaly asi ranami nebo pádem. Mokrý roucho zajatcovo bylo pokryto blátem a těžce bilo o chvějící se kolena. Co s ním kněží chtějí? Co učinil?

Muž na cestě vrtěl hlavou; průvod mu byl hádankou. A ještě jiná myšlenka ho zaměstnávala: zdálo se mu, že tuto tvář již někde viděl, ale ať přemýšlel sebevíc, nemohl si vzpomenout.

Průvod se přiblížil. V malé vzdálenosti šlo vážně za průvodem několik mužů velmi smutných. Cizinci zasvitlo v očích. Tam přicházel známý; jistě mu vysvětlí zvláštní pouliční divadlo. Přistoupil rychle k staršímu muži ušlechtilého, vznešeného vzezření, jenž kráčel zamýšlen, a zvolal živě: »Buď zdráv, Nikodeme! Jak jsem rád, že jsem se s tebou setkal!«

Oslovený vzhlédl; podal ruku mluvčímu a řekl: »Ach, tos ty, Jaire, můj hoste! Buď rovněž pozdraven! Divím se, žeš již tady. Domníval jsem se, že jsi u mne s ostatními velikonočními hosty.«

»Vyšel jsem si zrána trochu, jak jsem zvyklý. A tu potkávám kněží, vojáky a lid se zajatcem. Řekni mi, pro Boha, co se to děje. Jsem všecek bez sebe.«

Nikodem se otázel s bolestným přízvukem: »Což jsi nepoznal toho spoutaného člověka? Právě včera večer jsi mi o něm vyprávěl.«

Jairus pohlédl tázavě na hostitele, pak zavrtěl hlavou a pravil: »Nevím, o kom mluvíš, nemohu si vzpomenout. O žádném zločinci jsme přece včera nemluvili.« Pak dodal váhavě: »Zdálo se mi sice, jako bych ho byl již někde viděl; nevím však, kdy a kde. Co zlého učinil?«

»To se musíš otázat Kaifáše, příteli,« zvolal drsně Nikodem. »Já ho nemohu obvinít ze žádného zločinu.« Pak dodal tiše a smutně: »Předrahý Jaire, ten, jehož právě vedli kolem tebe v poutech, je divotvůrce, který vzkřísil tvou dcerušku: Ježíš, světec nazaretský.«

Jairus zbledl na smrt a zapotácel se. Bylo mu, jako by

mu byl někdo zastřel oči černým závojem. Najednou se postavil před samého Nikodema. Křečovitě jej chopil za rameno a volal chraptivě: »Divotvůrce Ježíš? Spoután a zbit? Bože můj, Bože můj! Ale byl to opravdu on! Ach, pro Boha, Nikodeme, co se s ním děje? Chtějí ho zabít?«

»Jest odsouzen k smrti!« odvětil Nikodem temně. »Pilát má potvrdit rozsudek.«

»Zemře-li Ježíš, zemře nevinný,« pravil Jairus stenaje.

Nikodem naléhal, aby šli dále; chtěl vědět, jak se to skončí. Jairus šel vedle něho jako ve snách. Neočekávaná zpráva, že byl odsouzen muž, který jeho otcovskému srdci přinesl tolik štěstí, jej ohromila. Viděl zázraky tajemného muže v Kafarnaum, slyšel jeho učení a poznal jeho ctnosti. Lnul proto k němu neobyčejně. A teď ho chtěli usmrtit?

Když přišli k domu hostitelovu, pravil Nikodem: »Jaire, jdi do mého domu. Nejsi dosti silen, abys mohl vidět, co hrozného tento den Jerusalemu ještě přinese. Pošlu ti později zprávu, jak se věci mají. Nemám však naděje, že by se podařilo divotvůrce zachránit. Vyjma že by pohan Pilát byl spravedlivější než naši kněží, zaslepení nenávisť.«

Nikodem spěchal dále ke hradu Antonii. Jairus vstoupil znaven do domu hostitelova. To budou smutné svátky velikonoční, když začínají nespravedlivým rozsudkem!

Nepozorovaně vstoupil Jairus do komnaty mu vykázané a zamkl za sebou dveře. Sedě na kraji lůžka, představil si ještě jednou truchlivé divadlo, které spatřil. Ó, jak zcela jiný byl divotvůrce tehdy, když stál u smrtelného lůžka jeho dcerušky! Jak zářilo jeho oko, jak ušlechtilá, jak božská byla jeho postava! Slzy nařikajících ho nedojaly, neboť věděl, jak mocné jest jeho slovo. Pojal mrtvou dívku za ruku a poručil: »Dívko, tobě pravím,

vstaň²!« A smrt musila prchnout. Šťastným rodičům byla dceruška vrácena zdráva a kvetoucí. Usmrtí-li ho, co řekne dívence, až přijde domů? Lpěla na Ježíši Nazaretském celou láskou čistého dětského srdce a každému, kdo to chtěl slyšet, povídala, že Ježíš Nazaretský je Syn Boží.

Syn Boží? Pozoroval-li někdo jeho život, jeho zázraky a jeho učení, musil se ovšem domnívati, že je tomu tak. Ale ach, dnešní den značně otrásl touto věrou. Kdyby jej vedli andělé, kdyby místo pustého křiku se ozývaly jejich nebeské zpěvy, ano, tím by se jeho božství dokázalo nezvratně. A přece! Což neslyšel před rokem doma v sv-nagoze slova tajemného muže? A nemluvil tak přesvědčivě o svém nebeském Otci, jehož poslání vykonává? Jak jen to tehdy pravil? Přišel jsem s nebe, ne abych činil vůli svou, nýbrž vůli toho, jenž mě poslal. Ano, tak tehdy mluvil. Bylo to téhož dne, kdy slíbil, že své tělo a svou krev dá lidem za pokrm a za nápoj.

Pojednou Jairus vyskočil a přecházel prudce po svět-nici. V duši se mu vynořila nová myšlenka. »Chléb však, který já dám, tělo mé jest za život světa³.« — Bylo by to možné? pravil si rozechvřen. Chtěl tím snad naznačiti, že vydá své tělo a svou krev za svět, že za svět zemře? Ó, kde se dopátrat jistoty?

Jairus se zastavil a chytil se oběma rukama za hlavu. »Písmo,« pravil si vzdychaje, »obsahuje mnoho míst, která se vztahují na trpícího a umírajícího Mesiáše. Ale běda, nemohu dnes myslit, nemohu si vzpomenout na všechno, co jsem tak často čítával a jiným — snad špatně — vysvětloval.«

Jairus ulehl vysílen. Hlava jej bolela od samého hlou-bání, položil ji na podušky a za chvíli usnul neklidným spánkem.

Divotvůrce, jehož před chvílí vlekli ulicemi spoutaného jako zločince, probděl noc v nevýslovných mukách. Jsa cizí a chud, strávil nejednu noc ve vlastní otčině bez přístřeší, neujal-li se ho milosrdný dobrý přítel neb jiná soucitná duše. Jeho žáci snášeli chudobu s ním. K milovanému Mistru je nepoutala naděje na pozemský zisk, nýbrž láska. Také včera večer vyšli v pozdní hodině a v zahradě Getsemanské hledali a našli útulek pod starými olivami. Do Betanie bylo příliš daleko, zvláště tak pozdě v noci, a v městě, přeplněném cizinci, nechtěli nikoho obtěžovat. Mistr miloval samotou tiché slavnostní noci, kdy oko bloudilo v nesmírné dáli hvězdného nebe, nejsou omezováno úzkým obzorem jako ve dne. Ježíš, vzdálen od spících učedníků, klečel ve skalní sluji a modlil se.

Co si šeptalo listí prastarých stromů, co šumělo o dnech dávno minulých? Olivy viděly, jak pod jejich větvemi se potácí muž, který se skrývá jako raněná srna v jeskyni, kde se modlí, chystaje se trpěti a umřít. Když asi před tisíci lety vyrazily z kořenů mohutného kmene, viděly něco podobného a o tom si dnes vyprávěly. Tehdy se tudy ubíral veliký král David. Prchal z Jerusalema před vlastním synem. A ten, jenž nyní pod jejich rozložitými větvemi úpí a naříká, nepochází rovněž z rodu Davidova?

Žalostně sklánějí staré olivy své větve; muž bolesti, modlí se pod nimi, jest větší než David. Ale i jeho utrpení jest větší. Právě vyšel z jeskyně a klopýtá ke třem učedníkům, kteří spí. Stromy se zachvívají až v kořenech, na čele potomka Davidova vystupuje krvavý pot. Budí učedníky a prosí je, aby s ním bděli a se modlili. Procitli, rozhlédli se ospale — a usnuli. Třikrát přišel Mistr. Jeho duše byla smutna až k smrti. Vždy však našel učedníky spící.

Světlo pochodní se dralo větvemi až do korun oliv. Divoká ozbrojená rota vtrhla do zahrady; hledala toho, který se tam o samotě modlil. Klidně jí vyšel vstříc a otázel se: »Koho hledáte?«

»Ježíše Nazaretského,« odpověděli výsměšně a drze. »Já jsem to!« představil se Ježíš důstojně. A užaslé stromy viděly, jak silní žoldnéři klesli pod tíhou tohoto slova. Ten, jenž promluvil, byl mocnější než David.

Konečně se mužové opět vzchopili. Vystoupil Jidáš Iškariotský a přiblížil se k Mistrovi. Objal jej, políbil a řekl: »Zdráv buď, Mistře!« Tu přistoupili žoldnéři a spoutali Ježíše, neboť zrádce jim řekl: »Koho políbím, tenť jest, toho se chopte!«

Když olivy v zahradě Getsemanské viděly, že Spravedlivý byl zrazen polibkem, zachvěly se hrůzou a jejich šumot zněl dál a dále v uších zrádcových, až v zoufalství pro svůj hrozný čin ukončil svůj život na stromě v údolí Hinnomském⁴.

Ježíše z jeho tichého útulku odvedli; učedníci se v úzkosti rozprchli. U mostu Kidronského shodili žoldnéři zajatce do potoka. Zranil se, krvácel a chvěl se: ale nenaříkal. Potom byl odveden k soudcům, nejprve k Annášovi, potom ke Kaifášovi.

Před nejvyšším knězem Kaifášem se začal noční výslech. Ježíšovi nepřátelé, nejvyšší kněz, zákoníci a farizeové, získali podplacením falešné svědky. Ale co svědkové vypovídali, nedokazovalo vinu. Ač se mnoho mluvilo, zůstalo jméno Ježíšovo čisté, bez poskvrny. Marné úsilí, aby nevinného obvinili, dráždilo nepřátele k zuřivosti čím dál větší. Nadávali zajatci a týrali jej; ale on trpěl mlčky.

Konečně nejvyšší kněz povstal. Rada starších, kterou si o půlnoci pozval, čekala napjatě na tuto chvíli a na roz-

hodnutí. Kaifáš se tázal slavnostně Ježíše z Nazareta: »Zapřísahám tě skrze Boha živého, jsi-li ty Kristus, Syn Boha požehnaného?«

Ztýraný a znavený zajatec, který až dosud mlčky snášel všechny žaloby proti sobě, odpověděl pevným hlasem: »Ty jsi to řekl; avšak pravím vám: od tohoto času uzříte Syna člověka seděti na pravici moci Boží a přicházeti v oblacích nebeských.«

Hluboké ticho nastalo v síni, když nejvyšší kněz vyslovil otázku, na které závisel nejen život Ježíšův, ale i spása Izraele a spása veškerého lidstva. Teď propukla bouře. S pokryteckou bolestí roztrhl velekněz roucho a řekl: »Rouhal se! Což ještě potřebujeme svědků? Hle, nyní jste slyšeli rouhání! Co se vám zdá?«

Síni burácel divoký řev. Zapomnělo se, jaké štěstí přinesl Ježíš Nazaretský zemi. Zapomněli na jeho lásku, mírnost a pokoru, jež mu získala všechna srdce. Zapomněli na jeho učení, které potíralo špatného ducha doby. Do srdcí nepřátel se hluboko vryla jeho kárná slova proti nim. Nemohli mu zapomenout jeho ctnostný život, který s jejich vlastního života strhl závoj přetvářky.

»Musí zemřít! Je hoden smrti! Na kříž s ním!« ozývalo se divoce síni. Ač ortel smrti ještě neměl zákonné platnosti, ježto byl pronesen v nezákonné době, přece se rozhodlo, že Ježíš Nazaretský musí zemřít.

Zajatec poznal, co mu nastává. Nezbledl, ani se nezačhvěl. V jeho tváři však byl stín hlubokého bolu a jeho rty šeptaly: »Svět mě nepoznal. Otče, odpusť jim!«

Kaifáš pozval členy vysoké rady k novému zasedání, které se mělo konati časně zrána, a rozeslal posly, aby to oznámili také chybějícím členům; zajatce zatím odvedli stranou. Ráno pak svědčily jeho rozcuchané vlasy, ztý-

rané tělo, pošpiněný obličej a šat, jak hroznou noc měl za dozoru divoké roty.

Časně zrána byl Ježíš předvolán před vysokou radu. Noční ortel byl potvrzen, ač proti němu protestovali někteří členové, kterým byla nevinnost tajemného muže příliš zjevnou.

Nepřátelé zvítězili. Nyní vedli Ježíše před římského vladaře⁵. Bez Pilátova potvrzení ho nesměli usmrtit.

Silné bouchání na dveře probudilo Jaira z krátkého nepokojného spánku. Polekaně se vzchopil a otevřel zamčené dveře. Venku stáli dva mužové; jeden z nich byl starý domácí sluha, druhého Jairus ještě nikdy neviděl. Sluha spatřiv hosta zvolal s ulehčením: »Chvála Bohu, že tě vidím! Obával jsem se, žes onemocněl, a neodvážil jsem se otevřít dveře. A můj pán hned zrána odešel z domu.«

Potom přistoupil druhý a pozdraviv Jaira řekl: »Nikodem mě k tobě posílá. Přináším ti smutnou zprávu. Nikodem plakal, když mi pravil: »Jdi do mého domu a řekni mému hostu Jairovi z Kafarnaum, že Pilát potvrdil rozsudek nad Ježíšem z Nazareta. Má býti ukřižován. Chceš-li ještě jednou spatřit jeho tvář, pospěš si!«

Jairus byl bolestně dojat. Vzchopil se však a pravil: »Půjdu hned. Kde najdu Nikodema? A co je nyní s Ježíšem Nazaretským?«

Posel odpověděl: »Když jsem odcházel od Nikodema, byl Ježíš opět u Piláta. Před tím ho předvedli Herodovi⁶. A Nikodem tě chtěl očekávati v západním koutě fora.«

»Děkuji ti!« pravil Jairus bera na sebe plášť, a spěchal hned za poslem na forum. Již z dálky zazníval k němu

hluk a ryk. Jairus přiblíživ se poznal, že před palácem Pilátovým jest nepřehledné množství lidu. Tisícové zaplavovali náměstí.

Po krátkém pátrání našel Nikodema. Vyměnili spolu jen několik slov. Nikodem pokynul svému hosti a oba si klestili cestu tlačícím se zástupem. Tak se dostali do severozápadního kouta náměstí, kudy se chodilo na Golgotu, kde bývali popravováni zločinci.

Když došli na místo, zamířil Nikodem se svým průvodčím do ulice, která vedla na Golgotu, a zastavil se pod jedním obloukem brány.

»Jaire,« promluvil Nikodem truchlivě, »prožil jsem právě hodinu plnou muk. Světec z Nazareta musil vytrpět v té době hrozné věci. Pilát ho chtěl propustit, neboť na něm nenalezl viny⁷. Ale podplacený lid, kněží, zákoníci a farizeové zuřili jako smyslů zbaveni a žádali jeho smrti. Pilát stále ještě doufal, že ho zachrání; dal jej zbičovat, aby nasytil krvežíznivost davu. Ach, předrahý Jaire, viděl jsem, jak ho bičovali, a ještě teď se chvěji, při vzpomínce na to, co jsem spatřil. Krev nevinného Ježíše se řinula v proudech; není na něm zdravého místčka. Když byl potom veden k vladaři a namáhavě se potácel po schodišti, viděl jsem na bílých mramorových stupních krvavé stopy. Na hlavu mu dali korunu z trní jako posměšnému králi, tloukli do koruny třtinou a zaráželi mu trní hluboko do hlavy. Jaire, to je strašné, co zloba a zášť si vymyslily proti divotvůrci!«

Nikodem ještě mluvil, když se tudy počal hrnouti rozčilený lid. Ubírali se na Golgotu⁸. Dav hlučel a zuřil divoce. V úzké ulici, která byla částečně překlenuta, zesiloval se hluk a stával se skoro nesnesitelným. Nikodem a jeho průvodce měli co dělat, aby je zástup nestrhl s sebou.

Zdálo se jim, že vidí vítězný průvod samého pekla. A do té vřavy pronikal časem zvuk trubky hlasatele v čele průvodu. Konečně přešla sprostá sebranka, která povykovala na počátku soudního průvodu. Za ní šli ti, jejichž záští padl nazaretský učitel za oběť. Pěšky nebo na koni se ubírali farizeové, zákoníci a kněží. Tvářili se hrdě a vítězně. Přece se jim podařilo zvítěziti nad tím, o kterém se pravitelo, že jest nepřemožitelný. Kráčeli se smíchem jako na slavnost. Když jeden z nich spatřil Nikodema ve výklenku, zvolal naň: »Copak se tak kysele tváříš, Nikodeme? Dnes je sláva v Izraeli.«

Za městskou elitou šli římsí vojáci, za nimi pak několik katů, kteří nesli dva kříže a pytel s nástroji. Potom vedli kati dva zločince. Jairus si oddechl. Ježíše Nazaretského tam nespatriil. Za zločinci kráčela četa vojáků pevným, odměřeným krokem.

Ale, ó Bože, co to bylo? Celý zástup katů obklopoval postavu hluboce skloněnou pod břemenem kříže. Jairovi se srdce sevřelo. Byl to divotvůrce z Nazareta? Postava pod křížem měla do skrání vraženo strašné pletivo z trní, podobné hnízdu velikého ptáka. Nyní věděl Jairus, koho má před sebou. Spatřil odsouzence jen na okamžik. Ale tento pohled vyděsil jeho duši. Zpod trnové koruny se ještě teď řinula po tváři krev; po vlasech slepených krví stékala na šíji a mizela pod oděvem.

Jairus se mu nemohl pořádně podívati do tváře, neboť odsouzenec byl hluboce skloněn pod břemenem.

Pohled na Ježíše byl sice velmi bolestný a musily přijíti scény ještě žalostnější, ale úcta k tajemnému trpiteli přinutila oba přátele, aby se přidružili k průvodu.

Najednou se průvod zarazil; ozval se zlostný křik roty. Mučedník klesl pod těžkým břemenem. Jairus se tlačil

rychle kupředu. Viděl Ježíše na kolenou; tloukly jej hrubé pěsti a ubožák se marně namáhal, aby opět povstal. Chtěl zavolat na katany, ať mu břímě sejmou, aby Ježíš mohl povstati. Ale měl hrdlo tak sevřeno lítostí a žalem, že se mu z úst vydral jen nezřetelný vzlyk.

Konečně pochopili i katané, že ztýrané tělo odsouzen-covo je příliš slábo, aby se s křížem pozvedlo. Zdvihli ho se země, ale kříž musil na sebe vzít opět a nésti jej dále.

Nikodem se svým hostem kráčeli za průvodem. Byli skoro za samým odsouzencem. Nikodem byl členem vysoké rady, proto mohl kráčet poblíž Ježíše; jeho přítel se držel u něho.

Teď průvod poněkud zahnul. Vté uchopil Nikodema Jairus prudce za ruku a šeptal mu do ucha: »To jest jistě matka světceva! Ubohá, nešťastná matka!«

Nikodem se ohlédl. V postranní uličce, kam jeho přítel ukazoval, stálo několik žen. Dvě z nich bolestně lomily rukama a ostatní plačice hleděly s nevýslovnou úzkostí na zástup katanů s odsouzencem. Najednou ožila postava jedné z žen, která až dosud stála nehnutě v němé bolesti v popředí a patřila na smutné divadlo. Opustila své družky a rozpínajíc náruči pokročila vpřed s výkřikem nevýslovně bolestným: »Můj synu!« Její mladá průvodkyně ji chtěla napřed zadržet, potom se však zapotácela zpět ke stěně a zakryla si tvář rukama.

Mirjam, matka Ježíšova, prodrala se zástupem jeho katanů. Mateřské lásce nemohli ani katané odolat; ustoupili plaše před vznešeným zjevem, zdrceným bolestí. Průvod se zarazil; Mirjam klesla na kolena před svým synem a objala ho. Ježíš jí pohlédl do tváře strhané bolem a nešťastná matka patřila na zmučeného syna. Když viděla jeho zkrvavený obličej a trny, které probodávaly jeho skráně

i vysoké čisté čelo, zdálo se, že bolestí umře. Zbledla na smrt, oči se jí obrátily v sloup a rty zesinaly. Z prsou se jí vydral bolestný vzlykot, podobný poslednímu vzdechu umírajícího. Pak pronesla chvějícími se rty: »Můj synu!« Jen Jairus, který se prodral až k Mirjam, jako by ji byl chtěl bránit před katy, zaslechl odpověď Ježíšovu: »Má drahá, ubohá matko!«

Mnoho okolostojících bylo pohledem na to bolestné loučení dojata k slzám. — I katané byli jati úctou k té ženě. Tu jeden z členů vysoké rady, který jel na koni za samými odsouzenci, zvolal hněvivě na jednoho z katanů:

»Sorsare, konej povinnost! Jak dlouho máme čekat? Odtrhni od něho tu ženu a vyhoď ji z průvodu!«

Pokáraný pohlédl na jezdce nenávistně a zabručel: »Jste horší než hyeny na poušti. Každý zločinec se smí rozloučit se svými drahými, proč jen tento ne?« Potom se zvolna přiblížil k ženě těžce zkoušené a klidně, bez násilí ji vystrčil z řady. Chvilí stála jako ve snách; průvod se dal opět na pochod, aniž to zpozorovala. Konečně se vrátila nejistými kroky k družkám.

Jairus také vystoupil z průvodu. Spatřil před sebou plačícího Nikodema. Pravil k němu: »Nikodeme, nesnesu pohledu na ta muka. Musím se vrátit, cítím se velmi sláb.«

Nikodem přikývl: »Ano, jen se vrať, dosti na tom, překá-li aspoň jeden z nás to trápení až do konce. Já půjdu za ním.«

Jairus se ohlédl. Ulice byla zatarasena tísníci se zástupy. Teď ještě nemohl jít zpět. Unaven usedl na patník a čekal. Tu zpozoroval poblíž Mirjam s družkami. Viděl zármutek bolestné matky, spatřil i její mladou průvodkyni, která byla více proniknuta bolem nežli ostatní. Obličej mladé ženy mu nebyl cizí a přemýšlel i v svém zármut-

ku, kde ji už viděl. Konečně si vzpomněl: Vždyť to byla hříšnice z Magdaly, kterou již přes rok nebylo vídati u jezera!

Plačící ženy odešly. Ubíraly se za průvodem, jehož začátek právě prošel soudní branou na úpatí hory Golgoty. Jairus povstal a vracel se zvolna do domu svého laskavého hostitele.

*

Bylo poledne. Jairus seděl zadumán v malé komnatě. Na stole před ním stály různé pokrmy, ale nedotčeny. Když se Jairus vrátil, prosil ho starý sluha hostitelův, polekán jeho bledostí, aby ulehl. Nemyslel, než že onemocněl, a litoval velice, že pán není doma. Jairus však starostlivého sluhu upokojil, řekl mu též, že právě vedou nazaretského proroka k ukřižování a že se Nikodem přidal k soudnímu průvodu. A sluha dodal jaksi důležitě: »Pane, slyšel jsem již, že Ježíš Nazaretský byl odsouzen k smrti. Vedli ho dnes ráno vedle. Podle tvého smutku soudím, žes jej též miloval. I můj pán, jak se domnívám, jest přítelem velikého Galilejce. Víím, že ho častěji tajně v noci navštěvoval.«

Jairus odpověděl: »Nic se nedivím, že tvůj pán jest jeho přívržencem. Kdo viděl Ježíšovy skutky a slyšel jeho učení, musí býti pln úcty k němu, nemá-li srdce zkažené.«

»Je to skutečně pravda,« tázal se staroch, »že vykonal všechny zázraky, o kterých se mluví? I zde v městě prý konal velké věci. Já skoro nikdy nevyjdu z domu a viděl jsem toho zázračného muže jen dvakrát, když šel okolo.«

»Nevím, o kterých zázracích ti vypravovali,« odvětil tázaný. »O mnoha jeho skutcích jsem slyšel od hodnověrných svědků. Na jezeře v Galilei skoro každý den koná-

val velké divy. Já sám jsem zkusil na sobě jeho milosrdenství. Stál jsem u něho, když vzkřísil mou dcerušku z mrtvých.«

»Opravdu?« zvolal stařec udiveně. »To mi musíš vypravovat, totiž — prosím tě o to.«

»Teď ne, dobrý starochu,« odvětil odmítavě Jairus. »Co jsem dnes prožil a viděl, naprosto mě vyčerpalo. Snad zítra nebo pozejtří vyplním tvé přání.«

»Vždyť já rád počkám, pane,« zvolal sluha radostně: »Jdi však nyní, dobrý Jaire, do své komnaty; donesu ti pokrm a víno, aby ses posilnil.«

Konečně se mohl Jairus uchýliti do samoty a přemýšlel o tom, co prožil dnes dopoledne. Nejvíce jej zarmucovalo, že jednali s Ježíšem tak ukrutně. Že takové jednání bylo naprosto neoprávněné, o tom byl pevně přesvědčen. Nechodil sice s divotvůrcem, ale potají pozoroval tajemného muže i jeho život a podívoval se mu. Jest nemožné, aby se Ježíš dopustil skutku, za který by zasloužil tak hrozné trýznění a potupnou smrt na kříži. Umíral tedy jen proto, že byl nenáviděn pro svůj svatý život, pro svou moudrost, pro své zázraky.

Jairus vzhlédl; v komnatě se setmělo. Kam se podělo slunce, jež ráno zvítězilo nad mlhou a přineslo jasný den? Jairus povstal a přistoupil k oknu. Stmívalo se víc a více°. Slunce stálo na obloze jako mdlý rudý kotouč bez lesku — a opravdu: vyšly hvězdy podivuhodného lesku, jakoby zastřené. Co to? Ubývání měsíce přece nemohlo být příčinou zatmění a slunce stálo na nebi beze stínu, ač také bez lesku. Jairovi se tesknou se sevřelo srdce.

Z ulic se ozývalo úzkostlivé lkání. Do něho se mísilo vytí psů a poděšené cvrlikání ptactva. Z protějšího domu sem doléhal pláč žen a dětí. Teď se i zde v domě ozvalo

zmatené volání. Bylo slyšeti po schodech vzhůru spěšné klopýtavé kroky, do toho se mísily četné hlasy, v nichž chvějící se muž zřetelně rozeznal úzkostlivé výkřiky: »Pane, zůstaň s námi v den hrůzy! Pane, smiluj se nad námi a zachraň nás!« Potom kdosi silně zabušil na dveře, a nežli mohl Jairus promluvit, naplnil se pokoj množstvím lidí, které však nemohl potmě rozeznat.

»Pane, Pane,« volali ustrašeně, »odpusť nám! Umíráme hrůzou, neboť svět hyne! Ó, kdyby byl aspoň pán doma!«

»Jen odvahu, přátelé!« povzbuzoval je Jairus. Ale jeho hlas byl mdlý a nejistý.

»Přineste jen napřed světlo, potom počkáme, co se bude dít dále.«

»Ach, ano, světlo,« povzdechl ženský hlas, »přineste světlo!«

»Kdo však pro ně půjde dolů?« otázal se kdosi. »Jdi ty, Jefte!«

»Ne, ne,« zvolal kdosi úzkostlivě, »umřel bych strachem! Zemřeme všichni!«

Jairus se snažil upokojit poděšené služebnictvo, a přiměl konečně starého sluhu Kaleba, aby šel do přízemí a rozžehl na krbu lampu.

Když se Kaleb vrátil a přinesl světlo, uzřel Jairus kolem sebe obličej na smrt blede a chvějící se ustrašené postavy. Na zemi klečeli dva muži, zakrývali si tváře rukama a stenali úzkostí. Někteří sluhové přemoženi strachem se opírali o zeď, ostatní úpěnlivě pohlíželi na hosta.

V témž okamžiku zvolala jedna ze služek: »Ukřižovali světce z Nazareta, ukřižovali jej, protože o sobě řekl, že jest Syn Boží. Jistě že jest, neboť slunce zhaslo a země se chvěje.«

Tato slova vzbudila nové zděšení. Služky se daly do

pláče a sluhové si div nezoufali. Po chvíli, když tma neustávala, naopak houstla a stávala se děsivější, řekl Jairus:

»Vzývejme Pána, aby se nad námi smiloval a byl nám milostiv.« »Ano,« souhlasili všichni, »ano, modleme se.«

Jarius začal žalm 142. a všichni se horlivě modlili s ním:

»Hospodine, vyslyš modlitbu mou,
popřej sluchu mé úpěnlivé prosbě,
pro svou věrnost a spravedlivost mě vyslyš.
A v soud nevcházej se svým služebníkem,
nenít bez viny před tebou žádný, kdo žije.
Pronásleduješ nepřítel mou duši,
sráží do prachu až moje žití,
staví mě do temnot jako dávno již mrtvé.
Úzkostí je sevřen ve mně duch můj,
v útrokách mých trne moje srdce . . .«

Úzkostlivě a prosebně se modlilo shromáždění tyto verše i další žalmy. Znělo to jako pohřební zpěvy a slabé blýskající světlo lampy vrhalo na stěnu znetvořené stíny, které jako by prováděly tanec mrtvých. Blížila se devátá hodina denní a tma trvala stále. Hlasy modlících se již selhávaly, rty vysychaly. Konečně, když modlitbu na okamžik přerušili, zvolal jeden ze služebníků: »Myslím, že se rozednívá!«

Všechny oči se pátravě obrátily k oknům. V úzkostlivém napětí zíraly do tmy. Minulo několik minut v naději i v strachu, pak řekl Jairus: »Ano, svítá; již lze rozeznat obrysy nejbližších budov.«

Rychle se rozjasňovalo; ale nebylo to denní světlo; zdálo se, že se nebe proměnilo v krev a oheň. Mraky se válely po obloze jako krvavé vlny mořské. Ohromující

zděšení pojalo všechny. Celé město upadlo do němého zoufalství. Vtom zaburácela bouře, až v uších zaléhalo, a země se zachvěla. Všichni, kdo byli s Jairem v komnatě, padli na zem.

Nad městem, které se dnes dopustilo vraždy na Ježíši z Nazareta, snesl se večerní soumrak. Jairus seděl v komnatě a stále čekal na příchod hostitelův. Rukou podpíral hlavu, unavenou myšlenkami a dojmy dnešního smutného dne. Samo slunce odepřelo zemi na tři hodiny světlo a rozprostřelo nad ní smuteční závoj. A když se konečně jeho světlo vrátilo, jak strašlivě se ohlásilo! I země hrozila, že rozmetá svá pouta a uvolní své základy. Tu v domě sice nikdo neutrpěl škody při náraze, ale venku to bylo horší. Když se počala rozptylovati tajemná temnota, spěchalo mnoho lidí domů z Golgoty. Někteří byli zabiti troskami, které se na ně zřítily při zemětřesení. Ještě nyní doléhal k sluchu osamělého muže, když s hrůzou povstal, úzkostlivý křik ze sta hrdel. Ulicí se divoce hnaly šílené davy. »Běda, běda!« kvílely, »mrtví vstávají z hrobů¹⁰, svět hynie!«

Byl to strašlivý, památný den.

Po schodech se blížily unavené, těžké kroky. Jairus naslouchal; to byl jistě hostitel. Povstal a otevřel dveře. Přicházel Nikodem a za ním kráčel starý sluha se svítilnou. Pln starosti a lásky pohlížel na svého pána, jenž od rána zestárl o několik let.

Nikodem podal hosti beze slova ruku a posadil se pak ke stolu na sedadlo, na kterém předtím seděl Jairus. Ten vzal od sluhy světlo, a když se sluha vzdálil, přistoupil k hostiteli. Chtěl jej oslovit, chtěl se otázat na konec naza-

retského proroka; neměl však k tomu odvahy. Nikodem položil obě ruce na stůl a spolehl se na ně. Statným mužem otrásal prudký vzlykot a slzy mu kanuly na kamenou podlahu.

Jairus postavil svítilnu na stůl a pohlížel smutně na placícího muže. Jak veliký byl asi jeho žal, když ho tak uchvátil!

Konečně se zdálo, že se Nikodem vzpamatoval. Jairus k němu přistoupil, položil mu ruku na rameno a řekl dojat: » Ubohý příteli!«

Nikodem pozvedl hlavu. Pak se vzchopil a pravil bolestně: »Jaire, že jsem se dočkal něčeho takového!«

Po chvíli smutného mlčení, když se Jairus posadil proti němu, řekl konečně Nikodem:

»Chceš vědět, co se ještě stalo?« Jairus jen přikývl; neodvážil se říci »ano«! Tu začal mluvit Nikodem tak slavně, že to Jairem otrásl až do hloubi duše: »Viděl jsem dnes umíratí Boha! A spatřil jsem, jak ďáblové jásají nad jeho smrtí. Ale byli překonáni a zděšeně se odplížili.«

Opět se na chvíli odmlčel, potom bolestně povzdechl a vyprávěl dále:

»Ještě jsi, Jaire, zahlédl bolestný obraz, když matka trpitelova klesla před ním na kolena. Nedivím se, že jsi pak neměl odvahy jít dále s průvodem. Spíše žasnu nad tím, že jsem sám byl s to, abych sledoval do konce muky světce z Nazareta a jeho matky.

Když jsi odešel, opustily jej síly úplně. Stenaje pod břemenem, namáhal se jít dále; ale brzo upadl. Jeho nepřátelé však nechtěli, aby umřel na cestě, nýbrž na potupném dřevě. Poručili tedy katům, aby ztýranému pomohli nésti kříž. Oni však se zdráhali. I zlobili se nepřátelé, proklínali je a zuřili.

Na cestě, kudy jsme se ubírali, stál jakýsi venkovan a pln hrůzy hleděl na muže s trnovou korunou pod křížem. Katané se ho chopili a přivlekli jej. Měl místo nich nésti odsouzenci kříž¹¹. Venkovan se vzpíral, jak mohl. Nevím, bál-li se hanby nebo hrozil-li se utrpení, které viděl. Ale Ježíš Nazaretský naň pohlédl smutně a prosebně, i slitoval se nad ním venkovan a pomohl mu nésti těžké břímě.

Po chvíli se stalo něco, po čem jsem poznal, že Ježíš nepozbyl své zázračné moci a že kráčí na smrt dobrovolně. Ačkoli již nenesl své břemeno, přece byly jeho kroky čím dále tím nejistější. Obával jsem se každé chvíle, že klesne. Najednou pozvedl hlavu a rozhlédl se, jako by někoho hledal. Oči měl zalité krví, která mu stékala se zraněného čela. Vtom se zástupem katanů prodrala Veronika, jedna z předních žen tohoto města. Viděl jsem ji již předtím plačící na schodech. Rychle stáhla s hlavy závoj a klečíc vložila jej Ježíši do chvějící se ruky. Přitiskl si šat na tvář a pak jej podal Veronice se slovy: »Buď požehnána!«

Tu jsem, Jaire, spatřil zázrak, který potvrdil božskou sílu Ježíšovu. Na závoji se ukázala jeho tvář zakrvácená, se všemi ranami. Žádný malíř na světě by ji nebyl mohl vymalovati lépe a výrazněji, než ji otiskl Ježíš v okamžiku.

Veronika vzkřikla údivem a bolestí; potom zvolala: »Pane, děkuji ti!« Zlíbala vzácný poklad. Zpozoroval jsem, jak se kolem ní seskupili lidé, kteří s ní chtěli vyjednávat. Ona však odkvapila, aby jí nikdo nemohl vzít odkaz divotvůrcův. Za chvíli jsem spatřil nové dojemné divadlo. Ach, je to něco strašlivého, vidíme-li, jak nemilosrdně je člověk štván na smrt. A což teprve, kráčí-li na smrt nevinný, jako tady, beze stesku, jako beránek! Nepřátelé dobrého Mistra div nezahynuli netrpělivostí. Stále pobádali k spěchu. Ale tělo Ježíšovo k smrti unavené ne-

mohlo dále a Ježíš opět klesl pod křížem těžce a bolestně. Ach, jak jej kopali a bili! Konečně ho zvedli provazy, uvázanými kolem těla.

Prošli jsme soudní branou a přišli před Golgotu. Všecek jsem se zachvěl zděšením. Nahoře již katané kopali jámy na kříže. Pahorek byl pokryt a obklopen zvědavci. Co se asi dělo v duši Ježíšově! Jaké pocity prochvívaly jeho srdcem při pohledu na ty přípravy! Tři léta chodil krajem, a kamkoli přišel, všude činil dobře a rozséval požehnání. Ještě před několika dny všechen lid jásal a volaje mu »hosanna¹²« provázel ho do chrámu. A teď? — —

Ach, měl jsem v duši trpké myšlenky na ztracené naděje, na zaniklou nádhernou říši pod žezlem Ježíše Nazaretského, našeho Mesiáše. A co teprve cítil asi on!

Brzo jsem poznal, co myslel a cítil. Poblíž cesty, kudy jsme se ubírali, stálo mnoho žen, které při pohledu na ztrýzněného Mistra se daly do hořkého pláče. Ježíš se k nim obrátil a pronesl vážně prorocká slova: »Dcery jerusalemské, neplačte nade mnou, nýbrž samy nad sebou plačte a nad dítkami svými. Neboť hle, přijdou dnové, v nichžto řeknou: Blahoslaveny neplodné a životy, které nerodily, a prsy, které nekrmily! Tehda počnou říkati horám: Padněte na nás! a pahrbkům: Přikryjte nás! neboť činí-li toto na dřevě zeleném, co se bude dít na suchém¹³?«

Tato slova, drahý Jaire, mě naplnila úzkostí. Slova umírajícího jsou mi vždy svatá; ale co mluvil Ježíš, bylo mi věčnou pravdou. Divíš se? Viděl jsem jej minulé noci před veleradou, k níž také náležím. Byl svázán jako zločinec a hrubá rota jej týrala. Pokojně a mlčky snášel všechna pošetilá obviňování, která se naň sypala. Když však ho velekněz zapřísahal, aby řekl, je-li Synem Božím, stál před námi v poutech jako Bůh a s nevýslovnou velebností, slav-

nostně a se zářícím pohledem prohlásil: »Ty jsi řekl! Já jsem¹⁴!«

Ano, Jaire, přísahám ti, Ježíš Nazaretský jest Bůh. Stojíme před velkým, svatým tajemstvím. Jen Bůh může umírat tak, jak on zemřel; a jen láska božská si mohla vyvolit obtížný život lidský a potupnou smrt na dřevě kříže.«

Nikodem mluvil v posvátném nadšení. Poslední jeho slova vnikala v srdce hostovo jako ohnivé střely. Jairus si byl vědom, že jeho dosavadní víra v Ježíše z Nazareta byla jen stínem proti víře tohoto pravého učedníka Ježíšova. Jairus věřil v Ježíše jen v štěstí a v záři jeho zázraků, když však vedli divotvůrce jako zločince na smrt, zachvátila jeho duši mocná bouře. V troskách shledával zbytky své víry. Kdyby mu nebyla vděčná láska svítila do této duševní temnoty, byl by asi na divotvůrce pohlížel právě tak jako tolik jiných, totiž jako na svůdce lidu.

Jairus seděl proti hostiteli se sklopenou hlavou; nyní prosil tiše smutným hlasem: »Tys ho viděl umírat, Nikodeme, vypravuj mi o jeho posledních hodinách!«

»Ach, jest to tak bolestné,« pravil Nikodem, »popisovat utrpení a smrt toho, jehož milujeme. Ale budiž; neboť se domnívám, že smrt světcova má ohromný význam pro svět. Asi v poledne jsme došli na Golgotu. Předtím Ježíš klesl bolestí ještě jednou. Když dosáhli s Ježíšem výšiny, sňali trpiteli břímě s ramenou. Ale po této úlevě čekaly naň hrozná muka. Kati strhli mu s těla šat, takže se svíjel bolestí a studem. Nebylo na něm zdravého místa! Krev se řinula znova proudem, neboť rány, způsobené bičováním, se při hrubém obnažení obnovily. Viděl jsem, jak se Ježíš všecek třásl; ale to byl teprve počátek muk!

Vedli jej ke kříži, který ležel na zemi. Nemohu ti, Jaire,

vypovědět, co jsem pocítil, vida, jak světec sám uléhá na dřevo kříže. Bylo to tak dojemné, že se mi oči zalily slzami. Jako unavené dítě, které se večer vrávorajíc ukládá na postýlku, tak toužebně a oddaně se Pán kladl na toto tvrdé lůžko smrtelné. Kéž by mu aspoň teď bylo dopřáno pokoje!

Vté přichvátali katani. Krev ti tuhla při tom, co jsem spatřil. Měli v rukou silné železné hřeby a těžká kladiva. Jest to možné? Chtějí ho přibít na kříž? Nikdy předtím jsem neslyšel, že by tak trýznili třeba největšího zločince. Ježíš Nazaretský však musil snést tato muka.

Zastřel jsem si oči. Ale zato zraňovaly duši údery kladiv a tiché bolestné steny mučednickovy. Slyšel jsem i bolestný výkřik mateřského srdce. Mirjam viděla, jak trpí a umírá její milovaný syn.

Jaire, splní-li se prorocká slova Ježíšova ke zbožným plačícím ženám, bude-li zaplavovati neštěstí za neštěstím náš národ a město Jerusalema, jistě to bude za ukrutnosti dnes spáchané.

Ale poslyš dále: Ruce a nohy světcovy byly probodeny a přibity na potupné dřevo. Na zemi stékaly potůčky krve. Se vztekem a řevem zvedli potom kříž. Jen Bůh ví, co Ježíš trpěl. Lidský jazyk není s to, aby vylíčil ta muka.

Myslil jsem, že mi srdce pukne bolestí, když jsem je viděl viseti v mukách na kříži. A domníval jsem se, že všichni kolem kříže cítí podobně. Ale kdepak! Měli na rtech jen posměch. Rouhali se umírajícímu a tupili ho. Kdybych byl na vlastní uši neslyšel jejich slov, nebyl bych věřil, že jsou lidé schopni takové ukrutnosti. A on v svém utrpení, slyš, příteli, co činil. »Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí!« modlil se ještě na kříži za své nepřátele. Vpravdě jen Bůh jest schopen takové lásky!

A kdybys někdy, Jaire, slyšel mluvit o ženě statečné, šlechetné a vznešené, nezapomeň na Mirjam, matku Ježíšovu. Jest větší než Ester a Judit. Tři hodiny stála pod křížem svého milovaného syna, po tři hodiny s ním trpěla v nevýslovných mukách. Jak mě dojímala její láska, její tichý bol! Musila nečinně patřit na to, jak trpí její drahý syn a jak umírá. Když nad ní umíraje zvolal »Žízním!« pozvedla k němu svou andělskou tvář a pohlédla naň pohledem, který by byl kámen obměkčil; ale pomoci mu nemohla. Smrt se blížila k jejímu miláčku, a ona byla tak daleko od svého dítěte, ač byla u něho!

Jen ukřižovaný chápal Mirjamin bol, neboť znal její oddanost. Věděl, že zůstane osamělá, až on umře, proto ještě na kříži jí projevil svou dětinnou lásku. Dal své matce za syna učedníka, kterého zvláště miloval, a zarmoucenému učedníkovi odkázal Mirjam za matku.

Sám jsi viděl, jak nebe i země truchlily o spravedlivého. Tma, trvající tři hodiny, a strašlivé zemětřesení po ní znova mi jen potvrdily moc umírajícího. Tyto úkazy vzbudily na Golgotě strašnou hrůzu. Ale srdce jeho nepřatel se přece neobměkčila. A potom přišel okamžik, který učinil konec hroznému utrpení. Slunce počalo temnotu zaplašovati. Tu zvolal Ježíš jako vítězně silným hlasem: Dokonáno jest! Po chvilce opět promluvil: Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého! To bylo jeho poslední slovo. Sklonil hlavu a vypustil ducha. V tu chvíli se země zatřásla bolestí a hrůzou¹⁵.« — — —

Nikodem se zamlčel a smutně pohlížel na hosta, který se marně snažil, aby skryl slzy. Smutný konec světce z Nazareta jej hluboce dojal; ale jeho smutek se ještě zvětšoval při vzpomínce na uplynulá šťastná léta, která Ježíš prožil v nesmírné lásce a dobrotě na jezeře Galilejském mezi chu-

dobným lidem, uče a dobře čině. S jakým jásotem ho lid přijímal, jak chodil všude za ním! Přišel-li kam, přišlo s ním požehnání a štěstí, odešel-li, toužili po jeho návratu. Jeho díla byla díla Boží, která jej spojovala jako zlatý řetěz s chudobným trpícím lidem. Všechno minulo. Jistě již nikdy se nenaskytne divadlo, které bývalo vídati na pobřeží jezera Genezaretského, kde mrtví vstávali k životu a choří se uzdravovali jediným slovem. Pokoj a štěstí prchly ze země.

Ale všechno to ustoupilo v pozadí, neboť v duši Jairově se opět vynořila myšlenka na božství Ježíšovo. Je-li Ježíš Syn Boží, běda světu a třikrát běda národu izraelskému, který jej usmrtil! Jairus se ulekl těch myšlenek. Přál si z hloubi srdce, aby světec, jenž mu jedináčka vzkřísil z mrtvých, byl jen prorok, nikoli Syn Boží.

Tu ho vyrušil hostitel z myšlenek. »Znáš, Jaire, 21. žalm našeho proroka Davida?« »Ovšem, že znám, pročpak se tážeš?« »Náš svatý prorok a král prorokoval o tom, jehož jsme ukřižovali:

Já pak spíše červ jsem nežli člověk,
pohánění lidí a povrhel chátry.
Všichni, kteří mě vidí, smějí se mi,
šklebí ústa a potřásají hlavou:
Doufal v Hospodina, ať jej vytrhne;
ať ho vysvobodí, vždyť má v něm zálibu.
Zbodli ruce mé i nohy moje,
mohou sčítat všecky moje kosti.
Rozdělují sobě roucha moje,
o můj oděv metají si los.« —

»Tak jest psáno,« zvolal Nikodem chvějícím se hlasem.

»A ujišťuji tě, že zde není ani o slabiku více nebo méně. Všechno se dnes strašlivě vyplnilo na Ježíši Nazaretském. A víš, o kom to David prorokoval? O zaslíbeném Mesiáši, a tento Mesiáš byl Syn Boží.«

Jairus se zhrozil. Co Nikodem pravil, bylo asi pravda. Jaké však hrozné důsledky plynuly z této pravdy! Běda Izraeli! A hostitel opět promluvil: »Také prorok Isajáš předpověděl utrpení Mesiášovo. Znáš, Jaire, místo, kde praví:

»Podoby neměl ni krásy, bychom naň patřili,
neměl vzhledu, bychom se kochali v něm.

Povržen byl a nejposlednějším z lidí,
mužem bolestí, zkušeným v utrpení,
před jakým lidé tvář si zastírají.

Tupen byl, že jsme si ho nic nevážili,
vpravdě bolesti naše tento vzal na sebe,
ano, co my jsme trpět měli, on snášel;
my pak jsme měli ho za malomocného,
zbitého od Boha a sklíčeného.

Ale on byl raněn pro hříchy naše,
roztlučen byl pro nepravosti naše;
tresty pro naši spásu na něho dolehly,
a jeho jízvami jsme uzdraveni.

Obětoval se, protože sám chtěl,
a neotevřel úst svých;

jako ovce na porážku vedená
a jako beránek před tím, kdo ho stříhá,
němý bývá, neotevřel úst svých.

Z tísně, když odsouzen byl, smrt ho vyrvala.«

Jairus hluboce povzdechl a pravil: »Není pochybnosti;

o Ježíši Nazaretském to předpověděli proroci, o nikom jiném. A poněvadž o něm prorokovali, jest větší jich. On je jistě Syn Boží a snad i zaslíbený Mesiáš.«

Po těchto slovech zavládlo na chvíli smutné mlčení, pak se tázal Jairus: »Co se stalo s mrtvolou světcovou? Nechali ji na kříži?«

A Nikodem vyprávěl, co se událo po smrti Ježíšově: »Jakmile byla poprava skončena, opustili vojáci a lid místo; zůstala tam jen matka Ježíšova s několika přáteli. Jeden z nás odešel k Pilátovi, aby vyprosil mrtvolu pro bolestnou matku. Pilát této prosbě ihned vyhověl. Sňali jsme svaté tělo s kříže a položili do náručí matčina. Ó, kdyby kamení mohlo mluvit, ozývala by se všechna země jeho nářkem. Plačíce stáli jsme kolem svaté ženy, která v ne-smírné bolesti, nemajíc již ani slz, pohlížela na hrozné rány synovy. Potom chvějící se rukou sňala něžně trnovou korunu s hlavy Ježíšovy a líbala bledé čelo zbrocené krví. U nohou jí klečela Magdalena, sestra Lazarova z Betanie, a v nevýslovné bolesti lomila rukama. Ježíš se kdysi nad ní smíloval, a podle její bolesti soudil jsem o její lásce.

Učedník Jan, kterému Ježíš svěřil svou matku, odešel zatím s několika ženami do města. Vrátili se, nesouce plátno a vodu. Umyli jsme svaté tělo a ovinuli je plátnem. Mirjam a ženy měly starost, kam uloží tělo Páně. Ale můj přítel Josef z Arimatie měl nablízku nový hrob, který nabídl truchlící matce pro milované dítě.

Nesli jsme tělo k hrobu. Jistě se nikdo nikdy nedotýkal archy úmluvy s větší úctou, než my jsme se dotýkali svého svatého břemene. Konečně se mělo dostati velkému trpiteli pokoje. Uložili jsme mrtvolu do hrobky, pohlédli smutně a se slzami ještě jednou do klidného svatého obličeje Ježíšova a uzavřeli jsme hrob¹⁶. Když odváděli Mirjam

a já jsem spatřil její vznešenou postavu, zlomenou bédami posledních dnů, přísahal jsem, že ji budu chrániti svým vlivem a opatrovat, že ve mně bude mít věrného přítele v každé době.« — —

Při těch slovech slyšeli oba mužové chvatné kroky po schodech nahoru a potom ke světnici. Někdo prudce zabušil na dveře a hned vstoupil starý sluha hostitelův. Byl nejvýš rozčilen a lomil rukama. Konečně ze sebe vypravil: »Pane, beránek velikonoční — ó Bože, nedali jsme zabíti velikonočního beránka — ta hrůza a tma — zapomněli jsme na všechny tvé rozkazy — teprve nyní jsem si vzpomněl.« Oba mužové povstali a pohlíželi s úžasem na sluhu. Jairus zbledl a pravil: »Opravdu, Nikodeme. Již je noc, měli jsme již slaviti paschu.«

Nikodem byl neočekávanou zvěstí na několik okamžiků zmaten. Potom však se vzchopil a pravil vážně a důrazně:

»Upokojte se! Dnes je konec úmluvě; byla zrušena zločinem Izraele. Svého Mesiáše přibil na kříž. Dnes byl na Golgotě zabit nový, neposkvrněný beránek velikonoční. V něho věřme, v jeho milosrdenství doufejme a jej milujme až do posledního dechu.«

Jairus ani sluha neodporovali slovům Nikodemovým. Sami dobře cítili, že dnešní den jest mezníkem v dějinách jejich národa, který se nazýval lidem Božím.

V domě Nikodemově se již nikdy neslavila pascha Starého zákona. Po několika týdnech však všichni domácí slavili hostinu lásky, kterou Ježíš Nazaretský ustanovil ve svatvečer své smrti. Stará úmluva byla skutečně zrušena a místo ní nastoupila úmluva nová, tajemná a božská.

Aleluja!

Jemně šelestilo listí stromů a keřů, které ještě halila noc. S nebe zářily hvězdy mihotavým leskem, jako když má svítat na nový den. — V zahradě, která byla se tří stran obklíčena vysokou zdí a čtvrtou stranou přiléhala k malé budově, procházel se někdo volným, sotva slyšitelným krokem. Chvilími se ozval do nočního ticha hluboký, bolestný povzdech a v šepot listí se mísila polohlasitá žalostná slova: »Můj synu, můj milovaný synu! Ó, pojď! Procitni!«

Byl to ženský hlas a v jeho zvuku bylo tolik hořkého, palčivého bolu!

Hvězdičky pobledly ještě více a na východě, kde jako zeď stály hory Moabské, ukázal se na nebi slabý úsvit. Míjely minuty. Východní nebe se zbarvilo červánky a nejasné obrysy okolí vystupovaly v určitějších tvarech. Stěny domu a zahradní zdi se odrážely světleji od tmavých porosených keřů.

Kroky utichly. Ženská postava, zahalená tmavým rouchem, stála bez pohnutí na stezce posypané pískem. Opět splynul s jejích rtů toužebný stesk: »Můj synu, můj synu! Procitni, vrať se, zkrat dobu našeho odloučení, neboť bez tebe jest mi život tmavou nocí!«

Postava pokročila o několik kroků, a protože se již poněkud rozednilo, bylo nyní možno rozeznat její tvář. Osamělá žena, jejíž srdce stravovala touha a s jejíchž víček prchal spánek, byla Mirjam, matka Ježíšova. Jakou ranou

byla pro ni smrt synova! Jak znavenou a zdrcenou se zdála v ranním šeru!

Její krásná tvář byla bledá, s tmavými pruhy pod uplakanýma očima, a na brvách se jí chvěly slzy. Bolest a touha po božském Synu stravovaly její síly. Ale její pohled nebyl beznadějný, jevil nedočkavost a touhu. »Již je čas, můj sladký Ježíši,« šeptala a otevřela toužebně náruč směrem ke Golgotě.

Vtom jako blesk za vzdálenými horami zasvitl první sluneční paprsek. Východ zářil nachově; příroda jako by radostně zajásala. Zahradou vanul lehoučký váněk a pohyboval ratolestmi, které se k sobě skláněly, líbaly se a šepotaly. Právě tam, kde klesla Mirjam na kolena, se ozval sladký, lichotivý ptačí zpěv. Zpívaje snášel se ptáček stále blíže k truchlící matce a usadil se u ní na větévce, jako by ji chtěl potěšit.

Vtom se zachvěla země, nikoli strašně a s hlukem, ale jako by radostně poskočila. Duší Mirjaminou prochvěla rozkoš; hbitě povstala. Sotva se vzpřímila, stála před ní mužská postava v nebeské kráse. Postava zářila čarovným leskem, který zaplašil poslední stíny ranního svítání, a Mirjam klesla v blaženém vytržení na prsa nebeského zjevu. Zmohla se jen na slova: »Můj Synu, můj Bože!«

Ještě byla noc nad Jerusalemem, když se otevřela branka domku v horním městě a tři temné postavy vyšly na ulici. Chvíli naslouchaly, pak spěchaly směrem k bráně genathské. Nikdo je nepotkal. Město bylo ještě v hlubokém spánku. Ale přece se neodvážily ani slovem rušit noční ticho.

Právě došly k bráně. V koutě seděl muž a spal, ale brána byla zavřena. Tři postavy se sestoupily a šeptaly. Bylo slyšeti ženský hlas, jenž pravil: »Co jen uděláme? Nemůžeme ven. Máme vzbudit hlídače?«

»Ne, ne,« odvětily druhé dvě ženy úzkostlivě. »Mohl by strhnout poplach a náš úmysl by se prozradil.«

»To by mi nic nevadilo,« odvětil první hlas. »Ať si nepřátelé Páně o mně soudí, jak chtějí. Ale pojďme nahoru k soudní bráně, ta asi není v noci zavřena.«

Ženy kráčejíce dále, držely se, jak jen mohly, při městské zdi, kterou měli po levici.

Svívalo. Tajemné poutnice byly tím smělejší, čím více se rozednívalo. Teď již mluvily spolu bez ostychu. Pojednou se jedna z nich zastavila a pravila: »Ach, Bože, na něco jsme zapomněly. Kámen! — Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových¹?« I druhé dvě se zastavily a pohlížely s ustrnutím na mluvící. »Opravdu, na těžký kámen jsme zapomněly. Ach, že jsme na to nepamatovaly! Neměly jsme se tak tajit. Můj syn by byl rád šel s námi a tvoji synové, Salome, jistě také!«

»Máš pravdu, Mirjam. Kdybychom se byly napřed domluvily s muži, mohlo to dopadnout lépe. Teď asi jdeme marně.« Pak se obrátila k druhé průvodkyni, vysoké, vznešené postavy a pravila: »Co myslíš, Magdaleno, máme se vrátit a zavolat své syny? Jsou s ostatními učedníky na Sioně.«

Oslovená však zavrtěla hlavou a řekla: »Pojďme k hrobu! Pudí mě to tam; snad nám Pán někoho pošle, nebudeme-li samy moci odvalit kámen.«

Zatím se rozednilo ještě více. Ženy vystoupily nyní ze stínů domů. Byly to dvě starší ženy asi z lidu nižších tříd. Třetí však, vznešená a mladá, byla sestra Lazarova.

Ušly jen kousek cesty a opět se zastavily. Něco neobyčejného je zarazilo. Země pod nimi zakolísala, takže se jako v závratí přitulily k sobě. Jejich obava však byla zbytečná; otřes země trval jen okamžik a vše bylo opět jako dříve. Teď kráčely ještě spěšněji než předtím.

Došly až k soudní bráně a k své nemalé radosti poznaly, že jest otevřena. Právě chtěly vstoupiti do brány, zahalené ještě v pološero, když uslyšely za branou blížící se spěšný dupot a úryvkovitý hovor mužských hlasů. Ženy se plaše skryly za jeden z mohutných pilířů, které po stranách brány podpíraly staré šedivé zdivo. Vtom se kolem nich přehnali tři nebo čtyři muži v divokém úprku. Byli to vojáci římské legie, kteří prchali jako před neviditelným nepřítelem do města. Měli tváře vpadlé a zraky zděšené. Ženy na ně pohlížely udiveně, až mužové zmizeli mezi domy. Pak vystoupily ze svého úkrytu a váhavě šly dále. Úzkostlivě se tázaly, co asi poděsilo ty muže, ale nenašly uspokojivé odpovědi.

Golgota byla již před nimi. Žlutošedá skaliska se měnila do ruda; probouzející se jitro vyzdobilo pustý pahorek nádherou barev. Ženy se však zachvěly, když uzřely na výšině tři kříže; na prostředním z nich dokonal přede dvěma dny jejich drahý Mistr. Vystoupily na pahorek a vešly do zahrady, kde byl skalní hrob. Smutně, vzpomínajíc na poslední události, kráčely se sklopeným zrakem. Náhle vyrušil Salome a Mirjam výkřik úžasu jejich mladé průvodkyně. Zároveň zpozorovaly, že hrob je otevřen. Kámen byl odvalen. Magdalena pospíšila trochu napřed a rychle pohlédla do hrobu. Byl prázdný².

Stála před vchodem bezradná. Milovaný Mistr tam nebyl. Usmrtili jej a nyní jí ještě vyrvali i jeho mrtvolu! Jak krutou ranou to bylo pro její milující duši!

Najednou se prudce obrátila. Zvolala na přítelkyně: »Počkejte tady, zavolám Šimona. Nepřátelé asi otevřeli hrob.« A nečekajíc ani odpovědi, běžela vedle družek posvahu k městu. Teprve když měla soudní bránu za sebou, zmírnila běh a spěchala, ale tak, aby se nestala nápadnou, ke čtvrti sionské. —

*

Důstojník, který velel stráží na hradě Antonii, vyšel z dusné strážnice a zastavil se pod vysokou hlavní branou. Vypadal nevyspalý a znavený a pohlížel mrzutě na širé nádvoří, kde přecházely dvě stráže s tasenými meči. Zaklel na nudnou noční službu a chtěl se právě vrátit, když jeho pozornost upoutalo několik vojínů na nádvoří před branou. Jeden ze strážců odsunul závoru a vpustil soudruhy. K svému údivu poznal důstojník v příchozích muže, kteří měli od včerejšího večera stráž na Golgotě. Před dvěma dny dostal od vladaře podivný rozkaz, že hrob tajemného ukřižovaného Galilejce se musí hlídat. On se tomu rozkazu zasmál, jeho poddaní naň nadávali, ale stráž se střídala pravidelně. A teď se ti čtyři vojáci opovážili stanoviště opustit?

Vojáci přicházeli napřed chvatně, pak se blížili čím dál tím pomaleji; konečně se v určité vzdálenosti od představeného zastavili. Setník na ně zvolal hněvivě: »Pojďte jen blíže, bídníci! Proč jste opustili své místo?«

Váhavě se přiblížili. »Musili jsme prchnout. U hrobu, kde jsme byli na stráží, se staly zázračné věci. Zjevil se nám duch a proti duchům nemůžeme bojovat.«

»Mluv zřetelněji, nešťastníče! Což nevíš, že za zbabělost je trest smrti? Pověz důkladně, co se stalo!«

Vojín vypravoval znovu a z výrazu jeho tváře a z jeho rozčilení poznal setník, že mluví pravdu: »Noc uplynula klidně; nikdo se k hrobu nepřiblížil. Ale než vyšlo slunce, snesl se duch s nebe jako blesk a země se zachvěla. Postava, zářící jak oheň a bělostná jako sníh, stála najednou mezi námi, takže jsme jako bleskem zasaženi klesli na zem. Ještě jsem spatřil, jak duch odsunul hravě těžký kámen od vchodu do hrobu a posadil se naň. Pak jsem pozbyl smyslu. Když jsem se opět vzpamatoval, viděl jsem ještě anděla, sedícího na kameni, ale hrob byl prázden. Hrozně jsme se polekali a dali na útěk³.«

Setník nedůvěřivě zavrtěl hlavou a obrátiv se k ostatním vojákům pravil: »Co říkáte vy na tuto bajku?« Tu volali jeden přes druhého: »To není bajka, to je pravda! Vše se stalo právě tak, jak Viktor vypravoval.« Pak dodal jeden z nich: »Kdybychom byli opustili hrob ze zbabělosti, jistě bychom nebyli čekali až do rána. Ale proti bohům a nebeským duchům nic nedokáže ani nejstatečnější muž.«

Důstojník pohlížel zamyšleně před sebe. Zpráva vojínů se mu zdála pravdě nepodobnou, ale snad přece něco na tom bylo. Již okolnost, že se vůbec musil hrob hlídat, svědčila ve prospěch uprchlíků. Po delším přemýšlení rozhodl setník: »Teď si odpočíňte na hodinu ve strážnici. Pak půjdete před nejvyššího kněze a podáte mu o tom zprávu. Já nerozumím příhodám s duchy!«

Mirjam a Salome pohlížely za spěchající družkou; nejraději by se byly také za ní pustily. Dřívější setkání s poděšenými vojáky a nyní otevřený hrob zviklaly trochu jejich odvahu. Zůstaly však. Magdalena se jistě brzo vrátí

a přivede někoho z galilejských přátel. Chvíli stály na místě, kde je opustila mladá přítelkyně, potom přistoupily k hrobu, poodhrnuly si pláště; dva balíčky, které měly pod nimi, položily na zem. V balíčcích byly vonné věci a plátno; přišly, aby nabalzamovaly mrtvolu drahého Mistra. Dlouho tak stály, vyhlížejíce Magdalenu od Jerusalema.

Tu řekla Salome: »Ale jsme my přece jen nemoudré, Mirjam! Cestou jsme naříkaly, že jest u dveří hrobových kámen, a teď stojíme u otevřeného hrobu, a nevejdeme. Možná, že někteří z bratrů se přece dověděli o našem úmyslu a otevřeli v noci hrob. Pojďme dovnitř a dejme se do práce!«

Mirjam přikývla a usmála se. »Opravdu, proč jsme se tak polekaly? Pojď, dáme se rychle do díla! Než Magdalena přijde, můžeme být téměř hotovy, a Magdaleně se ušetří trochu bolesti. Kdyby znovu viděla rány Páně, jen by nás svým nářkem zdržovala; vždyť Mistra tolik milovala!«

Ženy vzaly opět své masti a šly k hrobu. Magdalena jim v rozrušení nepověděla, že hrob je prázdný! Najednou se Salome zarazila a zvolala: »Můj Bože, hrob je prázdný! Kdosi ukradl tělo Páně!«

V okamžení stála u ní Mirjam a pátravě pohlížela do hrobky. »Je pryč, opravdu je pryč!« zvolala polekaně. »Ó, ti bídníci! Zabili jej, a teď nám ukradli i jeho mrtvolu! Co jen Magdalena učiní, až to uvidí?« Přemáhající bázeň vešly obě do hrobu. Ale zapotácely se zpět s výkřikem. Chvějícíma se rukama zachytly se veřejí, neboť nohy jim vypověděly službu. Vedle nich po pravici seděla nebeská postava, jejíž obličej zářil jako blesk a jejíž roucho bylo bílé jako sníh⁴.

Vtom zaslechly sladký hlas. Anděl k nim promluvil:

»Nebojte se; hledáte Ježíše Nazaretského ukřižovaného, vstalť jest, není ho tuto; hle, místo, kdež jej položili! Ale jděte a povězte učedníkům jeho i Petrovi: Předěje vás do Galileje, tam ho uvidíte, jakož vám pověděl⁵.«

Andělský hlas ženy uklidnil. Jakmile však anděl domluvil, pojala je nanovo hrůza a zděšení. Co mohly, utíkaly od hrobu⁶ a ze zahrady; teprve venku zmírnily kroky. Chvějíce se bázní a rozčilením z neobyčejné zvěsti, daly se na cestu. Šly týmž směrem, odkud přišly a kudy před chvilkou běžela s pahrbku i Magdalena.

Lazar, bohatý statkář z Betanie, měl v Jerusalemě obytný dům, malý sice, ale stačil mu. Koupil jej jen proto, aby mohl spávat pod vlastní střechou, kdykoli prodléval několik dní v městě, a zvláště proto, aby o svátcích nemusil dvakrát konávat cestu z Betanie do Jerusalema a zpět. Při domě byla krásná zahrádka.

Přede dvěma dny v sobotní svatvečer přišel sem Lazar s Martou. Již v poledne chtěla jít sestra do města, aby staré služce, která tam bydlela, pomohla připravit všechno na slavnost. Vtom však nastala náhlá, nevysvětlitelná tma a zdržela Martu do večera. A když oba sourozenci přišli večer do města, jaká strašná, srdcervoucí zpráva je tam očekávala! Kdyby byli našli nádherný chrám v ssutinách, byla by bývala jejich bolest menší než při zvěsti o smrti božského přítele. Ještě včera byl jejich hostem, děkoval a žehnal jim dojemně za všechnu lásku. A dnes byl již mrtev. Zemřel v nesnesitelných mukách na potupném dřevě. Sourozenci nevěděli, jak se dostali do svého příbyt-

ku. Teď Lazar chápal, proč si Ježíš přál, aby přišli do města až večer. Láska jeho božského srdce chtěla ušetřit Lazara pohledu na to utrpení. Lazar neměl vidět, co musil Ježíš trpět za hříchy lidstva, aby mu nepuklo srdce.

Teď seděli Lazar s Martou v svém bytě a v nevýslovné bolesti lomili rukama. Jejich oči neměly slz; palčivá bolest svírala jim srdce.

Vtom se otevřely dveře a vešla Magdalena. Po jejím zevnějšku poznali sourozenci, jak strašlivý den dnes měla. Stála před nimi jako stín.

Ale Magdalena nepřišla sama; přivedla sourozencům hosta: matku ukřižovaného, vyčerpanou a bledou, sklíčenou bolem a strastí. Při pohledu na ni jako by se bylo zlomilo pouto, tížící Lazara a sestru. S výkřikem se vrhla Marta drahé matce Ježíšově na prsa a usedavě se rozplakala.

Magdalena opět odešla. Sourozenci nevěděli, kde strávila tuto noc a následující den. Ale ani se o ni nestarali. Nyní pomýšleli jen na to, aby projevíli bolestné matce všechnu lásku, kterou milovali jejího tajemného, svatého syna.

V malém domku na Sioně byla letos velikonoční slavnost smutná. Ale kolik v něm nyní bylo bolesti a utrpení, tolik radosti měl brzo zakusit.

Minula veliká sobota. Mirjam jako by neměla duši v těle. Tiše a smutně seděla v komnatě, kterou jí připravila přátelská láska; srdcem a duší dlela u milovaného syna. Co se okolo ní dělo, všechnu starost, lásku a úctu, kterou ji zahrnovali Lazar s Martou, přijímala s pokorným díkem. Ale meč, který pronikl její duši, působil jí nesmírnou bolest. Bylo dojemné vidět matku Boží v jejím hoři. Útulné lůžko, které jí bylo připraveno, zůstalo prvé noci

nedotčeno. Když jí ráno Marta činila proto laskavé výčitky, odpověděla trpitelka:

»Milá dcero, nemohu teď spát. Můj syn leží venku na tvrdém kameni; mé srdce musí bdíti u něho.«

Opět nastal den. Marta časně vstala, aby byla připravena, kdyby mateřská přítelkyně potřebovala její služby. Potichu se vloudila do komnaty Mirjaminy, aby se po ní podívala. Když však opatrně otevřela dveře, spatřila i dnes lůžko nedotčené a po Mirjam ani stopy.

Marta se lekla. Pospíšila k bratrovi a řekla mu, co viděla. Lazar ji však upokojil: »Buď bez starosti, Mirjam od nás neodejde bez rozloučení. Ač tone v moři bolesti, přece nepodlehne, jak se obáváš. Když včera jako bez zájmu seděla o samotě, byla její duše v modlitbě před trůnem Božím. Přinášela Bohu v oběť svého svatého Syna a obětovala mu i své velké utrpení. Zná tajemství Ježíšovo lépe než my. Často jsem se podívoval její úctě k Ježíši. Myslím, že je teď v zahradě; slyšel jsem ji v noci tam jíti. Najdeme ji, půjdu s tebou.«

Sourozenci vešli do zahrady. Za okamžik ji našli; seděla nepohnutě na lávce. Marta k ní spěchala starostlivě. Když se však přiblížila, pohlédla na ni Mirjam s tak blaženým úsměvem, že Marta nevěděla, co se s ní děje. Padla před Mirjam na kolena, objala ji a zvolala vroucně: »Matičko!«

Zatím přišel i Lazar. Užasl nad náhlou změnou v celé Mirjamině bytosti. Nebeské štěstí jí zářilo z očí a rozjasňovalo její andělskou tvář. Když jí podával ruku, pravila rozechvěně: »Vstal z mrtvých!«

Lazarův pohled spočinul na ní tázavě a Marta sebou trhla. Co tím chce Mirjam říci? Vstal z mrtvých? Mirjam však pravila: »Lazare, poznávám ti po očích, co si myslíš. Divíš se a pochybuješ. Ježíš, kterého ukřižovali a jehož

přátelé položili do hrobu u Golgoty, vstal z mrtvých. Asi před hodinou byl zde u mne, proto oplývám štěstím a blažeností.«

Lazar a Marta stáli před Mirjam a v němém úžase pohlíželi na přešťastnou matku. Nevěděli, co si mají myslet. Tu pravila Mirjam: »Drazí přátelé, věřili jste v Ježíše, když prodléval u vás. Měli jste ho za Syna Božího, a nemýlili jste se. Ježíš ukřižovaný jest skutečně Syn Nejvyššího a já jsem jeho nepatrná služebnice. Zemřel za hříchy světa. Také předpověděl, že vstane z mrtvých, i čekala jsem s vroucí touhou tu blaženou chvíli. Konečně přišla a s ní štěstí, že jsem směla Ježíše spatřiti na vlastní oči v jeho slávě. Klanějme se Pánu!«

Nebylo ani třeba vybízet k modlitbě. Lazar a Marta klesli na kolena a jejich modlitby se spojily v jásavou hymnu o lásce Boží. Závoj smutku byl sňat s jejich duší. Před jejich duševním zrakem jasně se jevilo zázračné dílo Syna Božího. Přišel s nebe na zem, aby vykoupil hříšné lidstvo. Žil mezi lidmi, hojil jejich bolesti, oživoval je božským učením, těšil je. A lidé ho za to přibili na kříž. On však přemohl smrt a hřích a slavně vstal z hrobu. Jejich božský přítel vstal z mrtvých! Aleluja, aleluja!

Opojeni štěstím a láskou k Ježíši, zapomněli Lazar s Martou na všecko a setrvali dlouho ve vroucí modlitbě. Konečně však si vzpomněli, kde jsou, vzchopili se a vedli si přešťastnou matku vítězoslavně do svého tichého domova.

Nejvyšší kněz Kaifáš vstal před chvilkou z lůžka a oblékal se. Najednou někdo silně zaklepal na dveře jeho ložni-

ce. Nevrlý pro to vyrušení poručil sluhovi drsně: »Jdi, Silo, podívej se, co se děje!«

Sluha otevřel a pohlédl ven. Tam stál Malchus, jeden z nižších sluhů; bylo vidět, že je velice rozechvěn.

»Co chceš?« tázal se Silas druha.

»Ach, poslyš,« odvětil chvatně Malchus, »staly se zá-
zračné věci. Musím ihned mluvit s pánem.«

»Copak se stalo? Velekněz se právě obléká. Počkej!«

V témž okamžiku se ozval prudký, netrpělivý hlas nejvyššího kněze z ložnice: »Copak děláš tak dlouho za dveřmi? Kdo je venku?«

Malchus otevřel dveře dokořán a zvolal: »Pane, chtěl jsem k tobě, stal se veliký div! Galilejský, který před dvěma dny byl ukřižován, vstal z mrtvých. Jsou zde vojáci, chtějí s tebou mluvit.«

Jakmile Kaifáš uslyšel tu zprávu, zbledl a počal se chvěti. Hned však se vzpamatoval, zavrtěl hlavou a řekl: »Já-
ké nesmysly to blábolíš, Malchu! Mrtví nevstávají z mrtvých po dvou nebo po třech dnech. Jsi opilý i s těmi, kdo ti pověděli tu bajku.«

»Pane, nejsem opilý,« ujišťoval Malchus. »Pravím ti jen to, co jsem slyšel od strážců hrobu. Galilejský byl zá-
zračný muž. Což mi hned nezahojil ucho, když mi je utal jeden z jeho druhů? Není tak nemožné, co se o něm po-
vídá.«

Kaifáš opět zavrtěl hlavou a řekl: »Zaved' Římany do komnaty vedle velké síně. Potom řekni kamarádům, aby se připravili, že asi půjdou s poselstvím do města.«

Malchus odešel a nejvyšší kněz se spěšně oblékal. Silas viděl, jak se Kaifáš chvěje, a měl z toho potichu radost. »Tedy přece,« pravil sám k sobě, »má před někým strach!«

Kaifáš se odebral s tlukoucím srdcem do komnaty, kde jej očekávali římsí vojáci. Cestou si mumlal mezi zuby: »S tím prokletým Galilejcem je to čím dál tím horší. Doufal jsem, že po jeho smrti budeme mít pokoj, a teď prý dokonce vstal z mrtvých.«

Kaifáš chtěl se sebe strásti starost, která ho skličovala, ale nedařilo se mu to. Přes to však vzal na sebe povznesenou a výsměšnou tvářnost, nežli vkročil k vojínům.

Před nejvyšším knězem stálo čtvero strážců hrobu. Mimo to poslal s nimi důstojník také poddůstojníka.

»Nu tedy, vy strašáci!« zvolal Kaifáš vstoupiv do komnaty. »Jakouž pak zmateninu mi chcete vypravovat hned zrána?«

Jeden z vojínů předstoupil a pravil: »Pane, nepřišli jsme, abychom poslouchali tvůj výsměch. Ale setník nás posílá, abychom ti podali zprávu o tom, co jsme viděli na stráži u hrobu.«

»Vypravuj tedy!« odpověděl rozmrzele Kaifáš. Byl uražen smělostí vojínovou, že se opovážil jej pokárat. Muž tedy vypravoval: »Hlíдали jsme hrob obezřele, jak jsme byli povinni. Po každé, když jsme se měli vystřídat, prohlédli jsme svědomitě pečeti. I já jsem je tuto s Kajem prohlédl, než jsme přijali stráž. Již svítalo. Pak jsem zhasil svítilnu, která hořela po celou noc. Tito dva z nás se zahalili do plášťů, aby se uložili k spánku. My pak jsme se postavili před hrob.

Za prvních červánků se zachvěla země. Jako blesk se snesla s nebe jasná postava, podobná překrásné lidské bytosti. Byla bělostná jako sníh a zářila jako přeskvělý plamen. Ač se nás duch ani nedotkl, byli jsme odhozeni. Uzřel jsem, jak duch hravě odstrčil těžký náhrobní kámen a posadil se naň. Úzkostí a strachem jsem na chvíli omdlel.

Bylo to příšerné, vidět náhle vedle sebe nebeského ducha! Když jsem se probral, byli moji druhové ti tam. Viděl jsem, že duch ještě sedí na kameni. Světlo, jímž zářil, osvětlovalo hrob, i spatřil jsem, že mrtvola v něm není. Hrůzou jat vyskočil jsem i já a utíkal za kamarády, co jsem mohl. To jest vše. Přišli jsme na hrad a setník nás poslal, abychom ti zvěstovali, co se stalo.«

»To se vám zdálo,« snažil se Kaifáš vojínům vysmívat, ale hlas se mu chvěl.

»Není pravda,« vzkřikl rozhorleně vojín. »Což mají čtyři muži najednou týž sen? Či sní snad někdo s otevřenýma očima? Jsme ochotni odpřisáhnout všechno, co jsem ti tu pravil, při všech našich bozích, a chceš-li, i při vašich.«

»Je to všechno pravda,« zvolali tři ostatní strážcové, »jdi a podívej se na hrob sám!«

Nejvyšší kněz hned neodpověděl, ale chvíli přemýšlel. Pak pravil neobyčejně blahosklonně a vlídně: »Dejme tomu, že se vše stalo tak, jak pravíte. Máte chvíli času. Sedněte si tedy a odpočiňte. Pošlu vám nějaké občerstvení. Po probdělé noci máte asi hlad.«

Římané pohlédli na sebe udiveně. Pak se váhavě posadili na sedadla podél stěn. Kaifáš pravil s úsměvem:

»Musím teď odejít, milí přátelé. Rozvažte si vše; bude třeba, byste to pak ještě jednou opakovali před některými členy vysoké rady.«

Sotva opustil nejvyšší kněz komnatu, řekl poddůstojník s potměšilým úsměvem: »Nepozorujete, hoši, nic?«

»Ano,« odpověděl zpravodaj, »najednou změnil; je neobyčejně sladký. Myslí si snad, že jsme miláčky bohů, protože se nám zjevil duch?«

»Kdepak, co tě napadá!« zvolal vůdce posměšně. »Ži-

dovský kněz se pramálo zajímá o tvé bohy. Věc se má takto: Věří sice, že se vám duch zjevil, ale nechce to připustit. Chtěl by vše utajit. Bude asi vyjednávat s vysokou radou a pokusí se, aby vás podplatil. Bude chtít, abyste vypovídali něco jiného, že jste byli opilí a snad že někdo v noci mrtvolu ukradl.«

»Ale to neučiníme,« zvolali vojáci rozhořčeně. »Na to jsou velké tresty a pak — vždyť by to nebylo ani pravda!«

Poddůstojník chtěl něco odpovědět. Vtom však se otevřely dveře a vešli dva sluhové nejvyššího kněze. Jeden z nich nesl velkou mísu s masem a chlebem, druhý velký džbán vína a pět pohárů. Postavili pokrmy a nápoj na stůl a jeden z nich, Malchus, pravil:

»To vám posílá nejvyšší kněz. Přinesli jste mu asi velice radostnou zprávu, že je k vám tak štědrý. Nás poněkud více odděluje.«

»V první věci máš pravdu,« odvětil vůdce, »ale druhé nevěřím; na to jsi příliš tlustý a tvůj nos příliš červený.«

»Styď se,« zvolal Malchus zlostně, »můj pán tě hostí, a ty mě urážíš! Za to se první napiji, však je víno dobré.« A hned se chystal, že naplní pohár. Ale Říman k němu přiskočil, vytrhl mu jej z ruky a zvolal: »Žide, nešpiň pohár nečistými ústy!«

Malchus při této urážce zbledl. Chopil druha za rameno a vlekl ho ke dveřím. Tam pravil zlostně: »Pojď, Josefe! Nechme neotesané římské žoldnéře o samotě. Nemají potuchy o pravidlech pohostinství!« Pak bouchl za sebou dveřmi.

»Tak ty dva už bychom měli šťastně venku!« ušklíbl se Říman. »Teď si sedněte a jezte! Úmyslně jsem tyto syny Abrahamovy vystrnadil, neboť bych vám rád ještě něco řekl.« Přitom se pustil do pořádného kusu masa a chleba.

Ostatní rovněž se nedali pobízet a přitom poslouchali, jak je poučoval:

»Když bude Žid chtít vás podplácet, zprvu odmítněte. Braňte se a řekněte, že byste byli těžce potrestáni. Dejte pozor, kolik vám nabídne, a kdyby vám i hodně mnoho nabízel, žádejte dvakrát nebo třikrát tolik. Řekněte, že Galilejec v hrobě byl divotvůrce, prorok, Bůh; však také byl! Vymačkejte z Žida tolik, kolik se jen dá. Třetinu potom dostanu já, rozumíte? Nemusíte se bát trestu. Zkrátka o tom pomlčíme, a bude-li se vás setník tázat, řekněte, že velekněz vás prosil, abyste mlčeli. Ale pomalu! Nepijte mi tolik, ať máte všechny pohromadě; sice vyvedete nějakou hloupost.«

Strážcové váhající postavili poháry a vůdce učinil ještě důkladný doušek. Tak uplynula dobrá hodina. Konečně se otevřely dveře a objevil se nejvyšší kněz.

»Nuže, přátelé,« pravil laskavě, »již jste se posilnili?« Vojáci přisvědčili a Kaifáš řekl: »Pojďte se mnou, je zde shromážděna vysoká rada; rada by slyšela o tom dobrodružství z vašich úst.«

Vojíní povstali, nasadili si přilbice, které při jídle odložili, a šli za nejvyšším knězem. Vstoupili do síně, kde bylo asi 30—40 vznešených Židů. Římané se však neostýchali. Na žádost nejvyššího kněze opakovali bez ostychu svou zprávu. Pozorovali též, jak se zvědavost Židů měnila v úžas, ano v tajnou úzkost. Tu se hlavní svědek znovu rozhodl, že se bude věrně řídit radou vůdcovou.

Když vojín skončil vypravování a druhové potvrdili pravdu jeho slov, řekl nejvyšší kněz:

»Milí přátelé, nemíním vyšetřovat, je-li vše pravda, co mluvíte. Ukřižovaný, který ležel v hrobě, byl svědce a buřič. Až se jeho přívrženci dovědí, co se v noci stalo, bu-

de snad konec ještě horší než počátek. Zjevení, o kterém se zmiňujete, nemá významu, ale pošetilý lid udělá z toho hotovou událost. Proto nesmí věc přijíti do veřejnosti. Odměníme vás tedy, přísáhnete-li mi, že o tom pomlčíte. Chcete?« Vojáci se na okamžik zarazili. »Ale budou se ptát, kam se podělo tělo ukřižovaného, neboť v hrobě není.«

»Můžete říci, že je ukradli jeho přátelé, když jste spali?« Na tento návrh nejvyššího kněze zavrtěl vojín hlavou: »Pane, to nejde! Neznáš naše přísné zákony. Římský vojín nespí na stráži, a usne-li přece, běda mu! Poslechneme-li tvé rady, vydáme se těžkým trestům.«

»Řekněte tedy něco jiného!«

»Nevím nic jiného než pravdu a řekl jsem ji tobě i těmto mužům.«

Kaifáš se stěží ovládal, po chvíli však řekl: »Buďte přece rozumní! Nechci, aby se pohádka o vašem zjevení dostala mezi lid. Dám vám sto zlatých denárů, přísáhnete-li, že budete mlčet.«

»Sto denárů každému z nás?« tázal se chvatně vojín. »Ne, vám všem dohromady,« odvětil Kaifáš zamračeně. »Zdá se ti to málo?« »Ano, pane, to je málo. Přívrženci ukřižovaného jistě zaplatí desetkrát více za tuto zprávu.«

Nejvyšší kněz potichu zaklel, pak řekl drsně: »Budiž tedy, každý z vás strážců dostane sto zlatých denárů. Čtyři sta denárů! Proklatě! Nazaretský za to nestál; jeho život byl jen za třicet stříbrných!«

»A co já?« tázal se úskočně vůdce. »Ty?« řekl zdlouhavě Kaifáš. »Tys nebyl na stráži a nic jsi neviděl. Za cestu jsi dostal vína.«

»Divím se, pane, že neumíš lépe počítat,« odpověděl výsměšně Říman. »Má-li zůstat zjevení na hrobě tajem-

stvím, musím i já z něho míti užitek. Jako svědek vašeho vyjednávání a vůdce těchto vojinů žádám dvě stě zlatých denárů.«

»To je hanebné!« zvolal Kaifáš vztekle, »neslýchané! To je drzost! Ti proklatí Římané nás přivedou na mizinu!« Členové vysoké rady vyskočili se svých sedadel a Kaifáš pobíhal jako šílený.

Tu zazněl ostře a řezavě hlas poddůstojníkův: »Za tuto pohanu budu žádat dostiučinění. Okamžitě jdu se svými lidmi k zemskému vladaři Pilátovi a všude po ulicích budeme zvěstovat, že ukřižovaný Galilejec vstal z mrtvých. Že zemřel nevinně, to víme všichni; jeho smrt však máte na svědomí vy!«

Tato slova se dotkla rozčilených Židů jako ledová sprcha. V síni nastalo mrtvé ticho; jen kroky vojinů, kteří se brali ke dveřím, duněly temně pod klenbou síně.

»Stůjte!« vzkřikl Kaifáš, když vycházel poslední vojín, a z jeho hlasu zřetelně vyznívala úzkost. Nejvyšší kněz tak zapomněl na svou důstojnost, že běžel za vojáky, aby je zadržel.

Teď však Římané zvýšili požadavky. Kaifáš musil jejich mlčení draze vykoupit. Když později vesele opouštěli palác nejvyššího kněze, měli kapsy nacpány zlatými denáry. Stráž na hrobě Galilejského je obohatila pozemskými statky.

Magdalena opustivši spěšně hrob Ježíšův, vrátila se soudní branou do města. Chtěla jíti k Šimonu Petrovi a k ostatním přátelům, o kterých věděla, že prodlévají v domě, kde byla poslední večere. Spěchajíc mimo palác He-

rodův, potkala Šimona a Jana. Všechna rozrušena jim oznámila, že hrob Ježíšův jest otevřen a prázden.

Tato zpráva oba učedníky nejvýš překvapila a zarazila. Jan zvolal bolestně: »Ach, Pán tam není! Ukradli jeho tělo. Ó Mistře, kde tě mám hledat?«

Šimon a Jan se obrátili hned k údolí a dali se do běhu. Magdalena běžela za nimi, jak jen mohla. Brána genathská byla již otevřena a tím cesta k hrobu zkrácena. Když byli za branou, utíkali ještě rychleji. Jan brzo předběhl staršího druha. Magdalena viděla, že jest již v zahradě Josefa z Arimatie, kdežto Šimon byl teprve pod třemi kříži.

Plačky stál Jan před hrobem, pohlédl dovnitř a spatřil jen roucha, do kterých před pohřbem zahalili tělo Páně. Když Šimon přišel, vstoupili oba do hrobu. Umrtní šat ležel pěkně složen; nebylo nikde ani stopy, že by byl někdo mrtvolu odnesl. Šimon nemohl bolestí pronést ani slova. Stál bezradně a zíral na místo, kde předtím odpočíval Ježíš. Po chvíli si hluboce povzdechl a obrátil se k východu. Nechápal, co zde viděl.

Jan vzpomínal, jak Ježíš opět a opět ujišťoval, že vstane z mrtvých. Tehdy nechápal jeho slov. Mistr vstane z mrtvých? Což zemře? To učedníci nemohli pochopit. Jak mohli čekat, že vstane z mrtvých! Šimon zarmoucen krácel do města a Jan šel vedle něho, pohřížen v myšlenkách, s tichou nadějí v srdci. Předpověď drahého Mistra o jeho smrti se tak strašně vyplnila! Proč by se nemělo vyplnit i jeho velké slovo o zmrtvýchvstání?

Učedníci sice odešli, ale hrob neosaměl. Magdalena stála před ním truchlíc. Doufala, že Šimon jí řekne aspoň slovem, kam se poděla mrtvola, on však odešel, aniž se na ni ohlédl. Bolestí zapomněl, že je tam i Magdalena.

Plačíc naklonila se do hrobu. Co to? Na obou koncích

místa, kde dříve ležela mrtvola Ježíšova, seděli před ní dva andělé. Užasle pohlížela na nebeské postavy, zahalené v nádherná sněžná roucha, ale pak opět sklopila truchlivě oči. Ach, ani andělé jí nemohli nahraditi drahého Mistra, který sňal milosrdně břímě hříchů s její duše. Nebála se jich, nechvěla se v jejich přítomnosti, jen slzy jí kanuly ještě hojněji.

Tu se jí otázali andělé vlídně: »Ženo, proč pláčeš?«

»Vzali Pána mého a nevím, kam ho položili.« Přitom vyzníval hluboký zármutek z jejích slov. To pověděvši ohlédla se, neboť najednou padl na skálu vedle ní lidský stín. Mužský hlas za ní se otázel:

»Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?«

Magdalena spatřila muže a myslila, že je to zahradník. V žalu si nepovšimla, že se jí táže, myslila jen na toho, jehož ztrátu oplakávala. Proto řekla:

»Pane, vzal-lis jej ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já jej vezmu.«

Tu zazářila jeho tvář jako slunce a celé tělo se zaskvělo nebeskou krásou. Na rukou i na nohou svítily jako drahokamy rudé jizvy a z jeho srdce jako by šlehaly plameny. Bílé roucho nebeské postavy se skvělo jako démanty.

A promluvil slovo, které proměnilo všecken žal v já-sot, všechnu bolest v nejčistší rozkoš:

»Mirjam!«

To zahlaholilo Magdaleně jako nebeská hudba. Obrátila se úplně, vztáhla ruce a opět je přitiskla na bušící srdce, vzhlédla a s jásavým výkřikem »Mistře!«⁸ klesla zjevení k nohám. Uzřela Ježíše v lesku jeho slávy. — — —

Po zjevení andělově Salomé s přítelkyní opustily plny strachu hrob. Mezi Golgotou a městem neměla již obstárlá Mirjam síly, aby šla dále. Byla příliš vysílena probdělou

nocí a rozčilením dnešního jitra. V slzách klesla na kámen vedle cesty. Salome musila zůstat u ní. Posadila se vedle ní a snažila se ji potěšit. »Odpočiň si trochu, Mirjam,« pravila, »zase bude dobře! Této noci jsme ani oka nezamhouřily, abychom nezaspaly; proto jsi tak slabá. I já jsem se v prvním okamžiku polekala anděla a všechna se zachvěla, ale nyní jest mi tak veselo, že bych se hned dala do zpěvu. Pomysli jen, co nám anděl řekl: »Vstať jest, není ho tuto! Hle, místo, kam jej položili!«

»Ó,« zvolala Mirjam, »dobře jsem slyšela, co anděl řekl, ale nerozuměla jsem tomu. Byla jsem příliš uchválena zármutkem a úzkostí. Neřekl též, že máme jít k učedníkům a zvěstovat jim to?«

»Ano, máme jim přinést tu radostnou zprávu.«

Mirjam si osušila slzy závojem a pravila: »Teprve nyní poznávám, jak radostný a posvátný bude tento den. Dosud jsem myslila jen na naše zklamání a na svůj strach. Ještě chvílku si odpočinu a potom půjdeme k Šimonovi a k ostatním.«

»Jak se bratři zaradují!« zvolala Salome. »Byli jsme všichni tak zdrceni, zvláště Šimon v těchto dnech tak plakal, že jsem ještě jakživ neviděla nikoho tak truchlit. Zestárnul pláčem a zármutkem. Kdo však by si pomyslí,« dodala radostně, »že po těch strašných dnech nastane tak blažené jitra! Pro zármutek jsme načisto zapomněly, že Ježíš je syn Boží, takže nemůže zůstat v hrobě. Což nevzkřísil Pán Magdalenina bratra, jehož tělo v hrobě již zapáchalo? Ježíš jest veliký! Ježíš, kterého jsme následovaly, jehož učení jsme poslouchaly, jest opravdu Syn Boží.«

Posvátná hrůza zachvěla Mirjamou. Otázala se tiše a váhavě: »Kde asi je teď Pán? Co myslíš, Salome? Vstoupil

na nebesa? Nebo půjde s námi opět do Galileje, aby tam činil zázraky a poučoval lid?»

»Ano, ano! Myslím, že jistě!« odpověděla Salome horlivě. »Vždyť máme říci přátelům, že je předejde do Galileje, tam že jej opět spatří.«

»Opravdu, zapomněla jsem to!« řekla Mirjam. »Srdečně bych si přála, aby se opět vrátily šťastné dny, které jsme tam prožily. V Galileji nejsou lidé tak zlí jako tu ve velkém městě.«

»Jak to vše bude, Mirjam, nevím. Snad o tom Pán mluvil se Šimonem a s bratřími. Teď, když nás opustil, je Šimon naším otcem. Učiníme, co nám řekne.«

Mirjam povstala a pravila: »Pospěšme si, abychom pověděly Šimonovi, co jsme slyšely a viděly. Již mohu jíti. Vzpomínka na dnešní štěstí mě posilnila víc než odpocinek.«

»Toužím po tom, abychom to bratřím co nejdříve oznámily. Nemohu se ani dočkat, až jim všechno povím a uzřím jejich užaslé tváře. Jak jsem ráda, že je ti lépe! Teď však si pospíšíme. Pojd', opři se o mne, půjde to rychleji!« A ruku v ruce kráčely obě ženy, až přišly do soudní brány. Předě dvěma dny kráčely tudy s pocity načisto jinými. Tehdy šly s bolestí za milovaným Mistrem, který v bídě a potupě klopýtal na popraviště. Nyní zářily radostí a hovořily o něm s láskou.

Tu jim přicházel vstříc muž. Zprvu ho nepozorovaly, potom však se zastavily jako omráčeny. Spatřily toho, o kterém právě rozmlouvaly. Pán se jim zjevil krásnější než jindy. Uchváceny jsouce pohledem na jeho velebnost, pospíchaly ženy k němu.

»Zdrávy buďte!« zvolal. Neměly radostí ani slov, aby odpověděly. Klesly mu k nohám a klaněly se mu.

Ježíš promluvil: »Nebojte se! Jděte, zvěstujte bratřím, ať odejdou do Galileje; tam mě uvidí!«⁹

Za okamžik zjevení zmizelo. Mirjam a Salome klečely na cestě samy. Když vstaly a se ohlížely, již Pána nespatřily.

Obě ženy na sebe pohlédly a pak si padly do náručí. »Ó Salome,« šeptala Mirjam, »to byl on! Viděly jsme ho! Je pravda, co nám anděl zvěstoval; vstal z mrtvých!«

»Ano, je to zázračná, blažená pravda!« odvětila Salome se zářícím zrakem.

»Nyní víme, že Pán vstal z mrtvých. On je Syn Nejvyššího!« A se svatou radostí, s jásotem a štěstím v srdci, ale tiše, aby kromě přátel nikdo nepoznal jejich sladké tajemství, spěchaly dále.

K Lazarovi a k jeho sestře zavítala radost velikonoční. Přišla sice až na konci svátků, ale byla tím větší.

Matka Ježíšova seděla v komnatě Martině. Její tvář se zruměnila štěstím tohoto jitra a oči jí zářily. Lazar se sestrou měli při pohledu na ni takovou radost, že jen stěží tlumili jásot svého srdce. Příčinlivá Marta prostírala k snídání. Dnes byla živější a čilejší než jindy. Pudilo ji to vší mocí ven k hrobu milovaného Mistra. Musila se přesvědčit, leží-li tam ještě jeho tělo nebo ne. Mirjam jej sice viděla; ale snad to byl jen jeho duch. Přesvatá matka nepověděla, že spočívala na jeho prsou a že cítila tlukot jeho srdce.

Snídaní bylo připraveno, chyběl jen ještě chléb. Služka právě několik bílých chlebů připravila; vešla, přinášejíc bochánky ještě teplé na podnose. Na hosta své paní pohlédla zvláštním pohledem. Na rtech jí pohrával radostný

úsměv a v pohledu se jevila vřelá, věrná láska. Zdálo se, že všechnu lásku soustřeďuje na Mirjam, neboť se na ni nemohla ani nadívat. Málem by byla postavila talíř s chlebem vedle stolu. Zabránilo tomu jen polohlasité varovné volání Martino: »Sanho!« Mirjam vzhledla a její pohled se setkal s pohledem služčíným. V duši se jí vybavila radostná vzpomínka. Tázala se: »Sanha? Měla jsem věrnou přítelkyni téhož jména a její tvář byla právě tak milá jako tvoje.«

Služce zazářily oči ještě více. Slzy radosti jí zarosily zrak. Mirjam poznala, že se nemýlila. Povstala, aby pozdravila přítelku, ale ona jí padla k nohám a objala její kolena. »Ó Mirjam!« zvolala. »Jaké shledání!« Mirjam zvedla Sanhu a objala ji. Lazar s Martou stáli v němém údivu. Když pustila přítelkyni z náručí, pravila dojata: »Sanho, jak radostný den je dnes! Po šťastném jitru mohu i tebe ještě jednou přivínout k srdci!«

Marta již nemohla potlačit zvědavost. Obrátila se k Mirjam a tázala se: »Matičko, odkud znáš Sanhu?«

»Byly jsme jako děti spolu vychovány v chrámě, tam jsme k sobě přilnuly. Potom jsme se sešly v blažené noci, kdy Ježíš spatřil světlo světa. Od té doby jsme se již neviděly a divím se, že Sanha je u vás v službě. Jak se to stalo?«

Sanha padla přítelkyni k nohám a zvolala: »Mirjam, odpusť! Ta noc přinesla mně i tobě tolik žalu! To zázračné, tajemné dítě se musilo narodit v stáji! A já, ubohá, jsem nemohla pro tebe učinit nic!«

Lazar s Martou napjatě poslouchali. O čem mluví? Jaké zázračné dítě se narodilo v stáji?

Mirjam vybídnuvši přítelkyni, aby povstala, obrátila se k sourozencům a pravila: »Vidím, že se divíte tomu,

co Sanha praví. Mluví však pravdu. Ježíš, jehož zázračný život znáte, skutečně se narodil v stáji. Nejvyšší volil nejnížší. Jako zemřel před několika dny na potupném kříži, tak již v nejútlejším mládí si zvolil chudobu a bídu. První kolébkou mu byly jesle v stáji. Věčný Bůh chtěl, aby se tak stalo. Svět viděl potupu svého Stvořitele, ale uvidí i jeho slávu.«

Sanha uchopila ruce Mirjam a vřele je tiskla. S nevýslovnou soustrastí patřila do očí přítelčinych a řekla tlučeně: »Ten, jenž zemřel na kříži, byl to sladké dítě, kterému jsme se klaněli v stáji a o němž pěli andělé, když ho zvěštovali pastýřům? Ó Mirjam!«

»On byl beránek Boží, jenž snímá hříchy světa¹⁰,« řekla Mirjam tiše. Zdálo se, že ji téměř drtí vznešené tajemství o vykoupení světa. Byla v něm skryta tak veliká, tak nesmírná láska!

Marta vybídla Sanhu, aby si přisedla k Mirjam a posnídala s ní. Takové shledání po více než třiceti letech se musilo oslavit náležitě. Marta již sama obstarala obsluhu. Sanha se skromně zdráhala. Vtom se objevil nový host. Dveře se prudce otevřely a na prahu stála Magdalena. »Mirjam!« zvolali Lazar i Marta zároveň, »odkud přicházíš? Kdes byla v těchto dnech?« Mirjam-Magdalena však neodpovídala na jejich otázky. Běžela k matce Ježíšově, vřele ji objala a zvolala: »Ó máti, viděla jsem Pána! Mluvil se mnou. Ježíš vstal z mrtvých! Hrob jest prázdný!«

Jásot jejích slov znova rozradostnil srdce všech. Nová svědkyně zmrtvýchvstání milovaného Mistra, svědkyně jeho božství, potvrzovala, co již věděli z úst Mirjaminých. Všichni obklopili matku Ježíšovu a blahopřáli jí. Mirjam však pravila k Magdaleně:

»Vím, dcero má, Pán vstal z mrtvých. Také u mne byl

a zbavil mě hoře, které by mě málem bylo udusilo.«

Sanha odnášela snídání skoro nedotčené. Magdalena pověděla, co se jí přihodilo u hrobu, a potom spěchala dále, aby přinesla radostné poselství i Šimonovi a přátelům.

Učedníky našla velmi rozechvěné. Napřed jim Šimon a Jan pověděli ohromující zprávu, že našli hrob otevřený a prázdný. Před několika minutami přišly Mirjam a Salome a zvěštovaly skoro bez dechu, že k nim nejprve promluvil anděl v hrobě a pak že se jim zjevil Pán sám¹¹.

Ale jejich zpráva byla přijata s nedůvěrou. Vše bylo tak podivuhodné, nemohli to pochopit. Teď přiběhla Magdalena. I ona viděla Pána a slyšela jeho hlas. V duších všech svítala již tucha o slávě milovaného Mistra. Ale k víře se dosud povznésti nedovedli.

Ženy však se nedaly v svém štěstí zviklati pochybnostmi učedníků. Odebraly se k matce zmrtvýchvstalého Pána; doufaly, že u ní najdou ochotnější víru. Magdalena šla s nimi. Byly přijaty radostně. Nikdy nezažil dům Lazarův krásnějšího dne a nikdy nedleli šťastnější lidé pod jeho střechou.

Od toho dne, kdy se Jerusalemem dopustil bohovraždy, uplynuly týdny. Zapadlo slunce míru, které kdysi svítilo nad Salemem, městem pokoje, minula radost ze života. Izrael marně čekal, že mu červánky zvěstují nový východ slunce míru. Těžké břímě dolehlo na mysl všech. Štěstí jim zapadlo za Golgotou.

Či snad věstily tiché blažené tváře těch mužů, kteří byli kdysi učedníky galilejského divotvůrce, nový, radostný den?

Po smrti Mistrově odešli učedníci do Galileje, brzo se

vrátili a z očí jim zářila důvěra. Zřídka kdy se některý z nich ukázal na ulici, kdo však je viděl, divil se, že tak brzo oželeli smrti svého Mistra. Lid nevěděl o jejich sladkém, blaženém štěstí.

Večer toho dne, kdy se roznesla zpráva o zmrtvýchvstání Mistrově, spatřili jej na vlastní oči. Nepřekážely mu ani pevné zdi ani zavřené dveře. Najednou stál Pán uprostřed vážného shromáždění ve vsí kráse své slávy. Byl to začátek blažených časů. Skoro každý den jej vídali buď jednotliví nebo všichni společně; a když ho neviděli, pociťovali v posvátné hrůze jeho blízkost. Dal jim naučení a moc, nad kterou žasli¹². Víc a více poznávali velikost jeho lásky. Putující s ním před jeho smrtí po zemi, nemohli pochopiti tak velké věci. Jeho zmrtvýchvstáním byli však ve víře tak posilněni, že ochotně přijímali, co jim podával.

A ještě něco jiného bylo pro ně sladkým poutem lásky. Byl to odkaz, který jim drahý Mistr zanechal večer před smrtí. Hody lásky, které slavili podle jeho příkazu, mana jeho svatého těla, nebeský nápoj jeho krve, byly jim zdrojem nejčistších radostí. Jejich Pán a Mistr potvrdil jim nyní sám, že jeho závěť a odkaz dobře pochopili. Kdykoli konali velikou oběť a proměňovali mocným slovem chléb a víno v tělo a krev Ježíšovu, nikdy jim neřekl, že jsou na omylu. Čemu učil v Kafarnaum, to učinil při poslední večeři. To bylo božské slovo a božský čin; mělo trvati vždycky a stále mělo býti účinným.

Po čtyřicet dní se učedníci Ježíšovi radovali z důvěrného styku s ním. Jednoho jitra je zavedl na horu Olivovou. Když se na východě probouzel den, rozloučil se s nimi, žehnaje jim.

Jako jitřenka vystupuje v lesku a v nádheře, tak Syn

Boží se zářivě vznesl do nebeské slávy¹³. Vykoupení lidstva bylo dokonáno. Zvítěziv nad smrtí, světem a peklem, slavil Vykupitel vjezd do říše své věčné slávy.

Když učedníci pohlíželi za ním toužebně k nebesům, stáli u nich dva andělé, kteří je potěšili zaslíbením, že Pán opět přijde s mocí a velebností. I klaněli se Pánu a vrátili se s velkou radostí do Jerusalema.

*

Vtělený Syn Boží trůnil v své slávě; ale v slzavém údolí ve vyhnanství dlel malý zástup těch, kteří v něho věřili. V svých srdcích chovali jeho lásku. Měli pro Mistra získati svět a všechna srdce. Ale ach, jak málo jich bylo! A jak byli zbabělí! Nyní, když Pán od nich odešel, brzo pocítili, jak jim schází jeho síla, jeho rada, jeho láska. Spojení jsouce ve vroucí modlitbě, volali k Bohu, aby jim poslal zaslíbeného Utěšitele.

Po deset dní lkali a se modlili. Bylo to o slavnosti letnic. Sestoupily na ně plamenné jazyky a plameny lásky rozežhřály jejich srdce¹⁴. Vylil se na ně Duch Svatý. Nabyli odvahy, aby dokonali dílo, které jim Pán uložil slovy: »Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi. Odejdouce tedy, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého, učíce je zachovávatí všecko, co jsem přikázal vám; a hle, já jsem s vámi po všechny dni až do skonání světa¹⁵«.

Poznámky.

Svatá noc.

1. Mich. 5, 2; Mat. 2, 6.
2. Luk. 2, 1—3.
3. Luk. 2, 10—12.
4. Luk. 2, 14.
5. Luk. 2, 15.

V domě svého Otce.

1. Luk. 2, 48—51.

Syn tesařův.

1. Mat. 13, 55.
2. Luk. 1, 38.
3. Luk. 2, 52.

Divotvůrce a učitel.

1. Mat. 6, 6.
2. Mat. 6, 9—13.
3. Jan 6, 8—15.
4. Mat. 14, 14.
5. Mat. 14, 24—34.
6. Jan 6, 26—29.

Dva přátelé.

1. Mat. 5, 3.
2. Luk. 7, 36—50.

3. Jan 11, 3—44.

Jeho závěť.

1. Jan 6, 31—57.
2. Luk. 21, 6.
3. Luk. 22, 8—12.
4. Luk. 22, 11; Mat. 26, 18; Mar. 14, 16.
5. Luk. 22, 15—16.
6. Jan 13, 4—8, 12—20.
7. Mat. 26, 26; Luk. 22, 19.
8. Mat. 26, 27, 28; Luk. 22, 20.
9. Jan 6, 54.
10. Jan 13, 21—27.
11. Luk. 22, 31—34.
12. Mar. 14, 27—28.
13. Jan 13, 33—35.
14. Jan 14, 1—30.
15. Mat. 26, 15; Zach. 11, 12;
Jer. 32, 6—12.
16. Jan 17, 1—26.
17. Mat. 26, 30; Mar. 14, 40;
Luk. 22, 39.

Dokonáno jest.

1. Jan 19, 30.
2. Mar. 5, 41.
3. Jan 6, 52.
4. Mat. 26, 37, 48—49; 27, 5;
Mar. 14, 44—45; Jan 12, 4—7.
5. Mat. 26, 63—66; 27, 1—2;
Jan 18, 13.
6. Luk. 23, 7.
7. Jan 18, 38—40; Luk. 23, 20—22.
8. Jan 19, 1—4, 17.
9. Mat. 27, 45.
10. Mat. 27, 51—53.

11. Mat. 27, 32.
12. Luk. 19, 37—38.
13. Luk. 23, 27—31.
14. Mat. 26, 64.
15. Mat. 27, 45, 51; Mar. 15, 29 32;
Luk. 23, 33—34, 46; Jan 19, 25, 28, 30.
16. Mat. 27, 57—60.

Aleluja!

1. Mar. 16, 2—3.
 2. Jan 20, 2.
 3. Mat. 27, 65—66; 28, 2, 4, 11;
Luk. 24, 2—3.
 4. Mat. 28, 3.
 5. Mar. 16, 6—7.
 6. Mar. 16, 8.
 7. Mat. 28, 6, 12—14.
 8. Jan 20, 1—16.
 9. Mat. 28, 9—10.
 10. Jan 1, 29.
 11. Luk. 24, 9—11.
 12. Mat. 28, 16; Jan 20 19—23.
 13. Luk. 24, 50—51; Sk. ap. 1, 9—12.
 14. Sk. ap. 1, 14; 2, 1—4.
 15. Mat. 28, 19—20.
-

Obsah.

Svatá noc	5
V domě svého Otce	35
Syn tesařův	72
Divotvůrce a učitel	106
Dva přátelé .	135
Jeho závěť	164 .
Dokonáno jest .	192
Aleluja!	219

KDYŽ PŘIŠLA NA SVĚT LÁSKA

UPRAVILY A VYDALY SESTRY NEPOSKVRNĚNÉHO POČETÍ
PANNY MARIE V PŘEROVĚ NA ŠÍŘAVĚ Č. 7 L. P. 1947 VE
ČTVRTÉM VYDÁNÍ. V VYTISKLY SPOLEČENSKÉ PODNIKY
V PŘEROVĚ STROJOVÝM CICEREM GARAMOND.

CENA 57 Kčs.
